

ಪತ್ರ ಸಂಪುಟ

ಭಾಗ-1

ಹಿರಿಯರು-ಗೆಲೆಯರು ವಿ.ಸೀ. ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಆಯ್ದ ಪತ್ರ ಸಂಕಲನ

ಆಯ್ದ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಡಾ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್

ವಿ. ಸೀ. ಸಂಪದ

ರಾಜೀವನಗರ, ಬನಶಂಕರಿ 3ನೇ ಸ್ಟೇಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು-560 085

PATRA SAMPUTA PART-1 : A Collection of Letters written to V. Sitaramiah by his contemporaries, selected by Dr. C. N. Ramachandran, published by V. Si. Sampada, No. 25, 'Vasundhara', 7th 'C' Cross, Rajivnagar, Banashankari 3rd Stage, 4th Phase, Bangalore-560085

Pages : XXXII+351

Paper used 70GSM Maplitho

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2020

© Reserved

ಬೆಲೆ : ರೂ. 250/-

ವಿ. ಸೀ. ಸಂಪದ (ವಿ. ಸೀ. ಸಂಸ್ಕರಣ ವೇದಿಕೆ)
ನಂ. 25, 'ವಸುಂಧರಾ', 7ನೇ 'ಸಿ' ಕ್ರಾಸ್, ರಾಜೀವನಗರ
ಬನಶಂಕರಿ 3ನೇ ಸ್ಟೇಜ್, 4ನೇ ಫೇಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-560 085

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು : ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ

ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು : ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಎಸ್. ಕಲ್ಲಾಪುರ (ಧಾರವಾಡ)

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ : ಪ್ರೊ. ಎಂ. ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ

ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ : ಕೆ. ಬಿ. ಷಣ್ಮುಖಪ್ಪ

ಸದಸ್ಯರು : ಎಚ್. ವಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ
ಡಾ. ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ
ಶ್ರೀಮತಿ ಅಂದನೂರು ಶೋಭ
ಶ್ರೀ ವಿ. ರಂಗನಾಥ ರಾವ್
ಎಂ. ವಿ. ವಿ. ಮೂರ್ತಿ
ವೈ. ಎಂ. ರಾಜು

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಎಸ್. ನಾಗೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್

ಮುದ್ರಣ : ನೇತ್ರಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-560 018

ಪರಿವಿಡಿ

ವಿ ಸೀ : ಪತ್ರ ಮುಖೇನ : ಡಾ. ಸಿ.ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್	vii
ಅರಿಕೆ : ಎಂ. ವಿ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ	xxiii
ನಮನ	xxxi

ಪತ್ರಗಳು	ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ
I 1) ಹೆಚ್. ವಿ. ಭಾಷ್ಯಂ ಅವರಿಂದ	1	1
2) ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ	2-9	5
II 3) ಯು. ಮಂಗೇಶರಾವ್ ಅವರಿಂದ	10	27
4) ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರಿಂದ	11-21	28
5) ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರಿಂದ	22-25	44
6) ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ ಅವರಿಂದ	26-35	48
7) ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಅವರಿಂದ	36-39	61
8) ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಅವರಿಂದ	40	67
9) ಎ. ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅವರಿಂದ	41-42	68
10) ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ	43-45	70
11) ರಾಳ್ಕಪಲ್ಲಿ ಅನಂತಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಅವರಿಂದ	46-47	72
12) ಕೆ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ ಅವರಿಂದ	48	77
13) ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದರಾವ್ ಅವರಿಂದ	49-65	78
14) ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ	66-75	116
15) ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರಿಂದ	76-80	138
16) ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್ ಅವರಿಂದ	81-83	145
17) ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ ಅವರಿಂದ	84-85	148
18) ಎಸ್. ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಅವರಿಂದ	86-87	150
19) ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರಿಂದ	88-92	151
20) ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಅವರಿಂದ	93-94	162

21) ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರಿಂದ	95-110	164
22) ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಅವರಿಂದ	111-112	183
23) ಕೆ. ವೆಂ. ರಾಘವಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ	113-114	185
24) ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ	115-116	188
25) ಸಿದ್ಧವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಅವರಿಂದ	117-118	190
26) ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ	119-120	191
27) ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ (ಶ್ರೀರಂಗ) ಅವರಿಂದ	121-130	193
28) ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಂದ	131-135	207
29) ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ	136-138	212
30) ಎಂ. ಶಿವರಾಂ (ರಾಶಿ) ಅವರಿಂದ	139-140	214
31) ತಿ.ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಅವರಿಂದ	141-142	216
32) ಆ. ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯೆ ಅವರಿಂದ	143-145	218
33) ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ ಅವರಿಂದ	146-153	220
34) ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ	154-155	227
35) ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಿಂದ	156-157	229
36) ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್ ಅವರಿಂದ	158-168	231
37) ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಅವರಿಂದ	169-179	242
38) ದೀChi ಅವರಿಂದ	180	254
39) ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಂದ	181-194	255
40) ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಂದ	195-196	269
41) ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ ಅವರಿಂದ	197-201	271
III 42) ಪಿ. ಕೋದಂಡರಾವ್ ಅವರಿಂದ	202-205	275
43) ಕೆ. ರಾಮಕೋಟೇಶ್ವರರಾವ್ ಅವರಿಂದ	206-207	277
44) ಎಚ್. ಡಿ. ವೇಲಂಕರ್ ಅವರಿಂದ	208	279
45) ಎಲ್. ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರಿಂದ	209-210	279
46) ಜಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಂ ಅವರಿಂದ	211	281

47) ಸುಕುಮಾರ ಸೇನ್ ಅವರಿಂದ	212-213	283
48) ಜಿ. ಶಂಕರ ಕುರುಪ್ ಅವರಿಂದ	214-215	285
49) ಆರ್. ಕೆ. ನಾರಾಯಣ್ ಅವರಿಂದ	216	287
50) ಹಾಸನ ರಾಜಾರಾವ್ ಅವರಿಂದ	217	287
51) ಎ. ರಾಘವನ್ ಅವರಿಂದ	218-226	288
52) ಮನೀಷಿ ದೇ ಅವರಿಂದ	227-230	293
53) ಗುಲಾಬ್‌ದಾಸ್ ಬ್ರೋಕರ್ ಅವರಿಂದ	231-234	295
54) ಮಂಜೇರಿ ಎಸ್. ಈಶ್ವರನ್ ಅವರಿಂದ	235-236	299
55) ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ	237-238	301
56) ಕೆ. ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ್ ಅವರಿಂದ	239	303
57) ಕೃಷ್ಣಚೈತನ್ಯ (ಕೆ.ಕೆ. ನಾಯರ್) ಅವರಿಂದ	240-247	303
58) ಆರ್. ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ಅವರಿಂದ	248	313
59) ಸಿ. ಡಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅವರಿಂದ	249-250	314
60) ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಂದ	251-252	316
61) ಹೆಚ್. ಹೆಚ್. ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡ ಅವರಿಂದ	253-254	318
62) ಕಪಿಲಾ ವಾತ್ಸಾಯನ ಅವರಿಂದ	255	319
63) ತರುಣ್ ರಾಯ್ ಅವರಿಂದ	256-258	319
64) ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರಿಂದ	259	322
65) ಕೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರನ್ ಅವರಿಂದ	260-261	323
66) ಎ. ಎಲ್. ಖಾತಿಬ್ ಅವರಿಂದ	262-267	325
ಅನುಬಂಧ : ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವವರ ಕಿರು ಪರಿಚಯ		330
ಎ. ಸೀ. ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳು		350

ವಿ ಸೀ : ಪತ್ರ ಮುಖೇನ

ಕುವೆಂಪು, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಅನಕೃ, ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಮುಂತಾದ ನವೋದಯ ಲೇಖಕರ ಬಹುಮುಖೀ ಪ್ರತಿಭೆ, ಬೃಹತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಬದ್ಧತೆ ಟೈಪ್‌ರೈಟರ್-ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಧನಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಆ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬಂತಹ ಅಗಾಧ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರ ಸಾಲಿಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ-ಕವಿ-ವಿಮರ್ಶಕ-ಅನುವಾದಕ ಪ್ರೊ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ (ವಿಸೀ) ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಸೀ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಪಾರ ಶ್ರಮದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಇದುವರೆಗೆ 22 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವಿ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಗೆಳೆಯರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಬದ್ಧತೆಗಳೂ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈಗ, ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಆಪ್ತರು ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಬರೆದಿರುವ ನೂರಾರು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು 267 ಪತ್ರಗಳನ್ನು 23ನೆಯ ಸಂಪುಟವಾಗಿ 'ವಿಸೀ ಸಂಪದ' ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಪತ್ರ-ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಈ ಕಿರು ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ. ಮೊದಲಿಗೆ 'ಪತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕಿರು ಚರ್ಚೆಯಿದ್ದರೆ, ಅನಂತರ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಬಂದ ಪತ್ರಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

* * *

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು/ ಒಬ್ಬಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ/ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು: ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಗಳು ಒಂದು

ಸಾಹಿತ್ಯಕ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ: ಪತ್ರಗಳು ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ನಿರೂಪಣೆಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಪಾತ್ರದ ಮನಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಗೂ 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ' ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಪತ್ರಗಳು ನೇರವಾಗುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಬಹುದು.

ಪತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಸ್ ರಚಿಸಿದ (ಇಂದು 'ಕಾವ್ಯ ಕಲೆ' ಅಥವಾ *Ars Poetica* ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ) ವಿಮರ್ಶನ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು *Epistola ad Pisones* ('ಪಿಸೊ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ'); ಎಂದರೆ, ಇಡೀ ಕೃತಿ ಪತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃತಿ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಈ 'ಪತ್ರ-ನಿರೂಪಣೆ' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ತಂತ್ರ (Epistolary Mode) 17-18 ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ರಿಚರ್ಡ್‌ನ್‌ನ ಪಾಮೆಲಾ ಮತ್ತು ಕ್ಲರಿಸ್ಸಾ ಹಾರ್ಲೋ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ (ಕ್ಲರಿಸ್ಸಾ ಸುಮಾರು 600-700 ಪುಟಗಳಿರುವ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ). ಹಾಗೆಯೇ ನೆಹರು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಇಂದಿರಾ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ದೀರ್ಘ ಪತ್ರಗಳೇ ಅನಂತರ *Glimpses of World History* ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸ ಕೃತಿಯಾಯಿತು.

ಈ 'ಪತ್ರ-ನಿರೂಪಣೆ'ಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಲೇಖಕರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರು ಲಂಡನ್‌ನಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಅನಂತರ ಆ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಲೇಖನಗಳನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾರವೂ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂದೇಶ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ 1912ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರ ಮಗ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಬಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ 1949ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ನನ್ನ ತಂದೆ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ

ಬಳಸಿಕೊಂಡವರು ಎ. ಕ್ಯೂ. ಗೋಕಾಕ್ (ಜೀವನಪಾಠಗಳು, 1949). ನವರತ್ನ ರಾಮ್ ಅವರ ಪ್ಯಾರಿಸಿನಿಂದ ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ, "ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ" ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಂಜನರು ಅನುಪಮಾ ಅವರಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಕನ್ನಡವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ 'ನಿಜ ಪತ್ರ'ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಾಣ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ, ಸಾಹಿತಿಗಳ, ಕಲಾವಿದರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿ-ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪರಂಪರೆಯೇ ಇದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಿಮೋನ್ ದ ಬೊವಾ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ದಾರ್ಶನಿಕ-ಸಾಹಿತಿ-ಹೋರಾಟಗಾರ ಜ. ಪ. ಸಾರ್ತ್ರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು: *Letters To Sartre* (1990). ಇದನ್ನೊಂದು ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆಯೇ ಓದಬಹುದು. ನೆಹ್ಲ್ಸ್ ಎಂಬ ಅಮೆರಿಕನ್ ವಿದ್ವಾಂಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ ತನ್ನ ಆಪ್ತರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅವರುಗಳು ಲಾರೆನ್ಸ್‌ಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ರೋಚಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ (Nehls, *D.H. Lawrence: A Composite Biography*; 3 Vols., 1957-59).

ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳ ಸಂಕಲನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಿಂದ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಅವರು 1948ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾಸಂ ನೆನಪು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಂ ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಹದಿನೈದು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ 50 ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರು 1964ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ದೀವಿಗೆ ಎಂಬ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 'ಓಲೆಗಳು ಹೇಳುವ ಕಥೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರೇ 1971ರಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ 47 ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಂಜೇಶ್ವರದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪೈ ಅವರ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳು ಎಂಬ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕೈದು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕನ್ನಡ

ಲೇಖಕರ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ, ವಕೀಲರ ಮತ್ತು ಇತರ ಗಣ್ಯರ ಸಾಕಷ್ಟು ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳ ಸಂಕಲನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನೀಯ ಸಂಕಲನಗಳೆಂದರೆ ಹರಿಹರಪ್ರಿಯ ಅವರ 1974ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕುವೆಂಪು ಪತ್ರಗಳು; ಡಾ. ಪ್ರಾತಾರ್ತಿಹರನ್ ಅವರ ಸಂಕೇತಿ: ಶತಮಾನದ ಪತ್ರಗಳು, 1891-2003; 2004), ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಆಪ್ತರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಬರೆದ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು/ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯೆ? ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ, ಕೆಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೀಯ? ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾರ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ? - ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಅದು ತಲಪಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ? ಈ ಬಗೆಯ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಕಾಯಿದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಗಳಿಲ್ಲ. (ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗೀತಜ್ಞ ವಿಜ್ಜರ್ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ವಿಜ್ಜರ್‌ನ ಸೋದರ ಸೋಸೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಬಹು ಕಾಲ ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರರ್ಥ ಪತ್ರದ ಹಕ್ಕು ಲೇಖಕನದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆಯೆ?) ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಶಕುಂತಲೆ ಮತ್ತು ದಮಯಂತಿ ಇವರ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲೇಬೇಕು: ಶಕುಂತಲೆಯು ತನ್ನ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಮಲ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬರೆದಳು ಮತ್ತು ದಮಯಂತಿಯು ಹಂಸದ ಮೂಲಕ ನಳನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಲಪಿಸಿದಳು. ಉದ್ದೇಶಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದೇಶವು ತಲಪಿದ ನಂತರ ಕಮಲಪತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ, ಹಂಸದ ಸಂದೇಶವೂ ಇಲ್ಲ; ಪರಿಣಾಮತಃ, ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗ್ಗುಲೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವೆ ಮತ್ತು ಇದು ಖಾಸಗಿ-ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಎಂದು ಗೆರೆ ಕೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ ಪತ್ರಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ (1964) ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರು "ಪತ್ರ ಲೇಖನವು ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂಬುದಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ತಾವು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬಲ್ಲದೆಂದು ತಿಳಿದ

ಸಾಹಿತಿಗಳು ವಿರಳ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳೂ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಅಪೇಕ್ಷೆ-ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತವೆ; ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅವು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಬಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನವರ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಆ ಪತ್ರಗಳು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವಲಂತವಾಗಿದ್ದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರೂಪದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆ ಕೃತಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದಿರುವ ಡಿವಿಜಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥನದಲ್ಲಿ (ನೆನಪಿನ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ) ನಿಜ ಜೀವನದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯಃ, ಇಂದು ನಾವು ಪತ್ರಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಖಾಸಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಇರಬಹುದು; ಮತ್ತು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿ-ಶೈಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತರರಿಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

* * *

ಮೊದಲಿಗೆ, ಪತ್ರ ಸಂಪುಟ ಭಾಗ-1ರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮೇಲ್ನೋಟದ ವಿವರಗಳು. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳಿವೆ; ವಿಸೀ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದು. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 66 ಗಣ್ಯರು ಬರೆದ ಒಟ್ಟು 267 ಆಯ್ದ ಪತ್ರಗಳಿವೆ. ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಪತ್ರ 1922ರಲ್ಲಿ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಂ ಬರೆದ ಪತ್ರವಾದರೆ, ಕೊನೆಯ ಪತ್ರ (ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ) ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಷಿ 1979ರಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು; ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ಆರು ದಶಕಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಇತರರು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು. ಈ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪತ್ರಗಳನ್ನು (18 ಪತ್ರಗಳು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ) ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದ ರಾಯರು ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು 16 ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು (ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ, ಡಿವಿಜಿ, ಕುವೆಂಪು, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್, ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ಇತ್ಯಾದಿ) ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ, ಕೈಬರಹದಲ್ಲಿ. (ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದ ರಾವ್ ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ

ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಟೈಪ್‌ರೈಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದರು; ಆದರೆ ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪತ್ರಗಳು ಕೈಬರಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.) ಗೋವಿಂದ ಪೈ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪೋಸ್ಟ್‌ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೂರು ಜಾಗವನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪೈ ಅವರ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 40 ಸಾಲು ಒಕ್ಕಣೆಯಿದೆ.) ವಿಸೀ ಅವರ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದ ವಲಯ ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಸರಿಸುಮಾರು ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕ-ಲೇಖಕಿಯರು, ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಆಗ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಸನದ ರಾಜಾರಾವ್, ವೇಲಂಕರ್ (ಬಾಂಬೆ), ವಿ. ರಾಘವನ್ (ಮದ್ರಾಸ್), ಶಂಕರ ಕುರುಪ್ (ಎರ್ನಾಕುಲಮ್), ಸುಕುಮಾರ್ ಸೇನ್ (ಕೋಲ್ಕತಾ), ಎ. ಎಲ್. ಖಾತಿಬ್ (ಥಾಕಾ), ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಆ ವಲಯ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭುತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಸೀ ಅವರ ಬಹುಮುಖೀ ಪ್ರತಿಭೆ ಈ ವಲಯದ ವೈಶಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು: ಈ ಪತ್ರಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ವಿಸೀ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಾತಾವರಣ, ಹಾಗೂ ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು.

(1) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ: ಈ ಸಂಕಲನದ ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು 'ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞ' ಎಂಬಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ; ಎಂದರೆ ವಿಸೀ ಅವರೂ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ 'ನಿಮ್ಮಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೇ ಇರುವುದು ವಿಸೀ ಅವರು ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಶಿಸ್ತಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕೈಬರಹ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಂದರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ: "ನಿಮ್ಮ ಡೊಂಕುಡೊಂಕಾದ ಕೈಬರಹವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಶ್ರಮದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು; ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದುವು ಅಥವಾ ಅರ್ಥವೇ ಆಗದಂತಿದ್ದುವು" ("it was an extremely tedious task for me to wriggle through your serpentine script. Several of the words were either illegible or incomprehensible") ಎಂದು ಗೋವಿಂದ ಪೈ ತಮ್ಮ ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ (ಪತ್ರ 20). "ನೀವು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ

ಉದ್ಧಾರಸೂಚಕ ಅಣೆ-ಶಾಪಗಳಲ್ಲದೆ ಬರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?" (Can't you ever write a letter without breaking off into a thousand d—ns and curses?) ಎಂದು ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ವಿಸೀ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತು, ಪರೋಪಕಾರಿ ಪ್ರಾಂಜಲ ಮನಸ್ಸು, ಆಪ್ತತೆ, ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಪರತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಕಾರರೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಕೋಪಬಂದರೆ ಅವರು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು (volcanic nature) ಎಂಬುದನ್ನು ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಪತ್ರಗಳು ವಿಸೀ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ದ್ರಾಕ್ಷಿ-ದಾಳಿಂಬೆ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಕಥನ ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆ, ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು - ಅನೇಕ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಾಡಿದುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಸೀ ಅವರ "ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ" ಕವನವನ್ನು ಸರಿ ಸುಮಾರು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಆ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: "... poems like ಮೊರೆ - ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ - ಕ್ಷೇಮಕಾರಿ -- ನಿಲ್ಲಿಸಮ್ಮ -- ಪ್ರಿಯರು - ಏಳಿ -- ಪ್ರಾರ್ಥನೆ - ದುಂದುಭಿ - ಕಾರಂಜಿ ಕೆರೆ -- ನೈವೇದ್ಯ - ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ - ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ - ಎರಡು ದನಿಗಳು - ಕಾಣಿಕೆ - ಕೋಗಿಲೆ -- & C... They are not born for death" (ಪತ್ರ 11). ವಿಸೀ ಅವರ ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಡಿವಿಜಿ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ: "I have just finished reading your Pampa Yatre. The feeling uppermost is one of wonder... I have distributed copies among friends here" (ಪತ್ರ 26). ವಿಸೀ ಭಾರತೀಯ-ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಅವರು "ಹಿಂದು," "ಆರ್ಯನ್ ಪಾತ್," "ಡೆಕನ್ ಹೆರಲ್ಡ್" ಇತ್ಯಾದಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಿಸೀ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ, 70ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣಚೈತನ್ಯ, ಸಿ. ಡಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಮಂಜೇರಿ ಎಸ್. ಈಶ್ವರನ್, ತರುಣ್ ರಾಯ್, ಮುಂತಾದ ವಿಮರ್ಶಕರು ವಿಸೀ ಅವರಿಂದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯ ವಿಮರ್ಶನ

ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನದ ಪತ್ರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಸೀ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ ಅನೇಕರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರೂ ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ನೋವುಂಟುಮಾಡಿದುದೂ ಈ ಸಂಕಲನದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದ ರಾಯರ ನಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸೀ ತುಂಬಾ ಕಟುವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಪಡುಕೋಣೆ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ) ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ಆ ನಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಮಾಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಟೀಕೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ನನ್ನಿಂದಾದ ಘೋರ ಪ್ರಮಾದ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಮಬ್ಬಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಕಂಡಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಪತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿದೆ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಃ, ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಪ್ರಮಾದ, ಅಷ್ಟೇ.' (ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ವಿಸೀ ತಮ್ಮ ಖಾಸಗಿ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಅದೂ ತಮ್ಮ ಆಪ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಆದರೆ, ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.)

ವಿಸೀ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸುಖಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ವಿ.ಸೀ. ಅವರಿಗೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಹಿರಿಯರೊಡನೆ ಇದ್ದ ಒಡನಾಟ ಸಮವಯಸ್ಕರೊಂದಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿದೆ. (ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ 92). "ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತು ('ನನಗೆ ಯೌವನ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ! ನಡುವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿದ ವಾರ್ಧಕ್ಯ ಸಮಾನವಾದ ರೀತಿಯೇ ನನಗೂ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಇದ್ದುದು') ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೆಳೆಯಿತು". ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ ಅಂದಿನ ಇತರ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಾಡಿದಂತೆ ವಿಸೀ ಅವರನ್ನೂ ಕಾಡಿತ್ತು. ಎಂತಹ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕಿದರೂ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣಯ್ಯ ಅವರ ಔದಾರ್ಯವನ್ನೂ

ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಎಸೀ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಪತ್ರವು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ: ಬಸವನಗುಡಿ (ಸೊಸೈಟಿಯ) ಸಾಲ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ, 'ಆ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ನಾನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಎಸ್ ಎಸ್ ಎಲ್ ಸಿ (ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ) ಪ್ರತಿಫಲವು ಬಂದ ನಂತರ ನನ್ನ ಹಣವನ್ನು ನೀವು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬಹುದು' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. (ಪತ್ರ 23).

2) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳು: ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಗಾಧ ಚಲನೆಯನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನದ ಅನೇಕ ಪತ್ರಗಳು ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾದವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಕಾಳಜಿಗಳ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ನಾಟಕಗಳು, ಭಾವಗೀತೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪಂಡಿತರ ಮನ್ನಣೆ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಒಲವು ದೊರಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ ಕರ್ಕಿ ವೆಂಕಟರಮಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಇಗ್ಗಪ್ಪ ಹೆಗಡೆ ವಿವಾಹ ಪ್ರಹಸನ/ಕನ್ಯಾವಿಕ್ರಯದ ಪರಿಣಾಮವು, ಮತ್ತು ಶಿವರಾಮ ಧಾರೇಶ್ವರ ಅವರ ಕನ್ಯಾವಿಕ್ರಯ ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಎರಡು ವಾರಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ 1887ರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಆದರೆ, ಅವು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬಂದು, ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಟಿ. ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ಟೊಳ್ಳುಗಟ್ಟಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಅಂದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ-ವಿಮರ್ಶಕರು ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಡಿವಿಜಿ ಅವರ ಒಂದು ಪತ್ರವು (ಸಂಖ್ಯೆ 30) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕೈಲಾಸಂ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಹೇಳಿದುದೆಂದು ಅನೇಕರು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಮಾತು ತಮ್ಮದಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ) ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆ: 'ಕಳೆದ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೈಲಾಸಂ ಅವರನ್ನು ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಬಾರಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿರಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ. . . . ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಸಂ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ.' ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳೆಂದರೆ

ವರದಾಚಾರ್ ಅವರ ರತ್ನಾವಳಿ ಕಂಪನಿಯ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ವೀರಣ್ಣನವರ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 1925ರಲ್ಲಿ ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಸೀ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು: 'ಸುಭದ್ರಾ ಪರಿಣಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಯಂತಹ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ನೂತನ ಕಥೆ-ಸಂವಿಧಾನವುಳ್ಳ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾವನೆಗಳೊಡನೆ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುವ ನಾಟಕಗಳಿಗಾಗಿ, ಈ ಬಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲ ಮಹನೀಯನಿಗಾಗಿ ನಾವು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ' (ಸಂಖ್ಯೆ 7).

ಅದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಅಂದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಬೆರಳ್ಳಿ ಕೊರಳ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಟೀಕಿಸಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ, ಈ ನಿಲುವಿಗೆ ಅಪವಾದವೆಂದರೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು. ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸಂಖ್ಯೆ 104) ಅವರು ಆ ನಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ನನ್ನ ವಿದ್ವಾಂಸ-ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಆ ನಾಟಕದ ತಲೆಬುಡವೇ ನನಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಆ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಬೇಕಾಯಿತು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ ಮಿಶ್ರಣದ ವಾಗಾಡಂಬರದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಆ ನಾಟಕದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತೇನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ನಾಟಕದ ಗತಿ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ; ನಾಟಕದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸುಗಮವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಓದಿನಿಂದ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.'

ನಾಟಕಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಸಾಧ್ಯತೆ ಅಂದಿನ ಭಾವಗೀತೆಗಳಿಗಿತ್ತು. ಕುವೆಂಪು-ಬೇಂದ್ರೆ-ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಜನರತ್ತ ಒಯ್ಯುವ ಅನೇಕ ಗಾಯಕ-ಗಾಯಕಿಯರು ಅಂದಿದ್ದರು -- ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾವ್, ಮೈಸೂರು ಅನಂತಸ್ವಾಮಿ, ಜಯವಂತಿ ಹಿರೆಬೆಟ್, ಎಚ್. ಆರ್. ಲೀಲಾವತಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಜಯವಂತಿಯವರ ತಂದೆ ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದರಾಯರು, ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸಂಖ್ಯೆ 56), ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ: 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ರುದ್ರವೀಣೆ ಮತ್ತು ವಾರಿನೋಟ ಕವನಗಳನ್ನು ಜಯವಂತಿ ಹಾಡಿರುವ ಗ್ರಾಮಫೋನ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಹೊರಬಂದಿದೆ. (ಜಯವಂತಿ ಮತ್ತು

ಇತರರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಎಚ್. ಎಮ್. ಎ. ಸಂಸ್ಥೆ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.) ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೊರಬಂದ (ಜಯವಂತಿ ಹಾಡಿರುವ) ನೀವಲ್ಲವೆ? ಗೀತೆಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿರಬಹುದು.' ಹಾಗೆಯೇ ಇಂತಹ ಹಾಡುಗಳನ್ನು (ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ) ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿರುವ ಅನೇಕ ಪತ್ರಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿವೆ.

ಆದರೆ, ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಾಹಿತಿ-ವಿಮರ್ಶಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ, ಬಾಬುರಾವ್ ಬೋಳಾರ ಅವರ ವಾಗ್ಗೇವಿ, ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಸಭಿಕರಿಂದ ಅವರತ್ತ ಕಲ್ಲೇಟುಗಳು ಬೀಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಗುಲ್ವಾಡಿಯವರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಮಡಿವಂತಿಕೆ'ಯ ಕಾರಣದಿಂದ, ಅನಕೃ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅನಕೃ ಅವರ ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಸೀ ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, 'ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ಅವರು (ಲೇಖಕರು) ದಪ್ಪ ಚರ್ಮದವರಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕವು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅಸ್ಥಿಲ; ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಾಗಲಿ, ತರುಣರು ಅಥವಾ ವೃದ್ಧರಾಗಿರಲಿ ಯಾರೂ ಓದಲಾಗದಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟದಾಗಿದೆ. . . . ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಸೆನ್ಸಾರ್ ಬೋರ್ಡ್ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು' ಎಂದು ತುಂಬಾ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಯಿಂದ ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್ ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ (ಸಂಖ್ಯೆ 82). (ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತೂ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು 'ವಿಟಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದ ದಿವಾಣಜಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.)

ಅನೇಕಾನೇಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಂದು ತುಂಬಾ ಅಪರೂಪವಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ: ರಂಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 'ನೆಂಕೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದವನ್ನೂ

ಅವರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಮಗಿಂದು ಆ ಪದದ ಅರ್ಥ 'ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್' ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ (ಸಂಖ್ಯೆ 151). ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಮೊಡಣೆಗೆ' ಎಂಬ ಪದವು 'ಒಗ್ಗರಣೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅದು ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯವರ ಪರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮೂದಿಸುತ್ತಾರೆ (ಸಂಖ್ಯೆ 19).

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ 267 ಪತ್ರಗಳೂ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ, ಇಡೀ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿದಾಗ, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ವಾದ-ವಿವಾದಗಳ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿನೋಟ ನಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆ ಬಗೆಯ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಅ) ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರು ಎದುರಿಸಿದ ಟೀಕೆಗಳು: ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರು 11/2/1930ರಲ್ಲಿ ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ - 3ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: 'ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಂತಹವರು ಈ ಬಗೆಯ ಕುಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರರು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಈಗ ಏನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯ ಪದದೊಡನೆ ಇರುವ ಒಂದೆರಡು ಸಾಲುಗಳು ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ನೋವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಅದೃಷ್ಟದ ಆಟ. . . . ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಈಗ ನಾವು ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದವರಂತೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.' (ಈ ಕುಖ್ಯಾತಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಃ, ರನ್ನ ಕವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎಂಬ ಸಂಕಲನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ, ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರು ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರು; ಆ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿರುಮಲೆ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಶರ್ಮರು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದರು; ಆ ಟೀಕೆ ಬಿಎಂಶ್ರೀ ಅವರಿಗೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ.) ಶರ್ಮರ ವಿಮರ್ಶೆ ದೊರೆಯದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಗೆ ಏನನ್ನೂ ವಿಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆ) ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮತ್ತು ಕ. ಸಾ. ಪರಿಷತ್ತು: ಕಾರಂತರಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜರು/ಯುವರಾಜರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಗೌರವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಅದರದೇ ಆದ

'ಸಂವಿಧಾನ'ವು ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ (ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ) ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಸೇ ಅವರ ಮೇಲಿದ್ದ ಗೌರವ ಎಂದು ಕಾರಂತರೇ (ಕೆಳಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ) ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಂತರು, ತಮ್ಮ 21/9/1940ರ ವಿಸೇ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸಂಖ್ಯೆ 102) ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

(ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ): 'ಈ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರು ಇತರರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. . . . ಏನಾದರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಬೇಕಾದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮಗಳಿಂದ ಆಗಬೇಕು, ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಹೊರಗಿರುವವರಿಂದಲ್ಲ. . . . ಜೂಬಿಲಿಯ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. . . . ಹೊಸ ಬೈಲಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ ಅವರು (ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಬಿಎಂಶ್ರೀ) ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಷತ್ತೇನೂ ಅರಮನೆಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗಿಲ್ಲ' - ಹೀಗೆಯೇ ಇಡೀ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಅಂದಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಅದರ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಧಿಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಖಾರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯಃ, ಈ ವಾಗ್ವಾದವು 1940ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಿದ್ದ ಪರಿಷತ್ತಿನ 'ಬೆಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬ'ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇ) ಕುವೆಂಪು ಕಥೆ: ರಾಮಮೋಹನ ಎಂಬ ಕಂಪನಿಗೆ ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ ಕಥನಕವನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ 1935ರ ಆಸುಪಾಸು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏನೇನೋ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಆ ಸಂಕಲನ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ, ತಾವೇ ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ 'ದೇವ್ವದ ಕಾಟ' ಎಂಬ ಕಥೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಸೇ ಅವರಿಗೆ ಕುವೆಂಪು 25/6/1936ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: "ನಿಮ್ಮಿಂದ ನನಗೀಗ ಒಂದು ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯವಾದ ಮಹದುಪಕಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. . . . ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಾವು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ('ದೇವ್ವದ ಕಾಟ') ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದು ಆಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೀಗ ಅದೇ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ದಿಗಿಲಾಗಿದೆ. ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಮರಾಯರನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ಆ ಕಥಾಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ

‘ದೇವದ ಕಾಟ’ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನನಗೆ ದೊರಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಋಣಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ,” (ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ 132).

ಪ್ರಾಯಃ, ವಿಸೀ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಆ ಕಥೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಯುಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಆತಂಕ-ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಯೇ, ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬೇಂದ್ರೆ-ಶಂಬಾ ಜೋಷಿ ಅವರ ನಡುವಿನ ತೀವ್ರ ವೈಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿನ ದುರಂತಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಪತ್ರಸಂಕಲನವು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

3) ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಲ್ಲಣ: ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ದಶಕಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ವೈಭವದ ದಶಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು; ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಕಳಕಳಿಯ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾವಾದದ ದಶಕಗಳೂ ಆಗಿದ್ದುವು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅನೇಕರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ, ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಬೆರೆತು, ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರು. ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು; ಇವರು ಐಸಿಎಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ, ಅನಂತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನೇಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಗವರ್ನರರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಅವರು ವಿಸೀ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಎಂಟು ದೀರ್ಘ ಪತ್ರಗಳು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹಾಗೂ ಆಸಮಾಧಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ (ಅವರು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನಿಂದ ಬರೆದ) ಒಂದು ಪತ್ರದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದು:

ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಓಡಿದಿದೆ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಅರ್ಥಹೀನ ಪದ. ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಲೇ ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಆತ್ಮತ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಕಾಲ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಫೋರ ಬಡತನ, ನಮ್ಮ ಅಗಾಧ ಅಜ್ಞಾನ, ನಮ್ಮ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತಪ್ಪುಗಳು ಹಾಗೂ ಹೇಡಿತನ, ನಾವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಾವು ತೃಪ್ತಿಪಡುವ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸಂಗತಿಗಳು -- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಇವು.

ನಾನು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಭಾರತದ ಸಮಸ್ಯೆ ರಾಜಕೀಯವಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ನಾವು ಹಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹೇಡಿತನದ ಮೇಲೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿರುವುದು ಅದೇ. ನಮ್ಮದು ದೋಷಪೂರಿತ ಧರ್ಮ, ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಆದರೂ ನಾವು ಹಳೆಯದಕ್ಕೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳುತ್ತೇವೆ. . .

ಏಕೆ ಜನರು ಗತಕಾಲದ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ? ನನಗೆ ಗತದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ; ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. . . .

ಗತಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯ ಅಫೀಮಿನಿಂದ ನಾವು ಜನರಿಗೆ ಅಮಲು ಹಿಡಿಸಬಾರದು. ವರ್ತಮಾನವು ಎಷ್ಟು ಗೋಜುಗೋಜಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯವು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. (ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ 7).

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಈ ಪತ್ರಗಳು ಗತಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಆಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ; ಗತ ಕಾಲದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ವಾದ-ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿಚಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತವೆ; ಆ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ಥೂಲ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅಗಾಧ ಶ್ರಮ, ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಲವನ್ನು ಬೇಡುವ ಈ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ 'ವಿಸೀ ಸಂಪದ'ದ ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು --ಹಾಗೂ ಹಾರ್ಡಿಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್

ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಹರಪ್ರಿಯ ಅವರ 'ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರ ಪತ್ರಗಳು' ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರೆದಿರುವ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿವೆ. ಒಂದೆರಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ; ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆಸಕ್ತ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಅರಿಕೆ

ಎ.ಸೀ. ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಹಿರಿಯರು, ಗೆಳೆಯರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗುಚ್ಛದಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಕೆಲವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಪತ್ರಗಳು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆಂದು ಬರೆದವಲ್ಲ. ಬರೆದವರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡೆದವರು ಜೀವಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಇವುಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಆದರೆ ಒಂದು ಕಾಲಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಹಿತ್ಯಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಂತೆಯೇ ಬರೆದವರ ಮತ್ತು ಪಡೆದವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಚಿಂತನೆ, ನಡೆನುಡಿ, ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಪಂಚ, ಸಾಧನೆಯ ರೂಪರೇಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನೂ ಅವು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಆಧುನಿಕ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದವರೂ, ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜನತೆಗೆ ಪ್ರಿಯರೂ, ಅವರ ಅಭಿಮಾನ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರೂ ಆಗಿದ್ದವರು. ಆದುದರಿಂದ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅಂಥವರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಪತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ತರುವಾಯದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ, ಕುತೂಹಲ, ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಹಾಗೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವವರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವ ಇಂದು, ಈ ಸಾರಸ್ವತ ಸಂಪತ್ತು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗದೆ ಕೆಲಕಾಲವಾದರೂ ಅವರ ನೆನಪನ್ನು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಹಸಿರಾಗಿ ಉಳಿಸಿರಲಿ ಎಂಬ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ 66 ಮಂದಿ ಮಹನೀಯರ ಸುಮಾರು 600-650 ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು 267ನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಕಲಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನವಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಇವನ್ನು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಆಯ್ದು, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮರ್ಥ 'ಪ್ರವೇಶ'ವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿರುವವರು ಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಡಾ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್

ಅವರು. ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸಂಪುಟದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ತೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಯಾವುದೇ ಆಧಾರ ಅಥವಾ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲು, ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ, ಆಯಾ ಬರಹಗಾರರು ಜನಿಸಿದ ವರ್ಷದ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರವರ ಪತ್ರಗಳ ದಿನಾಂಕದ ಆನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೆ. ಮೊದಲ ಗುಂಪಿನ ಇಬ್ಬರು - ಎಚ್.ವಿ. ಭಾಷ್ಯಂ ಮತ್ತು ಎಚ್.ವಿ.ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ - ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು; ವಿ.ಸೀ. ಅವರಿಗೆ 1920 ರಿಂದ ಆಪ್ತರು. (ಭಾಷ್ಯಂ ಶಾರದಾವಿಲಾಸ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಸಹಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು) ಉಲ್ಲಾಳ ಮಂಗೇಶರಾಯರಿಂದ ತೊಡಗಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರವರೆಗಿನ ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿನವರು (ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ), ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರಾಗಿರುವವರು. (ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು; ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು.) ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪಿನ ಪಿ. ಕೋದಂಡ ರಾಯರಿಂದ ಎ. ಎಲ್. ಖಾತಿಬ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾನ್ಯರು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ - ಕೆಲವರು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ - ವಿಖ್ಯಾತರು. ಕರ್ನಾಟಕದವರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಬರಹಗಾರರು, ಕಲಾವಿದರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಹಿರಿಯರು, ಗೆಳೆಯರು.

ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವರ ಪತ್ರ ಒಂದೆರಡಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತ; ಇನ್ನು ಕೆಲವರದು 10-12 ಸೇರಿವೆ. ಬಹುತೇಕರದು ಅರ್ಧ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪುಟ ಮಿತಿಯವು; ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿಯದು ಸುದೀರ್ಘವಾದವು. (ಶಂ.ಬಾ. ಚೋಶಿಯವರ ಒಂದು ಪತ್ರವಂತೂ ಎಂಟು ಮುದ್ರಿತಪುಟ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯದು!) ಪುನಃ, ನಾಲ್ವರೈವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದವರ ಸರಿಸುಮಾರು ಪತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವು. ಇದು ಇಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದರೂ ಆಗ ಅದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿ. ಕನ್ನಡವಂತೂ ಸರಿಯೇ ಸರಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೂ ಅವು ಪುರಾವೆಯಾಗಿವೆ.

ಪತ್ರಗಳ ಬರಹ ಭಾಗವಷ್ಟೇ (Text) ಮುಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ, ಬರಹಗಾರರ ವಿಸ್ತೃತ ವಿಳಾಸ, ವಾಡಿಕೆಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಒಕ್ಕಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಳನಾಮ, ಪತ್ರದ ದಿನಾಂಕ ಹಾಗೂ (ಅದರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ) ಸಂಯೋಧನೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಾಗಲಿ, ಕನ್ನಡವಾಗಲಿ ಬಹುತೇಕ ಪತ್ರ ಕೈಬರಹವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಸಮಯ, ಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಎನಿಯೋಗಿಸಿ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಅವನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿ, ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ಮೂಲದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಆ ಬಳಿಕವಷ್ಟೆ ಅಚ್ಚುಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಪತ್ರಗಳು ಹಲವಾರು ವಶಕ ಹಿಂದಿನವಾದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅಕ್ಷರವೂ ಪದವೂ ವಾಕ್ಯವೂ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಎರೂಪಗೊಂಡು ತ್ರುಟಿತಗೊಂಡು ಕೆಲವು ಲೋಪದೋಷ ಉಳಿದಿವೆ. ಕಣ್ತಪ್ಪಿನಿಂದಲೂ ಹಲವು ನುಸುಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಓದುಗರ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರುತ್ತೇವೆ. (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮತ್ತು ಶಂಬಾ ಅವರ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲವಂತೆ ಗುರುತಿಸಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಓದುವುದು ಒಂದು ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸವೇ ಆಯಿತು ಎನ್ನಬೇಕು!) ಬರಹ ಭಾಗವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹ್ರಸ್ವಗೊಳಿಸದೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಹೋಗಿಲ್ಲ. (ಒಂದೆರಡು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ಅ' 'ಆ' ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ದೇಶಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು.) ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭ, ಸಂಗತಿ ಕುರಿತಂತೆ ಕಿರುವಿವರಣೆ, ವಿಶದೀಕರಣ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಹೆಸರು/ಮಾಹಿತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಉಲ್ಲೇಖ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂಥವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಗತ್ಯ ಅವಕಾಶ ಇತ್ತಾದರೂ ಅವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಹೋಗಿಲ್ಲ. ಲಭ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಧರಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವವರ ಕಿರುಪರಿಚಯವನ್ನು ಅನುಬಂಧವಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

* * *

ತಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರು ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳತ್ತ ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಯತ್ನವಷ್ಟೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಎಚ್.ವಿ.ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ನಾರ್ಮಂಡಿಯಿಂದ (ಫ್ರಾನ್ಸ್) ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರ (1.4.25) ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾರತೀಯ ಜೊತೆಗಾರ (ಮಿ. ಅಯ್ಯರ್) ನಾರ್ಮಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಕುಟುಂಬದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆತಿಥೇಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಆತ, ಆತನ ಮಗ ಮತ್ತು ಮಗಳು ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಗೀತದ ಕೆಲವು ನಮೂನೆ (Specimen)ಯನ್ನು

ಇವರಿಗೆ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಅದು ಹರ್ಷ ತಂದಿತಂತೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದ ಮಾದರಿ ಕೆಲವನ್ನು ತಮಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿದರು. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಆಗ ಬರೆವ ಮಾತು ಹೀಗಿದೆ :

“You realise how utterly ridiculous our position was. They are just ordinary folk these people; and well or ill, they sing and enjoy themselves while we, proud inheritors, can but blush and apologise... It made me look small among these people.”

ಆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಶತಮಾನವೇ ಉರುಳಿದೆ; ಈಗಲೂ ಬಹುಪಾಲು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಬಹುವಾಗಿ ಸೀಮಿತ ಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮುಜುಗರ ಮತ್ತು ಹೀನಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕರು, ಸಾಹಿತಿ ಎಂದೇ ಪರಿಚಿತರು. ಅವರ ಸಸ್ಯಪ್ರೇಮದ, ಕೃಷಿಯ ಮುಖ ತೀರ ಅಪರಿಚಿತವಾದ್ದು. 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪೈ ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರಸ್ತೆಯ ಓಬಳಪ್ಪನವರ ನರ್ಸರಿಯಿಂದ (ಈ ನರ್ಸರಿ ಈಗಲೂ ಇದೆ) ಹಲವು ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು, ಬೀಜಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ. ಐಸ್‌ಕ್ರೀಂ ವಾಟರ್‌ಮೆಲನ್, ಟೊಮ್ಯಾಟೊ, ಚೈನಾ ಚಿಲ್ಲಿಸ್ ಮತ್ತು ಲೆಟಸ್ (Lettuce) ಸೊಪ್ಪಿನ ಬೀಜದ ಪ್ಯಾಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು - ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಬೆಲೆಯವನ್ನೇ - ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ಪೈ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ (1936). ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಮುಂಚೆಯೂ ಆ ನರ್ಸರಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಅವರು ತರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. 1935ರಲ್ಲಿ ಟ್ರಾವೆಲರ್ಸ್ ಪಾಮ್, ನೌಕ್ಲಿಯ ಕದಂಬ (ಕದಂಬ), ರಾಸ್‌ಬೆರಿ, ಸ್ಟ್ರಾಬೆರಿ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪೇರ್ (Pear) ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು (ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲದಿರುವ) ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿ.ಸೀ. ಅವರನ್ನು ಕೋರಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಶೋಧಕ, ಸಾಹಿತಿ ಪೈ ಅವರ ಈ ಸಸ್ಯಾಸಕ್ತಿ 'ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ, ಎತ್ತಣ ಕೋಗಿಲೆ, ಎತ್ತಣೆಂದೆತ್ತಣ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯೆ' ಎಂಬಂಥದೇ ಸಂಬಂಧ!

ಬರಹಗಾರರಾಗಿ ಅವರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವೂ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ. (ಜೂನ್ 15, 1936). ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪೈ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷಿಂತ ದೇಶಕಾಲನಿರ್ಣಯಾದಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ("Facts and figures of the dead past") ತಮ್ಮನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆಯ ಮನೋಧರ್ಮ ಕುಂತಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ವಿ.ಸೀ. ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ದೂರಿದ್ದಿರಬೇಕು. "What you say is quite right" ಎಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವು-ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಪೈ ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ :

"I cannot help it for, I am under a vow to do this work in history - it is to try to recover, if I can sometimes, the historical trophies of our ancestors, which have been wrested from them, and until then, lose whatever I may in the domain of letters.... in doing so, I may not do anything in the subject of my love, while I may fail in doing anything in the other and thus at last may have made an exit without having done anything."

ಕಾವ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ತಮ್ಮ 'ಪ್ರೀತಿ'ಯದ್ದಾದರೂ ("My love") ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆ ತಾವು ತಾಯ್ನಾಡಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯ ("duty I owe to my motherland") ಎಂದು ಅವರು ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಉದಾತ್ತ ಮನೋಧರ್ಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದ ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ 'ಕಲಾತಪಸ್ವಿ' ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತರು. ಅವರ ಕಲಾನಿಷ್ಠೆ, ಪರಿಣತಿಗಳಷ್ಟೇ ಅವರ ನಿಯಮನಿಷ್ಠುರತೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಸ್ವಭಾವವೂ ಜನಜನಿತವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿನ ಅವರ ಪತ್ರಗಳು ಅವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿ.ಸೀ. ತಮ್ಮ 'ಗೀತಗಳು' ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ (ಪ್ರ. 1931) ಅವರ ಮತ್ತು ನಂದಲಾಲ ಬಸು ಅವರ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕೈದು ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದ್ದರು. ದುರಾರಾಧ್ಯರಾದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸುವ ಭರವಸೆಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ, ಮೊದಲು

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿ ತರಲಿಲ್ಲ. ಎ.ಸೀ. ಆಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿದ್ದ ಬೊಂಬಾಯಿನ 'ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಮುದ್ರಣಾಲಯದಿಂದ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದೂ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತಾರದೆ ಹೋಯಿತು. ಇಲ್ಲಿನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡೂ ಪ್ರೆಸಿನ ಕರಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರು, ಚಿತ್ರಗಳ ಇಂಥ ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಬಳಸಿ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಕಲಾಕೃತಿಗೆ, ಕಲೆಗೆ, ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸುವುದು ತಮಗೆ, ತಮ್ಮ ಕಲೆಗೆ ಸಂದ ಗೌರವ ಎಂದು ಬಹುಮಂದಿ ಕಲಾವಿದರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರೊ ತಾವು ನೀಡುವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ

"I shall be highly obliged to you, rather I consider it a great service you would do to Indian Art and to your friend, if you make up your mind not to publish my pictures. It is a request." (30-9-1930)

ಎಂದು ಎ.ಸೀ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮನವಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ

"I cannot, in the interest of Art, think of allowing defective and inartistic reproductions to be published."

ಎಂದು (20-12-1930) ಖಚಿತ ನಿಲವು ತಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಎ.ಸೀ. ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತೆ, ಅವರ ಮತ್ತು ನಂದಲಾಲ ಬಸು ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಲಂಡನ್ನಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ 'Studio' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಅವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ 'ಕಾಲೊಟ್ಟೆಪ್' ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿ ಅವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆಂಬುದು ಬೇರೆಯದೇ ಸಂಗತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರು ಕಲೆಗೆ ಎಂಥ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಮತ್ತು ಕಲೆಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ.

ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 'ರಾಶಿ' (ಡಾ. ಎಂ. ಶಿವರಾಂ) ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ (6.10.1978). ಆ ಸಂಜೆ ರಾಶಿ ಎ.ಸೀ. ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಎ.ಸೀ. ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಪೆಯ

ಮೇಲಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿಗೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತು ಏನನ್ನೋ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಶಿಯವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕೈಕ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥೂಲದೇಹಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಶಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಎ.ಸೀ. ಎದುರಿಗೆ ಜಾಪೆಯ ಮೇಲೇ ಚಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಲೇ ಕುಳಿತರು. ಎ.ಸೀ. ಎಷ್ಟೇ ಏನೇ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಉತ್ತರಿಸದೆ, ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗವಾಚಿವೆನ್ನದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. 'ಏನಪ್ಪ, ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಹಠ ಮಾಡ್ತೀರಿ? ಮಾತಾಡಿ' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಎ.ಸೀ. ನುಡಿದಾಗ, ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ರಾಶಿ ತಮ್ಮ ಕೋಟಿನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಲಕೋಟೆ ತೆಗೆದು ಅವರ ಕೈಗಿತ್ತರು. ಅದರೊಳಗಿನ ಪತ್ರವೇ ಇಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವುದು. ಆ ಮುಂಚೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎ.ಸೀ. ಏನೇನೋ ಕಾರಣ, ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟರು; ಆದರೆ ಅದು ಯಾವುದೂ ಈಗ ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಪತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಗೆ ನೀವು 'ಅಸ್ತು' ಎನ್ನುವವರೆಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕದಲುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಈಗಲೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನೂ ಬರೆದು ತಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ರಾಶಿ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದರು. ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಎ.ಸೀ. ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ, ಎ.ಸೀ. ಕೊಟ್ಟ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು, ಅವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ರಾಶಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡರು. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎ.ಸೀ. ಅವರನ್ನು ಒಲಿಸಲು ರಾಶಿ ಹೂಡಿದ್ದ ತಂತ್ರ ಹೀಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಧೀಮಂತರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಒಂದು ಪತ್ರದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದು. ಎ.ಸೀ. ಅವರ 'Present Trends in Kannada Literature' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ ಕಾರಂತರು ಈ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (16.7.74). ಈಚೆಗೆ ಸಮಸಾಮಯಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಓದುತ್ತಿಲ್ಲ, "I hate the bile and vituperation. I don't find strong intellectual personalities behind them. I can see only postures" ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಸಾರವತ್ತಾದ, ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾದ ವಾಕ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ : "Nothing big can come unless one grows big enough himself." ಮುಂದುವರಿದು,

"One sees the dismal state of affairs and untold hardship all round. Character has become its first casualty. We will have worse days."

ಎಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರುತ್ಸಾಹಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ “...one knows very well that he is but a speck in an ocean” ಎಂದು ಸಾಹಿತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ,

“This sobering realization makes me work harder and live a life that I consider worthwhile. You may be alone - what does it matter? None can deprive of our satisfaction or realization.”

ಎಂದು ತಮ್ಮದು ‘ಒಂಟಿ ದನಿ’ಯೇ ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆ, ಗಟ್ಟಿ ನಿಲವು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವಮಾನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವರು ನಡೆದ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಇದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಮೌಲಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಪತ್ರಗಳು ತನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವು ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದ ಕಥಾನಕಗಳಲ್ಲ; ಗಣ್ಯರ ನಿಜಜೀವನದ ಅಂಶಗಳು, ತುಣುಕುಗಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದವು. ಓದುಗರ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ಪತ್ರಗಳೇ ಮುಂದಿರುವಾಗ, ಅವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಅನಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಪತ್ರ ಸಂಪುಟ’ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆ ನಮ್ಮದು.

ಬೆಂಗಳೂರು

15 ಜನವರಿ 2020

ಎಂ. ವಿ. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ

ವಿ.ಸೀ. ಸಂಪದ, ಬೆಂಗಳೂರು-85

ನಮನ

ಕೇವಲ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಪತ್ರಗಳ ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೊದಲ ಕರಡನ್ನು ನಮಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಬಿ. ಎನ್. ಶಶಿಕಿರಣ್, ಅರ್ಜುನ್ ಭಾರದ್ವಾಜ್ ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಂ. ಪದ್ಮನಾಭ ರಾವ್. ಮೂಲಪತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕರಡನ್ನು ಹೋಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ಭಟ್ ನೆರವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ನಮನಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮೂಲ ಕರಡನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪುಟವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಮಾರ್ಪಾಟು, ವರ್ಗಾವಣೆ, ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತುಂಬು ಸಹನೆಯಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿ, ನಾವಿತ್ತ ತೊಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮ ರೂಪವನ್ನಿತ್ತವರು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಂದ್ರ ಅವರು. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮುಖಪುಟ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಂದ್ರ ಕುಮಾರ್; ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಮಿತ್ರರು ಶ್ರೀ ಮುನಿರಾಜು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸಂಜೀವ ಕುಮಾರ್; ಸಂಪುಟದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ದುಡಿದವರು 'ನೇತ್ರಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್'ನ ಶ್ರೀ ವೈ.ಎಂ.ರಾಜು. ಈ ನಾಲ್ವರಿಗೂ ನಾವು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ 'ಸಂಪದ'ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ನಾಡೋಜ ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು 'ಸಂಪದ'ದ ಎಲ್ಲ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿನಮ್ರ ವಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

* * *

‘ಸಂಪದ’ದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಮೂವರು ಮಹನೀಯರು ಅನಾರೋಗ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬರು, ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಸುಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು, ‘ನೇತ್ರಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್’ನ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ ಮುನಿಧರ್ಮಯ್ಯ. ಮೂರನೆಯವರು ದ.ಕ.ದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಕಾರ್ಕಳದ ಪ್ರೊ. ಎಮ್. ರಾಮಚಂದ್ರ. ‘ಸಂಪದ’ ನೆಲೆಗೊಂಡ ದಿನದಿಂದ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಮೂವರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಚೇತನರೂ ತಮ್ಮ ನೆರವು, ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಯ್ಯ ‘ಸಂಪದ’ದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನೂ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಸ್ನೇಹ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ತುಂಬು ಕೃತಜ್ಞತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ, ಅವರ ದಿವ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ‘ಸಂಪದ’ ತನ್ನ ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

1.

Bangalore 14-9-1922

My dear V.S.: Your letter of the 9th September. I am glad you have remembered to insert your address. You need not be told that it is a bit of an epistolary etiquette which is respected because of its assurance that the person whom we are addressing has not walked away - a common occurrence you know, in these days of house rents, retrenchments and surprises.

I like that letter. It is to me comforting because it cleared my misapprehension that an old friend of mine with whom I got interested on a certain cool evening in the municipal gardens at Bangalore on an hour of the sunset of which I can understand even now, yet continues to be the old, romping, smartly lad which he was, and not a big sentimental weeping thing - complaining, kicking and what is more, not that unnecessarily fretful person as he was presented in the other letters. Grow young, my man, tho' old age may chop your face and crush your frame. Remember what Dr. Sir S.Subramanian said on his 80th birthday. He conveyed the happy message that 80th year was an age of happiness. It is a grand thing to dwell in horrors and it only needs a moment's reflection even for a goose of my type to think and learn that 'happiness is no goal' - of course, not the happiness as understood and discussed by Bhagavathar at Harikatha.

We live that we may knock and knock - may be with Promethean fervour - to discover ourselves and know and learn and practice - may be in slums of Akkipet or on the lofts at 31, Kethwadi, as school masters or as currency office clerks,

there is a way wherever we may be, to put the telescope on and scan the luminous star in the heavens which shines on the heads of heedless mobs who go about grabbing money no matter what it may cost, who rush into litigation, sell their souls, build their castles, vaunt their airy plumes of conceit, oblivious of the fact that a day will come when the power that is, wipes the slate clean and asks only "Have you seen the star above your head - the star of truth." Let the domestic cats drawl at home, let the domesticated geese who tread the earth in feminine garb and claim a seat by your side, claim a good bit of your time, on the strength of having thrown a garland on your neck on a, - let me say, nothing (I would have called it a fatal day, but I don't do so as I am yet novice in domestic life and haven't yet discovered my companion) - let them go and say Bo-peep but you strive amidst struggles to find out if you cannot after all discover the long expected streak of silver lining wherever you may be.

Where I am rambling I believe it is an infection which I have caught from you. One feels irresistibly tempted to rip oneself open, when you can get a friend who will play a friend. This company, this privilege I lacked in Mysore where much of my time was taken up by persons who were no doubt very kind to me, but who were fed up by an animalism which made me often think that they had no idea that the world contained mothers and sisters who deserved to be treated as such and not as a bevy of prostitutes. You know whom I am referring. Please don't infer that I have suddenly grown puritanical, - far from it, but I must confess that indulgence in rant of that kind is a clear manifestation of a disease in the soul and tendency towards prospective ruin. They were generous to me, but they were extraordinarily cruel to

themselves because they sank in mire, talking filth, and living filth - (at least in the world of imagination) - leaving life, living, death, sin and evil, go hang to the devil. A man who has suffered and who knows what it is to sacrifice his health on the altar of duty, his father on the altar of misfortune, his living on the altar of retrenchment and his pleasure on the altar of a damned marriage custom, - such a man knows when to hold his tongue. I write all this because I wanted to confess all this before one who had suffered like myself and who could let me know if I am really sober.

You can see Mr. H.V.B., abandoned to the mercy of his pen because I don't know where I am drifting. A holiday, a quiet home, a light meal, served by loving aunts, and expectations of a good dinner - because this day happens to be Gokulashtami and you know what it means to an Iyengar who, for once, lets himself go before a treasure house of sweets (this a myth because Iyengars are going poor.) and the mellow peal of bells in Krishna's temple, a lullaby song from a mother, (I don't know from where, but it comes to me thro' my window) I imagine she must be a happy creature. Otherwise how can you account for her full throat? These are my environments as I am writing you this letter. And where are you, you - who disowned the verbal picture I had drawn in my last letter though it was your own, every line and every patch of colour - you, let me say if you like it, APE - where are you now, reading this letter which comes to you from a big blockhead conceit, ASS of a Mr.H.V.B., M.A., - whose only merit is that he can occasionally get off into worlds of dream and imagination and can easily see others as others see him - lost in the wilderness of life - because that is what loneliness may mean - lost in the din, noise, sick hurry of a big workshop which sends out

forged chains to hold 300 million in servitude, which flashes messages to the nooks and corners of India in devilish triumph of British aristocracy and British capitalism - and all that. (I can never hold myself at this pitch of 'mock' eloquence. But I mean Bombay is a city where all the present day commerce of this world goes on damnatory to its interests.) Compared to this calm here, yours may be a whirl, a kaleidoscope scene-shift every minute. Write to me, my dear man, your impressions of life there in that furnace. But I believe even there, the sun must shine, the stars must whirl in divine harmony, the wind may waft its comfort, the clouds may empty treasures, as ...

An unfortunate blow fell on me when I was suddenly called upon to assume the secretarial honour of the Bangalore Amateur Dr. Association. It is unfortunate in the sense that a novice like myself is flung into a chair sanctified by people of P. Kodanda Rao types. The place is rather 'hot'. It is getting hotter, what with the talk of another Dr. conference and another invitation to Tagore. I am feeling comical, another Stephen and Mathew in this humour world of the A.D.A.

We staged the prose drama of Appa Rao, by name *Kanyasulkam*. I enclose our Kannada argument. For a couple of hours, the drama went off well, keeping the house in a storm of laughter but when the scene relating to family horrors, the grief of the widow and other sordid realities came up, the audience grew restive. Brought up in a tradition of Durbar scenes, songs, cut scene, forests, they could not appreciate the presentation of their parlours, their backyards, their kitchen, their brothels, and they could not understand the inner beauty and the inner significance of those collocation of domestic episodes. Laughter gave place to resentment and the womenfolk --

glittering in colour sarees, shining in powdered faces,- quit their places, - pronouncing the drama as wretched. The Association was aware that out of a kind of old bred artistic snobbery, people would declaim this new venture of ours. But that does not make us retrace our steps. Prose drama is indeed a very hard game, - music and scenery must be compensated otherwise.

The Mysore trip is being arranged. We may get an opportunity of staging before H.H.

■

ಎಚ್. ವಿ. ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ

2.

Bombay, 15-7-1923

Dear Sitaramaiah, : I hope this letter will reach you. I do not know where you are now and what you are doing - so I take a chance and mail this letter to the Sharada Vilas School address. If this shouldn't reach you, why, you must congratulate yourself on your good luck!

I have never seen such a terrific thunder storm as the one raging today. The sea looms from the distance in appalling greyness and the rain is mercilessly pouring from the morning. I am sitting in my room at the Institute and have just finished preparing some notes on the Relativity theory. The room is warm and comfortable and I am getting lost in vague speculations on the four dimensional continuum, but the rain is pouring, pouring down outside.

I am at present living with my brother in a room at Forjett Street (just at the foot of the Cumballa Hill to a side). I dine

at the hotel and consequently have to spend all day at the Institute. I dare say my room here is as good as any I can get in Bombay, considering the locality, the quietness of the room, the beneficent fan with which it is furnished etc. I go back to Forjett Street by night, just to read the news-paper and sleep away. My brother eats at Madhavasram.

It might interest you to know that I after all put in my application to the Indian Civil Service. My studies are becoming chaotic since they comprise so many subjects but I hope I shall pull thro' them all. I believe I have understood much of the theory of Genl., Economics having a few prints in the theory of value. My difficulty is the lack of a well done summary of the subject, since it will be obviously impossible to plough thro' voluminous books for revision. It is possible that you have with you some such summary of the whole subject as I want something that is comprehensive but a short-hand edition of Marshall and Taussig? If you have, I shall be very much obliged if you can send it on to me.

I am keeping good health here, and so too my brother. For various reasons I was feeling rather depressed up to now but I guess with the progress of the monsoon, the depression will disappear too.

Please write to me what you are doing and what you propose to do - and all things else which you think will interest one who is obliged to you and will feel glad of your success.

P.S. : It might interest you also to hear that I am lecturing this term in the Senior B.Sc. class on Physical Optics. Rather decent work, what?

Dear Sitaramiah, : I am writing as you see from my room at the Institute. I am run out of my stock of note paper I had kept here and am compelled to write in a dirty sheet, torn off my note book. Apologies.....enough to drown you and me together.....

Frankly, I am amazed at the charity of your congratulations. That I should be called upon to take a senior class is good so far as it goes. It is however only a kind of feeler the Professor has stretched out to test my capacity to teach and it means nothing more. Your lavish congratulations appear to be rather out of place - they are far too generous for the pitiful hopping I am attempting. I accept them however as your good wishes for my future.

What appears to me to be the "corrected" note in your letter is the remark that a prospective change into the bureaucrat's stiff coat is not a cheery prospect. I have always felt it so, I am feeling it so even now as I am in the bustle of studying for the I.C.S. Exam. I am sorry for this inconsistency, but where is the way out?

I have felt great interest in physical sciences, and without being pedantic I might say that some recent developments therein have appeared to have almost a romantic appeal. And it may be, if I stick upto the job . I may continue to find pleasure in the company of scientific books and apparatus. But you see, back of all one's dreams and ambitions is the cruel call of hunger and one's aspirations get exploded before the pitilessness of physical wants. Once up on a time I dreamt of being a

journalist - not the kind Dickens paints in Pickwick papers not even the 'down - with you - damn!' kind of Bottomley, but rather the kind that I read in one of Well's books "the neat Machiavelli", I think the paper of my boyhood fancy has to be something purposeful, ennobling, great with a capital G. Alas, the dream has become a vague memory! Months later, as I began to take some interest in Science, I figured to myself the picture of a great scientific career, something like that of Louis Pasteur, or Michael Farraday or Albert Einstein. I was to work in a laboratory and busy myself with the world of the mysterious electrons. I was to peer into the regions within the above and find out the ultimate how of the eternal promiscuity of molecular motion. This dream too is fading out because I am kicked on my back by a new invisible policeman.

I have no illusions about the Civil Service. I am tolerably certain that it offers no scope for anybody who wants to do great things for his country. It is a mechanical job and concerns itself with the routine of district work. I do not like it; I would not like it, even if I got it, - a contingency at best. But then where is the way out?

Serious thoughts leads one into an awful quandary. Introspection is a dangerous habit for those who have neither the courage nor the chance to follow their conscience. So we hush up our thoughts and we smile and think ourselves very wise and happy. Shall I do so also?

Q Lord! The kind of letter I write! Excuse me, mister, for the way I am running. It may be I am bored today and want to talk long.

My knowledge of Economics is yet superficial and necessarily so. I have far too little time to read much of it. But do send me your notes. I don't think raving is exactly the word to use in connection with my last letter. What I meant was, that since I have no time and since Marshall, Tausigg etc., are bulky books, I should be glad to have a good summary of those books-just for the sake of revision. If that is a mad proposal, then God bless me!

I am O.K. Hoping you are ditto and expecting to hear from you often.

4.

Bombay 19-8-1923

My dear Sitaramiah : Thank you for your letter. My impertinence was after all a compliment and there is no grace in your hurling it back at unoffending "me" ! To me the charm of your letter lies in the somewhat volcanic nature of your comments. I like their race and power, altho' alas, you are often hard upon me.

My progress in Economics I think, quite fair; I know enough of it now to be able to disown acquaintance with Sen and even K.T.Sha's questions and answers. Even the theory of value and Marshall's Theory of normal distribution have lost their terrors upon me and I think I can bob my head up even amidst students of Economics. But of course I shall want more time to make my knowledge sure - I mean, to make a comparative estimate of different views. Eg., I have read the pros and cons on a subject like the Gold Exchange Standard, or say, the nature of business profits. While I have understood

both sides, I have not yet got into a position where I can give a judgment.

That, however, doesn't alarm me and I hope I shall "make good".

Re: Indian Economics, I am going thro' Kale, Findlay Shirras' Currency and Exchange, Fiscal Commission Reports, the Banington Committee Report and (next week) the Railway Committee Report. I am making my own summary of all things as read. In general economics, I have gone thro' Tausig (2 vols), Marshall's small book "Economics of Trade & Industry" and I am now trudging thro' those portions of his principles which deal with distribution.

I find it impossible to read side by side the numerous books on selected subjects which you had told me (I've got the list even now). I have no time. I shall require your help there and let me tell you exactly what I require notes upon.

1. Inflation of currency in Europe - what is the reason for the collapse of the Mark? I mean, was it deliberately done by interested people as in Russia or was it in the nature of things? What would you suggest to stabilize German currency?

2. What are in general the reasons of unemployment? Is it an inevitable adjustment of modern industrial methods? How would you cope with the unemployment problems as it is in the United Kingdom?

3. Nationalisation of public works - do you consider it necessary at present (This, I believe, hardly applies to India?) How would you set about it.

4. Would you grant a $33\frac{1}{3}$ P.C. Preferential duty on steel claimed by the Tatas?

5. Evils of free stock exchange speculation and methods of curbing them.

6. Karl Marx's theory of Surplus value and criticism thereon.

7. Economic lessons of Bolshevik Russia.

I have set down what strike me - haphazard. I know a bit about each of these things but no text book on Economics treats these fully and it is possible you have notes on them with you. I shall now and then tell you about my difficulties. I propose during the October holidays to answer a number of questions (of the type usual in the I.C.S. papers) and to send them along to you. I think nothing coordinates one's ideas so well as writing them down.

I am getting daily more and more busy and I have no time to think of "nerves". An occasional mental flurry is hardly inexcusable.

5.

Bangalore, 16-10-1923

Dear Sitaramiah : A day after you left, I got from Bombay that rather lucky letter of yours. I swallowed all that you had written about inflation, and like Oliver Twist, I have to ask you for more. (There is no implication that you have even the most shadowy resemblance to Mr. Bumble, the beadle!)

My body is getting into cross purposes with my brain (I imagine I have one). I am feeling abnormally dull and bored;

I have a perpetual sensation like that you feel when your lift stops at the 3rd storey....a kind of queer unsteady dullness in the head. The weather is, so far as I am concerned, superlatively good, and normally I should be feeling full of what Slangy Americans call "Pep". But that is exactly what I have not been feeling. I have developed an unhealthy agnosticism regarding the taste of food etc. - a sure sign that "Something" is wrong "Somewhere". I suppose I ought to gulp down some rubbish of a medicine.

I do not know when I am coming to Mysore, but you needn't worry about that since I am sure to drop in at least a few days before I leave for Bombay.

By the way, did you read the latest horror of G.B.s - "Back to Methesulah"? If ever any book has frightened me, it is this. Bernard Shaw complains in the introduction - a rare thing for him - that he is getting rather old and that his hand is somewhere uncertain in its touch. But I imagine he is nowhere so full of his abnormal pugilistic temper as he is in the preface to this book. I have left off reading the drama somewhere near the last Act - I think where a newly born is hatched out of an egg and in fifteen minutes kisses one man and kicks another. There is in "Back to Methesulah" more than is to be found in a book on a similar subject by, say, Wells. While the latter revels in the exuberance of his imagination and makes his characters talk essays that would fetch you and me a prize in a competition, Bernard Shaw has, back of his mind, a painful obsession. While both have the gift of seeing the vision of the future, Wells has his eyes only at the dim, receding distance. G.B.S. has an eye looking forward. The other is casting a

painful, scornful, pathetic glance at the trumpery of humanity that has to go forward.

P.S. : My compliments to - Raju and Alaghan, if you happen to meet them. HVV.

6.

Bombay, 8-2-24

My dear Sitaramiah, : O....o....o..h ! At this rate you will split some day, burst yourself..... How in such a small body you could manage to store such an amazing amount of volcanic energy I can't imagine. Can't you **ever** write a letter without breaking off into a thousand d___ns and curses? You can't.....

I am apparently subject these days to somewhat strange delusions. I have these days a persistent idea that I wrote to you a very frank and very full version of all that happened at A'bad. Perhaps it was to another friend, but the intension was alright and so you must acquit me, will you?

So far as the Economics papers were concerned, I think, coming to brush up my memory that my performance is not at all bad. In the 2nd paper, as I said I couldn't have done better if I had done tapas for a year more. In the first paper, I only said, or meant, that I wasn't quite good. Eg. Take the question on Ricardo. I put my answer this way. I said his method being too abstract is defective. I dismissed his classical theory of distribution of money in diff., countries. I then criticized his theory of wages, then his theory of value. I pointed out that the poor chap was not such a dunce at all - witness his theory of rent etc. Finis....Not much is there?

I have no complaint about the question on Capital levy. If you want me to be expressive, I "banged" it, giving point to point summaries of A.C.Pigou's latest book on the subject. And so on. Unless the Examiner is hopelessly drunk when he corrects my paper, I hope to get good marks in Economics. All that I meant was that I couldn't pitch my expectations to as high a key as I wanted. If at the moment I appeared unduly gloomy, I believe now it was all unwarranted. But let us wait and see.

My performance in chemistry (which to the last I didn't read) is miserable, as I expected. But I think I had my day in physics (900 marks max). Very luckily for me, the questions were precisely what I had discussed. Tho' I could have done a bit better, I can't at all complain about it. I must get marks in it - good marks I mean.

I am certain to get 20 p.c. or 95 p.c. in viva voce (200 marks). I was asked questions principally on the Brahmin - N.B. question, diarchy, the immediate political needs of India, research in science and unemployment in England. I think (I am afraid) I was amazingly frank about it all. I talked as I would talk to you, for example, I lectured the board of 5 gaping gentlemen on diarchy and provincial autonomy. I was no less frank on the B-N.B., question than, shall I say the G.O.M. of Mysore Venkatakrishniah. I was incidentally asked if I did not believe in building a better physique myself. I told them frankly I was a book worm upto the time I joined the college, that the Boy Scout movement freshened me up a bit, that Bombay is not a sanitorium and that reading for the I.C.S. in addition to heavy teaching work is not an ideal restorative. I have reason to believe that my frankness has

been appreciated. One of the Commissioners (a Bangalore gentleman) came and told me so himself. Rumour went in A'bad that I have topped the list in viva voce with 190 out of 200 marks. I believe from what I have heard that I might have got it. It might however be a false alarm. I only believe it is true.

On the whole, I must remain silent on the question of my chances. What pulls me down is chemistry and I am afraid English. What pulls me up is physics, everyday science and perhaps viva voce. I have no illusions myself about my performance and shall not be surprised if I am anywhere between the 1st & the 98th. I might be with in the lucky five. I might be clean bowled out too. What would it be like, say, if I stood the 52nd e.g. ? I shiver at the prospect. But the world is full of surprises. Allow me however to close this astrological chapter which after all talks as ambiguously as the Delphian Oracle..... WAIT & SEE. I can only WAIT & HOPE.

Will you allow me to protest against the entire spirit and atmosphere of your short story ? It is abominable. Why should we hear of poverty and death and disappointments even in short stories ? If you can give us no better realistic picture of human nature and the workings of fate than this morbid phantom of bitter sorrow, pray stop at it. This is no criticism of your style or of your method of presentation. I am only kicking up dust against the very spirit of the thing. I know only too well what joys you have in life; you know too well what joys my brothers and I are having just now in life. But for heaven's sake don't let us weep even in the stories. It might stagger

you to find that as a reaction against the miserable way fate is treating me, I am revelling in such grotesque balderdash as the half yearly volume of Nash's and Pall Mall's. I believe you have the knack of writing well. Will you write more cheerfully, more hopefully ? You might learn that in that method you can write better and more truthfully.

I am getting more confidence in my Kanarese & I shall surely jot down a few popular notes on the electronic theory of atomistic structure. I shall write to you again shortly.

P.S. : Our Institute formally closes on the 10th March.

7.

Oxford, 28-1-1925

Dear V.S. : I have written the accompanying letter at mid night (it's 1 October now) and I don't know if I should send it to you at all. Reading it over again, I am dissatisfied with it. I find it halting, incomplete, perhaps morbid. But you will give me credit for being honest. I can't write a jolly letter to you about the humours of my life here - I feel that I must tell you of my inmost thoughts which are not jolly at all. I can't write to you small chatter; it is intolerable for me to think that I must even to you write only superficialities.

I don't know how you are getting on at all; perhaps the Gods are still ironical towards you. But have courage and get along.

I often pray for my friends (and for myself)! There is work to be done, if only we know how. - And the way we are hampered by poverty! I am O.K.

* * *

My Dear V.S : I have wasted many hours in the futility of half-scrawled and torn letters. I have started writing to you nearly a dozen times, but each time my thoughts became so sketchy and rambling that I hadn't the heart to complete the stuff. If you haven't got a letter from me yet in reply to yours, it is because I haven't been able to write one good enough for you- and not because I have become a "swell." Believe me, I think quite often of you and of all my old associations; and that's why I can't write cut and dried letters and post them off.

Just now I have burnt a letter 8 sheets long that I wrote for your consumption. I read it over - and it seemed a ghastly mess. I am thinking things over and trying to get into some definite ideas, but I haven't succeeded. And the burnt letter is all I have to show about it.

It doesn't mean that I sit on an arm chair with wrinkled brow and think. I am too sensible for that. I laugh and chatter away like the others; I have a good time of it, a rave good time from the Indian point of view. But often when I am taking a lonely walk by the riverside meadows or sitting on the top of a bus in London or on the Entr' act of a play, I think of my life and of my people and of what I am going to do. It is there that my ideas are a formless, incoherent mass.....

* * *

If only the Gods had consulted me before my birth, I should have begged of them the power of literary expression as my gift. It seems to me that there is so much to be drummed into the ears of our people, that not one, but an army of great writers is required for the job. Things have got to be said,

things have got to be dimmed, if we are to get on at all. In the form of drama, of song, of story - in any consumable form whatever, we must worry our peoples out of their age long slumber.

Think what a power the stage is & what we have made of it. When I think of the emotions that an actress of the ability of Sybil Thorndike is capable of arousing, when I think of the great plays that writers out here have written, I feel sad about the awfulness and muddle of things in our own place. To rise above the topos that is content with ಸುಭದ್ರಾ ಪರಿಣಯ and ಕೃಷ್ಣಲೀಲ for ages, to rise above the painted, silk stockinged, Paris-gartered heroines of our stage at home, to conceive bold plots, to act with sincere emotion, to appeal to the people thro' the magic and witchery of stagecraft - that's the thing I would like to see done. We are waiting and waiting for the man who will do this.

I am fed up with all talk of our spirituality. To me it is a meaningless phrase. Somebody has got to put a stop to all such talk. The time has come when we must cease to be complacent. Our tragic poverty, our stupendous ignorance, the folly and cowardice of our social institutions, the great things we might do and the silly futilities we are content with - that's what's got to be written in India.

I have lost faith in Politics. The problem in India is not political at all. What's got to be attacked is our moral and intellectual cowardice. That is the hinterland of the whole business. We have got a false religion, an outworn social structure. And we cling so desperately to all that is old and variable.

We are our own curse.....

From out here, I get a good perspective of things at home. My view of the problem of India has changed, since coming here, but not because I am anglicized. Believe me, I am an Indian of Indians, but seeing the world is like drinking wine....

I have the greatest faith in work like that of the (Prabuddha Karnataka -in kannada lipi). But it ought to have more push and go about it; there ought to be a dozen such.

And why do people go on writing about the world that's gone ? I admire the Past, but the time has come to examine the Present.

The crux of the problem is this: A stupendous literary (and journalistic) and artistic revival must be brought about. We mustn't drug the people with reverence for the past; we must tell them what a ghastly muddle the present is and what the future can be, if only we try.

1. Why are we so physically weak ?
2. Why are we so utterly poor ?
3. Why is it that we are so poor in literary and other artistic efforts ?
4. What do our women-folk know ? What do they do?
5. Why does X's grand father howl because X cuts his own hair ?
6. What is the way to prevent the hundreds of tragic "misalliances" that take place in our communities ?

And a dozen others -

This is the stuff you've got to write about, my friend. It's alright in its way to talk about unity in diversity and the knowing of Brahma, but this is the real problem.

* * *

If only I could write, if I could but put my thoughts down on paper !

I have got faith in you, my friend. But I am restless at the attitude you often take. Why do you write only gloomy stories ? Your stories must of course suggest the gloom that there is at present, it must also point to the beauty of the future if only we shed ourselves of our false pretences, of our famous Self-complacency.

Sting, Sting, Sting, that's what we require - the bitterness, the pain of our own unmasking.

* * *

In a way, perhaps, all this might appear rather hysterical to you. But I have thought about it all for days and honestly I can think of no other way.

As I write this, I hear the sound of music coming up from a room below mine. It's fine music, it thrills me, it reminds me of forgotten things. And yet it is the music of a poor man or woman, a person that drudges for his livelihood. What have we made of music ? What do our women-folk know about it? Come and listen to the organ at Westminster. And also the hideousness of the show at ಶುಕ್ರಸಿಂಹಾಟಂ temple with its electric lights, its revolving scrambles. Come to a poor man's room here; you see some picture, some painting and then -

I am of course picking the best parts of the life here. If I can care to find flaws there are flaws innumerable. But I content that we must see where these people excel us and improve ourselves, rather than gloat on these people's faults. Life here may be full of tragedy, of injustice, of any thing you please - hit its life, it is not the stupor of semi-consciousness.

In music and painting and sculpture, in beautiful homes, in well built cities, in physical vitality, in moral courage, in intellectual honesty - there lies the beauty of life. Try it by any standard you use, our life in India is wrong and purposeless and desolate of joy.

* * *

What are you and I going to do about it ? What will we make of our lives to make our land worth living for our children?

8. Normandy, France, 1-4-1925

My dear V.S. : You must really excuse me for that last letter of mine. It must have been intolerable reading for you. The fact was, I was feeling a bit grumpy at that time thinking of my Sister's marriage. And I added fuel to the fire by reading H.G.Wells' Viola - there follows that burst of meditation, that plethora of dots, that hopeless misgiving. The mood is now gone.

I am spending utterly delightful days here. I am living with a French family in this sea coast town. Mine host is a very little-sized French man who is wonderfully jolly and very broad minded; mine hostess is a fairly large-sized Irish lady who treats us all exceedingly nicely. My companion here is Mr.Iyer, another of the I.C.S., fraternity vegetating with me. There also stays here a Mr.Whyte of my college, a very nice chap. We play

tennis in the afternoon and mah jagg and bridge in the evening. And in the morning, if I don't go out among the cliffs, I make vague attempts at reading and writing. I am physically wonderfully fit; my spirits are brimming over with what the French call the *joie de vivre*. Damn tomorrow and the day after! I am satisfied with the delight of the passing hour.

Living in a family is different from reading a book. I meet these people day in, day out at lunch, at tea, at dinner, at tennis, at bridge, when we go out to a tea party or a cinema show. I hear them talking among themselves and talking to us. The manner of their lives, the colour of their thoughts, the trend of their emotional experience - all that I am seeing at first-hand in this place. It is certainly an experience.

Believe me, we at home do less than justice to these people in our thoughts. When you see a girl smoking a cigarette and wearing a low-necked dress, you are sure in your mind that she is doomed to eternal hell fire. When you see a man sipping a wine cup, you are equally certain of his fate. I don't like these things myself, but believe me, these are not the central facts in the life of these people at all. It is a habit with them, just as early marriage is a custom among us. (I can imagine an indignant westerner ruminating on the fate of a people among whom girls of 15 are mothers !) But if you scratch these superficialities, you get to the same elemental passions and desires. With all the misery here, the brutality here, there is liberty, there is culture, there is charity, there is a taste for art, there is a love of music. There is, in these peoples, a real hungering for a good life.

* * *

I had an impression, once upon a time, that the peoples of these countries can't stomach anything beyond a sporting paper and a low kind of musical comedy. I thought otherwise when I visited the London theatres. The really good farces enormously popular - Like 'Charley's aunt' and 'It pays to advertise'. And indeed rightly, because these are jolly, first rate farces. We haven't got anything like them at home. Clear, broad fun - and 3 hours of delight. There are also the comedies of a some what shady type which are also popular. But even a serious play, well done, is sure of a following in London. Take, for example, *Hamlet*. It is grim, monotonously sad. There is absolutely no change of scenery, no orchestra, even in the interval, not one spark of fun. But the house has always been full to see *Hamlet*. I saw it about a fortnight ago. Some scenes were monotonous, but a few were magnificent. The scene in which Hamlet roundly abuses his mother and then stabs Polonius - it was great, I assure you! The Play scene, the scene where Ophelia sings in her madness - these too are unforgettable. The audience were silent like stone images. I saw too Matheson Lang in the *Wandering Jew*. It is a serious religious play. Much of it was mediocre, but one act was really superb. Just watch Matheson Lang in that scene. This story of the Jew who for having killed Christ is suffering eternal sorrow stood the test of a London audience, because it was rendered so well. And *St. Joan*. There are lists of Shawvian humour in it. But it is serious on the whole. You could hear a pin drop in the auditorium. The reason was the superb rendering.

Thinking about it, I feel that out and away the finest bit of acting in it was that of the chap who was the Earl of

Warwick. It couldn't have been improved. And so the tale goes on. You have got all kinds of things running in the London theatre—serious plays, comedies, loud music hall farces—things of every type. But the serious plays which one would expect to succeed only with an intellectual audience hold their own. The theatre goer in London has not always the ear only for George Robey.

I don't know of any movement in the dramatic art in England. I haven't read about it; and I have seen far too few plays to say anything about it. So far, I have concerned myself only with the technique of the acting. Most assuredly these people are years and years ahead of us. Until we give respectability to the Profession and break away from the tradition of the purely religious play, there's no hope for the Indian theatre.

But as you significantly ask—where is the writer?

* * *

Yesterday night, after dinner, my host, his son and his daughter together gave us a concert of some specimens of French music. It may not have been good, but we enjoyed it all the same. The boomerang came afterwards. They asked Iyer and me to give them specimens of Indian music. Ask the Palace Purohit to dancé a tango or a waltz! You realise how utterly ridiculous our position was. They are just ordinary folk these people; and well or ill, they sing and enjoy themselves while we, proud inheritors, can but blush and apologise. I am getting so annoyed with myself for lacking in these social accomplishments. It makes me look small among these people.

* * *

This morning I walked to the top of a cliff here by the sea. There was warm sunshine and a fine breeze and the sea at the distance looked enchanting, so I walked out for a tramp up the cliff. I had to walk right by the edge of the cliff. It gave me a sense of exhilaration to feel that if I had slipped a foot or two, I might have dropped down to the sea and might have cut off a great (!!) career, I walked to the top and started taking breath at the foot of a tree.

It is difficult to analyse emotions. I was feeling at the same time delighted, almost thrilled, full of hope, full of ambition. I was thinking of the past, trying to peer into the future... You know-these things are jumbled together, as a vague dream, come to your mind at some such moment. I was revelling in physical and emotional joy this morning—may God give me more such mornings.

Great Gods, I felt – I actually felt! – that I ought to write something and share my joy with somebody. It was a momentary flash of literary ambition. But it got exploded to bits as I climbed down the cliff and walked along the Jetty. Fishermen were unloading fish from tramp steamer. Fisherwomen were squatting on the ground repairing nets. Somebody was having an altercation with somebody else. In this uncongenial atmosphere, all the wealth of my momentary inspiration got dissipated and when I reached my room, I was myself.

Perhaps it is better so.

* * *

It is getting near 12.30-midnight now and I think I must close. I would write oftener to you, but I can't. Writing often,

even such indifferent letters as mine, take time; and when one has to write to quite a number of people, one naturally gets a bit lax. I hope you trust to my good sense not to forget old companionships.

Wishing you the best of luck.

P.S : Always address my letter to me to the Queen's College, Oxford. I have been unable to revise this letter as I have no time. So you must excuse me for grammatical errors.

9.

Madras-1, 18-11-1966

My dear Sitaramiah: I write this letter to introduce to you Mr. K.B. Navale who is both a friend and a relative. He has for some time been interested in the presentation of the Ramayana story in Kannada from a somewhat novel point of view. I have had a discussion with him on more than one occasion, and have found his ideas extremely stimulating. They throw a new light on the Ramayana story. They lift it from the field of mythology to one of history.

Mr. Navale's book is under print at the moment and he hopes to publish it in the very near future. He would like a distinguished writer in Kannada to write a foreword for it, and I suggested to him, when met him the other day in Bangalore, that I could think of no one more appropriate than yourself. I hope very much that you will agree to this. If so, of course, Mr. Navale will send you a copy of the proofs so that you can see for yourself the character of the reinterpretation which he is attempting.

Dear Mr. Sitaramaya : I am deeply indebted to you for the complimentary copy of your "Songs" which you were kind enough to send me the other day. The enclosed copy of the same was handed over to my friend M. Anantha Rao the same day and he tells me he has already written to you thanking you for a copy. Being the time of the re-opening of our school, I am so busy that I can scarcely find time to attend to my correspondences. Hence I could not write to you earlier.

Shortly, your songs, many of them are sublime. They have a simplicity and charm which are all your own, and for which I really envy you. I shall never be tired of singing your 'Prayer' on Page 45, which caught my eye at the very first and has since captured my heart. The tunes are so happy and the words so sweet that all your songs have a lasting impression on the heart of the reader, and I feel certain that they will last till our Kannada lasts. It is the noblest of your effort and the greatest of your present literary output.

The get up of the book, though we are now accustomed to the neat execution of the Bangalore publications, deserves special praise, as it does honour to any firm in England. A friend of mine who saw the book in my hands, but who evinced no particular interest in it, remarked the first day with unfeigned wonder that he thought it was some English book, and that was why he did not express any desire to see it. That was really unconscious praise for the getup of the book.

Your book of songs is well illustrated and that reminds me of an excellent article I read from 'ರಂಗಭೂಮಿ' from your facile pen on that gifted actor Varadachar. I was an humble admirer of his art and acting. I don't know whom to blame; that good

article lacked illustrations and I could not help expressing to my friend Anantha Rao by the way, has not read it, as he could not get the copy of 'ರಂಗಭೂಮಿ' (- I read the article in Mangalore) that if the great actor was an Englishman, of Continental fame, and the article had been written in English, and contributed to the 'Strand', that article would have been as copiously illustrated as the article deserved. I wonder if the Editor or the Publisher could not get even a portrait of Varadachar - in life - to be put at the beginning. I am certain there are many of that actor's wonderful poses in some of his excellent dramas. Instead of that there was (a wholly misleading) portrait of T.V. Raghavachari's. He is certainly a reputed actor but he had no place there. I wish you could prevail upon the publisher to have a few illustrations.

But I find I am taking liberties with you. You will excuse me for my frank opinion; but that article, I tell you again, deserved a better treatment. Thanking you again.

ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರಿಂದ

11.

Manjeshwar, 4-5-1931

My dear Mr. Sitaramiah : I am extremely obliged to you for the very kind favour of an excellent copy of your excellent poems. So, after all, you have brought them out. I very well remember & hope you also remember, how on that September night of 1928, when we were seated in your room, and all was going to be still outside, you read out to me some of these poems, especially your splendid 'ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ', which I pressed you to repeat once & again, and I forthwith urged you to publish those poems; but you have been inert in carrying out my suggestion, though, thank God, you have been all alone and

alert in carrying on your art. Some of these poems therefore come to me as old friends with their familiar faces, and I welcome them all the more. As a whole, these poems are very beautiful. Lyrics are of various kinds; some of them elude the mind, and like the perfume of flowers or the sweetness of music roost and alight in memory, as those of the French Verlaine, Mallarme & C., whereas others readily become tenants of the mind as those of Francis Thompson, Bridges, Masefield. Yours, me seems, belong to this class, and I mean no disparagement of a rising star. Some may complain that these poems as a whole betray a striking deficiency in the wealth of metaphor, but only the observant few will realize that it is for that very reason, or for that reason more than for any reason else, these poems have immensely gained in naturalness & evenness of ಸಮಭೂಮಿ, (as the poet's inmost soul itself has yearned for) which many of your brothers-in-arms can scarcely boast of. If your poems are not characterized by echoing velocity they have more than a compensation in their rare serenity. Though, however, the praise or dispraise of the contemporary world is of no moment whatever and every poet has to abide (in spirit though not in body) the judgment of his following or yet further generation, I may say that these poems of yours are an irrecusable earnment to the future, and therewith the place has already been booked for their author in the galaxy of prospective immortals of today. In a word, poems like ಮೊರೆ - ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ - ಕ್ಷೇಮಕಾರಿ - ನಿಲ್ಲಿಸಮ್ಮ - ಪ್ರಿಯರು - ಏಳಿ - ಪ್ರಾರ್ಥನೆ - ದುಂದುಭಿ - ಕಾರಂಜಿ ಕೆರೆ - ನೈವೇದ್ಯ - ಕಸ್ಮೈದೇವಾಯ - ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ - ಎರಡು ದನಿಗಳು - ಕಾಣಿಕೆ - ಕೋಗಿಲೆ - & C. have not been evolved for nought. They are not born for death; no hungry generations can tread them down; they have in sooth

come to stay, and are in their very nature bound to live. Nevermind if others will give us other things, you give us your own! Be original, be yourself ! Never care for what the critics may say of your work; for, remember that it is only your poetical conscience that you have to mind in this art, & not the caprices of the critics. Add on new things: ply your art on your own lyre and try to call for the new wonders – God bless you!! Thanks and again for your work.

12.

Manjeshwar, 19-1-1934

My dear Mr. Sitaramaiah : The copy of your ದೀಪಗಳು, so kindly sent by you reached here on the 15th inst. Many thanks.

The poems are all beautiful, all excellent, and I congratulate you. I am particularly fascinated by ವಿಶ್ವಾಸ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಮೃಗಶಾಲೆಯ ಸಿಂಹಗಳು (which, I feel, is an allegory or a metaphor), ಅಭೀಃ (the finest in the collection, and one of the finest in modern Kannada poetry) & ಮಹಾತ್ಮ (which reminds me of Wordsworth's 'Happy Warrior'); and the rest come after these in my estimation. I appreciate the self-confidence which is conspicuous in every poem. In ಅಭೀಃ, however, I seem to perceive a peculiar vertical flight as of a dove, which knows that it has the strength & determination of an eagle in its wings. It looks as if you would seek for what is beyond the clouds & therefore scorn to accommodate your wings to fly parallel to the ground beneath. Soar on, I say, & never seek to please others by dipping beneath to lower levels. You have your poetical conscience that impels and strengthens you. Obey it, and May God bless you!

Herewith enclosed please find a copy of my English translation of Theodor Kormer's 'Gebetwährend der *Sektacht*' which was

published in the 'Modern World' of Madras (June 1912). I could not send it on to you earlier as the only copy of that number which I have, had been somewhere mis-laid. I found it out only a few days ago.

I am also sending you a copy of my Kanarese poem ತುತ್ತೂರಿ, which I wrote some years ago, & which, however, saw the light of the day only in the last month, when it was published in the last month's issue of the ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರಚಾರಕ of Mangalore. It was the Marathi poem ತುತ್ತಾರಿ of the Marathi poet ಕೇಶವಸುತ which inspired me to compose this poem. He was one of the best of the modern Marathi poets : he died some 30 years ago. If you can understand Marathi, I want you to read that poem. I shall, of course, send you my copy of his poems, on hearing from you.

My brother's best regards to you; and mine own to yourself, and Mysore Krishna Shastri, Venkoba Rao & D.V. Gundappa.

13.

Manjeshwar, 27-2-1936

Dear Mr. Sitaramaiah :The kind copy of your recent book of poems, ನೆಳಲು-ಬೆಳಕು, reached me some days ago. Many thanks. Please excuse delay in acknowledging receipt.

Every poem in it is beautiful and shows a conspicuous advance both in thought and expression. To me, however, 'ಬೇಡ' appears to be the best. I read it several times over, & it has been ever since haunting whether my mind or memory – I cannot say –

ರಮ್ಯಾಣಿ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಧುರಾಂಶ್ಚ ನಿಶಮ್ಯ ಶಬ್ದಾನ್
ಪರ್ಯುತ್ಸುಕೀ ಭವತಿ ಯತ್ಸುಖಿತೋಽಪಿ ಜಂತುಃ |
ತಚ್ಚೇತಸಾ ಸ್ಮರತಿ ನೂನಮಬೋಧಪೂರ್ವಂ
ಭಾವಸ್ಥಿರಾಣಿ ಜನನಾಂತರ ಸೌಹೃದಾನಿ ||

It seems as if I have read it before (is it then an adaptation or translation?) or that I have undergone that very experience not indeed in this life so far as I can remember, and therefore in some former incarnation. At any rate, your poem is playing on my nerves like a subtle siren. Both in body and soul it is a perfect piece of art. It is bound to live long in Kannada lyrical poetry & I congratulate its author once & again.

14.

Manjeshwar, 3-5-1936

Dear Mr. Sitaramaiah : Yes, it is the Mysore Arch. Report for 1931, that I want, which, if it has been published by now, you may kindly send through Mr. K. Gopalakrishna Shastri (Skt. Pandit, Ganapati High School, Mangalore) who, as he told me the other day, will leave for Bangalore today or tomorrow & meet you there. Many thanks for the kind favour. I have asked him to bring me *four anna packets* of the *seeds* of (1) Ice-cream water-melon, (2) Tomatoes, (3) Chinese chilies, which please help him to select so that he may get the best & most fresh ones. He will pay for it. Please also ask him to bring therewith seeds of *lettuce* also (a 4 annas packet), which I forgot to mention in the list that I have given him. Please send through him a copy of Mr. Obalappa's plants & seeds catalogue, so that I may select the things I want & get them at the end of this month. Many thanks for all these kind favours. Next, turning to your letter of the 9th March, to which I have not replied as yet, only because there was nothing urgent in it, I may say that I cannot request the individuals from our parts, as you say, whose mere alliance was the desperation of that very fine poem of yours, 'ಬೇಡ'.

Nothing more to add at present.

All of us are doing well & we remember you now & then & often. Hope this will find you & your's all in good health. Last year on the eve of the silver jubilee you were here with us. May I expect you visit our place in the course of this month & give us the pleasure of your company?

15.

Manjeshwar, 15-6-1936

My dear Mr. Sitaramiah : Yours of the 9th inst. reached here on the 11th inst. when I had been absent at Mangalore for a few days. I returned here last evening. Please excuse me for this delay in reply.

I am extremely obliged to you for the extreme kindness with which you have sent me in loan the copy of the Mysore Arch., Report for 1930. I got it from Mr. Ramananda Rao in Mangalore the other day – I shall go through it & decide soon whether to order a copy of it or not. If I get me a copy of it, I shall return your copy within a week or two; if however, I do not think it worthwhile to order one, I may keep your copy for at most a month or two. Many thanks once & again for this most affectionate favour.

What you say is quite right. I too feel that by engaging myself so constantly with the facts & figures of the dead past, the aesthetic phase of my mind, which until recently was all in all of it, is gradually losing in vitality the light it used to receive freely from both within & without is now and then is intercepted. Yet, I cannot help for, I am under a vow to do this work in history - it is to try to recover, if I

can sometimes, the historical trophies of our remote ancestors, which have been wrested from them, and until then, lose whatever I may in the domain of letters. I cannot afford to step aside from this new path on which the duty I owe to my motherland has set me, though I know the route, which nature has chalked out for a man of my temperament & lack is otherwise & lies in the realm of poetry & literature. It is thus quite possible that after all, I am trying to square the circle & in doing so, I may not do anything in the subject of my love, while I may fail in doing anything in the other & thus at last may have made an exit without having done anything. But it is the Will of God & His Will be done!

P.S. : I shall ask for the plants in July. Thanks.

16.

Manjeshwar, 21-6-1937

My dear Mr. Sitaramiah : Yours of the 1st May to hand here when from that very date I had been laid up. I was laid up for over a month, and am now just recovering. Please therefore excuse this very long delay in reply. Now, I shall reply point by point to your two kind questions. You ask me why I did not go to Bangalore when I went to Mysore at the end of February last. It is for this reason: I went to Mysore on no other purpose than to see a certain young man employed at Bhadravathi. And for that purpose, it was necessary to take an acquaintance of mine in Mysore along with me as I was not acquainted till then with that young man, while the Mysore gentleman was a close relation of his. So I had to go to Mysore first & after a single day's rest there, when I saw M/s. Venkanniah & D.L. Narasimhachar, and ran to the Arch. Dept

to see the originals or photos of some of the inscriptions with which I was engaged. I went to Bhadravathi & came back to Mysore on the 4th day of my arrival at Mysore. The very next day, I should have returned home, but my host forced me to stay on for 3 or 4 days more during which I saw Nanjangud, Sravanabelagola, Srirangpattam & Krishnarajasagar embankment – that is all. All the while, a certain presentiment was haunting my mind that soon some evil might happen to my eldest niece (i.e., the eldest daughter of my next brother, whom you have not seen) & that left me with no peace of mind, so that I arrived back to this place. My presentiment proved too true in that within an hour of her second delivery on the 15th of April, the dear little child of about 21 years passed away to that existant element(?) from whose bounce us traveller returns. But for that presentiment, I should have seen several other places of interest in your State. Next you accuse me of having grown mad with Guptas, Sakas & C. I may tell you now that since her death, I have been so upset that I feel as if I am set in a helmless bark and drifting whether I know not, nor do I know how at all it may fare with me in future. I mean, with regard to the work I have so far been doing in history & poetry. In other words I cannot yet say if I shall continue the work I have so long been doing, or give it up, both history & poetry, or either of them, for something else, nor can I say what the future has in store for me. After my illness, I have not yet set my hands to any sort of work nor have I had any peace of mind as yet to arrive at any decision in the matter. More of this later on, if mood will permit. I only pray to God: May such bereavement no never, never.

Dear Mr. Sitaramaiah : You know the text of ಹರಿಹರ's ಬಸವರಾಜವೇವರ ರಗಳೆ published by Mr. T.S. Venkanniah is incomplete. May I know if there is any other edition of it which contains the complete text? I learn there is an edition published by the ಶಿವಾನುಭವ of ಬಿಜಾಪುರ. Does it contain the complete text, or any more important matter than is given in Venkannaiah's edition? What is the price of this ಶಿವಾನುಭವ edition? Can a copy of it be had in Bangalore?

The ಶಿವಾನುಭವ office seems to have also published ಹರಿಹರ's ಉದ್ಭಟ ರಗಳೆ. What is the price? Is it available in Bangalore? Please let me know.

If you can get a copy of the latter i.e., ಹರಿಹರ's ಉದ್ಭಟ ರಗಳೆ, please let me know whether ಹರಿಹರ identifies ಉದ್ಭಟ with the ಘೋರ್ಜರ king ಕುಮಾರಪಾಲ as is done in ಸೋಮರಾಜ's ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ as well as ಭೀಮ's ಬಸವಪುರಾಣ. If ಹರಿಹರ also does likewise identify them, please let me have at least one or two important quotations from his ಉದ್ಭಟ ರಗಳೆ bearing upon this point & oblige. Please excuse trouble.

All well here. Hope this will find you & yours all in the best of health : so God bless !

Thanking you for the kind favour of an early reply.

Dear Mr. Sitaramaiah : At the request of Mr. D.K. Bharadvaja, I contributed to the Centenary volume of the Kannada Drama to be published in Bangalore – a short exposition

of the Japanese "Noh" play as well as Kannada translation of two Noh plays. That volume was to have been published in this August, but to my query in the matter re: its probable date of publication, I have had no reply from him for more than a month. As there is no saying thus as to when that volume will be published, I should like to contribute that exposition of the Noh drama as well as the translation of one of those two dramas (about 12 pages of MS) to the forthcoming ವಿನಾಯಕನ ಸಂಚಿಕೆ of your ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, if of course, the matter for the same has not yet been made up & it is thus not too late. So on receipt of this PC., please let me hear from you in reply a yes or no, & I shall not be sorry if it is a no, as this request, I know, is rather too late.

Thanking you for the very kind favour and with affectionate regards.

19.

Manjeshwar, 9-11-54

My dear Sri Sitaramiah : Your kind p.c. posted from Udipi, posted with an extra 1-anna stamp affixed to it, on the 7th inst. (as dated by you), but bearing the postal stamp of the 8th inst., yesterday, duly to hand here today, an hour after you left us for Mangalore. Thanks.

I hope you will have a very pleasant & comfortable journey back to Bangalore : so bless God !

Herewith enclosed, I am sending you both the sonnets, which I promised to post to you today.

Re: the new word, meaning ಒಗ್ಗರಣೆ which I have met with, let me say it is ಪೊಡಣೆಗೆ. It occurs in ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ's

ಪರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ. The date of the transcription of its MS., as found therein (& not the date of its original composition by its author) is ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ವರ್ಷ 1648 ಪರಾಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಭಾನುವಾರ = Sunday, 5th December 1725 AD. In that MS., this word occurs in one of the sentences in the very beginning - "ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮೃತದಿಂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ ಸುಪದಾರ್ಥದಂದವನರಿದೊಂದಿ, ನೀನು ತುಪ್ಪವನೆರೆದೊಪ್ಪಮಾಗಿ ಪೊಡಣಿಗೆಗೊಟ್ಟು ಬೇರೆಂದು ಮಹಾಸ್ವಾದುಗೊಳಿಸುವಂತೆ" (I have copied down here exactly as it is the printed copy before me). Now, ಪೊಡಣಿಗೆ in the sense ಒಗ್ಗರಣೆ occurs in the Maraathi language as ಪೋಡಣೆ as well as ಪೋಡಣೆಂ and in our language Konkani it occurs as ಪ(ಫ)ಣ್ಣ (ಪಡ್ಣ=ಪಡ್ಲ=ಪಣ್ಣ). This extract occurs in a 3-page note on ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ's ಪರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, on p. 472, no. 298 [(4) Yoga], i.e., MSS on the Yoga system or philosophy, of 'A Descriptive Catalogue of the Kanarese Manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras: Volume II - Puraana, Artha Saastra, Kaama-Saastra, Yoga, and Vedaanta (1937)'.

encl: two sonnets.

1. ಅಂದಿನಿಂದೀ ಹರೆಯವೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ,
ಇನ್ನು ನಿಗುರಿಲ್ಲಂದು ಕೊಂಕಿಸಿದ ಭಂಗಿ;
ನೋಡುವನಿಬರು ನೋಡೆ ಬತ್ತಲೆಯ ಮುಚ್ಚಿಲ್ಲ
-ಹಿಡಿಗೆ ಮುಡಿಸಲೊ ನಿರಿಗೆ? ನಾಚಿಯಾ ತಂಗಿ?
ನೋಡೆವನೆ ನೋಡಿಸುವೆ, ಬೇಡವನೆ ಬೇಡಿಸುವೆ

ನುಡಿಸೆ ನೀ ನುಡಿಯೆ, ಕಣ್ಣಿಡಲಣಂ ಕಣಿಸೆ;
ಗೂಡುಬೆಳಕಿನ ಶಳಭವನೆ ಮನವನಾಡಿಸುವೆ-
ಆದರೆತ್ತಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೀನಣಂ ಘೃಣಿಸೆ!

ಒದರೆ ಸೀರೆಯ ಚೀಲ, ತೋರಬಾರದೆ ಬೆನ್ನ
ನಸಿತು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯೆ? ಮೆಯ್ಯರವೊ? ತಳಮಳವೋ?
ಏನಿರಲಿ, ಅಂತೆ ಇರು, ಜಗವ ತೃಷಯಿಸೆ ನಿನ್ನ

ಲಾವಣ್ಯನಿಧಿಯೊ, ಯೌವನದ ಮೃಗಜಗಳವೊ!
ನಿನ್ನ ಜಾಡಿಸಿದ ಕೊಂಡಿಯ ಚೀಳು ನೋಡ,
ಕಾಂಬೆದೆಗೆ ಮುಳ್ಳೂರಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಸೇಡ!

(I saw this sculpture in Belur on 13-5- 50)

ನಿಗುರು = ನೆಟ್ಟಗಾಗು; ಹಿಡಿಗೆ ಮುಡಿಸಲೊ ನಿರಿಗೆ = ಆ ಸ್ತ್ರೀವಿಗ್ರಹದ ಸೀರೆಯ
ನಿರಿಗೆಯನ್ನು ಆಕೆ ತನ್ನ ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಹಿಡಿಗೆ
ಮುಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಎತ್ತಿಸಿ = ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ (ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀವಿಗ್ರಹ ಕೆಯ್ಗೆ
ಎಟುಕದಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ; ಘೃಣಿಸು = ಹೇವರಿಸು; ತೃಷಯಿಸು = ತೃಷೆಯನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡು; ಲಾವಣ್ಯನಿಧಿ = ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಮುದ್ರ, ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪು (=
ಲವಣ) ನೀರಿನ ಕಡಲು (ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ತೃಷೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಾಗದು)

ಕೊಂಡಿ = sting of a scorpion.

This sonnet was published in the annual special number of the
ಪ್ರಭಾತ, (a Kannada weekly of Mangalore), for the year 1951.

ಬೇಲೂರಿನ ಮಂಗ

(13-5-1950)

ಮಂಗ, ಇಂತೇಕೋ ನೀನವಳ ಸೀರೆಯ ಸುಗಿವಿ?

ಏನಿತು ಸಾಸವೊ! ದಿಟ್ಟತನವೆ ಸಯ್ಯಲ್ಲ?

ನೀರನಲ್ಲವಳ ಕೂಸಲ್ಲ, ನೀನೇಂ ಬಗೆವಿ?

ನಮಗಿಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಎರಡನೆಯ ಮೆಯ್ಯಲ್ಲ?

ಕಾಡುವೇನಾಕೆ ನಿನಗಲ್ಲೆಂದ ಹಣ್ಣಳಿಗೆ?

ಯಾವ ಮೀಸಲನಾವಗಂತೀವಳಂತೆ?

ಇತ್ತು ಬಿಡೆ, ನೋಡುವೆನಿಬರ ಕಣ್ಣಳಿಗೆ

ಎಂತು ನಂಜಿಸಲೆಂದವಂ ಕಾವಳಿಂತೆ.

ನೋಡಿದೆಯೆ ನಿನಗೆತ್ತಿದವಳ ಮುನಿಸಿನ ಸೆಳೆಯ

ನಿನ್ನು ಜಾರಯ? ಜೋಕೆ, ಜುಣುಗೆ ನೀ ಸೋತಿ!

ಧಾವಿಸಥವಾತಾಳು, ಸಾಳಿಗೆಯ ಕೆಯ್ತಳೆಯ-

ಲಿಲ್ಲೆ ಇರು, ಅಂತೆ ಇರು, ಅಂದಿರು ಕೋತಿ!

ನೀ ಸೆಳೆಯಲಾರೆ ಇನ್ನನಮರುವೇಯನ್ನ,

ಮುಟ್ಟದಿನ್ನಣಮವಳ ಸೆಳೆ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ!

ಸುಗಿ = ಸೆಳೆಯು; ಸಾಸ = ಸಾಹಸ; ಸಯ್ (-ಸೈ) = ನಿಜವಾಗಿ; ನಂಜಿಸು = ನಕ್ಕಿಸು;
ಸೆಳೆ = ಚಾಟಿ; ಜುಣುಗು = ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡು, ಅನುಮಾನಿಸು; ಧಾವಿಸು = ಓಡು;
ಸಾಳಿಗೆ = ಸೀರೆ; ಕೆಯ್ತಳೆಯ = ಕೆಯ್ಯನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸು.

This sonnet was published in the annual special number of the ಪ್ರಭಾತ (a Kannada weekly of Mangalore), for the year 1952.

20.

Manjeshwar, 2-12-55

My dear Sri Sitaramaiah : Your kind letter of the 16th Nov. to hand here on the 18th when I was just recovering from a few days' illness accompanied with a high temperature. It was thus physically impossible to reply to your letter forthwith, nor for some days thereafter too, I was feeling rather very weak. It is since the last few days that I have been becoming well my former self. Please therefore excuse me for this otherwise inexcusable delay.

At the outset, I must say that it was an extremely tedious task for me to wriggle through your serpentine script. Several of the words were either quite illegible or incomprehensible, untutored as I have been in deciphering such cryptograms. I therefore earnestly request you to bear in mind always when

you have to write or reply to others that you are doing it to others and not addressing such letters to your own self. Many thanks.

I congratulate you on your nomination or appointment as Kannada representative and part organizer of the Indian Institute of Amorphouszn.

Now to come to the point. For the last sometime, I regret to have to say I am having a peculiar ailment, for which I cannot find a better or a fitter name than lassitude. (in other words disinclination to work or to exert or interest oneself, in any mental work). That being the case, for a fairly long while, I have not been doing any work worth the name outside, replying to daily post and doing other necessary correspondence, and otherwise, simply day-dreaming. Now, you ask me to translate into English my 75 line long Kannada apostrophe to the sea! Stark impossible for this Johnny (at this stage at any rate). I can never hope to bring myself even to set myself to do it still less to do it. Pray excuse, let me implore you. Never mind if you cannot do it : I earnestly request you, don't exert yourself too much at this age and when your hands are so full. I would sincerely advise you to leave me out, and I assure you once for all and with all my heart, I shall never, never feel insulted : God is my witness. That is all.

Well, I am 80 so : neither very good for my age, nor bad. My dear brother, whose condition was extremely bad in the earlier part of the last year (1954), is now much better ; he

is staying in Mangalore with his sons where the eldest of them is practicing as advocate. He too is quite O.K., and all the rest in our house are doing quite well : thank God, and many thanks for your very kind enquiry. Hope this will find you and yours all in the best of health : so bless God.

21.

Manjeshwar, 31-5-1962

My dear Mr. Sitaramaiah : Yours of the 28th inst., to hand here today. Thanks. Re : Krishna Cult, I would recommend these following books to you, just at present-

- (1) V.C.Vaidya's 'Epic India' (out of print-?)
- (2) Dr. R.G Bhandarkar : 'Vaishnavism, Saivism and other religious systems (grundriss der Indo-arischen Philosophie und AlterheimsKunde' Series-Strousburg : Germany)
- (3) 'Early History of the Vaishnava Sect' by Hemachand Rayachaudhri (Calcutta University publication)
- (4) Introduction to 'Bhagavad Gita or the Lord's Song' translated by Lionel Baruett & published by I.M Dent & Co. in their 'Temple Classics' or 'Everyman's Library')
- (5) Mrs. Annie Besant's 'Avatars' (Adyar Theosophical lectures)
- (6) Mrs. Besant's 'Re-Incarnation' (Theosophical publication)
- (7) 'Bhagavad Gita' translated by K.T. Telang (published in the 'Sacred Books of the East' series - Oxford Univ. Press & C.)

You will have also to read the earlier works (which have been mentioned in Dr. Bhandarkar's Vaishnavism & C.) which form the basis of the Vasudeva (or Krishna) cult otherwise known as the Bhagavata System or Ekanta Dharma.

Not being in the line just at present, I am sorry I cannot recall now any more books to my memory, but in the course of time, if & as I recall any further names, I shall jot them down & let you know.

In the meantime, I may say that there are scarcely any good works on the theory of Avatars, I mean good enough from a scientific point of view. Therefore, in case your study is a rational one, I would advise you to read the books written by the modern day psychists on the theory of what is called Materialisation: a very interesting subject which I am sure will throw a good deal of light on the now more or less mysterious problem of Avatars.

More than anything else, it is these 2 lessons that the sea has taught & is still teaching me :

(1) The sea has as much need of the wave, as the wave has of the sea: God has as much need of us, as we have of Him, & He would not be, if we were not;

(2) However much we may fight & revolt against Him & fly landwards away from Him, when at least we are spent all in our resurrection, He takes us back to His loving breast & fills us with a fuller life, as the sea takes the wave. Enough.
Your Sincerely.

22.

Bangalore, 16-12-1925

My Dear Sitaramaiya : I read the recent issue of the 'Karnataka'. What a splendid review you have written! My warmest congratulations to you.

How strange and sad that "razors are used to cut wood" in this poor country of ours. One talented person is entrusted with the great work of packing books and keeping accounts; another is to correct notebooks or coach up students for examination; so on and so forth.

I have blind, dumb faith in Good and in Goodness. The Creator knows best what use to make of his Creations. But, but, what of men in power in this country? I tell you, Sitaramaiya, they have Defective Vision, if they have vision at all. And they are to mould the future of this country !

But who am I to complain? Myself a weakling and a slave, what right or reason have I to complain of others, big or small. He knows what is to happen. He is, after all, the ಪ್ರೇರಕ. May His will be done !

23.

Mysore, 4-7-1929

My Dear Seetharamaiya : My brother-in-law Mr. Seetharama Sastri has appeared for M.A. & is to go to Calcutta on or about the 20th of this month. He wants some money. There is a heavy demand from Tallak* also. I can't refuse either demand. There is need for borrowing. Has the Basavanagudi Instalment loan fully paid up? If not, how much

* ತಳಕು ಗ್ರಾಮದ (ಚಳ್ಳಕೆರೆ ತಾ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ರೂಪ; ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಹುಟ್ಟೂರು.

more is outstanding? I should like to have it cleared in the course of these 5 or 6 days & then apply for loan again, if need be. If the old loan is not fully paid, I will send as much as is necessary to clear it off. The money I may send now to the society, you may pay me when you get your S.S.L.C., remuneration. It is not my object to put you to trouble. But as a need has arisen or is likely to arise, I have moved in the matter. Please don't put yourself needlessly to trouble & worry by hurrying to clear off the loan. As I have stated above, I can advance the money now & recover from you when you get your S.S.L.C., remuneration.

One more proposal – this again for your consideration and opinion. In this matter also, please don't feel any delicacy. Please let me know your convenience. From this month onwards, I have promised to send to one of my brothers who will join the Inter Arts class that I will send him Rs 10/- a month. This expenditure is a new addition & naturally means a hardship to me under my present circumstances. After you clear off the Basavanagudi loan, can you pay about 12 or 13 Rs to City Cooperative Bank, Bangalore, every month. I am to send every month that amount to clear off a special loan. If you can pay it, I will be saved the bother of sending the money to the Bank. In course of time, you will have paid back money you owe me. What you get as Remuneration for SSLC, you may utilize for other payments. I thought that you would be thinking of paying something to me when you get your SSLC as you did last year. I think that there will be enough demand on that money. Hence the proposal. As a matter of fact, I can go on even if you can not make any of these payments. This is a mere suggestion for you to consider – one way in which you may repay the loan. But if your monetary affairs

do not permit your making monthly instalments, you need not bother yourself at all. You feel so delicately that I hesitated to move the matter, but I thought there was nothing wrong in making a suggestion for what it is worth, and that you know me too well to misunderstand me. So, see if you can spare about 12 to 13 Rs a month, without much inconvenience to you. In that case, you may agree to my proposal, otherwise, don't bother yourself.

P.S. : How is your health now? It is on the presumption that you are keeping good health that I have written this letter. I wish you are not in a bad mood when you receive this letter. If you are, I will have unintentionally made you miserable.

24.

Mysore, 11-2-1930

My Dear V.S. : I received your kind letter & books sent. The get up of the book is excellent. I handed over the copy of the books to Messieurs B.M.S, T.N.S, K.V.P, A.K. Sarma* & one or two people. I will distribute the other copies tomorrow. I need hardly thank you in a formal way for kindly sending a copy to me.

I learn that arrangements are being made to stage the play in the near future. Should I get the information in time, I will let you know the exact date on which the play will be put on Boards.

I saw the review of the P.K.** 3rd issue, in the 'Viswa Karnataka'. I am really very very sorry that Mr. B.M.S.'s name is dragged into the controversy. He hid himself completely and

* ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜ್ಞ
** ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಜ್ಞ

successfully for nearly 20 years. For some time past, he is dragged to the front so to speak. I think a man of his temper can hardly stand this kind of notoriety. Well, there is no helping it. As one who loves B.M.S., I feel pained to read one or two sentences with the word ಅಜಾಯ್ಬ written in the 'Viswa Karnataka'. I must swallow the pain. It is all fate's. I blame neither Mr. A.R.K nor Mr. T.T. Sarma. They wrote what they wrote with the best of intentions. I am sure. I wanted to organise in an informal way, a small group of literary workers with Mr. B.M.S., as the central figure. I think I must drop the idea, for the time being at any rate. I wish, & that is what all of us wish. I suppose, that Mr. B.M.S. should be not only our man, but all-Karnataka man. He must be kept above all parties, if possible. That is my idea. Hence the pain I feel. As I say, there is no helping it.

All well here. The Anniversary of the Karnataka Sangha may come off at the end of this month or in the beginning of next month. Mr. Galaganath will preside. A book of poems is being published. More in my next.

25.

Mysore, 14-6-1930

My Dear V.S. : Your kind letter of the 10th instant. I caught hold of the receipts of the City Co-operative Society just 2 days ago & now when I want to send them to you, they are missing. To that Society, I paid on the 17th May, Rs 42-11-9. To the Graduates Society I paid on the 4th instant Rs.65-12-7. So the total amount paid by me is Rs 108-8-4.

There is no reason why you should feel so keenly about your solvency. Your monetary affairs are somewhat like mine.

We are obliged to meet unexpected heavy expenses & we can't fully recover at any time. It is beyond our power to plan & adjust. Things must right themselves. All our calculations prove fruitless.

I am sorry you did not disclose your Mysore Societies' affairs earlier. You have needlessly lost a good deal of credit in those Societies. After all, you had to pay small amounts. It would not have been impossible to make some kind of adjustment & maintained credit. I know why you did not disclose these affairs to me, but you were wrong. But that does not matter now.

You may pay the amount I have now lent you when you get your SSLC remuneration. If you cannot, do not bother. We will think of some plan by which you will be enabled to pay me money when I need it. I should not like you to hide from me your monetary troubles. I may not be able to help you as I am myself involved in debts & heavy expenses; but I may be able to make some useful suggestions.

Both of us are foolish in our own way & can sympathise with each other.

ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ ಅವರಿಂದ

26.

Bangalore, 12-11-1927

My dear Sitaramaiya : I have just finished reading your Pampa Yatre. The feeling uppermost is one of wonder – that you should have noted all so minutely and remembered so vividly. I didn't think at the time that the sights had made such a profound stir in you. You looked so little disturbed. I am a loud beast and you can see and hear the ferment working in me. Not so you – nor T.S.V. You are strong silent men!

And what a regard – nay, reverence, and affection have you brought into your delineations of friends! I am nearly ashamed of receiving the tribute you pay me; it is so much more than I can consider my due and digest. Don't protest, please.

Your descriptions are most admirable. I had no idea at first that you had put such superb prose into what you described to me as playful stuff meant for light reading. No, it is really exquisite writing fit only for careful reading – if all its beauty should be felt, of course. You have no doubt begun to talk in a light vein, but your throat develops and swells as you proceed. Good! Really good!!

I have distributed copies among friends here. I want you to send a copy to N.N. Iyengar Esq., B.A. etc. Electrical Engineer (from Mysore), Panjab D.T.W. Hydro Ele. Branch, 32, Jail Road, Lahore (Panjab).

Love to A.R.K. and also welcome to Bangalore.

27.

Bangalore, 6-10-1929

Dear Mr Sitaramiah : I write this to seek your co-operation in the preparation of a series of small books In Kannada on subjects of modern interest, for which I have secured the patronage of the Government of Mysore.

The object of the series is to make the knowledge of the life and thought of the world of today accessible to the average Kannada reader. Among the subjects to be dealt with will be all natural and social sciences, as well as all branches of humanistic culture including history, biography, civics, the economics of industry and trade, and organisational, national and international welfare. The governing principle is that each

volume should serve to inculcate the modern scientific attitude, social intention and humanistic sentiment.

The models kept in view are the Home University Library, Jack's People's Books, Benn's Sixpenny Library, and other English publications of this type.

It is my earnest wish that you should contribute a volume to this series on "Simple Economics" or "Our Monetary System."

If you would deal with any other subject, I shall be glad to consider your proposal.

I am enclosing a memorandum of terms, and trust you will find it generally satisfactory. I really regret that I am not in a position at present to offer more liberal honoraria. I need hardly say how very grateful I will be if you will be pleased to accept these terms and take on hand immediately the work on writing the volume.

I shall eagerly be looking forward to your reply.

28.

Bangalore, 20/21-5-1937

My dear V. Si. : Let me once again invite you to the stately splendours of the Treasurer's office. I so greatly love to see you there. It pleases my sense of irony. You and I, who are such obvious misfits in the big world, can surely afford to smile at the misfits we are in the little world of our Parishat. After all, we are not asked to do more than the best we can. If our best falls short of what is required, the fault is of those that chose us.

I think it is now time you reconciled yourself to the situation and settled down mentally to a career of ledgerolatry. I'm sure

you could rely upon the assiduous assistance of Mr. P. Srinivasa Rao. Between you two, I'm sure you will make the auditor stand dumb and dazed.

If I were called upon (as of course I should and would be) to construct a cabinet with you there in the Parliament, do you think I would select you for the war office or the foreign office? NO. You are the man for the treasury – if for anything outside sanitation and village panchayats. So don't grumble any more.

You know me too well to need explicit speech from me. It is pure happiness to have you by my side and hear you fulminate against the creation. For all the pathetic figure that you make in your statistical toils, I would any day vote for you in preference to a hundred consummate statisticians and accountants.

For my dear sake, do step in once again as the Gladstone of the Parishat. Whatever you may think of it, you may be sure of one reward – my warm gratitude. May the new Parishat year bring you and your office both into luck and prosperity. With deep affection,

P.S. : My dear V. Si. : I admire the way in which you are trying to bear up. You must be brave. Our poverty and misfortune would be complete if we hadn't the capacity to bear up. Affectionally' G.

29. STRICTLY CONFIDENTIAL Bangalore, 9-12-1937

Dear friend : This is to request that you must kindly help me to retire from the service of the K. S. Parishat at the close of the year.

The state of my health, the necessities of my private affairs and the call of certain ideals I have long been cherishing – each of these makes it imperative that I should now lay aside my public responsibilities; and I must begin by seeking relief from what I have been feeling as the heaviest of them all. You know that I have been trying to get leave to retire from the Vice Presidentship of the Parishat for more than two years. I can no longer postpone retiring. This decision is final and irrevocable.

There are many names I could propose for the office:

1. Mr. B. Venkatanaranappa, 2. Mr. Benagal Rama Rao,
3. Mr. D.C. Subbarayappa 4. Mr. B.M. Srikantia 5. Mr. Masti Venkatesa Iyengar.

You could no doubt propose some more. The office staff is becoming more and more efficient; and Mr. S.V.R. as Secretary is proving quite successful without the least need for any special help from others. He is a gentleman of much influence and has many good friends to work with him in intimate co-operation. I mention this to suggest that if the general body of members is so disposed, it may not fill the post of V.P. at all. The absence of a V.P. is not likely to affect the work adversely now.

But what I wish chiefly to represent to you is that I will not be able to spare any time in the coming year for the work of the Parishat. My request to be released should not be postponed this time.

Thanking you for granting the request,

My dear friend : I am very thankful for your letter of 21/12.

I have noted with appreciation that you are keeping a nice sense of distinction between what is public and what is private: – Your letter has come in a “service” envelope duly franked, because the “Prabuddha Karnataka” matter is an official matter. Quite right! You have scrupulously rendered unto Ceaser what is Ceaser's in mulcting the Post Office in the sum of one anna and a half.

I admit you have succeeded in transferring the responsibility to the shoulders of Mr.Krishna Iyengar. Alas! I haven't read his work so thoroughly, and I'm afraid the effort of searching for his book and scanning it is too much for me now. I wonder where Mr. K. Iyengar caught hold of the story.

And here is some more fun. On the 1st or the 2nd, I chanced to meet G.P.R. In the course of our talk, he asked me, of his own accord, whether the story given by K. Iyengar is a true one; because Kailasam himself told G.P.R. that a question exactly the same as the one attributed to me was put to him (Kailasam) by some other friend, of course to be favoured with the same reply. Will not someone agree to be the permanent interlocutor? Kailasam apparently needs one.

Do you not know – I am not a “fan” for anyone outside of my own dear self? I don't think I have met Mr. Kailasam more than twice or three times in the course of the last ten or twelve years; and no meeting was of more than a quarter – or a half – hour's duration – except the one at Mr. S.G.S's for dinner during the birthday festivities. My opinion of Kailasam's work as contribution to literature I have not stated

to anyone. You have reviewed his work in the "Hindu". I haven't and I wouldn't. I wonder who originated the story.

There's no need for me to worry. I only thought it proper to draw a public journal's attention to a suspected case of inaccuracy in its pages. I am glad to find that the inaccuracy is not the journal's or its contributor's. There the matter should end so far as you are concerned.

You say – "We need not ... assure you of the profound regard we have for you. We will not knowingly cause you annoyance." Surely you need not. For two different reasons: (1) I was never in any doubt of it. (2) It is beside the point. How can you help having profound regard for me? How can I help feeling likewise towards you? Flummery! Flummery!!

It seems you and Sreenivasamurthy called at my place on the 1st towards the evening. I had gone out to give a little entertainment to my nephew in the Cubbon Park. What a joy it should have been to see you and hear you about the great doings of the Conference in Madras. I was told your speech at the Hindi Prachar Sabha was very good in form and substance.

My radio machine had been taken out for repairs on the day you were all on the air. I could assure you it was not by design. How did it go off?

Has S.V.S. given you a copy of my recent book? Take it from him. That strong silent man seems to take a delight in keeping me in the dark.

By the bye, could you put together the several international money management documents like the Brettonwoods and prefix to it a historical and explanatory note, to be presented

by you to the Gokhale Institute? I shall if necessary write to the V.C. and obtain the University's permission. The paper may be published as a pamphlet. Please think of it and let me hear.

All good luck and happiness to you.

31.

Bangalore, 28-2-47, 2.15 pm

My dear V.Si. : Who is playing on the violin just now at the Akasha Vani station? Please convey to him or her my grateful appreciation of the rendering of ಮಣಿರಂಗು. The fingering showed signs of diffidence. The bowing was timid. But the artist showed a keen sense of the delicate loveliness of the movements of the Raga. With practice and cultivation, the artist is sure to do exceedingly well, because he or she has the flair. Of course you will not communicate my criticism if the artist fancies himself or herself a sun or a moon. A good many of our stars have gone down to the bottom of the sea that way. Let this one also if he would. Thyagaraja, I fancy, was a most tender-hearted man; otherwise it is difficult to account for his having chosen this most tender and moving of Ragas to sing of the severity of the law of Fate. “ರಾನಿದಿ ರಾದು, ಪೋನಿದಿ ಪೋದು.”

Please tell Sri Rallapalle (Lord! What a name for the native place of so gentle and sweet a man!) that I look forward to his elaborating this Raga when I go there next time. He sang ಮಾಮವ that day. But that deserves a whole hour – if not a whole evening – for itself. It is a great masterpiece.

Compared to music, what a crude thing is the instrument given to you and me (as we fancy) and so many besides for self-expression. I thank God He has given us the ear. What

is wrong about Thayamma's presiding? I've been suggesting a public address to Bangalore Nagaratnamma.

32.

Bangalore, All Fools Day 1-4-60

My dear Sitaramiah,: Your letter is totally unnecessary. I merely wanted information about timings for work with you. But you are you: aspen.

Vayu is an unfeeling reckless god. He must blow and be d__d.

You will have done me a great service if you put into that boy's head some sense of how we both value him. He thinks I have no appreciation of his worth. How can I convince him of my appreciation? You must speak to him on my behalf.

He is often absent-minded, self-depreciatory, and morbidly sensitive. You know my defect: a **seeming** lack of consideration for the weak, – an **apparent** harshness towards the weeping and the whining. Really, V. Si., do you feel at heart that I am so insensitive and rough as all that? Ramaswami is dear to me, and it is my sincere wish to help him to grow, in every sense. I look upon him as a possible successor to me at the Institute. (What a legacy to bequeath!) He has intelligence, vivacity, sense of language, and sense of grammar. He has real goodness of heart and is sensitive to fine impulses. He has sometimes shown judgement and insight. He, – like me, – lacks some points of strength. Does that matter? What does matter is steadiness of character and constancy in devotion. Please convince him that his future is secure as a worker for the Institute, so long as he cares for it and I am here.

Please also consult his convenience as to working hours and fix the timings and then let me know. We have heavy work

till end of May. He may afterwards be able to find some free time.

I don't think you need mention to him the letters that have passed between us.

Do come for a chat soon.

33.

Bangalore, 13-12-68

My dear Sitaramiah : You have had more than ten days now in which to work off the heat of the award day. How you had worked yourself up that day! I suppose you can now take a calm, sober view of the matter. Listen: the 80th birthday passed off more than forty years ago, thus; I was then living in Shankarpur. One summer evening, I found myself left alone. Venkannaiya had gone to Talak. It was a sultry evening, and I went out for a stroll. Going Chamrajpet fifth road by the Hardinge Road, I turned east and took the Krishnarajendra Road and came in front of the Mahila Seva Samaj. I sat idly on a cement-concrete bench there for a whiff of fresh air. Turning to West, I caught sight of a figure moving into the Mahila Samaj maidan from the Uttaradi Mutt corner. It looked a tall female. I looked to right and to left. Not a soul anywhere. I said to myself: "Ah, now's good luck coming my way." The figure took the footpath cutting diagonally across the maidan. As it came nearer, I saw it had covered its head, as though with a red sari. I said to myself: "Ah, this is even better - unencumbered and free!" I got up from my seat and walked up to the figure. When it was just 5 or 6 feet between us, the figure said: "ನಮಸ್ತೇ!" It was the dry old stick of a Swami of the Arya Samaj returning after the night meal from mundy

merchant Sri S. K. Narasimhayya's house. I rumbled my ನಮಸ್ಕೇ, - managing to gulp down my saliva which had turned bitter meanwhile. Bitter saliva!! So passed off the phantom and with it my 80th birthday. You were too too late in the field.

Now give up the madness. You of course meant to be kind. You were indeed generous – as you have always been to me these 45-50 years. But I should not make myself ridiculous – ridiculous in my own eyes. Do you not know – I have never had the birthday of any child of mine celebrated? I don't even remember their birthdays. I consider this birthday business a kind of petting - petting and hugging our own dear selves. It is a kind of vanity and certainly a vulgarity.

I have taken part in celebrating only two birthdays: (1) Dadabhai Naoroji's 94th or 95th, and (2) Mokshagundam Visvesvaraya's. I spoke at Rajagopalachari's 85th or so and recently at Rajaratnam's 61st. I can't recall any other, and these were all special cases to me.

I rejoice in republican anonymity. I have also a superstition. M.R. Srinivasa Murthy's father Ramachandra Rao had his *faina-bin-fana* within the week of his 80th birthday festivity. Take care. I may become a wild ghost and give no peace to the celebrators. You know I am a revengeful sort. I carry on my revenge even after I leave here.

Now be a good boy and sensible. Why do you want to join the crowd? Let those who think well of themselves have their days. I won't come in their way of making as much of themselves as they like. I won't be a killjoy to them. But for myself I insist I must be left to myself. I feel I compromised myself on the award day. It came so suddenly, and I would

have hurt others if I declined to fall into line with others. But **privately**, do you know I consider it a bit of silliness? Have you looked at the stupid piece of metal? It is stupid and silly. It is neither useful nor beautiful – neither a thing for use nor one for decoration.

I am tired – God knows. I am tired in body and in soul. And any celebration of my dear self is only taking my tiredness to the point of exhaustion. Do you remember the lines I wrote 40 years ago – ದಾರಿಗರ ಹಾಡು in ನಿವೇದನ? I stand there even today. No birthday celebration can modify my position.

“ಆದದ್ದಾಯಿತು ಹೋದದ್ದೋಯಿತು – ಒಗೆಯೋ ಕಂತೇನ”

Fools that we all are, let us avoid becoming greater fools.

Love is the one great thing in life. You give me that; and that is enough.

34.

G.I.P.A., Bangalore, 25-3-69

My dear Sitaramiah : You have honoured me greatly and made me very happy by the kindness of your visit of yesterday (Monday). I shall long remember it and feel very grateful. You are all, if I may say so, gentlemen entitled to respectful attention at the hands of your fellow citizens. The kindness and affection you gave me is therefore most significant and encouraging to me. God bless you and keep you always happy.

After you left, my sister-in-law (Mrs. D.V.R.) said "V.Si. has had his point!" I asked how? and she said: "He has carried out what he proposed to do. You were protesting against it!"

I saw her point and said that I stand defeated – and so nicely defeated.

But the scale of presents was too, too generous. So much of it was not necessary at all. I guess your Minister of Finance was the same – More urge Bhoj that was my Minister of Finance 35 years ago at the Parishat. I am familiar with his way in spending – A Bhoja out of his context. How many kinds of eats – all delicious and tempting to an old and sick man! I sampled all, but was partial to Chiroti.

The cloth pieces were totally unnecessary. And you must have spent more than a hundred rupees. I could have done without that.

The most welcome present was the garland; a work of Art by the hands of both God and Man.

More than all, of course, was the joy we all felt. And that joy is because of its purity and spontaneity, an issue of the best in our own natures. That is true Ananda.

May it be given me to enjoy such warmth of friendship from you and see you all happy and strong and devoted to high purposes.

35.

Bangalore, 18-1-1975

My dear friend : I took up 'ರನ್ನ' because it has an essay by my brother Sri D. V. Seshagiri. It is well-written, free from pedantry or pomposity. I am glad you got him to do it.

But I want to draw your attention to one aspect of writing in ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ. I saw the essay on 'ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ' and feel like writing this.

The discussions about the place and date and identity of the poet are archaeological. Properly speaking, they do not

belong to poetics at all. Whichever the place and the date of the poet, we are concerned here with his poetry or other literary work. Did he write so as to appeal to his contemporaries and what did he write? Did he write in a way that appeals to the reader of today and what has he to say? These, primarily, are the questions to be answered.

Ancient controversies about place, date, etc. are of subordinate or subsidiary importance.

If some pages are left unfilled by your omitting controversy about place and date, those pages may be given to a reprint of the text.

This is as it occurs to me. If you will consider this, it is enough for me. The series is good. Go ahead.

■

ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಅವರಿಂದ

36.

Mysore, 30-9-30

Dear Mr. Sitaramiah: Your letter of the 29th inst. and I am glad to know that you are getting some of your poems printed. But the publication of my pictures is just what I really dislike; not because I don't like the idea of their being used as illustrations in poetical works, but because the blocks as well as the prints published in Prabudha Karnataka, & C. are not at all up to the mark! They are too cold & heart rending! Even the *Ardhanareswara* block that was made by the Times of India is very unsatisfactory. The lines in the block are twice as thick as those in the original, though the original is twice as big as the block itself. You know it was a picture of delicate lines of different thicknesses, the thickest line being only half as thick as in the block. You can now imagine the blunder!

The block of *Mad after Veena* has a very uneven background with dark patches at the top & in other places, spoiling the balance of the picture entirely. By such crude blocks & bad prints, it is quite impossible to have a clear idea, why, even a rough idea, of the beauty of the originals, and so the real worth or beauty of Indian Art ! And It will be marring the reputation of the artist too to a great extent. Don't you think so? I know for certain that the publishers never intend to do harm to the reputation of the artist & the country, but the consequence is automatically or unconsciously such. What a pity we haven't got first rate block makers in India, if any, no liberal good pay masters for them !

I shall be highly obliged to you, rather I consider it a great service you would do to Indian art & to your friend, if you make up your mind not to publish my pictures. It is a request. If you think you can't do without them, you may use them, provided the block is really very good & printing very satisfactory. I hope you have fully understood why I generally dislike the publication of my pictures. I am very busy & so couldn't spare more time in explaining things more fully than I have done.

Hope you are keeping very good health.

37.

Mysore, 9-10-30

Dear Mr. Sitaramiah : While writing to the Times of India, Bombay for the blocks as you have promised, please write that one sentence "Copy right reserved by the artist", must be introduced in the smallest type at the left corner of each block. If you have already written, you may & must write an

urgent reminder to introduce the said sentence which is quite essential under the present circumstances. Soon after you get those blocks with proof copies from Bombay, please send them to me, as you have promised, for approval. Don't hesitate to let me know what extra cost you will have to pay. Please try to be frank.

38.

Mysore, 6-11-30

Dear Mr. Sitaramiah : I am returning the proof prints of *Sidhartha*, sent by you, along with two good photos of the relief and it is hoped that you yourself will be able to know the vast difference between the photos & proofs when you make a keen observation by placing the photos & proofs side by side. I shall however be glad to give a few hints. The expression of Buddha in the proof is not as clear as in the photo, – the expression of disgust with the impermanency of the world being the most important aspect in the work, besides the sorrowful expression of Kantaka, & C. The proof is too flat & is incapable of showing the depth of the relief – i.e., "perspective" and depth of colours. Perhaps, you may wonder at what I mean "the depth of colour in a colourless relief." But I am sorry, I can't spare enough of time now to explain it to you through the crude medium of pen. I hope you will certainly understand to some extent what I mean if you only spend an hour or so over the photos & proof. The proof copy on which an asterick is marked is about the best of the four prints sent. Please take the best one & compare it with the photos.

When a reproduction is not worthy of the photos at least, (let alone the original work) with all the details & C. I think

it does not fully serve the purpose for which it is intended. It is no longer an illustration.

I hope you have instructed the Times Press people to send me proof prints for my approval & suggestion before the required number of copies are printed. You know there is no use of sending the proofs to me when all the copies are printed before approval.

P.S: Please note that when the proofs are approved & the required number of copies are printed, all the blocks must be sent to me, so that they may not again be used as book & news paper illustrations, as those works were not meant for such.

39.

Mysore, 20-12-30

Dear Mr. Sitaramiah : Your Reg. letter of the 17th inst. with new proofs of *Ardhanareswara* & *Seshanna* to hand. The Times Press people have not yet sent me any proof. You have rightly observed that the proofs are not up to the mark – not true to the photos supplied. The trouble I took to give them a detailed instruction about the proof in my last letter seems to be to **no purpose!** They have never cared to remove the writing "copy right....." from the body of the pictures. I don't know what your instruction was to them in this connection. You know the photos had no such writing when they were given to you. How unaesthetic one must be to have introduced the writing inside the picture!

The oval is imperfect & is bending towards one side. The bust appears as if it were caged in a narrow imperfect oval cage. A well proportioned "space" in a work of Art has more value & meaning than "rhyme & rhythm" in poetry. This bust

should have a space of at least one inch on all the three sides, right, left & top, the bottom having only as much space as it has now in the profile, be it oval or rectangle. In my opinion, the oval is quite unhappy in this case. The rectangle is preferable.

The idea of having both the photos of the bust on one page only is, no doubt, admirably economical, but very injurious to Art unfortunately. If you are hard pressed for economy I think it is better to have only one, preferably the profile. The size may be 3 ½ " x 5 ½", 3 ½ " x 5 ½" without any writing inside this. For more than one reason, I think there is no necessity for you to have two different illustrations of the bust as in Art books. I hope you have observed the difference in the *Ardhanareswara* proof too. The lines are *lifeless* & the lines on the lotus petals are almost lost & the writing still remains in the same place it was before.

I am sorry to hear that you are very much worried by your Presswalla, perhaps owing to delay. You say that your book was ready about the 1st October but you do not, perhaps, remember that it was on the 29th Sept. that you wrote me for the first time about your intention to have some of the illustrations of my works in your book & wanted my permission. To avoid such worries & much loss of time & C. to both of us, it would have been better if you had written to me about 3 or 4 months before, if not earlier. Your asking me to pass these defective proofs, when you yourself are quite conscious of the defects, is really very funny! This is very like my asking a well known poet to pass the defective proofs of his original poems from the press (because of the delay) the defects for instance being the omission of only one letter in each word,

or of space from one word to another, or omission of both in each of the thousand lines, or the introduction of an asterisk here & there, or at least only omissions & additions of 'ಐತ್ಯಂ' or 'ಓತ್ಯಂ' & C. in each line ! To pass such defective proof would be quite against one's conscience & to the detriment of Indian Art.

You have rightly guessed that I will overlook a thousand faults of yours; I am glad to say I am even eager to possess such spiritual power or power of resignation or that of endurance as to overlook – rather – not even to notice even the personal injuries that may be done to me by any. I shall be glad to overlook the liberty you took to have my pictures in your book, but at any rate, I cannot, in the interest of Art, think of allowing defective & inartistic reproductions to be published. No doubt it is too kind of you to have so much love for my humble works as you say, but the true love is to be shown in getting the best reproductions true to the photos made, irrespective of time & cost. What I want you to do is to get the first rate reproductions made which should be true to the photo at least which will not bring discredit. You may get them done any where. I leave that choice to yourself. You know what amount of difference there is between the original & the photo, & you can easily imagine now the gulf of difference between the original & the defective reproduction, & thereby the amount of injury done to Art – let alone the injury to the reputation of the creator of the work – the humble. You know the original of *Ardhanareswara* was lost & so your readers will have to judge the merit of this work, – say Indian Art, by the defective reproductions you kindly introduce in your books. The other originals, as you know, are with princes, where it is not possible

for all your readers to see them & to know the true difference between the reproductions & the originals.

If, under the present circumstances, it is not possible for you to get better blocks & prints made, it would be quite sane to give up the idea of having those illustrations in your book for the present. I shall be glad to pay the cost of those blocks. We shall hope for better luck next time. You know the fact that the "Time lapses & the good or evil done to Art remains forever."

Please return the copy of my letter to the manager of the Times Press, which I had enclosed in my last letter to you about a month ago.

I am going out for a change as I am much worried mentally. I am tired of lengthy & unpleasant correspondences. I hope to be back by the 5th or 6th of next month.

Proofs & photos enclosed.

ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಅವರಿಂದ

40.

ಕಲ್ಚುರ್ಗಿ, 8-10-1935

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ.ಸಿ.ಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾ|| ನ|| ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಮ್.ಎ. ಅವರ ಲೇಖನವು Mysore Oriental Proceedings XI, (a) No.36 ದಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆ (Vol. 21, No. I 1936) ಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ:

"Basaweshwara cannot be contemporary of the Kalchurya Emperor Bijjala but of the subordinate of Rayamurari Sovideva Bijjala Naika of Mangalvedu in.."

ಈ ಮೂಲಲೇಖನವನ್ನು type ಮಾಡಿಸಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಿಪ್ರತಿ ದೊರೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನಾಗಲಿ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

41.

London, 26-5-31

My dear Mr. Sitaramaiya : Kindly accept my sincere thanks for the copy of 'Agraha', so kindly sent by you. It is very kind of you to have thought of me when I am so far off and that too when I am not Secretary, I.B.C.

Re : the nasty things that may be said to annoy Mr. BMS in connection with this book, you know Mr. BMS and Mr. BMS knows you very well. Hence there is no danger. For God's sake don't meet the danger half way.

The book is excellently got up, as usual with Mr. V.S.'s publications. I read it the same night I got the copy. My friend Mr. P. V. Raghavendra Rao, ICS has taken it home. The plot is splendid. The delineation of the hero's character and the way in which Krishna brings about the meeting between Gandhari etc. and the Pandavas are admirable. In every way the book is excellent. I sincerely congratulate you on your publication and pray for the necessary peace of mind and ease for you to facilitate the production of many more worthy publications of the type for the benefit of the Kannadigas. You are serving the Kannada country silently and more usefully. May you publish many more of this type!

I am not civilized, as you are aware by your constant reference to my ಗೊರಸು. If I have written anything undesirable, excuse me please.

Now about the death of your grandmother, I think it is really a loss to lose an experienced loving old Granny. But you should by now have got over the bereavement, being a student of philosophy – theoretical and practical. If you want me to be

formal, please accept my condolences on the sad bereavement you sustained – otherwise, this rugged man's writing anything more on this will be out of place.

Glad to hear your brother – Hazarat Subbaiya recovered from his illness. How is he now? Hope all well in your house. You will get on splendidly from July 1932 onwards.

With sincere namaskarams to you and thanking you,

P.S. kindly convey my thanks to Mr. B.S. Rama Rao for sending me a copy of the recent work of Mr. K.V. Puttappa. I will write to him later.

42.

ಮೈಸೂರು, 22-12-73

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು : ತಮಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯ 1973ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿತೆಂದು ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದೆ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೂ ಕೊಟ್ಟರಲ್ಲ! - ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಈಗಲಾದರೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ತಮಗೆ ಆಗಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೂ ದೇವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ.

ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ ಬೇಕಾಗಿದೆ - ತಮಗೆ D.Litt.* ಬರಬೇಕೆಂಬುದು. ಅದೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ದೇವರಿದ್ದಾನೆ, ನೋಡೋಣ.

ತಮಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಲು ಸಮಿತಿಯೊಂದು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಅಂದಾದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ದೈವೇಚ್ಛೆ ಹೇಗಿದೆಯೋ!

ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆರೋಗ್ಯವೇ? ಸಿಂಹರಾಶಿ, ಮಖಿ ಅಥವಾ ಪುಬ್ಬ ನಿಮ್ಮ ನಕ್ಷತ್ರವೆಂದು ಜ್ಞಾಪಕ. ತಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಗೌರವ ಸನ್ಮಾನಗಳೂ ಕೂಡಲೇ ಲಭಿಸಿ, ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಲು

ತಮಗೆ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

* 1976ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು.

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಂದ

43.

Bangalore, 11-11-1927

Dear Mr. Sitharamaiya : I have received the copy of Pampayat্রে which you have so kindly sent me. It is an excellent little book – just such an one as your friends would expect from you. A friend was complaining a few days ago of the beginning of the yat্রে as too light for such a heart-breaking ruin's description. But that is lightness that brings in more vivid contrast later the sense of pain & loss – the sorrow and humiliation of a defeat beyond words. The descriptions at the end are beautiful. You have added to our literature.

44.

ಬೆಂಗಳೂರು, 1947

ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು. ಜೀವನ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಬರುವ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ದೇ.ವೆಂ.ಗುಂಡಪ್ಪ (ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.) ಇವರನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ತುಂಬಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಡುನುಡಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಇಂಥ ಒಂದು ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇದು ತಮಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬಯಸಿ ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ತಮಗೆ ಸೂಕ್ತ ತೋರಿದರೆ "ಭಾಷಣಕಾರ ಶ್ರೀ ಗುಂಡಪ್ಪನವರು" ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖನ ಆಗಬಹುದು. ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಕಾಣುವುದಾದರೆ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಲೇಖನ ಜೀವನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಆದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಡಮೆ ಆದರೂ ಸಮತವೇ. ಹೇಗೂ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಏನಯಪೂರ್ವಕ ಏಜ್ಜಾಫನೆ.

ಪತ್ರಿಕೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಬೇಕಾದರೆ ಲೇಖನಗಳು ಅಚ್ಚಿನಮನೆಗೆ ಜುಲೈ 5ನೇ ತಾರೀಖಿನ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಲೇಖನ ಜುಲೈ ಮೊದಲನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಈ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

45.

ಬೆಂಗಳೂರು, 24-12-1953

ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಏಜ್ಜಾಫನೆ. ತಾವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನಾಳಿದ್ದಿನ ದಿನ ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡುವೆನೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಮಗಳು ಒಬ್ಬಾಕೆಗೆ ಈಗ ಹೆರಿಗೆಯ ದಿನ. ಆಕೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಹೆರಿಗೆ ಆಗುವ ಮುನ್ನ ನಾನಿಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬರುವುದು ಅನುಚಿತವಾದೀತೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಂಕೆ ಇದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಕುಮಟಾ ಪ್ರಯಾಣದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ತಾವು ನನಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯರಾದ ಮಿತ್ರರು. ತಾವು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು ನನಗೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಹಬ್ಬ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ತಪ್ಪಿತೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಪ್ಪ.

ನಡತೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಸದೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಗೌರವಗಳನ್ನು ದಾಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ - ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಲ್ಲ ತಾವು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವಿರಿ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬದೇನೆ.

ಸಮ್ಮೇಳನ ತಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜನರ ಮುಂಬರಿವಿನ ಈ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಜನತೆಗೆ ದಾರಿತೋರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ.ಸಿ.ಯವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯಾರಗಳು. ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ. ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಕುಶಲಪತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಸೋಮಾರಿತನ, ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸು ಇಷ್ಟೇ ಕಾರಣ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶಾಂತಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಶಾಂತಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಿ - ನನ್ನ ವಿಚಾರ. ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಬರೆದಿದ್ದದ್ದೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೂ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆ ವಿಚಾರಣೆ ಈಗ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ವಕೀಲರನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಖರ್ಚು ತಲೆ ತಿನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಇರಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ಸಕುಟುಂಬ ಕುಶಲವಾರ್ತೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನೆಂದು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಆಂತರಂಗಿಕ ಮಿತ್ರರು ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂತಸ್ತಿನವರು ಹಲವರಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ನೆನಪು 'ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ' ನಿಮಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ.

ಹೊನ್ನಾವರದ ಕಾಲೇಜಿನವರು ಪುಣ್ಯವಂತರು : ನಿಮ್ಮ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸುಯೋಗ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ನೀವು ಬರೆಯುವವರೆಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. 'ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು' ಎಂದರು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು. ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ನನ್ನವರೆಗೆ ಬಾರದಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ ನನ್ನ 'ಪರಮೈಕಾಂತಿ'ತನ! ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ-ಗೌಣ ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ!

ಹೊನ್ನಾವರದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಿಮ್ಮ ವರ್ಣನೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿಸುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮ ಆಹ್ವಾನ ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗಿದ್ದೇಯಿರುವ ಆಸ್ತಿ. ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸದ ಸಿಹಿಸಹಿತ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರಾಮಣೀಯಕವನ್ನು ನೋಡಿ ದಣಿಯುವ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಆ ಅದೃಷ್ಟ ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವಲ್ಲವಲ್ಲ! ನಾನು ದರಿದ್ರ. ಎಂದರೆ ದುಡ್ಡಿನಲ್ಲಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಆರೋಗ್ಯ-ಉತ್ಸಾಹಗಳಲ್ಲಿ. ಅವೆರಡೂ ದಿನೇದಿನೇ ಕೃಶವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಉತ್ಪದ್ಯಂತೇ ವಿಲೀಯಂತೇ ದರಿದ್ರಾಣಾಂ ಮನೋರಥಾಃ' ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ ನನ್ನ ಆಶೆಗಳು. ಇರಲಿ.

ನಿಮ್ಮದು ಹಳೇ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಾಧನೆ. ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಇದ್ದ, ಇರಬೇಕಾದ ಆಳವೆಲ್ಲಾ ಅಗಲವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಈಗಿನ

ವಿದ್ಯಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ. ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಮ-ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಮ್ಮ ವೇದಾಂತಿಗಳು. ಭಾಗವತರಾದ ನಾವು ಆ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಈಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ! ನಿಮ್ಮ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರೆ, ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರೆ, ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೆಳೆಯುವರು, "ಸಂದೇಹ"ವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನೀವು ಹೇಳುವ 'ಬೇರೆ ಲೋಕ'ವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಬೇಕಾದ ಹಾಗಿವೆ. ಅದು ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕೀರ್ತಿ-ಅಪಕೀರ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಆ 'ನಾಮರೂಪ'ಗಳಿಗೇ ಸೇರಿದವು. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನರಿತವರು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಹೊಣೆ ಹೊರಿಸಲಾರರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂಥವರು ಕೆಲವರಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ನೀವೇನೂ ಮಾಡಲಾರಿರಿ. ಅವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರ ದೇವರದು.

'ಗಾಥಾ ಸಪ್ತಶತಿ'ಯ ವಿಷಯವಾಗಿ 2-3 ಒಳ್ಳೇ ವಿಮರ್ಶೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. 'ಹಿಂದೂ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಪ್ತೆಯಾಗಿದೆ, ನಿಜ. ಬರೆದವರು ಯಾರೋ "ದ್ವಾರಕಾನಾಥನ್". ನನಗೆ ತಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ತಮಿಳರಾಗಿರಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ತೆಲುಗು ಬರವಣಿಗೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಲಾರದೆ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇತರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಸಹೃದಯವಾಗಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದುಹೋಗಿವೆ. ಮತ್ತೆ ತರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

'ಸೇತುಬಂಧ' ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಪ್ರಾಕೃತ ಕವಿಗಳ 'ಮನೋಧರ್ಮ' ಬಹಳ 'ಅಪ್ರಾಕೃತ'ವಾದದ್ದು. ಅವರು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವವರಲ್ಲ. ಹಿಡಿದಾಗ ಅವರ ಕನ್ನಡಿ ಬಹಳ ಶುದ್ಧವಾದದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲದ ವೇಳೆ ಅವರ ಭಾವನೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಗಣನೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೇತುಬಂಧ ಈ ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಯದು. ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಲ್ಲಿ ಶರತ್ಕಾಲ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಉಪಕ್ರಮ. ಅರ್ಧ ಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಸೇತುಬಂಧ ಪ್ರಯತ್ನದ ವಿವರಣೆಯೇ. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹ. ಶ್ರೀರಾಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳೊಳಗೆ ಅದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದೆ. ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಜುಜುಬಿ! ಆ ಕಾವ್ಯದ ನಾಂದಿ ಪದ್ಯದ ಛಾಯೆ ಇದು:

“ನಮತ ಅವರ್ಧಿತ ತುಂಗಂ ಅವಿಚಾರಿತ ವಿಸ್ತೃತಂ ಅನವನತಗಭೀರಂ ಅಪ್ರಲ
ಪರಿಶ್ಲಕ್ಷಣಂ ಅಜ್ಞಾತಪರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಟಂ ಮಧುಮಥನಮ್” ।

ಆದರೇನು! ಅದರ ಸರಿಯಾದ ಮೂಲಪಾಠ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಇದರ
ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ಅಕ್ಷರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹೊಗಳಭಟ್ಟ ರಾಮದಾಸರದು-
ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗದ ಪುಂಜ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ ಬರೀ
ಆಶಾರೂಪವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಉಪಕರಣವೂ ವ್ಯಾಸಂಗವೂ ಬಹಳ ದುರ್ಬಲ.
ಭರತಕುಲದವರು ಕಳಕೊಂಡ ಮಹಾನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು ಪ್ರಾಕೃತ
ವಾಜ್ಞಯ. ಈಗ ಆ ತುರುಬು ನೆನೆದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇರಲಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನಮಾಚಾರ್ಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮತ್ತೆ
ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರಸಿದ್ದಾನೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ. ಈಗಿನ ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ಯೂಟಿವ್ ಆಫೀಸರು
ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹರಾಯರು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು, ಸಮರ್ಥರು. ವೇಷಧಾರಣೆ,
ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹಿಂದಿದ್ದವರಿಗೆ ಇದು ತೀರಾ
ಪ್ರತಿಕಷ್ಟಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿ. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು
ಆಭಾಸಗಳೂ ಕಳೆಕೊಳೆಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕಡಮೆಯಾದಾವೆಂಬಾಸೆಯಿದೆ.
ಅವರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ
ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ತಿರುಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿರಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆ ಕೀರ್ತನೆಗಳ 19ನೇ ಸಂಪುಟ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿದೆ. 20ನೇದನ್ನು
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರ ಆರೋಗ್ಯ - ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆ -
ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದೆ, ಅಂದರೆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ. ನಾಳೇ ಮಾಘಮಾಸಕ್ಕೆ 72
ದಾಟುತ್ತೆ! ಕಾಲ ಹೇಗೆ ಓಡುತ್ತಿದೆ! 'ವೃದ್ಧತ್ವೇನ ವಿನಾ ಜರಾ'. ನಾನಿಷ್ಟು
ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ನನಗೇ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೇನು? ಮರವೂ,
ನಿಶ್ಚಿತಿಯೂ ಮೇಲೆಲೇ ಬಂದು ಬೆಳೆದು ಆವರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಅವಕಾಶವಾದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಪಂಕ್ತಿ
ಬರೆಯಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ನಮಸ್ಕಾರ.

47.

ಬೆಂಗಳೂರು, 8-1-1976

ಮಿತ್ರರು ಶ್ರೀ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪತ್ರ ಕೈ
ಸೇರಿತು. ನೀವು ನನಗೆ ಎರವಲಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನೇ ಹೋಗಿ

ತಂದು ತಲುಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಯಾರೂ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಗುವ ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ತೊಂದರೆ. ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅನಾನುಕೂಲ್ಯದ 'ಅವಿನಯ' ಮಾಡಿದವನು ನಾನು. ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ವ್ಯಾಸಂಗವೂ ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಶೂನ್ಯವಾದ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪೋಕ್ತಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಸಗೌರವವಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟೆ. ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಈ ಆ ವಿಷಯದ ಅ.ಆ.ಇ.ಈ. ಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ, ತಾಳ್ಮೆ, ಫಲ-ಯಾವುದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ನಾವಲು ಒಂದು ಓದಿದ ಅನುಭವ. ಅದರಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವ ಇತ್ತು. ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಓದಿಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿದ್ದ ಅವಸರ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಒಂದು ವಾರದ ಸುಮಾರು ಹಿಂದೆ ಬಂದು ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ತಲಪಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತು.

ಅಂತು ಪುಸ್ತಕ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ ಪರಹಸ್ತಗತವಾದ್ದರಿಂದ 'ಜೀರ್ಣ'ವಾಗದೆ ತಿರಿಗಿ ಬಂದಿದ್ದು ಸಂತೋಷ. ಆದ ಅನಾನುಕೂಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಮತ್ತೇನು ಬೇಡಲಿ!

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿಯ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುದಯ ಅಷ್ಟೇನೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೌಮುಖ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮ.

ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ಆ ದಿನ ಬಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀ.... ನನ್ನ 'ಪ್ರೈವೇಟು' ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಅನ್ನಮಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟು ಪ್ರಬಂಧ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಬರಿಯೋ ಅಧಿಕಾರ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಪಟ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಯಾರಿಗೂ 'ಡಾಕ್ಟರು' ಆಗದಿದ್ದರೆ ಮೇಲಿನ ಉಪ್ಪು ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಸದ್ಯ ಅದರ ಗೊಡವೆ ನನಗಿಲ್ಲ.

ಅನ್ನಮಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವ 108ರ ಪೈಕಿ 15, ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಗೀತ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ನೇದುನೂರಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಮಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಮತ್ತೊಂದು 15 ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸ್ವರಸಹಿತವಾಗಿ

ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವಸ್ಥಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ತೀರ್ಮಾನ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ
..... ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದದ್ದು - ನನ್ನ 'ಅನುಗ್ರಹ'ಕ್ಕಾಗಿ.

'ತಾಳವಾನ'ದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಈ ಸ್ವಲ್ಪ: ಮೂಲಭೂತವಾದ ತಾಳದ ಮೊತ್ತ ಮಾತ್ರಗಳ ಲೆಕ್ಕ, ಆ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತ್ರಗಳ ನಡೆ-ಇವು, ಹಾಡುವ-ಆಡುವ-ಬಾರಿಸುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ. ಇದೇ ತಾಳಲಯ. ಎತ್ತಿದ ಹಾಡು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಈ ನಿಯಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದು. ನಮ್ಮ ಲಯಾನುಭವದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಇದೇ ತಳಹದಿ. ಪಕ್ಕವಾದ್ಯದವರಿಗೆ ಈ ಅಳತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಪ್ರಧಾನ ಗಾಯಕರು. ಮಾತ್ರಗಳ ಈ ಲಯವನ್ನು 1, 2, 3 ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಗುಣಿಸಿ ನಡೆಸಿದರೂ, 1/2, 1/4, 1/8 ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತುಂಡುಮಾಡಿ ಪೋಣಿಸುತ್ತಾ ನಡೆಸಿದರೂ ಅಳತೆ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಲಯಾನುಭವವೂ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪೋಣಿಸುವ ಕೈ ಚಳಕವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಕಲೆ. ಮೃದಂಗ, ತಬಲಾ, ಕಂಜೀರಾ ಮುಂತಾದ ಲಯವಾದ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯಗೀತದ ಲಯನಿರ್ವಾಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡುವವು. ಆಯಾ ವಾದ್ಯಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೊಲ್ಲುಕಟ್ಟುಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಮೃದಂಗದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ವಾದ್ಯಗಳಿಗಿಂತ 'ಸೊಲ್ಲು'ಗಳು ಹೆಚ್ಚೆಂದು, ತ ಕ ಕಿ ಟ ಧಿಂ ಝಂ, ಣ, ಣಂ ಮುಂತಾದವು ಸುಮಾರು 40ಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ದೊರಕುತ್ತವೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಆ ಸೊಲ್ಲಿನ ಸಂಪದವೇ ಕಾರಣ. ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ-ತಮನಾದ-ಭಾವಭೇದಗಳನ್ನು, ಆ ವಾದ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವರು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಅಷ್ಟೇ ತಾನೆ. ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಾನೂ ಆ ವಾದ್ಯಗಳ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅನುಭವವೂ ಬಹಿರಂಗವಾದದ್ದು, ಸ್ಥೂಲವಾದದ್ದು. ಸಂಗೀತದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಾನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬಾರಿಸುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಪೆಚ್ಚುಮುಖಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂತು ಕೇಳುವ ನನ್ನಂಥವರನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳೊಳಗೇ ನಗುಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಮನಗಂಡಿದೇನೆ!

ಏನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಏನೂ ಬರೆದೆ. ನೀವೆತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಬಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಎರಡೂ ಒಂದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ! ನಾನಂತೂ ಎಳೇ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕರ ಬರೆದು ಕೆಲಸ ಆಯಿತು ಎನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇತರ ವಿಧವಾಗಿ ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗೇ ಇದೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೇ ನಾನೂ ನಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಕಳಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೇನು? ಹರಟೆಮಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಣಸಾಡಲು ನಾನೇನೋ ಈಗಲೂ ಸಿದ್ಧವೇ. ಆದರೆ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಜತೆಗಾರರು ಸಿಗುವುದೂ ಹೇಗೆ?

ಆದ್ದರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪಿಟೀಲಿನ ಧೂಳು ಕೊಡವಿ ಕುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಕೈ-ಬೆರಳುಗಳೂ ಪರಮ ಅವಿಧೇಯವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಅವಿಧೇಯತೆ ಮುಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆ! ಆ ಪೂಜೆ ನನ್ನಂಥವರು ಗಂಭೀರ ಮೌನಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

■

ಕೆ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ ಅವರಿಂದ

48.

Belgaum, 30-1-1949

My dear Principal ವಿ.ಸೀ. : I am really thankful to you for your favour of the 25th inst. You are waxing eloquent in expressing your interest in us and in evincing your affection for us. The idea of extending an invitation to you originated from the management and they are not sorry for that. They have expressed their fullest satisfaction in your performance. On the other hand those who were absent that day have heartily expressed their regret. In short all of us are very happy to see that I had selected the right sort of person for our functions. Of course in this behalf I cannot forget the contribution of Prof. V. G. Kulkarni by way of his suggestions and hospitality etc.

As for myself I have to say this much that I am born to suffer and suffer. I have suffered so long and is sufficiently hardened to endure further sufferings. This temper I have acquired by the sympathy and support of my well-wishers and students to whom I am greatly indebted. I do remember how kind you were at Mysore to give me all the possible help in my ailment and how great pains you took in going over to

me once more at night to inquire after my health. The circumstances were not favourable for me to show even some courtesy to you and to keep company with you here. However, you had been very kind to accede to my request and to come over here for lectures.

■

ಪಡುಕೋಣಿ ರಮಾನಂದರಾವ್ ಅವರಿಂದ

49.

Mangalore, 6-7-1935

My dear Sitaramiah : Your letter. How can I thank you for all the trouble you've taken on my behalf! But I am not going to attempt it. I am once again looking forward to meeting you in the course of the next week. My only regret is that I won't be able to stay in B'lore for more than two days.

The review in 'The Hindu' of Mr. Chettur's book was written by Dr. Cousins. I had not suspected that he would do it. There is a still more panegyric review in the 'Madras Mail'. Mr. Chettur knows the art of making friendship where they be useful. For our next College Day, on my suggestion, he is thinking of getting Dr.C.V.Raman or Mr.N.S.Subba Rao to preside. I trust we shall succeed in getting one or the other of the two.

I am glad you don't miss Grace Moore in your local Cinema. I had seen and heard her before in a minor picture and even then I had been charmed by her voice. The film you've seen is her best and has been a most popular one everywhere. Yet I have to be satisfied or unsatisfied with fourth rate pictures taken half-a-century ago. The local Cinema is fast destroying all my interest in films.

The other day I had a music "Jalsa" in our house. Syt. Nilakanta Buva Gadgoli was the singer. He is the disciple of Savai Gandharva who again is the most favoured disciple of Abdul Karim. Syt. Gadgoli definitely belongs to the first rank of musicians, and I had a rare treat of listening to high class music of Abdul Karim's school. I thought every now and then of you, because you'd have appreciated it so much. What a pity that the man has to rot in Garud's Dramatic Coy! But he has to do something for a living. He has only lately joined this troupe.

Ever since his return from B'lore Karanth has been here busy setting up his Block Process machine in the working order. The latest acquisition to his library (until some friend makes it his own) is *Jesus Wept* by Arthur Wragg, a book of powerful sketches in black and white one of the most moving books I have seen. Two of the illustrations had been reproduced in the 'London Mercury' some time ago, and they had stuck deep in my memory. It is a book to possess.

From the days I came here from B'lore our College has had me in its grips allowing me no time to do anything on my own. But I haven't yet forgotten the taste of "Basundi" of your Bombay Komala Vilas, of course made sweeter in your company.*

* ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿ ನನ್ನ ರುಜು. ಕೊ.ಶಿ. ಕಾರಂತ
(ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿರುವುದು)

50.

Mangalore, 4-3-1936

My dear Sitaramayya : No, don't be surprised, please. I've been wanting to write to you since a long time, but somehow or other I couldn't do it till now.

You may have read in the papers about Mr. Chettur's death. He had been ailing from stomach-ache since the last three years but he went on neglecting it in spite of all our remonstrations. In June last his complaint took a serious turn, and in spite of the advice of Doctors he would not take complete rest. The strain of work soon told upon him and in December last his illness took a turn, the results of which were unmistakable. It was Cancer of a malignant type, though he was kept ignorant of it till the very last. In spite of false hopes the doctors knew that the end would not be far. I am writing this to you in a matter-of-fact manner, but I cannot conceal from you the sense of deep loss and anguish I am personally feeling at this moment at his death. More than any member of his staff he had a very high regard for me, and we were moving with each other not as Principal and subordinate but as almost equals, the more so as I was closely associated with him in all his literary work and in all the many extra-curricular activities of our College. The brightest era in the history of our College has closed with his death. The College will go on with all its dull routine, but the spirit of all that is best has fled from it.

One Mr. Narayan Gowd, Professor of Chemistry, Arts College, Rajahmundry, has been appointed as Principal of our college now. Till now he has been a subordinate in it, and he has earned the reputation of being a very quiet and non-interfering man. But we cannot say. The new position might easily turn his head. However we are hoping for the best.

With his appointment here, my position here has become rather insecure, because in a second grade College like ours there is no place for two Chemistry men. He can do only

Chemistry work himself. So there is every likelihood of my being shifted from here. If that happens, I cannot say whether I will be really sorry because it is impossible for me to go on here as I used to do till now.

You may know---why, you yourself must have had a hand in it---that I have been asked by Mr. D.V. Gundappa to deliver a lecture in Kannada during your Spring Literary Festival there. I highly appreciate the honour done to me in that request, but you know my short-comings. There is another consideration also. I have been the Chairman of the Board of Examiners in Intermediate Chemistry (Madras), and this work will keep me busy till about the tenth May next. As such I do not know whether I'll be able to undertake the lecturing business even if I have a mind to do it. However I have replied to the effect that I'm considering the kind invitation and that I'll definitely inform them by the end of the 15th of this month. What do you advise me to do? If you can get hold of a better man than myself for a subject like Chemistry why shouldn't you ask him? You may keep me as your very last choice.

I have now a request to make to you. As the Chairman of the Board, I have a right to hold the Examiners' meeting (sometime between first April and the 4th) at any place I want. Just now the choice for me is between Bangalore and Madras. It is many years now since I went to Madras, but your presence in Bangalore makes me partial to the latter place. If the meeting is to be held in Bangalore you will kindly enquire and find out whether we can hold a meeting in our Parishat building itself? The time will be, say, from 1 to 5:30 PM, and the number of persons to meet is only 7. If there is any chance of allowing

me to hold our meeting there I shall formally and officially write to Mr. Gundappa about this. Kindly let me know. Failing the Parishat building I should personally like to hold the meeting in your College if that is possible. Since I'll have to decide about this shortly, kindly let me know about this as early as possible. But remember, please, I'll decide about Bangalore only if you will be in station during the period I have stated above!

More after I hear from you.

P.S : I forgot to thank you for your kind copy of your latest work. I have also distributed all the copies you had sent here to the respective gentlemen.

What is Rajaratnam doing? I had an occasion to write to him some days ago, and he has not yet replied to me; and it was a business letter too which I had written to him! You remember my wife's translation of *Uncle Vanya*? He had taken the book with him to make some corrections in it. Mr. Bendre who had seen the book while he was with us wants now to publish it in the Manohara Granthamala of Dharwar. Hence I had written to Rajaratnam to send it to us as early as possible. So far there is not even a reply from him. If you meet him will you kindly remind him of it?

Karanth is just now in Puttur, but he will be returning to us in a day or two. My daughter, Jayavanthi, had a rather serious attack of her complaint recently, but now she is all right. She is under the 'Kunhe's treatment', which I have found to be more beneficial to her than any other.

It was with almost a shock that I heard from Karanth a few days ago in casual conversation that your brother is no

more. What a good man he was, and how loving to you! You must be keenly feeling the loss.

Kindly remember me to brothers Kailasam and Iyer. How goes the world with them now?

51.

Puttur, 18-5-1940

My dear Sitaramiah : I am afraid I'll have to send Shankru to B'lore in a day or two for personally trying for a seat for the Honours Course in Chemistry or Physics in the Central College. I have already written to Sri B.M.Srikantiah about this, and Shankru will come there armed with a letter from my F-in-law to Mr N.S. Subba Rao. He will have to see these two gentlemen as soon as he comes there. I'm afraid either you or Rajaratnam have to do everything that may be necessary to secure a seat for Shankru there. I know I am asking a lot from both of you but I know also that with your usual kindness you'll help me in this.

We got Shankru's and Chandam's results only on the evening of the 15th. Shankru has of course secured first class, but we were disappointed to find Chandam, contrary to our expectations, got only a second class. She was standing first in her group in our college, but there has been no first class in our college from that group. Anyhow since she will take up the pass B.Sc. course in our college itself (if our attempts at Bangalore-matrimonial-do not succeed) it does not matter at all whether she gets a First or Second class. Here are Shankru's marks sent to me by a friend and obtained privately.

English 158 out of 300 (These are very good marks in our university), Kannada 104 out of 200, Maths 118 out of 150, Physics 120 out of 150, Chemistry 97 out of 150.

Shankru will also have to try for a seat in the Central College Hostel. You'll also have to help him kindly in this.

His marks in Chemistry are a bit disappointing because that is his pet subject which he wants to take up for the Honours Course. In the college he was very good in this subject. In case on the strength of these marks a seat in the Physics Course is offered to him, he is willing to take it up but knowing him as I do, I know he will do much better in Chemistry.

I am writing to Sri Rajaratnam also about this. You may expect Shankru in a day or two.

Please give my regards to Sri Venkoba Rao.

52.

Madras, 6-3-1945

My dear Sitaramiah : I am extremely sorry I did not reply to your first letter. I simply put off the writing and now I have received your second letter. With regard to the article you want I am terribly diffident about it. No doubt the subject is an interesting one but whether I shall be able to make it so is another question. Anyhow I shall have a try at it and send you something by the end of this month—but only on condition that it should go in only if you think it is really good. (Excuse the weak sentence.)

And now I must tell you how happy we both were to hear from you atlast. But hereafter please try to reply immediately to any specific thing we ask of you. There is that case of 'Sohrab and Rustom'. We waited and waited for your permission till the last day of the broadcast—and then some sketch had to be written hastily a few hours before the actual broadcast

for the purpose of broadcasting! Sivaswamy of the A.I.R. (he is incharge of the Kannada programmes also) wants light Kannada sketches for 2, 3 or 4 voices and for 15 mins. duration. They pay Rs.25 for each such sketch broadcast. The Rs.25/- is only for the right to broadcast. The Kannada sketches are broadcast once a fortnight. Sivaswamy asked so many times to write a few for him. I am incapable of doing this work now. Even if I was I have to take permission of our Govt. and what not. So I am asking everybody I know to do this work if possible. The other day Karanth (Sivaram) was here. I have asked him also. And now I am asking you too. I think this is better work than doing an occasional review for the 'Hindu', tho' of course you have been doing that so splendidly.

Yes, it was at my suggestion that the Secretariat Party staged your ಅಗ್ರಹ! But I had definitely asked them to get your permission before doing so. On the day of the performance I found that your name had not appeared on the hand bill and I was thoroughly annoyed. I asked them later about it, and they told me that in spite of their having written to you, you had not replied to them, and they didn't know what to do, - I thought it was a case of **Sohrab and Rustom** all once again. I must confess I was terribly angry with you all the time!

Yes, they had the gate, but the show like all their shows was for some charity which I do not remember. All the same they ought to have sent you a token royalty. They will meet me shortly again and I shall remind them of it. They have decided to stage the play in Mangalore during the coming Easter.

The play went off much better than I expected. The curtain rose on a beautifully staged Pantomime action depicting the fight between Duryodhana and Bhima. It was only after this the central play began. The Stage settings etc., were quite good. Lighting effects were given with some imagination. And throughout the play the Gemini Studio Orchestra gave quite good background music and sound effects. It was on the whole a well produced play. Ofcourse there were defects here and there, and that they have decided to get over in their next performance of the play (at Mangalore).

For the first time in the history of their dramatic activities they staged a Karnataka play, and that is why I gave them all the assistance they require. I find they have much better ideas regarding stage-craft, acting etc., than our own Mithra Mandali. I have found it impossible to educate the latter towards modern ideas. M.M. still wants to walk on in the same old Gubbi Veeranna twaddle - a brilliant example of which they gave only the other day.

It was nauseating from beginning to end.

Did you listen to Madras A.I.R. '*Yamana Solu*' (Puttappa's) on Sunday the 25th? My wife did "Savitri". She did it extremely well. I would like you to hear these fortnightly Sunday evening Kannada Sketches. You may generally hear one or other familiar voice in them.

I haven't yet met the student you mention, and I don't know whether I'll be able to meet him, because the work from this term is already over in most departments. However I shall try today itself and let you know.

Shankru is in Bombay. Jayavanthi was on the A.I.R again on the 27th. She sang much better in the evening than in the afternoon.

Both my wife and myself send our affectionate regards to you. We know what you are passing thro! But God is great - or is He?

53.

Madras-10, 14-7-1948

My dear V. Si. : Your card from Chikmagalur was a surprise. I do not know if I should congratulate you or commiserate with you for your having been appointed Superintendent of a college yet to be born. Probably I should do the latter. Yes, it is comforting to learn that your Government knows whom to look for, when any good work is to be done.

I am glad to inform you that my daughter Shanthi was delivered of a baby boy on 16th of June last. Both are doing well. This event has kept - and is still keeping - my wife tremendously busy, although this is the 3rd event for her. The child is named Sivashankar - after my F-in-law and the F-in-law of Shanti.

I haven't heard from Joshi since the last 2 or 3 months, I had quite forgotten about the whole affair, but I shall remind him now. Probably he is not quite keen about the publication of the play. Foreseeing this, I had written to him that he need not stand on ceremonies, and if he felt that he couldn't undertake the publication of the play, I would like him to send the whole Mss. to you. He wrote to me in reply that he was anxious to publish it and there was no need to return the Mss.

either to me or to you. Well, there the matter stood about 2 or 3 months ago.

Did you by any chance listen to my broadcast talk in English (from Madras A.I.R.) on "The Modern Trends in Kannada Literature" in the series "For the Universities" on Friday, the 9th last at 9:15 P.M.? This was the first talk in the series of four talks dealing with the four South Indian languages. You would have been the best person to give this talk. I believe you refused or declined to give it because I was approached to give the talk about at the last moment. If not you, probably Masti had declined to give this talk.

It was so difficult to do any justice to the subject in the 14 mins. that one allotted to me. But, I believe I was able to manage it somehow. Prof. Swaminathan, who had been booked for the second talk in the series - on Tamil Literature - and who now tells me that he has declined the offer, congratulated me on the talk today, but told me my delivery could have been slower with advantage. He must be right, and I shall be more careful next time- if they give me another chance at all! The fact is, R.K. Narayan's snails pace delivery the previous night, had exasperated me not a little.

What is Chikamagalur like? Is it a habitable place- I mean for men like us?

I just now remember. You may know that our Madras Govt. has decided to create Poet-Laureates in our South Indian Languages and in Sanskrit, and as a member of the Committee for selection of suitable persons for these awards, S.R.U. Savor, retired D.P.I. has been nominated to serve the interests

of Kannada, and who at the same time has accepted nomination, sent for me the other day and told me that he would be entirely guided by my suggestions in the matter. If the choice were to be from all Karnataka, it is not difficult at all to have a suitable list of names for consideration for a Laureateship. But I am told that the selection has to be made only from among Kannada poets who belong to the Madras Province. My difficulty is - I can think of only Govinda Pai, Shankar Bhatta and Muliya. The first-named gentleman may not consent to have it, the second has practically ceased to write Poetry. I think his fame as poet resting only on his earliest work written long ago (am I right?) and the third is hardly known as a poet. Any 'Poets' of outstanding merit Bellary or Ananthapur side? I have absolutely no idea. Unfortunately (or fortunately) this Laureateship carries an annual grant of Rs. 1000/- with it for 5 years. It should be useful for any struggling 'Poet'. Can you kindly help me with any suggestions? I am anxious that the award should go to a really deserving person. The information is urgently needed because Dr. Savor wants it in a week, at the most and he is entirely depending upon me for it. How I wish that the choice for this award had been made an All-Karnataka one including the States! I shall ask Dr. Savor to press the Committee to widen the scope of the choice, but I don't know how far he will succeed.

All well here. Please write.

54.

Madras-10,18-3-49

My dear Sitaramiah : You'll have to excuse this scrawl. I'm writing this from my bed. A week ago I was inspired to get

my tooth removed as I had been feeling since a fairly long time that I was suffering from Pyorrhoea and had become a social nuisance. The dentist suggested that my uppers were quite good for a few years more, but my lower teeth could be removed to advantage. Nothing unusual happened in the extraction of the first 7 teeth first day's instalment. This was on Friday the 4th. On Monday the 14th the remaining 4 were removed, but by the time I returned home, septic condition set in and one side of my face swelled out. Thanks to the prompt and unceasing care taken by my wife and our family doctor I am now entirely out of danger. On account of only liquid diet for the past 7 days and on acct. of quantities of 'Cibazol' swallowed I'm terribly weak. Swelling of the right cheek still persists to a small extent. But I hope to be quite normal in 4 or 5 days at the most.

In these circumstances, I wouldn't have liked to bother you with this scrawl. But there is our friend G.B. Joshi again! He is up in front of you when you least think of him. He has sent the printed pages (not proofs, mind you) of ವೇಣುಮಾವ. He says he has sent you also the same. He has asked me to write to you to send him your kind Preface to the book at your earliest convenience, if possible in 5 or 6 days. Probably, by the time this reaches you, you will have sent it.

I'll say nothing about the printing etc. I didn't expect anything better. With only a little more care the quality of printing could have been raised so high! But that little care in choosing suitable types, in proper spacing etc., we do not take. And the result is shabbiness all round. Even at a cursory glance at the pages I discovered something like 20 printer's mistakes!

G.B.Joshi writes further that Mr. Bendre has been very much pleased with the play and wants to get it staged at the earliest opportunity.

I've a lot to write, but I don't know whether you'll stand this scrawl.

Our Govt. yesterday made public that Govinda Pai has been chosen the Poet Laureate for Kannada. I know about this more than a month ago but I had to keep it confidential. There was a lot of ugly canvassing done for persons whom I don't want to mention, and I had to arm Dr. Savor (one of the members of the Committee) with a specially written strong note about the merits of Govinda Pai as a poet. Fortunately this prevailed, and Govinda Pai was ultimately chosen unanimously for this honour. Soon after, I had to write to Govinda Pai in confidence, that he had been selected for the Laureateship and that he must accept it. I had to use all my words of persuasion. I was so happy when he replied me back: "with tears I accept". If I had not written to him, there was every likelihood of his refusing the honour. A funny thing in this incident was the absence of Mr. X at the meeting. It seems he kept out of the meeting or rather resigned from the Committee because he thought by doing so he would safeguard the chances of his name being considered for the Laureateship. Evidently he had not read properly our Govt.'s directive to him: The person chosen shd. belong to the Madras Pres. and be a native of it.

The A.I.R. Madras has organised a ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನ on 30.3.49. It has invited eight literary people to speak on eight different subjects, each for 5 min.s, and I've been asked to compere the programme. Altho. I've consented to do so I do not know how I can do it in the present state of my health

and in the absence of my lower teeth. I was disappointed not to find your name in the list. Only Rajaratnam of the old brigade is there. The rest are new Karanth, Puttappa, A.N.Krishna Rao, K.Shankar Bhat, S.B.Joshi etc.,

The reorganisation of our College is definitely coming from next July. This means I have no place in the College and will be shunted out God knows where. But I'm resigned to all that. It is all in the Life's game. Worse things are happening to it, otherwise and in other spheres!

P.S.: 1. Jayavanthi is coming to us in April next for her confinement expected in July next.

2. Shanthi returned to Bombay with her child (what a fine, sparkling boy!) in the last week of January. The old man - her father-in-law had kept himself alive with the one object of seeing Shanthi's child. In less than three weeks after that, he passed away talking almost till the last moment, it seems, to his children and his daughter-in-law.

3. You must know, of course, that Krishna and Chandam have settled in Bangalore now.

4. My father has sold off his home at Puttur and will cut himself completely from Puttur by going to Bombay and living with his children my brothers, all of whom are employed there now! When F-in-law left Puttur and settled in Mangalore, almost all the charm of Puttur had disappeared for us. And now my father's action has made us bid good-bye to Puttur forever!

55.

Madras-10, 14-7-1949

My dear Sitaramiah : Our College reopened on the 4th last, but I haven't yet got over the exertia of the holidays. I have

never been so lazy in my life as I was during the summer holidays. I couldn't even write to anybody. I was that lazy and insipid.

Joshi didn't send me a copy of your Foreword even in the printed form. My wife and I read it only after the book was published and we received two copies. Need I say how pleased we were with it? What you have written about Tchekov is a brilliant piece of literary criticism, so illuminating and incisive, the like of which I haven't come across even in the English critical estimates of Tchekov's plays. Your Foreword has lifted up ವೇಣುಮಾವ to heights we had hardly dared to hope for it. It has also put so much heart into my wife that she is seriously considering now of doing *The Cherry Orchard* into Kannada. Good luck to her!

In my wife's first draft of ವೇಣುಮಾವ, the 'mother' of 'Vanya' had kept in tact. But on account of this, the whole Kannada version had an air of unreality about it. So something had to be done to make the Kannada version more natural in atmosphere and characterization. Hence the change-over from Vanya's mother to ರಾಜೀವಮ್ಮ. But, ofcourse, both of us perfectly agree with all that you have said in the Foreword, excepting probably with a sentence or two in the last para of it!

Everybody is of opinion that the printing could have been done with greater care. Personally I think that no care at all was bestowed upon it. But that was all that one could expect of the printing in the Manohara Granthamala Books. Joshi wouldn't send proofs for correction, wouldn't tell how far the printing had progressed or when the publication would be out. For about two months there was an absolute blackout on his

side, in spite of my repeated reminders so much so we thought he had dropped the idea of bringing out the book. One fine morning, however, we were surprised to receive two copies of the published book! Then he wrote to me that on account of some serious illnesses in his family he had been hardly himself all the time, and that was why the printing had been done so carelessly etc.

During my holidays, my wife went to Bangalore and stayed there for about a month. She had hoped to see you there, but was disappointed that you weren't there. I knew you had gone on a tour to Bombay etc. That was one other reason why I didn't write to you during the holidays. I hope you had a nice time of it everywhere.

Jayavanthy has come here for her confinement, which we have been expecting to take place since the 9th last. So far, she is all right, but the Lady Doctor in whose care she will during her confinement, says that we might expect the happy event to take place any time from now.

Yasodhara has passed her S.S.L.C., and has now been admitted into the Ethiraj College for women for gp III (History and Economics) in the Jun. Inter class. For once, it is a happy change from Sciences in our family. Shankru is getting on in his job in the Overseas Communications dept. Chandam has come here from Bangalore in order to help us during Jayavanthi's confinement.

The reorganisation scheme of our College seems to have gone the way of Avinashilingam and so, I continue to be here, as usual.

With love and all good wishes.

My dear Sitaramiah : Of course I was delighted to receive your P.C. many days ago. I now write to you to request you to inaugurate our Freshers' Day on Saturday the 16th of this month. Please consent. I am told you have not visited these parts, and some of the people here are very keen on having you in their midst for atleast a day or two. I would like you, therefore, to try to remain here till atleast the succeeding Monday or Tuesday. I shall send the 2nd class fare for your coming here as soon as I hear from you. Once again, I request you not to refuse this small request of mine. I may straightaway tell you that this request has come not so much from me as from some of the members of my staff and students themselves, who all want me to get you here.

I am living all by myself in a small house close to the College compound, getting food (2 meals and lunch) from the College Hostel, and preparing my own coffee in the mornings and evenings. So far, I have concerned myself only with the affairs of the College. I have hardly found time to do anything else.

My wife and children are writing to me regularly. I learn that Jayavanthy's record in which she sings Bendre's 'ರುದ್ರಪೀಣಿ' and 'ವಾರಿನೋಟ' is out. I have yet to hear it. I wonder whether you have heard the one released 2 months ago 'ನೀವಲ್ಲವೇ?' (K.S.Narasimhaswamy's). I learn that the H.M.V. people are keen on her recording Marathi songs for them but the poor girl hardly finds time to do anything! She is so immersed in her domestic affairs!

Rajaratnam had written to me the other day saying that he would be able to send me a copy of Mr. Iyer's latest book (on Kailasam) soon. Probably, I may get it in a day or two.

All well. Please decide to come here and let me know immediately.

With love and regards.

57.

Bangalore-20, 4-10-75

Dear Sri Sitaramiah : I am really sorry I haven't been able to meet you again after that very brief visits of ours many days ago. Both Krishna & Chandam have been extremely busy eversince then, and I am left without an escort. However, I shall do my best to visit you one of these days and spend some time with you.

It was so kind of you to have sent to me Sri S. Rangaswamy who wants to publish my ಕಡಲ ಕಾಗೆ. I believe he has already taken the script of this from you. He has promised to see me again in the course of this week or next, and I hope he will do so. He has told me he wants to re-publish my old ಹೂ ಬಾಣಗಳು which has not been available for some years now. He also told me he would like to consider the publication of my Kannada renderings of *All Quiet on the Western Front*. All these days I was busy preparing a copy of this last for the press, and I have finished doing it only today. I am wondering whether Sri Rangaswamy will be able to publish it in the manner I want - on good paper with neat printing and a few photographs from the stills of the film, "All Quiet etc.", which I believe I can get. I'll talk it over to him

when he comes here next before deciding to give the script to him. I have a small request to make to you – if it isn't too much of an inconvenience. Please procure for me three copies of the newly published ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕನ್ನಡ ಕೋಶ by the Sahitya Parishat. I had thought I could get them easily from any of the book stalls here. But from the rush for the dictionary as reported by Kannadaprabha today, I wonder whether I can get any copy of it at all before I return for Bombay in the second week of next month. Please, therefore, get 3 copies of it and keep them with you. Chandam and I will come to collect them from you – you need not send them to me.

It was with great interest and delight I listened to your talk in English from the AIR, Bangalore, recently. The talk was superb.

58.

Bombay-50, 15-1-1976

Dear Sri Sitaramiah : Very glad to receive your kind letter.

I trust Mr. Rangaswamy will publish ಕಡಲ ಕಾಗೆ at least in April next. It was good of him to have at least returned the manuscript to you. I have had no reply to my letter written to Sri M. Satyanarayana Rao while I was in Bangalore itself. It would have been better if he had undertaken the publication of this play also. God knows in what difficulties he is now. Otherwise, I believe, he would have surely undertaken its publication.

My daughter Yashodhara - my youngest daughter - has been writing plays, short stories and sketches for the Bombay Akashavani since the last 7 or 8 years, and most of these

have been broadcast and have proved very popular with the listeners. I thought it was high time that these were collected and published. G.P. Rajaratnam asked me to do so when I met him in Bangalore and told him about my daughter's writings. So, ever since I came here, I have been busy collecting all her writings and preparing them for the Press. It is remarkable gift with her. She had studied Kannada only till her IV Standard. Later, in Madras, she had to take up Telugu as her second language, which she studied up to her S.S.L.C. In College, for Intermediate and B.A. she took up Hindi. After she married she began writing for the English Press – generally humourous stories and sketches. Some of these have come out in 'The Times of India', 'Bharat Jyoti', the 'Deccan Herald' etc. But she soon gave up writing in English and confined herself, (wisely, I think!) to writing only in Kannada. And that too for broadcasting purposes only. Like her mother she now knows so many languages. Apart from Konkani, English and Kannada, she knows Telugu, Hindi, Hindustani, and Marathi, in the last three of which she talks like a native born to the language. All her writings are marked with a freshness of outlook and a large variety of themes. I find her collected Plays, Stories etc. are now 32 in number – 16 Plays and 16 short stories and sketches. I wanted to come to Bangalore again sometime in February next armed with her writings. (I had to copy out all of them since her Kannada characters look very much like Telugu characters!)

But I cannot do so. My grandson Maitreya (Shankru's son) has got himself engaged to a girl well known to us all, and the marriage has been fixed for March 28. Shankru being at Calcutta, my presence here, I find, is very necessary at this

junction. If at all, I can go to Bangalore only in April next. Very likely I may do so. Maitreya had stood first in the University in each of the four annual exams of the B.D.S. – a record, I am told,- and he has now finished his post-graduate course in Dentistry with Orthodontics as his special subject and got his M.D.S. degree. Till recently he was working in the local Govt. Dental Hospital in an Honorary capacity, but now he has a clinic of his own at Matunga where he has started to do private practice... The girl's father is one Mr. Sanjeeva Rao Nadkarni, an Asst. Commissioner of Police here. The girl herself is a commercial artist employed in a good Advertising Firm and has great creative abilities in this direction. Much of her work is appearing in the advertising pages of our dailies and other journals.

The Bharatiya Vidya Bhavan has sent to me at long last, an account of the sales of *Mirdad* up to 30th September 1975. It is a miserable showing. According to them only 220 copies of the book have been sold so far, and after allowing 45% discount to the trade, the royalty due to me is only Rs.90! My only consolation is that I did not write the book for money.

I trust your health is all right. Except for an occasional giddiness, which prevents me from going out without an escort, my general health is good.

I am very glad to know that Varade, Shantha (nee Panje) and Shantha's husband and Mukund visited you. Yes, it is very sad to see poor Varade now. The best thing I could do to her was to allow her the use of my flat in Malleshwaram. In fact, even before Cheddu (Rama Rao) had so suddenly passed away, I had decided to give my flat to them.

With affectionate regards to yourself and all good wishes to your sons.

59.

Bombay-50, 9-2-1976

Dear Sri Sitaramiah : This is just a line to inform you that my One-Act play, '*Inward Bound*' has been published by ENACT at long last. I had sent it to ENACT almost 4 years ago, and the Editor had accepted it for publication almost immediately by including it in his forthcoming publication of plays in his magazine. But somehow he didn't all this while. He promised at last to publish it last year. But after the first issue of the year (Jan-Feb 1975) ENACT went dead, and for the whole year the magazine was in doldrums. It seemed there was no chance of its revival, and so I asked the Editor to return my One-Act play as also a full-length play of mine in the traditional style (*The Curtain and the Screen*) which he had not published. He simply kept quiet, and I wrote off both these plays of mine.

So, what was my surprise when I got the other day ENACT for March-April 1975! The Editor had commenced this year from where he had left off last year. To my great joy I found my play '*Inward Bound*' published in it!

I have immediately asked the Editor to mail a copy of this particular issue to you giving him your address. I hope he will do so. If you don't get it by the 20th of this month, please let me know, so that I may remind him of it.

The preparations for my grandson's marriage are going apace. Since Shankru isn't here, I have to look after so many things connected with these preparations. So, I feel sort of tied

down to these things at this age of mine. But it cannot be helped. Shankru can come here only on about 15th of March, not before, as he had been here only recently. The wedding, as I may have already informed you, has been fixed for 31st March next, our New Year's day. Unfortunately, the date is such that Chandam and Krishna cannot attend it.

You wanted photos of my wife and myself. I have looked into all our albums, and there are no photos of ours together. We are together only in various groups, and not together even in them. Anyway, I shall send one of hers and one of myself, with my niece going to Bangalore on about the 15th of this month. She will deliver these to Chandam, whom I shall ask to hand over them to you.

I trust your health is O.K. as is mine now.

With affectionate regards to yourself, and all good wishes to your sons.

P.S: My play in ENACT is full of printer's mistakes. Even punctuation is bad in some places. So many omissions of little words also, and I had been so meticulous in typing out the whole play!

60.

Bombay-50, 16-4-1976

Dear Sri Sitaramiah : Your kind letter dated the 9th. I am sorry I couldn't reply earlier. Glad you have undertaken to do a brochure on Panje Mangesh Rao, but I am helpless to supply you with any anecdotes or accounts of intimate conversations with him other than those which are well known to you all. You see, when he was in Mangalore, I was too old to be his student and too young to be in the inner circle of his intimate

friends. We, of course, knew each other well, but we met each other only during public functions in which he had a leading part. He was more intimate with my Father-in-law, and they had a high regard for each other. I was generally out of those pictures then.

All the same, in order not to quite disappoint you, I shall be sending by ordinary book post today the script of a Talk on Panje which I gave at the Malleshwaram Gandhi Sahitya Sangha on Siddhavanahalli's pressure. There is nothing new in it, because I had Karanth's book on Panje (of which you too were one of the Editors) as the basis for my talk. All the same, I am sending it to you. Extracts from it had also appeared in "Kannada Nudi" in two instalments. This was in 1967, I believe.

Also I am sending a reprint of a small article I wrote on Panje in the Kanara Saraswat, Bombay, about two years ago. This also contains nothing new. But I wrote it at the request of the Editor of this magazine, because he felt that although Panje was a Saraswat, the Bombay Saraswats knew nothing about him, being practically pseudo-Maharashtrians, and therefore I should tell them something about him. And that is what I did. There may be some inaccuracies also in it. Only you will know what these are!

You need not trouble to send these things back to me.

Regarding the non-publication of my translation of *The Seagull* I have become quite indifferent now. What else can be done? My translation of '*All Quiet on the Western Front*' which I did so enthusiastically last year is still at Chandam's having failed so far to find any publisher. It looks as though

Kannadigas don't want any fresh breeze to come from outside.
God help us!

I hope you have got back your copy of 'ENACT' by now.

61.

Daund, 20-2-1978

Dear Sri Sitaramiah : I was very much pleased to read your kind letter to my daughter Yashodhara about her book. She had sent it to me at my request. I am very glad you wrote to her. The poor girl, on account of her physical disabilities and pain which accompanies them, is badly in need of good cheer and encouragement. Not that she expects it, but I, as her father, feel that she should get it.

About 18 years ago, when she was quite young - 25 years or so - She was stricken down like this. She was fast making her name as an upcoming Dancer in Bombay, when at a public performance she collapsed, and that was an end to her dance career, and to a life of free and happy movement which any young girl would have liked for herself.

But there has been no neglect either on our part or on that of her patient husband. From that moment she has been under expert treatment, sometimes under famous neurologists and other expert Professionals. During these 17 years she has been constantly under some treatment or other, and has undergone all the sophisticated types of treatment. Her doctors even sent her case, which seemed to baffle them, to WHO, and WHO sent an elaborate course of treatment. This too she has undergone. Money has been no consideration in this either for her husband or for us. The only result of all such treatments

is that her condition has not become worse. That is all poor Yashodhara prays for now - that it may not grow worse. At present she cannot climb up a step or get down from it even when it is only 6" high ; she needs assistance. Even for walking a few yards on the level ground she needs assistance. She must be feeling great pain when she does so, but this pain by this time must have become such a part of her that she does not complain of it to us.

The doctors have got a high sounding name for her complaint, but in ordinary language it means that some of her muscles round her waist have become fibrous, and it is with the remaining few good muscles she is able to move about at all even with assistance from others.

In spite of all this, she does the cooking for the house herself. She refuses the constant suggestion of her husband to engage a cook. She says, if such a servant is engaged, it will mean her taking to bed, from which probably she may not be able to rise again. There is a good deal of truth in what she says. That is why, in spite of her disabilities, she insists upon being active in the house, doing all the chores that are necessary in a household as far as possible by herself.

Soon after graduation she began to write articles and sketches in English. Some of these have appeared in the (now defunct) 'Bharath Jyoti' of Bombay, in the Sunday editions of the Bombay 'Times of India', and the Bangalore 'Deccan Herald', and in a few English monthlies. After a time she found it was not worthwhile to write in English, and took to writing in Kannada. This was a remarkable decision for her. For neither in school nor in college Kannada has been her language. Her

knowledge of Kannada was only from the infant classes she attended in Bangalore. Later from her Fourth standard onwards it was Telugu in Madras upto her SSLC. For Intermediate and B.A. she took up Hindi. (In my case I had Kannada only upto my VI Std!) But unlike me, she has a wonderful flair for language. (I think she inherits this from her mother). And so even tho' she had not studied Kannada in school and college, by association with persons like you, K.V.Iyer, Masti, Rajaratnam, etc., and by reading your works and those of Kailasam, all of which her mother used to instil in her, she has been able to write freely in Kannada now. At present she is perfectly at home not only in Telugu, Tamil and Kannada, but also in Marathi, Hindi and even in Urdu, in which she talks like a native born in the particular language. Her latest effort is in Gujarati, to my surprise! (I mean, to understand and speak).

Since the last 12 to 15 years she has been writing only for broadcasts, being egged as to do so by her friend Kunda Rege, who till recently was incharge of the Kannada section of the Bombay AIR. Thus most of the writings which have found a place in her book are those which she had written at the behest of that lady..... Thus her 'ರಾಮನಿಗೆ ಏನಾಯ್ತೆ', 'ಅಹಲ್ಯೆಯ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆ' for instance, were for Ramanavami occasions, 'ಬುದ್ಧಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ' for Buddha Jayanti, 'ಹಟ ಹಿಡಿದ ಹೆಂಗಸರು' for the Women's Lib. year, and so on. Of all those writings in her book only 'ಕಟುಕನೋ ಕರ್ಮಯೋಗಿಯೋ' was not broadcast, because of its theme which AIR considered too controversial. Also it was too long for a Bombay Kannada broadcast. As you may know, Bombay and Madras give only half-an-hour for a Kannada broadcast once a week. So, a play

to be broadcast should have a playing time of only 25 minutes, and a short story or sketch a reading time of only 8 to 10 mins. It was under these limitations that Yashodhara had to write for the AIR. In a way these limitations have done her good. They have prevented her from unnecessary digressions both in her plays and in her stories and sketches, and so have made her writing more terse and graphic.

I have now asked her to write not necessarily for the Radio, but for a wider field, so that she may have a greater liberty to give vent to her ideas.

She has already received a large number of letters regarding her book from her friends and others who have read her book. But she prizes yours and K.V.Iyer's (who has addressed her as 'ಮಗು ಯಶೋಧರ') most.

Chandam may have sent to you by now the typescript copy of my play *The Return of Shakuntala* for your kind perusal and remarks and suggestions, if any. I have called it a perpetration by me, because I believe it is only that! I do not know whether any Publisher will undertake to publish it. I asked Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, whether they would consider its publication but they have said that on account of a large backlog of Mss. accepted for publication by them they will publish my play only if I give them Rs.5000/- for 3000 copies. That was obviously an impossible proposition for me. All the same, I offered to pay Rs.1000/- but they have insisted upon my paying Rs.5000/-. So that deal is off. The funny thing is that they had not even seen my play because I had not sent it to them! Probably ENACT of Delhi might publish my play. I must write to them.

I hope I haven't bored you too much. Please forgive me for my dilatoriness. Regards and best wishes.

62.

Daund, 7-3-1978.

Dear Sri Sitaramiah : You might have been wondering why you haven't yet received a reply from me to your kind letter of the 26th Feb. Unfortunately you sent it to my Bombay address from where it was redirected here after some delay, and I got it here only yesterday. Seeing my grief-stricken condition at the passing away of my dear daughter Shanti, Shankru brought me here to be with him, and since then I have been here. I dread to go back to Bombay. This is a vast O.C.S. complex, far from the madding crowds of even Daund (old Dhond) town, and Shankru is the boss of the whole show. The vast open spaces here, the wonderful, pure country air (pardon the adjectives) and the affection and kindness of more than 100 O.C.S. workers here and their families, have all been of great solace to me.

I have been reading your letter over and over again since received it yesterday. How can I thank you for all the trouble you have taken to give me in detail your valuable comments and observations on my play?

But I cannot understand why you want me to delete the word 'perpetration' I have appended to my play. Every comment and observation you have made on it only goes to show that it has been nothing but that! I have gone through your interesting letter again and again to see whether there has been a glimmer of atleast something worth while in the play, but I have not been able to find it. Obviously to you, as to me, the play has been nothing but a perpetration!

This does not mean that I have raved against some of the observations you have made in your letter or gnashed my teeth on account of them. For one thing, I cannot do any gnashing just at present because I have no teeth to do it! (My dentures having become too old and worn out have only recently gone to my dentist at Bombay!). But even if I had them with me, I don't think I would have indulged in the pleasure of gnashing them, because you know in what a high regard, esteem and affection I have held you all along! Even your adverse comments - most of them are that - have not riled me because I know the goodness of heart and genuine sympathy with which you have made them.

I wish you had kept the script with you until you heard from me again. I do want you to kindly mark out (freely even with ink, for I have still another type-script of the play with me) all the changes you would like me to make in that script. I will naturally value these corrections highly, (just as I did in the case of my *Mirdad*) and incorporate them in the final script of the play. I'll ask Chandam to send back the script to you after Varada has read it. I hope I am not troubling you too much with my request.

I wish also I had received your letter before I sent my play to ENACT, which I did only a week ago, and which I wouldn't have done if I had read your letter by then. The Editor of ENACT may not, however, publish my play in his mag, because it is hardly of the type of plays that get into that magazine. I can even now ask him not to publish the play - in case he thinks of doing so.

It looks as if all the labour of my play - typing it out myself in the first instance, getting it retyped by a typist, getting completely dissatisfied with her work, and then laboriously retyping it myself - have all been a matter of tremendous waste of time, energy and money. I had forehand the actual writing of the play in about 10 days, only the typing as mentioned above took a long time. Soon after I had the final script of the play in my hands and read it, the idea immediately arose in me to write a sequel to it, to be called *Queen Shakuntala*, in which I wanted to 'grasp the nettle!' as you put it, in the confrontation of Shakuntala with Vasumathi and her efforts to put Kanva's advice to her into practice in the Palace life. But I don't think I'll do it now. It will remain only as a dead idea in my brain. This is mainly because soon after the completion of my play, my daughter Shanthi fell seriously ill and passed away in about 20 days after that, leaving me greatly stricken with sorrow, and not in a mood to think of anything else. I don't think I'll be able to do any creative writing work hereafter.

Also, I am old now (remember, I am past 81) and my decaying faculties, both mental and physical, leave me quickly tired after any attempt at mental or physical work. I have also a predilection I may not live long, certainly for not more than 9 or 10 months from now.

Yes, my life has been greatly blessed by having had a wonderful woman as my wife, and by my talented children. I and my wife were not a mere husband-and-wife team. We were two comrades, closely knit together, marching forward hand in hand, to brave all the bitter and enjoy the sweet in our life. Foremost among the latter has been the love and affection showered upon us by persons like you, Masti, Iyer,

Rajaratnam, and the late Kailasam and B.M.S. How can I ever forget this great blessing on our life together? This has been a beacon in our life together all along. (In my play, Kanva's advice to Shankuntala is not something from my imagination, but is actually based on my experience as a husband to that wonderful woman who was my wife). Since the passing away of my wife (she even today appears to me in my dreams and speaks to me) I have been living mostly in my children.

I may be coming to Bangalore sometime next summer, and it will give me the greatest pleasure to see you then.

63.

Bombay-50, 24-10-78

Dear Sri Sitaramiah : Your kind letter of Sept. last. That I haven't replied it yet has been rankling in my mind almost every day. So here goes my reply to it at last - in the form of a *moan*.

Since the last 2 months, or even longer that, I have been in a most depressing mood caused by increasing physical disabilities and an oppressive feeling of frustration for having achieved nothing in my long life. When my wife passed away I lost half the zest I had in life. Last year's bereavement took a good portion of what was left. What is there to live for, I am asking myself now. I have been fortunate to a very great extent in having many of the things in life that probably really matter - a wonderful wife who was a true comrade to me, and on whom I had relied so much as long as she was alive, and fine talented children who have showered and are still showering great affection on me. Still, what have I done for myself? What have I achieved in life? Financially nothing -

probably some of my costly hobbies were responsible for that - radio sets (building and rebuilding them with newer and newer equipment), photography (exposing, developing, taking prints etc, all by myself) music - musical instruments, craze for buying them, leg harmonium, hand harmonium, tabla etc., gramophone demanding continuous buying of records for them - and so on. So, all my official life I was steeped in debt which I could not clear even when I retired from service, and which prevented me from giving adequate material happiness to my wife and children in the shape of sarees, dresses, and ornaments. I had to sell almost all the ornaments - and they were not many - of my wife to meet even the day to day expenses. Every month my expenses were double the meagre salary I was getting all my life! So much for my life in the material scene.

I know, however, that all that has been amply compensated by the abiding love and affection I have had from all my near and dear ones, and what is more, by the affection and regard I have had from such fine persons like yourself, Masti, Iyer, Rajaratnam and a few others. These have been the greatest blessings in my life.

What shouldn't I have achieved with all such blessings on me - but what have I made of my life which started with so much of promise? Practically an orphan at the age of two, my saintly maternal uncle and his wife brought me up lovingly until I got settled in life - and they were not rich either! That again was another great and vital blessing for me.

But afterwards what have I achieved? Nothing! - apart, of course, from all the kindness and love showered on me by my loved ones and you all. And now when my life is almost

coming to an end, and when I take stock of what I have been and what I could have achieved with some determination, I find that it has been a big nothing or dismal failure.

It is this which is covering me with gloom and feelings of depression. You may almost call it a spiritual crisis in my life. How I envy people who have blind faith in some God or Deity! I haven't got that. I am not an atheist or a heretic, but have been groping for the Truth about oneself which has been evading me all along.

In more senses than one I have been a washout. So no wonder that at the present stage of my life, I am enveloped by a dark gloom and a sense of hopelessness about everything.

Some time ago I suddenly remembered those famous lines in Francis Thompson's 'Hound of Heaven':

Is my gloom after all
shade of His hand outstretched caressingly?

Those lines gave me some mental relief, but even that has worn away now.

How right you are when you expressed in your letter that we are now nearer to the limits of our time! I realise how you too are having your own troubles and probably frustrations. But your life has been rich (I do not mean 'rich' in money), rich in your achievements, rich in your thoughts and intellectual satisfactions. Yours has been a great life, and what a blessing it has been for me to know you, one of the best and the greatest men, it has been my Fortune to meet - a rare honour for me, indeed.

If my wife had been living she would have (been?) the victim of this moan of mine. But now to whom can I give utterance to it except to yourself, the one person in my life now who abounds in sympathy and kindness?

So please bear with me and my outpourings from a cheerless heart.

P.S. : How assiduously and with what care you have gone thro.' my *Return of Shakuntala* and made the necessary corrections! I have adopted your corrections almost all of them - but haven't retyped the script yet. Hitherto I used to do all the typing myself, but now on account of my failing eyesight I am not able to do so. I may have to give it to some professional or friendly typist. Meanwhile a friend here has told me that a certain gentleman here wants to put the play on the stage. This gentleman may have his own ideas regarding the preparation of the script for the stage. If there is any development in this direction I'll let you know. That gentleman, it seems, wants to meet me and discuss with me about its staging. I have been disappointed so often that even if this project fails I won't feel it at all. The gentleman may not turn up at all!

64.

Bandra, 19-4-79

Dear Sri Sitaramiah : K.V.Iyer tells me that you are keeping indifferent health and are also indifferent to improving it! It seems soon after you went to pay your last respects to Rajaratnam you had to be admitted into a Nursing Home from which you have only recently returned. The shock of Rajaratnam's sudden demise must have been too great for you as it has been for me also here. Even today, I find it difficult to believe he has left us. That is probably because he is enshrined in the hearts of all of us.

But it is very painful to know that his passing away has left your health in a precarious condition. You remember the advice you gave me some months ago when I happened to tell you that it was very likely that my time was up and I wouldn't last long? I want you now to apply that same advice to yourself and become your usual healthy self once more.

Somehow we four – Iyer, yourself, Rajaratnam and I– have been bound together by an invisible bond of affection and love over the years. That bond seems to be cracking up now. God have mercy on all of us! Iyer says that he is in the "Q", I am ditto, and you too are said to keep very indifferent health and are not anxious to keep it better. Well, it is all very, very sad.

65.

Bombay-50, 22-10-79

Dear Sri Sitaramiah : Chandam writes that you have returned my translation of Chekhov's *Seagull* to her. I am glad you have done so, not that Chandam will be able to do anything with it. I am glad because I was afraid you were worrying too much that you were not able to get it published, and I was about to write to you not to mind about it remaining unpublished. I am more eager to see the publication of your own manuscripts which you once told me were lying still unpublished. Please concern yourself more with the publication of those.

ಕಡಲ ಕಾಗೆ will take its place alongside of 1) ಮೂವರು ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು 2) *The Return of Shakuntala*, as corrected by you 3) *The Curtain and the Screen* (a 3-Act play written long back before I did *Mirdad*, its theme being the attempt of a stage actress to get into films) 4) *Maker Chandra*, a

7- Scene dramatisation of a story by Maxim Gorky and 5) another play in English whose name even I have forgotten now, because it was written so long ago!

But I am rather disappointed that I haven't yet been able to secure a publisher for my translation of Erich Maria Remarque's great war novel *All Quiet on the Western Front*. I did the translation in 1974 or so. I got the permission to translate Remarque's novel into Kannada from the Literary Executor of his works, who only asked me to send two copies of the translation after publication to her and to send a token amount to her for the permission to translate. I put my whole soul into the translation. It was not an easy affair, but I have every satisfaction that I have done a very creditable bit of Kannada writing though only by way of translation. After 2 or 3 publishers in Mysore disappointed me - they were not interested in publishing the translation of a war novel- I handed it over to Mugali to see whether our ಕ.ಸಾ.ಪ. would undertake to publish it. He was all praise for translation but just then he had to leave the ಕ.ಸಾ.ಪ. as its literary adviser. The Ms. is still there. It is more than 18 months since it has been there. Twice or thrice I wrote, at intervals, to the President ಕ.ಸಾ.ಪ. to inform me what they have decided to do about it. His reply each time has been the same: "The matter is still under consideration."

Even now if some publisher would consent to publish it I would make a gift of that Ms. to him. And if there is any chance of its publication,* I might even try to get some stills from the film "All Quiet..." as illustrations for the book. My health has been rather bad since the last 24 days or so - vertigo and extreme weakness. I am still under treatment, but I am

glad to inform you that I am very much better now, and in a week or so, I might stop altogether the use of the umpteen medicines prescribed for me.

Please take care of your own health.

* ಮುಂದೆ ಕ.ಸಾ.ಪ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು.

ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ

66.

ಧಾರವಾಡ, 20-6-1959

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ಪ್ರಕಾಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಹುಕ್ಕೇರಿ ಅವರೊಡನೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಆಯಿತು.

ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂದು ಬೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗಲೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾತು ಆದರೆ ಲೇಸು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿತ್ತು : ಈಗಲೆ ಹಣದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ರಿಕೋಗ್ನಿಷನ್ ಸಿಕ್ಕು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಪ್ರಮಾಣ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವುದು ಲೇಖಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಲಾಭಕರ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸಿ. ಅವರ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೀವು ಈಗಲೆ ಆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಮಾತು ತೆಗೆಯದಿರುವುದು ಲೇಸು - ಎಂದರು. 'ನೀವು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ' ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಒಲವೂ ಕಾಣಿಸಿತು.

ನಿಮ್ಮ ಈಗಲೆ ಇರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಣದ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅವರಂತೆ, ಅದು ರಿಕೋಗ್ನಾಯಿಸ್ ಆಗಿ-ಹತ್ತಿ ಬಳಿಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳಾಗಿ ಹಣ ಬರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಅದೂ ಕೈಗೆ ಬರಲು 2-2 1/2 ವರುಷ ಕಾದ ಬಳಿಕ! ಇಂದೇ ದೊರೆತುದು ಈಗಿನ ಅಡಚಣೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದು. ಇದೂ ನಿಜವೇ.

ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾದೀತು, ಎಂಬುದರ ಅಂದಾಜು ಹುಕ್ಕೇರಿ ಕೇಳಿದರು. ನಿಮಗೂ ಅವರು ಹಾಗೆ ಬರೆಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥೂಲವಾದ ಅಂದಾಜು ತಿಳಿಸಲು ಬಿನ್ನಹ. 'ಅದು ರಿಕೋಗ್ನಾಯಿಸ್ ಆಗಲಿ, ಆಗದಿರಲಿ, ನನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸಲ್ಲಬೇಕು' ಎಂದು ನೀವು ಅಪೇಕ್ಷೆ ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ

ಯಾವ ಸಂಕೋಚ ಪಡಬಾರದಾಗಿ ಬಿನ್ನಹ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವ, ನಿಮ್ಮ ಮಾದರ್ವ, ಲೋಕದ ಕಹಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಷ್ಟ ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೌರವಧನ ನಿಮಗೆ ಸಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು. ಅದು ಲೇಖಕರ ಅವಜ್ಞೆಯೆ ಸರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ಮೊದಲೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅದು ನೈತಿಕ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನಿಶ್ಚಿತ ಸಂಖ್ಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಗದ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನಹ. ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿಯವರು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣಲು ಬರುವವರಿದ್ದಾರೆ - ಕಾಗದ ಬಂದ ಬಳಿಕ. ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದಲೆ ಕೆಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಕೋಚಗೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ಯತೆಯಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿ ಈ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಗೂ ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ವಾರ ಬರಬಹುದು.

ಕಚ್ಚಾ ಅಂದಾಜಿನ-ಪುಸ್ತಕದ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪರೇಖೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಒಳಿತು ಎಂದು ನನಗೂ ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿಯವರಿಗೂ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿ ಹೋಗುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು, ನಿಮ್ಮಂತ ರಸಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸಲಹೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಪಾಠಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು 2/3 ಲೇಖಕರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು, ಬಳಿಕ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಳಿತು. ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯದ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ನೆರವು ಬೇಕಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂದಾಜು ತಿಳಿದರೆ - ನಾನು ಹುಕ್ಕೇರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ನಿಶ್ಚಿತ ಅಂಕೆ ಹೇಳದೆ, ಆತನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಲೆಕ್ಕ ತಿಳಿಸಲು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೋರುವ -

67.

ಧಾರವಾಡ, 21-7-1959

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ಸೋಲು-ಗೆಲುವಿನ ಮಾತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಂಬಿಲ್ಲ. ನೀವು ತೊಂದರೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಆದಷ್ಟು ಯಥಾವಕಾಶ ಮಾಡಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ 13-14, 14-15, 15-16 ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿಯ 2-3 ಪ್ರಕಾರದ ಪಾಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ದೊರೆತರೆ ಬೇಕಿದ್ದುವು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾದ ಈ ಕ್ಲಾಸಿನ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಚಯ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಹಿಂದಿನ ಬಾರಿ ನಾನು ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋದಾಗ 2-3 ಪ್ರಕಾಶಕರ ಪ್ರಕಟನೆ ಬಲ್ಲಿದರನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದೆ. ಪಾಠಗಳ ರಚನೆ, ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಬಳಸಿದ ಪ್ರಶ್ನಪದ್ಧತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ

ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಬಾರಿ ನಿಮ್ಮಂತ ರಸಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ದೊರೆತುದು ನಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರ ಭಾಗ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿ, ತರ್ಕಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಭಾವುಕತೆಗಳ ಬೀಜಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕಗಳ ಸಫಲತೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಜಾತೀಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆ ಮಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿರಾಶೆಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನುಭವವು ಈ ಬಾರಿಯೂ ಬಂದೀತೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದ ನೆರವು ದೊರೆತರೆ ಸಾಕು.

* *

ಮಹಾಭಾರತದೊಳಗಿನ ವಿಪಶ್ಚಿತನ ಕಥೆ ನೀವು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಂತೋಷ. ಈಗ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಜನಸೇವಕರ ಪಿಡುಗು ಹಬ್ಬುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರು ಇವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಎಂದು ಹೋದಾರು ಎಂದು ಗೋಣಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ. ಪತಿತೋದ್ಧಾರಕರು ಆ ಕಥೆಯಿಂದ ಕೆಲವರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲಿಯಲಿ ಎಂದು ಆಸೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅದು ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಭದಾಯಕ ವಾದೀತೆಂದು ನಂಬುಗೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದೆ.

ಸದಾಚಾರಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿಪಶ್ಚಿತ. ಏನೊ ಒಂದು ಅಲ್ಪ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಯಮದೂತರು ಆತನನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಪಶ್ಚಿತನಿಗೂ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು : ನಾನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದೂ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಗತಿಯೆ ಎಂದು. ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಜನ ತುಂಬಿದ್ದರು. ಅವರ ತೊಳಲಾಟ, ಒರಲಾಟ ನಡೆದಿತ್ತು. ವಿಪಶ್ಚಿತನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು, ಧರ್ಮನಂತೆ. ದೂತರು ಆತನನ್ನು ಮರಳಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ವಿಪಶ್ಚಿತನಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟಿತು. 'ನೀನು ಬಂದ ಕ್ಷಣದಿಂದ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವು ಏನೊ ನಾವರಿಯೆವು, ನಮ್ಮ ಗೋಳಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಧಾನ, ಆನಂದ ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದೇ ಅರಿಯದ ನಮಗೆ ಅಂತಹ ಶಾಂತಿಯ ನಿಮಿಷಗಳು ಸೋಂಕುತ್ತಲಿವೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗಬಾರದಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ' ಎಂದರು. 'ಪುಣ್ಯವಂತರ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು? ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಇರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ವಿಪಶ್ಚಿತನು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಬೋಧಿಸತ್ವನ ಈ ನಿಲುವು - ಅಪಾರ ಕರುಣೆ - ಪ್ರಜ್ಞೆಸಹಿತ ಮಕ್ಕಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೂ ಹಿಡಿಯುವ ಹಾಗೆ ನೀವು ಬರೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಿದ್ದೀರೆಂದು ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸ.

ಇದನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಟವಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಯುಕ್ತವೆನಿಸಿದ ಕಥೆಯೊಂದು ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಸೊಬಗು ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂಬ ಆಸೆ ಅಷ್ಟೇ.

* *

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಠರಚನೆಯ ಕೆಲಸ ಬೇಸರ. ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಸಾನುಭೂತಿಗೆ ಮನಸು ಸೋತವರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದ ವಾತಾವರಣ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದ ಬಲ್ಲಿದರು ಉಂಟು. ನೀವು ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆ, ಕೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವೆ ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಏನೂ ದುಡುಕಿ ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಬಾಲಕರ ಭಾಗ್ಯ, ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಮನಸ್ಸು ಆಯಿತು.

* *

ಶ್ರೀ ಮೋಟಗಾನಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ನೆನಪು ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿ ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೆ ಮರೆತಿರಬಹುದು. ಅವರ ಸರಲ ಸ್ವಭಾವ, ವಿದ್ವತ್ತು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಸುಖ-ಸಂಕಥಾ-ವಿನೋದದ ಆನಂದ ಪಡೆಯಲು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿ ಅವರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಸವಿನೆನಪುಗಳನ್ನು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಆಗಾಗ ಹೇಳುವರು. ಕಿವಿಯೂ ನಾಲಗೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವು ಬರುವುದು.

ಮಳೆ-ಮಳೆ-ಮಳೆ. ಹೊರಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಚಳಿ-ಮಳೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ರಥ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದಂತಿದೆ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾಗಿ ಕೋರಿಕೆ.

68.

ಧಾರವಾಡ, 1-9-1960

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ವೀ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮ. ಶ್ರೀ ಮಹಾಬಲ ಶೆಟ್ಟರು ತಮಗೆ ಪುಸ್ತಕ ತಲುಪಿಸಿದರೂ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುಸ್ತಕ ತಲುಪಿದ್ದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯದ ಆಸಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಖಾತ್ರಿ! 'ಖಾತ್ರಿ' ಯಾವುದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ? ಅಪವಾದವಿರಹಿತ ಸೂತ್ರ ಉಂಟೆ? ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸೆ ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ! ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆತಿತೆ? ಓದುವ ಶ್ರಮ ವಹಿಸುವಷ್ಟು ಅರ್ಹತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಾರದಿರುವ ಶಕ್ಯತೆಯಿದೆ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ನನ್ನಂತಹ ಸಂದೇಹಿಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞರನ್ನು ಪೀಡಿಸದೆ ಗತಿಯೆಲ್ಲಿ? Anthropology ಬಲ್ಲವರು, ಮಾನವೇತಿಹಾಸ ಸಮಾಜವಿಕಾಸಕ್ರಮ ತಿಳಿದವರು, ಭಾರತೀಯ 'ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ' ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅರಿತವರು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಮರ್ಶನಾ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಚಕ್ಷಣ ವಿದ್ವಾಂಸರು-ಇಂತಹ ತಮ್ಮ ಟೀಕೆ, ಸೂಚನೆಗಳ ಲಾಭ

ದೊರೆತು, ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದೀತೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾಗದ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ರಹಿಮತ್ ಖಾಂ ಸಂಗೀತದ ಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳವ. ಆತನಿಗೆ ಹಾಡಹಚ್ಚಲು ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಭತ್ತೆ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಸಂಗೀತ' (?) ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಆ (ಅಪ)ಶ್ರುತಿ ಕೇಳಲಾರದೆ ರಹಿಮತ್‌ಖಾಂನ ಆತ್ಮಗಾನದ ದಿವ್ಯಲಹರಿಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದುವಂತೆ. ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕೇಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾಡಿನೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ (ಇತಿಹಾಸದ) ಕಾಣಿಕೆಯ ಸಂಪುಟ ದೊರೆಯಲೆಂದೂ ಒಂದು ಆಸೆ. ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೋರುವೆ.

69.

ಧಾರವಾಡ, 23-5-1968

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ಅಂದು ಗಾಡಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂತೂ ಬಂದು ತಲುಪಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ವಾಹನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ತೊಂದರೆಗೆ ಕಾರಣನಾದುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ, ಅಲ್ಲಿ ಆದ ದಣಿವಿನ ಆಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದೆ. ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ದರ್ಶನ ಲಭಿಸದ ಕೊರತೆ ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದು. ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ತಿಳಿಸಿರಿ.

2-3 ಬಾರಿ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪೀಡಿಸಿದನೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವ ಸಂಬೋಧನ ಬೇಗ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಸ್ಥಾನವೇ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೆಯಲು ಆದೀತೆ? ಜೀವನ-ಮರಣದ ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಯಾವುದು? ಇದರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದೆನಿಸದೆ ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. 'ಜೀವನ' ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲದೆ, 'ಮರಣ' ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು?-ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ. ಆದರೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣವೇ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಮಾತು (ಬೃ.ಉ. 1.2.1) ಬೇರೆ ಕಡೆಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ದೃಢಪಟ್ಟೆಂದು ಈ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ತುಂಬ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಉಪನಿಷತ್ತು-ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಳಹದಿಯ ಈ ಮೃತ್ಯುವೇ ಆದಿಯೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರವಂತರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅರಿಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದು. ಮರಣವೇ ನಿತ್ಯಸತ್ಯ, ಎಂದಾಗಲೇ ತತ್:ಏಕಂ:ಸತ್ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಏಕಂ : ಸತ್, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲುವು ಅಮೃತಾಂಶವಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂಲಭೂತ ಒಂದು ಬಗೆ - ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೀತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ. ಈ ಅ-ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ತಪ್ಪಲಾರದು, ಎಂದು

ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನನಗೆ ಕಂಡಿದೆ. ಆದರೆ 'ಭಾವಜೀವಿ' ಮಾತಾಪ್ರಸಾದಿ ಆಗುವುದೆ ಗುರಿಯಾದಾಗ ವಿವೇಕ:ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತತ್ಮಮಯ ನಾಗಬೇಕಷ್ಟೇ?

70.

ಧಾರವಾಡ, 4-6-1968

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮ. ತಮ್ಮ ಎರಡೂ ಕಾಗದಗಳಿಗಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞ 'ಉತ್ತರೀಯ' ಮರೆತ ವಿಚಾರದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೂಡಲೆ ಬರೆಯದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಅದು ನನ್ನದು ಅಲ್ಲ; ಆದರೂ ಒಂದು ಮೋಹ: ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ', ಮಹಾಮೇಧಾವಿ - ಜ್ಞಾನೋಪಾಸಕ, ಪೂಜ್ಯ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಅವರಲ್ಲಿಯ 'ಶೇಷವಸ್ತ್ರ' ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆ? - ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸೋಂಕುವುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಇರಲಾರೆ. ವಂದ್ಯ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬಂದ ಕೊರೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ಕಾಗದದ ತಾತ್ವಿಕವಿಚಾರ ವಿಚಾರಾರ್ಹ. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉಪಸಂಹಾರಾತ್ಮಕ ಮಾತುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಅನವಶ್ಯವಿದ್ದಿತೇನೋ, ಎನಿಸಿದೆ. ನನಗೆ ಆ ತರಹ ಹೊಸದಲ್ಲ... ಜನ ಈಗಲೇ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುವರು ಎಂದು ಒಂದರ ಗಳಿಗೆಯೂ ಎಣಿಸಿಸಿಲ್ಲ, ಎನಿಸಿಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿಚಾರ ನಿಂತಿದೆ. ವೇದೋಪನಿಷತ್ತು ಗೀತೆ ಇವು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಆಚೆಗಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ; ವಿಚಾರ ಮಲೆತು ನಾರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ನರುಗಂಪೆಂಬ ರಸಿಕತೆ, ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮ್ಮ ಅಸಂಸ್ಕೃತತನದ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡಿದೆ. ಮೃತ-ರಂಡ-ದಿಂದಾದ ಮಾರ್ತಾಂಡ=ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಸಂಭ್ರಮ ನಿರ್ಮಾಣದ ಋಗ್ವೇದ ಸೂಕ್ತ (X.29) ತಾವು ಓದಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನಹ. ಸೂರ್ಯ = ನಾರಾಯಣ. ಅಗ್ನಿ = ನಾರಾಯಣ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಬಿಭಾಜ ಶಬ್ದ-ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ! ಸವಿತೃ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಸೂರ್ಯನು ನಾರಾಯಣನಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ! ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುವ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು 2-3 ಕಡೆಗೆ ಆಡಿ-ಹೇಳಿ ನೋಡಬೇಕು. ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಿಶ್ಚಿತ. ನನ್ನನ್ನು ಬೈದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ನನ್ನ ಮಾತು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಉಂಟಾದೀತಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನಿಮಗೆ ಪೀಡಿಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ 2-3 ಕಡೆ ಈ ವಿಚಾರ 'ಆಡಿ'ದ್ದೇನೆ. ಆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಋಗ್ವೇದದ ಆ ಸೂಕ್ತ ತಾವು ಓದಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಸುಹೃದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ, - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ಸೌಜನ್ಯಪೂರ್ಣ ಕಾಗದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞ ಮೃದುಮಧುರ ಭಾವಸಿದ್ಧಿಯ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸತ್ವ-ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಕ್ರೂರ ಪರಿಸರ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾದಿರುವಂತೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಡಾ.ಮೊ. ಅವರು ಕಾಫಿ ಕಹಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ಮಾತು ಬಂತು. ಸಭೆಗೆ ಅಂದು ತಾನಾಗಿಯೆ ಬಂದುದು ಏತಕ್ಕೆ - ಆ ಪ್ರಾಣಿ? ಪಾವಟಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣದಂದು ನಾನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಕೃತಿ = ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ 'ಆಂತರ ಭಾರತಿ'ಯವರು ಪ್ರಕಟಿಸದಿರಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೆಸರೆತ್ತದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಸಭೆ ನಡುಗಿತು! ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಯಾರದು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಾದ 'ಆವೇಶ'ದಿಂದಲೇ ಹೊರಬಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಶಕ್ಯವಿತ್ತು, ಸಂಭವಿಸುವುದು. 'I want to hang his moral being' ಎಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ'ದ ದುರಂತದ ಕೊನೆಗೆ ಯಾರು ಕಾರಣರು ಎಂಬವರು ಆಯ್ತೊ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಇದರ ನೆನಪೂ ಇದೆ, ಸಭೆಗೂ ಮುಂಚೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರು! ಇದೆಲ್ಲ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುವ ಶಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕರೆಸಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಭೆಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ - ಆದರೂ ಅಂದು ತಾನಾಗಿ ಬಂತು! ಆದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಂದು ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ನೂಕಿದಂತಾದೀತು ಎಂದು, ಆ ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ನರೇಗಲ್ಲ, ಅವರಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ. ಅವನೆದುರು ಆವೇಶದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತು: 'ಈ ಲಿಂಗಾಯತರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸತ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದದ್ದು ಯಾಕೆ....?' ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಸುಕುಮಾರ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅಸಹ್ಯ! ನೀವು ಅಂದು ಒದಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ. ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿ?

72.

ಧಾರವಾಡ, 4-10-1971

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಸುಹೃದ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮ. ಬೆಳಗಾವ ಜಿ.ಸಾ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ವ್ಯಾಸಪೀಠವನ್ನು ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಉದ್-ಘಾಟಕರು ತಮ್ಮ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡುದರ ಮಾದರಿ, ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು, ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಇದನ್ನೋದಿದ ಬಳಿಕ ಈ ಮಾನ್ಯವರ ಉದ್-ಘಾಟಕರು ಯಾರು ಇರಬಲ್ಲರು, ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಸಾಕು. ನಿಮಗೂ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಮಾತಿನ ಕೊಂಕಿನ 'ಸವಿ' ತಿಳಿಯದೆ ಇಲ್ಲ. ಕಳೆದ 40 ವರುಷಗಳಿಂದ

ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೆಳಸಲು ನಡೆಸಿದ ತಂತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಈ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರಿ. ಇನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬಹುದಾದ ಮಾತಿನ-ಪುಸ್ತಕ ವೈಚಾರಿಕ ಮಟ್ಟ ಎತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ನನ್ನದು. ಈ ಮಹಾಮರುಷ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೆಚ್ಚಲು ಮಾಡಿರುವ 'ಕೃತ್ಯ' ಬಯಲಿಗೆ ತರುವುದು ಅನ್ಯಾಯ-ಅಪರಾಧ ಎಂದು ಬಗೆಯಲಾರೆ.

1968ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪಾವಟಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ತುಲನೆಯಲ್ಲಿ, 'ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಕಾಂಹೀ ಸಮಸ್ಯಾ' ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದುದು.. ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದೂ, ಇದರ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು, (ನಾನು ಕೊನೆಗೆ ಮಾತಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ) ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿದೆ - ಸಭಿಕರ ಎದುರು.

ಇದರ ಉತ್ತರ ನಾನೇ ಹೇಳಿದೆ : ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಚರ್ಚಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. 'ಕಂನಾಡು' ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಲಾಗದಾಗ 'ಕಿಂ ನಾಡು' ಎಂಬ ಕುಚೇಷ್ಟೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖಿ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರ 'ಜಯಂತಿ' ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ - 'ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಪುಸ್ತಕ ಪುಣೆ-ಮುಂಬೈ ಆಂತರಭಾರತಿಯ ಆಚಾರ್ಯ ಭಾಗವತರು, ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಸತ್ತಾರ ಈ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಒಂದು ವರುಷ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಶ್ರೀ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಿಸದಿರಲು ಸೂಚಿಸಿದರು! ನಾನು ಈ ಎರಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೆ, ಶ್ರೀಮಾನ್ 'ಆ' ಅವರು (ಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಆಮಂತ್ರಣ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಮಳೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ) ತಾವಾಗಿಯೇ ಅಂದಿನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವರು, ಎದ್ದು ನಿಂತು 'ಈ ಮಾತು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಉಂಟು, ನಿಜವೆ?' ಎಂದರು. 'ನಿಜ, ನಿಜ'. ನಾನೆಂದೆ 'ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಮುಖ್ಯ, ಕೃತ್ಯ ಖಂಡನೀಯ ಎಂದು ನಾನು ಯಾರ ಹೆಸರೆತ್ತದೆ, ಈ ಬಗೆಯ ಕೃತ್ಯ ಯೋಗ್ಯವೆ? ಎಂದು ಸಭ್ಯ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದು, 'ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ನಾನೇ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ನಾನು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದೆ.

ಅಂದಿನ ನನ್ನ ಈ ನಡವಳಿ ಹಿಡಿಸದ ಮೃದು ಹೃದಯದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ ಸೂಚಿಸಿದಾಗ - ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದೆ-

ಆಚಾರ್ಯ ಭಾಗವತ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮರ ಕಠೋರ ನೇರ ಮಾತಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಯಿದೆ. ಅವರೇ ನನಗೆ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದು, ಶ್ರೀ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ತಾನು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉತ್ತರ ತರಿಸಲಿ, ನಾನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ - ಎಂದೆ. ಮತ್ತು ನನಗೆ ಆದ ಘೋರ ಅನ್ಯಾಯ ಒಳಗೊಳಗೇ ನುಂಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಘಾತಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತರದಿರುವ ಅಪರಾಧ-ಅನ್ಯಾಯ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಳೆದ 2 ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನೀವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕರೆ ಕಳಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ತಾನಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. 'ಕಳ್ಳನ ಜೀವ ಹುಳ್ಳಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಉಂಟಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಅಕೃತ್ಯ ಹೊರಗೆ ತರುವ ಚಪಲ ಉಂಟಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ 'ಚಟ' ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರಲಿ, ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನಾಕ್ಷಮ ರಸಿಕ-ರಿಗೆ ಆಘಾತವಾಗುವ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಿರಲಿ, ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

ಇಕೊ ನೋಡಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಟ್ಟ ನಾನು ಕಳಿಸಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು.

ಇದನ್ನು 'ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯ ಮೃದುಮಧುರ ಸುಕುಮಾರ ಜೀವಿ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಓದಲು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ. ಮೊನ್ನೆ ಅವರು ಸಾಧನಕೇರಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಠಪತಿಯ ಪವಿತ್ರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಶ್ರವಣದಿಂದ, ಪಾಪನಾಶನಾರ್ಥ ಮಾಳಮರಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಆ ಪಾವನಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕಿರುಮನೆಗೆ ಬರಲು ವೇಳೆ ಸಾಲದೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ, ನನಗೆ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ದೊರೆತಿತು. ತಾವೂ ಹೇಳಿದ್ದಿರಂತೆ, ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

* *

ಹಿಂದಿನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯೋಗ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ - ದಾರೀ ಕಾಯ್ತೆ, ದರ್ಶನವಾದೀತೆಂದು, ಬಂದು ಹೋದುದಾಯ್ತೆ? ಸ್ಥಳ-ಕಾಲ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಾನೆ ಬರಲೂಬಹುದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ-ಕ್ಷೇಮ ಆಗಾಗ ತಿಳಿವ ಇಚ್ಛೆ. ಧಾರವಾಡಭಾಗದ ಕಟು, ತಿಕ್ಕ, ಆಮ್ಲ.. ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮೃದುಮಧುರ ಮೆಲುನಗೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ. ನಮ್ಮ ಮಠಪತಿಗಳನ್ನು ಅಮರಪ್ರೀತೆ? ಸಂಸ್ಕರಣೀಯರನ್ನಾಗಿಸಲಾರಿರಾ?

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು, - ತಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ- ನೀವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ - ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ನಾನು ವಾರವಾರಕ್ಕೂ ಕಾಗದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಅವರ ಕುಮಾರಕಂಠೀರವನಿಗೆ 'ದಾರಿಯ ಒತ್ತಿ' ಎಂಬ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ, ಉಪನಯನ ಅದೆ ತಾನೆ ಆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದ, ಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಇದು 'ಬುಕ್‌ಪೋಸ್ಟ್' ತಲುಪದಿರುವ ಅನುಮಾನವೂ ನನಗೆ; ತಲುಪಿದ್ದೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯದಷ್ಟು ಒರಟು ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕಲಾರದು, ಎಂದೇ ಅವರನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡ ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿ; ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ 'ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ, ತಲುಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬರೆಯಲು ಬಿನ್ನಹ' ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ತಲುಪಿರುವ ಶಕ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಅಸ್ತು. ಅವರಿಗೊ ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸಾಯ; ಬೆಲ್ಲದಂತಹ ಭಾವಬುದ್ಧಿ - ಅನೇಕರೂ ಅದರ ಸವಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರೇ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಎಳೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಜನನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನವನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ಬಿಡುವುದೂ ತಿಳಿಯದಾಗುವುದೂ ಸಹಜ.

ಈ ಕಾಗದದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಂದೀತೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ನರೋವಾ ಕುಂಜರೋವಾ' ಸಾಹಿತ್ಯ ತಂತ್ರವು, ಈ ಚಾಕಚಕ್ಯ ಓದಲು ಸೊಗಸೆನಿಸಿದರೂ, ವಾಸ್ತವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದು ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ವಾಗಲಾರದೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, 'ನಾಗಪ್ರತಿಮಾ' ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಶೈಲಿ ಬದಲಿಸುವ ಒತ್ತಾಸೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಈ ಹರಟೆ-ಒರಟು-ಓದಲು ವೇಳೆ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ.

73.

ಧಾರವಾಡ, 28-1-1972

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ ವಿ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮ. ನಿಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ನೀವೂ ಅರಿಯದೆ ಇಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಪದವಿ, ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಈ ಸಮಾನವೃತ್ತಿಯೂ ಒಂದು ನಿಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವ, ಆದರ ಹೆಚ್ಚಲು ಕಾರಣ. ಇಂದಿನ 'ಡಾ', 'ಪ್ರೊ,' ಮುಂತಾದುವು ನನಗಂತೂ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮ ತಾಳ್ಮೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮೇಧಾವಿಯಿದ್ದರೂ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪದ ಲಾಭ ದೊರೆಯದೆ - ಇಂದಿನ ಹೊಸತಾಗಿಯೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಶೋಧನದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ - ವರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಜೀವನ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಮಟ್ಟವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಎನಿಸುವುದಂತೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ ನಿಜ. ಆದರೆ 'ಅನಿವಾರ್ಯ'ದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮರೆತು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಈ

ವಿಪ್ಲವಕ್ಕೆ, ಭಾರತೀಯರು ಮೆಚ್ಚಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ 'ಏಕ ಸಂತಂ' (ಬಹುಧಾ ಕಲ್ಪಯಂತಿ) ತತ್ವೋಪಾಸನೆ. ಈ ವೈಚಾರಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಕಾರಣ.

ಯುಕ್ತಸಾರವನ್ನರಿವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎನಿಸಿದ್ದು ಇದು. ಈ ಸದೋಷ ಶ್ರದ್ಧೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಸದೋಷ ವಿಮರ್ಶಾ ಪದ್ಧತಿ-ರಸಗ್ರಹಣ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ನನ್ನ ಎನಿಸಿಕೆ ಸರಿಯೆ-ತಪ್ಪೇ? ಇದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದುದಾಯ್ತು. ದೇ.ಜ.ಗೌ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟನೆಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ದೊಡ್ಡದು; ಇದರ ಬೆಲೆ ಪದವೀದಾನಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಒಂದು ಉಪಕಾರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ: ವಿಮರ್ಶಾಪದ್ಧತಿಯೊಳಗಿನ, ಕೊರತೆಯೊ-ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೊ, ಇದು, ಜೀವನ : ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಆತಂಕಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರತ್ತ ತಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸೆಳೆದು, ಈ ದೋಷವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದೋಷ ಪರಿಹರಿಸಿ, ನೂತನ ವಿಮರ್ಶಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿಸಲು ಮೈ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ 5001/- (ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಬಹುಮಾನ) ಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನೂತನ ಪದ್ಧತಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ಥೂಲ ವಿಚಾರ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕೆಲರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಸಹಕಾರ ಕೋರಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನೆಣಿಸಿದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಡಾ.ಬಿ.ಮುಂ. ಕಾಣಬಯಸಿದೆ; ಪರಿಚಯದ ಅಭಾವ-ನಾನಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಈ ತರುಣರು ಸಿಕ್ಕಲೊಲ್ಲರು-ಚರ್ಚೆಗೆ ಸಹ. ಆದರೂ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಶಕ್ಯವೆ, ನೋಡಲಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ 3-3 1/2 ವರುಷ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಗದುಗು; ಬಳಿಕ ಧಾರವಾಡ ಪ್ರೆಸ್ ಅಲೆದು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 1000ಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಬಂದುವು, ಕೆಲವು ಫಾರ್ಮುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಬಂದು! ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಬಿಲ್ಲು ಬರಲು ತಡೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ 25 ಪ್ರತಿ ವಾಪ್ಸು ಕೊಟ್ಟು ಎಂತೂ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಸದ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಫಾರ್ಮು, ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಹೊಂದಿಸಿ ಅಂಚೆಯಿಂದ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿನ್ನಹ. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹಾಗಿರಲಿ; ವಿಮರ್ಶೆ 'ಸದೋಷ' ಎಂದು ಎನ್ನಲು ನನ್ನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವು ನಿರಾಧಾರ ಅಥವಾ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಇದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಬಿನ್ನಹ. ಅಥವಾ ಈ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ತಥ್ಯಾಂಶವಿದ್ದರೆ, ವಿಮರ್ಶಾಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ವಿವರ ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

'ಕೃತಿ' ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ Form (ಆಕೃತಿ) ಮತ್ತು Content (ಅರ್ಥ=ಆಶಯ) ಇವೆರಡರ ಹೊರತು,-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲಾಬಾಹ್ಯಮೂಲ್ಯ-ವಿಚಾರ-ವಿನೋದನ್ನೂ

ಲೆಕ್ಕಿಸಲಾಗದು - ಎಂಬ ಸೂತ್ರ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕೃತಿಯು ಆಶಯಕ್ಕೂ, ಆಶಯವು ಆಕೃತಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನೊಪ್ಪಿದರೆ, ಕೃತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಆಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಆಶಯ ಇವೆರಡಲ್ಲಿ ಜನ್ಯ-ಜನಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ಗ್ರಹಿಕೆ ಸದೋಷ, ಏಕೆಂದರೆ -

i) ಬಾಹ್ಯ ಆಕೃತಿ ಮೂರ್ತ-ದಿಕ್ಕಾಲ ಪರಿಸರಸ್ಥ ವಸ್ತು-ವಿಷಯ; 'ಪಿಂಡ'; ಆಂತರಿಕ ಅಥವಾ ಆಶಯ ಅಮೂರ್ತ, ಕಾಲಾತೀತ-ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಚೇತನಸ-ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾತಳಿಯ. ಕಾರಣ ತತ್ತ್ವ : ಪಿಂಡಸ್ಥ ಜೀವಾಳ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಅಭಿನ್ನ! ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಲ್ಲಿ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣವುಂಟು!

ii) ಜನ್ಯ-ಜನಕ ಸಂಬಂಧದ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ಇದ್ದರೂ, ಇವೆರಡೂ ವಿಭಿನ್ನ ಪಾತಳಿಯ ಸಂಗತಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತನರ ಒಂದು ಶಾಖೆ ಅರಿತಿದ್ದಿತು. ಋ.ವೇದದ 'ಸರ್ಪ-ಸೂರ್ಯ' ಈ ದೈವತ ಪ್ರತಿಮೆ : ಸರ್ಪವೊ-ಸೂರ್ಯನೊ (ಸಾರ್ಪರಾಜ್ಞೇ ಸೂರ್ಯೋವಾ) ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಪ=ಚಂದ್ರ! ಚಂದ್ರ=ಸೂರ್ಯ ಆಯ್ತು!

ಸರ್ಪ-ಸೂರ್ಯರೊಳಗಿನ ಅಂತರದ ಎಚ್ಚರವು ತಪ್ಪುವ ತತ್ಮಾನಂದೀ 'ವಿಪ್ರಾಃ ಕವಯಃ' ಏಕಂ ಸತ್ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

iii) ಒಂದೊಂದು ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ತನ್ನದೆ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ವಿಶ್ವ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶ್ವದ ಆಕೃತಿ (configuration), ಭಾರತೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯ 'ವ್ಯಾಹೃತಿ' (:ವಿ-ಆ-ಹೃ) ವಿಚಾರವು, ಅಭ್ಯಸನೀಯವಿದೆ : ಮೂಲ ಋ.ವೇದದ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳು ಮೂರೇ 1) ಭೂಃ 2) ಭುವಃ ಮತ್ತು 3) ಸುವಃ | ಸ್ವಃ; ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಭೂ(ಅನು-ಭೂ) [-ಇದರ ಅರ್ಥ ತತ್ತ್ವದ ಪಾತಳಿ] ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯದರೊಡನೆ 'ಭೂ' > ಭುವದ ಸಂಬಂಧವೆ ಇಲ್ಲ! ನಿರಾಲಂಬ - ಸ್ವತಂತ್ರ, ಅರ್ಥ:ಜ್ಞಾನ ಇದು Logical continuum ಅಲ್ಲ! ಹೊಳೆಯಬೇಕು-ಫಕ್ಕನೆ : 'accident' ಯೋಗಾ-ಯೋಗ-chance ಇದು! ಹೊಳೆದಂತಾದ ಬಳಿಕ ತರ್ಕ, ಅನುಮಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಒಗ್ಗಬೇಕು-ಆದರೆ ಎಳೆದುದು-ಒತ್ತಾಯ ಏನೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ!

iv) ಆದರೆ ಆಪ=ರಸ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಯ-ಜನಕ ಸಂಬಂಧ-Logical continuumಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದ್ದೂ, chance ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಇದನ್ನು (ಗುರು-

ದೇವ) ಕೃಪೆ-grace-ಎಂಬ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ! ಆದರೆ, ಇದು ಆ ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಸಂಗತವಿದ್ದು ವಿಚಾರವಂತರು ಇದನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಉದಾ: ಆಕಾಶಾತ್ ವಾಯುಃ, ವಾಯೋಃ ಅಗ್ನಿಃ - ಈ ಕ್ರಮ 'ನರನು ನಾರಾಯಣನಾಗಬಲ್ಲ' ಎಂಬ ಆಮಿಷ. ಇವೆಲ್ಲ Logical continuum ಗ್ರಹೀತ ಹಿಡಿದಲ್ಲದೆ ಅಸಮರ್ಪಕ ವಿಚಾರವೇ ಸರಿ!

ಆಪಃ ರಸ ಸಂಪ್ರದಾಯವು, ಸೌರ ವ್ಯಾಹೃತಿ ತ್ರಯಗಳನ್ನು ನಿರರ್ಥಕ ಗೊಳಿಸಿರುವ ತಂತ್ರವು ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಬೇಕು! ಇಕೊ ನೋಡಿ: (i) ಋ.ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿರುವ ಮಾಟ : ಮೋಡಿ ತುರಿಯೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಗೂಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯಂ (:ಚಂದ್ರ) ಅವಿಂದನ್ (V.40). ಆದರೆ ತುರಿಯ ಚತುರ್ಥೀ ವ್ಯಾಹೃತಿಯ ಈ 'ಸೂರ್ಯ'ನು ಚಂದ್ರಮನೇ ಎಂದು ತೈ. ಉಪನಿಷತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಚತುರ್ಥೀ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಾಹೃತಿಃ ಚಂದ್ರಮಾಃ! (ii) ವ್ಯಾಹೃತಿತ್ರಯ ಶೂನ್ಯಗೊಳಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ತಂತ್ರ : ಸಲಿಲ-ಆಪದಲ್ಲಿ, ಜಾತವೇದ ಅಗ್ನಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಅಡಗಿದನೆಂಬ ಕಥೆ (X.51). ಈ ಅಗ್ನಿ ನಚಿಕೇತನಾದ! ಅ-ಬೋಧಿ ಅಗ್ನಿ ಆದ! 'ನಾಂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಃ ನೋ ಬಹಿಃ ಪ್ರಜ್ಞಃ! 'ಶೂನ್ಯ' ಸಿದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯವ್ಯಾಹೃತಿ. ಅದಿತಿ 'ಸಪ್ತ'ರೊಡನೆ ಸಲಿಲಸ್ವರೂಪೀ ಆದಳು (X-72). 'ಸರ್ವತಃ ಸಂಪ್ಲುತೋದಕೇ' = ಜಲಪ್ರಳಯ = 0. (iii) ವ್ಯಾಹೃತಿತ್ರಯದ ವಿಕೃತರೂಪದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರ : ಇವನ್ನು continuous ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆಕೃತಿ! ನಿರುಕ್ತದಂತೆ, ವೇದದಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ವಿಭಾಗ ತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನವರು, ಅಂತರಿಕ್ಷಸ್ಥರು, ದ್ಯೌಃ ಲೋಕದವರು. ಇವು ಮೂರರಲ್ಲೂ ಅಂಗಾಂಗೀ ಸಂಬಂಧ ಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವಾಗ ಪಿಂಡ = ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ಈ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ 'ಮಧ್ಯಲೋಕ' = ಅಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕದ ಸ್ಥಾನವು ಗಮನಾರ್ಹವಿದೆ.

ಈ 'ಅಂತರಿಕ್ಷ' ಲೋಕವನ್ನು 'ಸಮುದ್ರ'ದ ರೂಪಕದಿಂದ ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟು. ಇದನ್ನೇ ದ್ಯೌಃ (ಸ್ವಃ) ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷ ಇವೆರಡರೊಳಗಿನ ಅಂತರವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಥೆನೆ ಝೆವಸ್‌ನ (Zeus) (ದ್ಯೌಃ ಪಿತನ) ತಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದಳು - ವಾಗಾಂಭೃಣಿ 'ಅಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನ್ ಮಮ ಯೋನಿಃ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ (X.125). ಅಲ್ಲದೆ 'ಆಪ್ ಸು ಅಂತಃ ಸಮುದ್ರೇ ಮಮ ಯೋನಿಃ' ಎಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ = ಅಂತರಿಕ್ಷ = ಯೋನಿ ಮಂಡಲ = ದ್ಯೌಃ ತೇಜೋಲೋಕ - ಈ ಸಮೀಕರಣವಾಯ್ತು.

'ಸವಿತೃ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ ನಾರಾಯಣ' ಈ ಪ್ರತಿಮಾ ಚಿತ್ರ : ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಸವಿತಾ = ಸವಿತಾ ಈ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆ!

ಸಾಯಣರು ಈ 'ಸಮುದ್ರ'ವನ್ನು ಸಮ್-ಉತ್-ದ್ರವ್ (ಮಧ್ಯ ಉತ್ತಃ) ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ 'ಗುಹಾನಿಹಿತ' ಗುಹ್ಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ಇದರ ಮನವರಿಕೆಗಾಗಿ 'ಸಮುದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಃ ಸಲಿಲ(ಶರೀರಸ್ಯ)ಸ್ಯ ಮಧ್ಯಾತ್ ಆಪಃಯಂತಿ' (VII.49) ನೋಡಿ.

ಈ ವರುಣನ (ಚಂದ್ರ) ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಋತಸೃಜತಾ (ವಿಶ್ವನಿಯಮ ಸಂರಕ್ಷಕ) ದೈವತವು ಋತ...ರೇತ ಸ್ವಾಮಿ ಆದದ್ದು!

iv) ವ್ಯಾಹೃತಿ ಬರಡುಗೊಳಿಸುವ ಈ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಇವು 'ಸಪ್ತ'ವಾಗಿ ಭೂಃ-ಭುವಃ-ಸತ್ಯಂ ಆಗಿ ನಿತ್ಯಪಾಠದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆ! ಸೌರವ್ಯಾಹೃತಿ ತ್ರಯದ ನಾಶಮಾಡಿವೆ!

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿವರಣೆ ಯಾತಕ್ಕೆ - ಬೇಡ ಎನ್ನಬಹುದಾದಲ್ಲಿ ಈ ವೇದದ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿ 'ಅಪಾಂ-ನಪ್ತ' - Form & Content - ದೈವತದ ಆಕೃತಿಯಿದೆ.

ಇದು ಏಕಂ ಸ್ತುನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು! ಆಪವು ನತ್ಯ (ಅಗ್ನಿ, ಸತ್ಯ), ನಪ್ತವು ಆಪ ಸೃಜಿಸುತ್ತದೆ!

ಬೀಜ-ವ್ಯಕ್ತ ನ್ಯಾಯದ ಈ ಆಕೃತಿ ಕಾಣಲು ತೀರ ಸಂತ = ಸಭ್ಯ! ಆದರೆ ಇಜಿಪ್ತಿನಲ್ಲಿ 'Bull of his mother' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹೊರಸ್ - ಇಸಿಸ್, ನಪ್ತ - ಮಾತೆ } ಇವರ ಸಂಬಂಧ! ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಅದಿತೇಃ ದಕ್ಷಃ ಅಜಾಯತ' - 'ದಕ್ಷಾತ್ ಅದಿತೀಃ'!

ಈ 'ಏಕಂ ಸಂತ' ಎಂದರೆ ಮಿಥುನಯೋಗಸ್ಯ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ದೈವತ!

* *

ಮಾನ್ಯ ವಿ.ಸಿ. ಅವರೆ! 'ಆವ ದೇವರನು ಪೂಜಿಸಲಿ?' ಎಂಬ ಕವನ 'ಕಂಡ' ಕವಿ, 'ಕಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ ಹವಿಷ್ಯೇಮ?' ಈ 'ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ' ಮಿಥುನ = ಏಂ...? ದೇವರ ಹೊರತು! ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಸಾರಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮ ಈ ಕವನವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಹಚ್ಚಿದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣ. ಈ 'ಋಕ್ಸಾರ' ನೀವೇ ಬರೆಯಬಹುದಿತ್ತು, ಆ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದರೆ! ಈ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ 'ಚಂದ್ರಾಃ = ಆಪಃ' ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಬಂದಿದ್ದೆ - ನೀವು ಧಾರವಾಡ ಟಿ.ಬಿ.ಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾಗ - ಅಂದಿನ ಪ್ರಕಟನಾ ಶಾಖಾಧಿಕಾರಿಯೊಡನೆ (1961-2?). ಆದರೆ ನೀವು, ತಾನು 'ಕವಿ' ಹೊರತು ಅದರೊಳಗಿನ ಆಪಃ ರಸತತ್ವದ ನೀರಸ (?) ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮನಸು ಹಾಕಿದವನಲ್ಲ, ಎಂಬರ್ಥದ ಉತ್ತರ ಸೂಚಿಸಿದಿರಿ; ತುಂಬ ವಿಷಾದದಿಂದ ಮರಳಿದೆ. ಬೆಳಗಿನ 7-8ರ

ಒಳಗಾಗಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಗುರು' ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ - ಉಷ್ಣಕಾಲ ಸಾಧಿಸಿ, ಹೋಗಲಿ.

ವೇದೋಪನಿಷದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಏಕಂ ಸತ್' ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಿದೆ. ಇದು ಕಾಲಿದಾಸನು ಬಿಚ್ಚುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ತಿಳಿವಂತೆ ಹೇಳಿರುವ 'ಸಂಪೃಕ್ತೌ ಮಾತಾಪಿತರೌ' ಈ ಮಿಥುನಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಲ್ಲದ ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಾಪದ್ಧತಿ ಸದೋಷವಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಎನಿಸಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, 'ಏಕಂ : ಸತ್' ಅಥವಾ 'ರಸೋ ವೈ ಸಃ' ಭೂಮಿಕೆಯು ತಾಯ್ಗಂಡವೃತ್ತಿಯ ಜೀವನರೀತಿಗೆ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುವ ಅಂತಃಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಯು ಆಚಾರಕ್ಕೂ, ಆಚರಣ ಆಕೃತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಈ ಸಾಹಚರ್ಯ : ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಮವಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವಿರಾ? 'ಏಕಂ' ಇದರಲ್ಲಿ, ಏಕಕಾಲಕ್ಕೇ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಗತಿಗಳು ಒಂದೆಡೆಗೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಇವೆ; 'ಅಮೃತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಃ ಚ, ಸತ್ ಅಸತ್ ಚ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯ ವ್ಯಾಮಿಶ್ರ ಶೈಲಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇನ್ನಾಲಗೆಯ ಕವಿ. 'ಏಕವಚನಿ, ಏಕಪತ್ನಿವ್ರತಿ' ಆದರ್ಶ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಒಳತೋಟಿ ಕಂಡವರಿಲ್ಲ! 'ಪತಿವ್ರತೆ' ರಜಕನಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಿತಳು, ಪತಿಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಳು! 'ಅಶ್ವ-ತ್ಥ' ಎಂಬ ವೃಕ್ಷದಂತೆ 'ಪುಷ್ಪ-ಕ' ಎಂಬ ವಿ-ಮಾನ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಸಂಚಾರದ ದಿಕ್ಕಿನಾತೀತ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರು ಯಾರು? ಯಾರು? ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವನ ನಾಲಗೆ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ 'ಬ್ರಹ್ಮ'-ಚಾರಿಗೆ ಆಮಿಷ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಯಮದ ಸಾಧನ ನಡಸುವ ಹಟ! ಇದು ಏಕಂ: ಸಂತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಸ್ಥ ಜೀವನ ಪ್ರೇರಣಾಶಕ್ತಿ! (ಅಪಿ ಚೇತ್) 'ಸುದುರಾಚಾರಃ' ಜೀವನರೀತಿ ಅರಿಯದ/ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಸಂಭಾವಿತ ಸಂತಿಕೆ ಗೊಡ್ಡು!

* *

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳೂ 'ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸಹೋದರ' ಆಕೃತಿಯವೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಈ ಆದರ್ಶವು ರೂಪಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವಕ್ರ = ವೃತ್ತ ಆಕೃತಿಯ ಮಾತಿನ ರೀತಿಗೆ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇರುವುದರಿಂದ ಏನೆಲ್ಲ ಅಸಂಗತ (ಸೂರ್ಯ = ಚಂದ್ರ; ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗೆ, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲಿಗೆ ಜನ್ಮವೀಯುವ) ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಸುಸಂಗತವೆಂಬ ಹಾಗಿನ ಚಮತ್ಕಾರ-ಸಂಭ್ರಮ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಮತ್ಕಾರ = ಜಾದು, ಮನೋವಿನೋದನಕ್ಕೆ 'ಗೂಢ'ದ ಬಗೆಗಿನ ಕುತೂಹಲ ಉಳಿಸಲು ಕೆರಳಿಸಲು ಅವಶ್ಯ. ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು.

ಆದರೆ, ಇದು 'ಜಾದು', ಎಂದರೆ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮಸುಳಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಪವಾಡ-ಚಮತ್ಕಾರ=ಸತ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿರುವಾಗ ಇದು ಯಾತು = ಅಭಿಚಾರಕೃತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗೀತಾ-ವೇದೋಪನಿಷತ್ತು 'ವಸಿಷ್ಠ' ಪ್ರಣೀತ 'ಯಾತು' ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೋಡಿಕಾರ ಮಾಟದ ಮಂತ್ರಗಳು ಎಂಬುದು, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿಮಾ : ಸಂಕೇತಗಳ ಭೂಮಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಬಚ್ಚಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. 'ಪಿಂಡ-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ' ('Form-Content') ಭೂಮಿಕೆಯು ಇದೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿಂಡದೊಳಗಿನ 'ಅಂಶ' Content ಇಡೀಯದೇ ಎಂದು ನಂಬುವುದು, ನಂಬಿಸಲು ಅವಕಾಶವೀಯುವುದೂ ವೇದವಲ್ಲವೆ? ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಅವಶ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು: ಜ್ಞಾತಾ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯ. ಈ ಮೂರರೊಳಗಿನ ಅಂತರ=ಮರ್ಯಾದೆ ಶೂನ್ಯಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ : ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ.

ಸರಿಯಾದ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತ್ರಿಕಾದಿಗಳು ಬೇಕೆಂಬ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಜೀವನ ಸತ್ಯದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಅರಿಯುವ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ Form, Content ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೂರನೆಯ ಒಂದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವ ಮಾತು : Content. ಇದು ಸ್ಥೂಲಸಂಕೇತ. ನಿಜವಾಗಿ Content = ಆ-ಶಯ. ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಗೂಢ ಗುಹಾಹಿತ-ಶಯಿತ ಜ್ಞಾನ: ಸತ್ಯ ಇದು ಪೂರ್ಣ ಎಟುಕದು. ಆದಕಾರಣ 'ಆಶಯ'ದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಅನುಭೂತಿ, ಮನನದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಯ ಅಳವಿನಲ್ಲಿ ಬರಬಲ್ಲ 'ಅರ್ಥ : ವಿಚಾರ' ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಆಶಯಕ್ಕಿಂತ ಅಲ್ಪ; ಅರಿಕೆಯ ಅಳವಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅರ್ಥವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ (;ಮಾಧ್ಯಮ:) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಾಗ ಮಾಧ್ಯಮದ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ 1) ಕೃತಿ - ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ (ಭಾಷೆ-ಮಾಧ್ಯಮ) ಇದಕ್ಕಿಂತ 2) 'ಅರ್ಥ' ವಿಶಾಲ; ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ 3) ಆಶಯ ವಿಶಾಲ. ಈ ಮೂರರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೊಂದು ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೂಲ್ಯದ ವಿಚಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾದೀತೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಜೀವನದಲ್ಲಿ 'ಅಮೃತ-ಮೃತ್ಯು' ಎರಡೂ ಇವೆ. ಸುಷ್ಟು-ದುಷ್ಟ ಎರಡೂ ಉಂಟು-ಎಂದರೂ ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೇ ಜೀವಂತ ಮತ್ತು ಮೃತಸ್ವರೂಪನೆಂಬ ಚಿತ್ತ ಆಭಾಸ - ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಆಶಯಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ಜೀವನ ಚಿರಂತನ ಸಂತತ ಸಾಗಿದೆ. ಜೀವಿ ತನ್ನ ಜೀವಿತದೊಡನೆ ಜೀವನ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ - ಎಂದು ಕೂಗುವಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಂಚನೆ-ಪರವಂಚನೆ ಉಂಟು ಎಂದೂ ಕವಿ ಧ್ವನ್ಯರ್ಥದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿ 'ಬಾಳು ಹಾಳು' ಎಂಬ ನಾಟಕ ಬರೆಯಬಹುದು.

ಆದರೆ 'ಏಕಂ ಸಂತ' ಭೂಮಿಕೆಯ ಏಕಾಂತಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಉಪಾಸನೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಉಂಟು. ಈ ಅನಾಹೂತ ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಅಥವಾ ಇದು ನನ್ನ ಸಂಭ್ರಮವೋ?

ಅಂಚೆಯಿಂದ ಕಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಟನಾಭಾಗ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲು ಬಿನ್ನಹ. ಮೈ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರಿಗೆ, ಧನದ ಸದ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಕರಾರು-ಯೋಜನೆ ತಿಳಿಸಬಹುದು?

ನಿಮ್ಮ ವಿನಯ, ನಿಮ್ಮ ಸವಿತೃ ಉಪಾಸನೆಯ ಸತ್ಪಲ ಲೋಕಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಲು ಆತಂಕಕಾರಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿದೆ. ಚೊಕ್ಕಟ ಚೆನ್ನದ ಪಾಡು ನಿಮ್ಮದು; ಕೊಂಚ ವ್ಯವಹಾರದ ನಾಣ್ಯ, ಅಲಂಕಾರವಾಗಲು ಅವಶ್ಯಕ ತಾಮ್ರ ಸೇರಿದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದೀತು! ತುಂಬ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರಿತು, ನಿಮ್ಮ ಓದು, ವಿದ್ವತ್ತು, ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆ, ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಮೂರ್ತ ಆಕೃತಿಯಾಗುವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞೇಯ-ಅಜ್ಞಾನ-ವಾದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗುವುದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ: 'ನಾನೇನು ಮಹಾ.. ಎಂಬ ಅಲ್ಪತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೋಹ ತಡೆಯದಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ನನಗೆ. ನೀವೇ ಒಮ್ಮೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಿವರಿಸುವಾಗ 'ವ್ಯಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆದರ್ಶಗಳಾವುವು? ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಒಂದಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಂಟೆ?'.. 'ಕೃಷ್ಣ ಕಾರಸ್ಥಾನಿ' ಎನ್ನುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಹೋಳಿಕಟ್ಟಿ ಸಹ ಇಂಥ ನಿಮ್ಮ ಅಪೂರ್ವ 'insight' 'ಕಂಡು' ಇದನ್ನು ಬರೆಯಬಾರದೇಕೆ? ಎಂದು ತಾವೂ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿ ನುಡಿದರು.

ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಹಾಲು ಕರೆಯಬಯಸುವ ಹಸುವನ್ನು ನೋಯಿಸುವ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕಾಗಿ. ನೀವು ನನ್ನ 'ಕಾಮಧೇನು'ವಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಾವಿಚಾರದ ಯೋಜನೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ನೆರವಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನಹ. ಇದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಅಲ್ಪತ್ವವನ್ನು ಅರಿತೂ ಅಳಿಲು ಸೇವೆಯ 'ಕರ್ತವ್ಯ' ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲು ಸುಮ್ಮನಿರಗೊಡದಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತಿಳಿಸುವಿರಾ? ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು 'Loud Thinking' ಆದರೂ ಸಂಮೋಹ.

4-6 ವಾರ ಮುಂಬೈ-ಪುಣೆ ಕಡೆಗೆ ಅಲೆದು ಬರಲಿದ್ದೇವೆ. ತಾಯಿಗೆ ಮಗನಲ್ಲಿ ಹೋಗದೆ 2-3 ವರುಷ ಆಯ್ತು. ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಸಕುಟುಂಬ ಬಂದಿದ್ದ. ಈಗ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

N.B.: ತಾ. 5ಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲಿತ್ತು ನಾವು. ರಿಸರ್‌ವೇಶನ್ ಸಿಗದರಿಂದ ಹೊರಡುವುದು ಮುಂದೆ ಬಿತ್ತು. 7ನೆಯ ತಾ.ಗೆ ಹೊರಡುವೆವು. ಪುಸ್ತಕ ತಲಪುತ್ತಲೆ ತಿಳಿಸಲು ಬಿನ್ನಹ - ಶಂ.

ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಡಾ. ಎ.ಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ತಮ್ಮ ಕಾಗದ (14/2) ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಲುಪಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ 15/20 ದಿನ ಇದ್ದೇವೆ. ಮರಳಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಂಬಲ ಇದೆ. ಶಕ್ಯವಿರುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಆದರೆ -

ಈ ಸತ್ಕಾರ (?) - ಇದರ ಬೆಲೆ ನೀವೂ ಬಲ್ಲಿರಿ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ, ನಿಮ್ಮ ಶುಭೇಚ್ಛೆ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ.

ನೀವು ನನ್ನನ್ನು - ಒಬ್ಬ ಮುಠಾಳನನ್ನು - ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದು ಸೋಜಿಗ. 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿ' ಅದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಇದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ 'ಫಲ' ಸಿಗುವ ಆಶೆ (Ray of Hope) ಮೂಡಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಎಂಬವರು ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಕಾರಣವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ - ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು, ಈ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನೀವು ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ತುಂಬ ತೊಡಕಿನದು.

1) 'ನರ-ನಾರಾಯಣ' - ಈ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಇಡೀ ಪಾರ್ಶ್ವಭೂಮಿ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಕ್ಯತೆಯಿದೆ. ವೇದಕಾಲದಿಂದ ತೊಡಗಿ ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಈ ನರ-ನಾರಾಯಣ ಜೋಡಿ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ 'ನರ' ಮರುತರ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. 'ನಾರಾಯಣ' ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದ ಕವಿ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾನೆ. ಮೂಲಪಾಠದಲ್ಲಿ 'ನಾರಾಯಣ' ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ! ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ: ನಾರಾಯಣ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಡಾ. ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ದಾಸಗುಪ್ತರ History of Philosophy ಸಂಪುಟ ನೋಡಿ.

2) ಇನ್ನು ಖಾಂಡವವನದಹನದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯೂ ತೊಡಕಿನದೇ. ಇಲ್ಲಿ ನರನಾರಾಯಣರು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರಾಗಿದ್ದಾರೆ! ನರ=ನಾರಾಯಣನೇ? ಅಥವಾ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ? 'ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂ ಚೈವ ನರೋತ್ತಮಂ'-ಈ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ=ಕಣ್ಣಟ್ಟುಮಾಟ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ? 'ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ'ದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಈ ನರನಾರಾಯಣರು-ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು-ಇದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು 'ಸಾರಥಿ' -

'ರಥೇನ ಸಹಿತಃ' ನರನ ರಥದ ಅಂಗ! ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ! - ಎಂಬ ಕರಾರಿನಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈ ಕೃಷ್ಣನು, 'ನರ'ರಥದ ಅಂಗ! 'ಶರೀರಂ ರಥಮೇವತು! ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಅಭಿನ್ನರು!

* *

ಈ ಮಹಾಭಾರತವು 'ಪಂಚಮವೇದ' ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ. ಈ ಭಾರತದ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಮಾದರಿ (archetypes) ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಫಕ್ತು ಮ.ಇ. ಕಥೆಗಳು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಟುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: 'ಶಂ'ತನು ಗಂಗಾ (ದೇವಲೋಕದವಳು) ಇವರ ಮಗ ಭೀಷ್ಮ - ಈ ಕಥೆಯ ಮೂಲ ವೇದದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿ-'ದಕ್ಷರ' ದೇವಜನನ ಸೂಕ್ತದ ಕೊನೆಗೆ ಇದೆ (X.29-8-9) 'ಯತ್ ದೇವಾಃ ಸಲಿಲೇ ಅದಃ ಸುಸಂರಬ್ಧಾಃ ಅತಿಷ್ಠತ್...' ಈ ಸಲಿಲ ಸ್ವರೂಪೀ ಅದಿತಿ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ತನ್ನ 'ಸಪ್ತಭಿಃ ಸಹಾ' ಜಲಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟಮ 'ಮಾರ್ತಾಂಡ'ನನ್ನು 'ಪ್ರಜಾಯೈ ಮರ್ತ್ಯವೇ' ಸಾಕ್ಷೀಭೂತನಾಗಲು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ 'ಪೂರ್ವಯುಗ'ಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಲಿಲ ದೇವಿಯೇ 'ಗಂಗಾ' ನಾಮಾಂತರದಿಂದ ಮಹಾಭಾರತದ ಉಗಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆ! ಶಂ-ತನು:ದಕ್ಷ:ಶರೀರ. ಮಹಾಭಾರತವು ನಾಗ:ಆಪ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಯೋಜನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ.

3) ಖಾಂಡವವನದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ವೇದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು : ಋ.ವೇ. X.29.80. ಈ ಸೂಕ್ತಗಳ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯಣರು 69.3 ಖಾಂಡವವನ ದಹನದ ಕಥಾಭಾಗ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವೇದದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ 'ಅಗ್ನಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷವು ಉಂಟು: 1) ಜಾತವೇದ ಅಗ್ನಿ (ಸೌರ : ಪ್ರಾಜ್ಞಾಧೀ) ಪ್ರಕಾಶತತ್ವದ ಸ್ವಹ ಪಾತಳಿ. 2) ನ-ಚಿಕೇತ ಅಗ್ನಿ (ಚಾಂದ್ರ), ನಾಗಲಿಂಗ ಪ್ರಾಣ-ಚೀತನ-ಭುವಃ ಪಾತಳಿ.

ಸ್ವಹ್ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲಣ ಸೂರ್ಯ-ಸವಿತ್ಯ, ವಿವಸ್ವತ್, ವರುಣ.

ಭುವಃ - ಪ್ರಾಣ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಲೆ ಇವರು 'ಆದಿತ್ಯ' ರಾತ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ವೇದ ಆದಿತ್ಯಪಂಥದ್ದು. 'ಆದಿತ್ಯಾನಾಂ ಅಹಂ ವಿಷ್ಣುಃ' ಎಂಬ ಕೃಷ್ಣನ ಈ ಗೀತೆ ಈ ನರ-ನಾರಾಯಣರ-ಸ್ವಾಯಂಭವ ಮನು (?) ಸಂಪ್ರದಾಯದ್ದು; ವಿವಸ್ವನ್‌ಮನು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಲು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವ ಪಂಥ.

* *

ಗ್ರೀಕ್ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಗೋರ್ಜಿಯಾಸ ಹೇಳುವಂತೆ, ಉಚ್ಚ ಕಲಾಕೃತಿಯು 'Justifiable deception' ಇರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತಾವು ಬಲ್ಲರಿ. ಈ

ಮಹಾಭಾರತದ ಶುದ್ಧಪಾಠ ಸಂಶೋಧನಕ್ಕೆ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಡುಪಿದ ಎಸ್. ವಿ. ಸುವಿಟನಕರ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ 'dramatic irony' ಸ್ವರೂಪದ ಮಾತು: "Whether we realize or not it remains a fact we in India still stand under the spell of the Mahabharata" (On the meaning of M.B. P.32).

* *

ಕ್ಷಮಿಸಿ, ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ವರೂಪದ ವಿವರಣೆ ಕಳಿಸಲು ನಾನು ಅನರ್ಹನಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೂರ್ಯವಂಶಲಲಾಮ. ಈ ಅಂತರ್‌ವಿರೋಧಿ ಭೂಮಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತಥಾಕಥಿತ ಈ ಧರ್ಮ ಭಾರತೀಯರ ಅಧಃಪಾತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಈ ಎನಿಸಿಕೆ 'ನಿರಾಧಾರ', ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಇದೆ.

ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತರ ಕರ್ಮ: 'ಹಿಂದೂ ಎಂಬ ಧರ್ಮ' ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟನೆ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾದರೆ ನೋಡಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ 'ಗ್ರಹಿಕೆ'ಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ತಮ್ಮ ಅಂಕೆಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಈ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಅನೇಕರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತಿಸಾಲದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಲಲಿತ ಶೈಲಿ ನನಗೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂಬ ಕೊರತೆ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ನನ್ನ ಭೂಮಿಕೆ ವಿವರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆವ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಹುಸಿಹೋದ ನೆನಪು ನನಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತು, ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಮೃದು ಮಧುರ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಅರಿಯದ ಈ ಒರಟು ಮಾತಿನ ನನ್ನಿಂದ ಕಾರ್ಯಹಾನಿ ಆದದ್ದೂ ಉಂಟು.

ತಾವು ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಅಲ್ಪಜ್ಞನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೀರಿ; ಹತ್ತಿರ ಕರೆದಿದ್ದೀರಿ; ಇದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ನೀವು ಆರೋಗ್ಯಲಭಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ-

75.

ಧಾರವಾಡ, 17-5-1979

ವಂದ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ ವಿ.ಸೀ. ಅವರಲ್ಲಿ, ತಲೆವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಕ್ಷಮಿಸಿ. ತಮ್ಮ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಳವಾದ ವ್ಯಾಸಂಗವು, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದ ಆನಂದ ನನಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತ ಬಂದದ್ದು, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ : ಅಪೂರ್ವ ಯೋಗಾಯೋಗ!

ಈ ಒಕ್ಕಣೆಗೆ ಕಾರಣವು, ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಮಿತ್ರರ ಮೂಲಕ, ಅವರ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಒಬ್ಬನಿಂದ ನನಗೆ ಬಂದಿರುವ - ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಬೆಟ್ಟಿಯ ರೂಪದ 'ಕೃಷ್ಣ ಚಾರಿತ್ರ'.

ಈ ಮಹಾಭಾರತದ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಇಡೀ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ) ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಚೋದನೆಯೇ ಕಾರಣ. ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರರಚನೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ನಾನು, ಶ್ರೀ ಇ.ಕರ್ವೆ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಅವರೂ ಹೀಗೆಯೇ! ಅವರು 'ಯುಗಾಂತ' ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆ ಅವರಿಂದ ಆದೀತು ಎಂದು ಎನಿಸಿ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಉದಾ: ಡಾ.ಕ. ಅವರು ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವ್ಯಾಸಂಗಿ! ಮ.ಭಾ. 'ಇತಿಹಾಸವೇ'? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಗಡಸು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. 'ಇಡೀಯ ಭಾ. ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಈ ಕಾವ್ಯವು 'ಇತಿಹಾಸ'ವಾದೀತೆ? 'ಜೀವನವು ಅರ್ಥಶೂನ್ಯ' 'ಇದೊಂದು ದುರಂತ' ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಈ ಕಥೆಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ವಾಸ್ತವ ಅಂಶವು ಇರಲು ಶಕ್ಯವೆ?' - ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಈ ಲೇಖಕಿ 'ಇದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಇತಿಹಾಸ' ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ! ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಾ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಬಹುಮಾನವೂ 'ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ' ಪಂಥೀಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆತಿತು. ಅದು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತುಂಬ ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದರು. ಭೀಷ್ಮನ ಪಾತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ, ಪ್ರೋ. ವಾಳಂಬೆ ಅವರಿಗೆ.

ಈ ಟೀಕೆಗೆ, ಮರಾಠೀ 'ಸತ್ಯಕಥಾ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ತಾಯಿ ದಿವಂಗತಳಾದ ಕಾರಣ ಮಗಳು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಗೌರಿಯು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. ಈಕೆ, ನೇರ ಮಾತಿನವಳು. ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ 'ಬಾರಾಬ್ಯೂನ ಮಾಷಾ'; ನೀಲಾಂಗನ ಬಗೆಗಿನ ಆತ್ಮೀಯತೆಯು ಅರ್ಥವಾಗದ ಮಾತು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ.

ನಾನೂ ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ಲೇಖಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಯ್ತು. ಮಹಾಭಾರತವು ಯೋಜನಾಪೂರ್ವಕ ರಚಿತ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ನಿಷ್ಕರ್ಷ ನನ್ನದು. ಒಂದು ಪಂಥೀಯ (ನರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಭೂಮಿಕೆಯ) ಹಲವರು ರೂಪಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ. ಇದರ ಮೂಲಮಾದರಿಗಳು (archetypes) ಇಂದಿನ ವೇದದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಉದಾ: ಮ.ಭಾ. ಕಥೆಯ ಸ್ತೋತದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಂ-'ತನು' 'ಗಂ'-ಗಾ! ಸಲಿಲ ದೇವಿ. ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. (X.72, 'ಮಾರ್ತಾಂಡ' = ಆದಿತ್ಯ ಜನನದ ಕಥೆ) ದಕ್ಷ - ಅದಿತಿ (ಅದಿತೇಃ ದಕ್ಷಃ ಅಜಾಯತ; ದಕ್ಷಾತ್ ಅದಿತಿಃ!) ಲಿಂಗಾಂಗಯೋಗದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಹುಟ್ಟು ಸಂತಾನ 'ಮಾರ್ತಾಂಡ' : ಮೃತಾತ್ ಅಂಡಾನ್ ಜಾತಃ ಎಂದು ಸಾಯಣರೇ ಪರಂಪರಾಗತ ಅರ್ಥ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣು (magic) ಇದೆ. ಈ 'ಮಾರ್ತಾಂಡ'ನನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಎಂದು ನಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ!

ನಾನು ಈಗಿನ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರೂ ಭಾರತೀಯ ಕೀರ್ತಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆದ ಭಾಲಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಸಂದೇಹ ದೂರಮಾಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. 'ಸಲಿಲ'ಸ್ವರೂಪಿ ದೇವಿ ಈ ಅದಿತಿ ಎಂಬ ನಿಸಂದಿಗ್ಧ ಉಲ್ಲೇಖವು ಈ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ (: ಯಶ್ ದೇವಾಃ ಅದಃ ಸವಿತೇ ಸುರಂಬ್ಧಾಃ ಅತಿಷ್ಠತ, ಅತ್ರಾವೋ ನೃತ್ಯತಾಂ ಇವಃ). ಹೀಗಿರುವ 'ಆಪೋಹತ್ಸನು ಚಂದ್ರನು ಆಗುತ್ತಾನೆ ಹೊರತು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲ' - ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣ ನಿವೇದಿಸಿದೆ. ಈ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರು ಸುಂದರ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿ 'ಈ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಹುಡುಕಿ ಬಳಿಕ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆ' ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಈ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು!

ಈ ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಆಪೋ ವಾ ಇದಂ ಅಗ್ನೇ ಆಸೀತ್' ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ : ಸೌರದೈವತಗಳೆಲ್ಲ ಚಾಂದ್ರಪಾತಳಿಯ = ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಪಾತಳಿಯ ದೇವರು ಆಗುತ್ತಾರೆ! ಸೂರ್ಯನು 'ಆದಿತ್ಯ'ನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ಸಾಯಣರು ಈ ಅಂತರಿಷ್ಟ ಅವಕಾಶ (vault) ಇದನ್ನು 'ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನೀಯ' ದೇವರುಗಳ ಉದ್ಗಮಕೇಂದ್ರ ಎಂದಿದ್ದುಂಟು. ಉದಾ: ಮರುತರು = ಆದಿತ್ಯರು ಈ ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರ ಮಗ, ಮಧ್ವ (: ಯಥಾರೂಪನು) ಎಂಬ ಮಾಧ್ವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮೌಲಿಕ ಗುಹ್ಯಾರ್ಥ ಸೂಚಕವಿದೆ!

'ಆದಿತ್ಯಾನಾಂ ಅಹಂ' ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿ ಕೃಷ್ಣನು ಸುಜನಲಿಂಗದ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಣನ ಸಹಚರ ದ್ರಷ್ಟಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಇದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅಹಿ:ವೃತ್ರನ ಸಂಗಾತಿ-ನಾಗಶಯನ ವಿಷ್ಣು-ಕೃಷ್ಣ = ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಅಹಿವೃತ್ರ (ಚಾಂದ್ರ)ಶಕ್ತಿ.

ಅಹಿವೃತ್ರನ (ಚಾಂದ್ರಶಕ್ತಿಯ) ಶತ್ರು: ಅಹಿ:ವೃತ್ರಹನ್ ಬಿರುದಿನ, 'ಶಿಶ್ನೋದೇವಾಃ' ಶತ್ರು ಆಗಿರುವ ಇಂದ್ರನು ಸವಿತೃ-ಸೂರ್ಯನ ಪರ್ಯಾಯ ಎಂದು 'Vedic Index' ನಮೂದು ಮಾಡಿದೆ. ಇಂದ್ರ ನೋಡಿ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಇಷ್ಟು : ಮೂಲ ವೈವಸ್ವತ ಮನುಷ್ಯರೀತ ಮಾನವಧರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಕಡುವೈರಿ 'ಸ್ವಯಂ-ಭೂ' (ಚಾಂದ್ರ) ನರಸಂಪ್ರದಾಯ. 'ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇಯೋದಂ ಪ್ರೋಕುವಾನ್ ಅಹಂ' ಎಂಬ ಈ 'ಭಗ'ವಂತನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಯೋಗದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಪಟನಾಟಕ ನಡಸಿದ್ದಾನೆ!

'Justifiable deception'-ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಗ್ರೀಕ್ ಸೊಫಿಸ್ಟ ಗೋರ್ಜಿಯಾಸ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ವೇದ, ಮ.ಭಾ., ಗೀತೆ, ರಾಮಾಯಣ ಇವೆಲ್ಲ ಪರಮೋಚ್ಚ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯವಂಶಲಲಾಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ವೃತ್ತಾತ್ ಜಾತಃ ದಿವಾಕರಃ'-
ಅಥರ್ವವೇದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದೇ ಆಗ ತಮಗೆ ಆದ
ಆಘಾತ-ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅಸ್ತು. ತಮ್ಮ ತಾಳೆಗೂ ಮಿತಿ ಇದೆ - ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿ ನನಗೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಂಜಲತನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬ ಹಿಡಿಸಿತು.

ನನಗೆ ಉದ್ಯೋಧಕವಾದ ಹಲವು ವಾಕ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಇವೆ. ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿ
ತಾವು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ ನೆನಪಿನಿಂದ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಪೂರ್ವ ಭೆಟ್ಟಿಯು
ನನಗೆ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವೇ ಸರಿ.

* *

ಶ್ರೀ ಬೀಚಿ, ಡಾ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಮುಂದಾಗಿ 'ಸತ್ಕಾರ' ಎಂಬ ಒಂದು
ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ 2 ವರುಷ ಆಗುತ್ತ ಬಂತು! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ಕೇಳಲು
ಬಾಯಿಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸೂಚಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೀಚಿ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದರು.
ಒಪ್ಪಿದೆ ! ಇಲ್ಲಿ ಜಾರಿದ್ದಾಯ್ತು. ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ, ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದ ಯೋಗ
ಒಂದು ಇದೆ, ಈ ನೆಪದಿಂದ ಎಂಬ 'ಆಶೆ' ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೂ ಚಿವುಟಿ
ಹಾಕುವ ಯೋಚನೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ - ಶ್ರೀ ವಿ.ಸೀ. ಸೌಹಾರ್ದದ ಸವಿನೆನಪು
ತಡೆಯುತ್ತದೆ - ನನ್ನ ಮಡದಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ. 3 ಬಾರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ಅಂತೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನದೂ ಹಾಗೆ ಹಾಗೇ!
ಆದರೂ "ವೈವಸ್ವತ ಮನುಪ್ರಣೀತ ಮಾನವಧರ್ಮ"ದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ
ಅರಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಿಕೆ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ "ಪ್ರವಾಹಪತಿತರ
ಕರ್ಮ:ಹಿಂದೂ' ಎಂಬ ಧರ್ಮ" ಇದರ ಉತ್ತರಭಾಗ ಎಂದರೂ ಸರಿ.

ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಾದಿ ವಿಷಯ, ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಲು
ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗ್ರಂಥ ನೋಡಿ ಆರೋಗ್ಯ 'ಪರ್ವಾಯಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವಂತೆ
ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು, ಎಂದು ಬಗೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕಾಗದ ತಲುಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಬಂದೀತು, ಎಂದು ಹಾರಯಿಸುವ-

ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರಿಂದ

76.

ಧಾರವಾಡ, 18-3-1930

ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರೇ: ತಮ್ಮ 14-2-30ರ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಉತ್ತರ
ಬರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ತಾವು ಬರೆದುದೇನೂ 14-2-30ಕ್ಕೆ ನನ್ನ

ಕೈಗೆ ಆ ಕಾಗದವು ಸುಮಾರು ಮಾರ್ಚ್ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕೊಂಕಣ ಸುತ್ತಿ ಮೈಲಾರಕ್ಕೆ. ತಾವು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ 6-7 'ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆ' ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೇನು ಕಾಲ ಮೀರಿ ಹೋಯಿತು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ-ಇದೇ ಜೂನ ಜೂಲೈನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹೊಸ ವರ್ಷ ಪ್ರಾರಂಭವಾದೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡುವೆ. 15-20 'ಸೊಹ್ರಾಬ್-ರುಸ್ತುಂ'ದ ಪ್ರತಿಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ರಾಮಮೋಹನ ಕಂಪನಿಯವರು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಜ. ಕರ್ನಾಟಕದ 6ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆನು.

'ಸೊಹ್ರಾಬ್ ರುಸ್ತುಂ' ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರುಚಿಸಿತು. ಹಳೆಯ ಕಥೆಗಳೊಳಗಿನ 'ದೈವ-ಅದೃಷ್ಟ'ವಾದವು ಬಿಡಿಸಲು ಬರದ ಕಗ್ಗಂಟು. ತಮ್ಮ ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ, ರಸಪುಷ್ಟಿ, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯ ಪಾಕ ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದಿರು ಕಟ್ಟಿದ ದೃಶ್ಯ - ಆ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದೊಳಗಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ - ಅತಿಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮಾತು ಬಹುರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿವೆ. ಅತಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ-ಅಂದರೆ ಶ್ರಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಪರಿಣಾಮಕರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ - ಈ ಬಗೆಯ ಮಾತುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದು ದುಸ್ತರ. ತಾವು ಹೇಗೂ ಆಡಿಸಿ ನೋಡಿರುವಿರಿ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳ ಪರಿಣಾಮವು ಹೇಗಾಯಿತು? ಎಷ್ಟಾಯಿತು?

ಗೆ. ಬೆಟ್ಟಗೇರಿಯವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೂ ನಾನೂ ಕೂಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಕಳುಹುವೆನು. ತಾವು ತಮ್ಮ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಪರೀಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರೇ ಸಾಕು. ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲು ತಡವಾದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಪಡಿಮಾತು : ತಮ್ಮ ಕವಿತೆ, ಲೇಖನ ಏನಾದರೂ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ'ಕ್ಕೆ ಕಳುಹಬೇಕು ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

77.

ಪುಣೆ, 10-6-1935

ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಮ್ಮ ಕಾಗದ ಓದಿದೆ. ತಮಗೆ ನೋವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ನೋವು. ಆದರೆ ಬರೆವಣಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಪರಿಷತ್ತಿನವರೇನೋ ಚಂದಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔದಾರ್ಯವನ್ನೂ

ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೊತ್ತೊತ್ತಿಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಚಂದಾ ಹಣ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಮಾತು, ಅದಿರಲಿ.

ನನ್ನ ಎಮ್.ಏ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ತೀರ್ಮಾನವು ಈ ತಿಂಗಳ 18ಕ್ಕೆ ಆಗಲಿದೆ. ನಾನು ಬಿ.ಏ. ಪಾಸಮಾಡಿದ್ದು 1918ರಲ್ಲಿ. ಎಮ್.ಏ.ಯ ವಿಚಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಹೋಯಿತು. ಕಾರ್ಯ ಒಡೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಅವರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಮೂಲಕ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆ ಹೊತ್ತನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೋ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುವ ಚಿನ್ನವಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಗೆ! ಗೋಕಾಕನ ಕಾಗದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಪ್ತಾಹದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು 'ಪ್ರೇಮಲಹರಿ' ಎಂಬೊಂದು ದೀರ್ಘ ಭಾವಗೀತವನ್ನು ಮುಗಿಸಲಿದ್ದೇನೆ. ಅದಲ್ಲದೆ 'ನಾಟ'ರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನೂ, 'ದೈವಪೌರುಷ ವಿಚಾರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆಯಲು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದಲ್ಲದೆ 'ಸರ್ವಜ್ಞ' 'ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ' ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ-ಇದೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಮೇಲೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ (ನನಗೂ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೂ) ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ವರ್ಗ.

ಈ ಕಾಗದ ಬರೆದು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅಸ್ಥಿರನಂತೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಗದದ ಈ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ 'ದೀಪಗಳ'ನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರೆಯುವವನಿದ್ದೆ. ಅಂದೇ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ.

ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲು ಇನ್ನೂ ಏನೂ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ. ಎಮ್.ಏ. ಪಾಸು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಗೌರವವನ್ನೇನೂ ತರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೆ! ಗೋಕಾಕನ ಕಾಗದವಿದೆ. ಮಿ. ಕಾರಂತರು ನವರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುತ್ತೂರಿಗೆ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೋಗಲನುಕೂಲವಾದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೂ ಬಂದು ಹೋಗುವೆ. ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಣುವೆ.

78.

ಧಾರವಾಡ, 20-4-1944

ಪ್ರಿಯ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಾವು ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಬಂದಿರಾ? ಅಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಕುತೂಹಲಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮೊನ್ನಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಸೇರಿತು. ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಓದಿ ಆನಂದಪಟ್ಟೆ.

ಶ್ರೀ ಜಾಗಿರದಾರರ 'ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಓದಿದೆ. ತಾವೂ ಓದದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾರಾದರೂ ಉತ್ತರ ಬರೆದರೆ ಬರೆಯಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವಿರಾ? 20 ವರ್ಷದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ತಾರತಮ್ಯದ ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಅಸಹ್ಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸುವುದು ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ವಿಮರ್ಶನ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವದೆಂದರೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ನೀವೇ ಸಂಪಾದಕೀಯವಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದು ಹಾಕಿದ್ದರೆ 'ಹೋಗಲಿ' ಎಂದು ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಜಾಗಿರದಾರರ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದೇ ಬಗೆಯದಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈಗ ಖಂಡಿಸುವದಗತ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಭಾಷಣಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಈ 'ಭಗೀರಥ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೃದಯ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಮಾತು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಂಪಾದಕರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ : ಆ ಲೇಖನವು 43 ಡಿಸೆಂಬರ 20ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೈಸೇರಿದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಅದು ತಮಗೆ ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಿ ತಲುಪಿದುದು ಎಂದು? ಅದು ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಇರಲಿ ಇರದಿರಲಿ - ಈ ಬಗೆಯ ಅ-ವಿವೇಕದ ಟೀಕೆಯು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಅದರೊಳಗಿನ ವಿಚಾರದ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಪೊಳ್ಳುತನವನ್ನೂ ಹೊರಗೆಡವದಿರುವದು ಸಾಮಾಜಿಕರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವದು ವಿಹಿತವೇ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮಿಂದಲೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬೇಗ ಉತ್ತರ ಬರಲಿ.

79.

13-3-1948

ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ ವೈ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು Bombay, Poonaಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಎರಡು ದಿನಗಳಾದವು. ಶ್ರೀ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು Bombayಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೊತ್ತಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೂ ಕೈ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದದ್ದಾಯಿತು.

ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಹೋದ ತಿಂಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕಾಣಲೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ University ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕ ಅದೆಲ್ಲ ಮುರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೋ! ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಬೇಕು.

ತಮಗೆ ನಮ್ಮ D.A.V. College ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿರಬಹುದು - ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಅವರ ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬರಿಯಬೇಕೆಂದು. ತಾವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರೆದಿರೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯ, ಪ್ರತಿಫಲ ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ಣಯವಾಗದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವ ಅಗತ್ಯ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದಿರಲಿ ತಾವು P.E.N.ಗೆ ಬರೆಯಲಿದ್ದ ಲೇಖನ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ಕಾಗದ ಬರೆಯಲಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ MAHATMA Pictures ದವರು ತಮ್ಮ 'ರಾಮದಾಸ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಕವನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಬೇಡಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಳಿಸುವದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಈವರೆಗೆ ಅದಾವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆ ಚಿತ್ರ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕವನಗಳಿವೆಯೆಂದೂ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಕಂಪನಿಯವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಂದೇ ಶ್ರೀ M. Subramanya Raje Urs - ಚದುರಂಗ ಭವನ, ವಿ. ವೈ. ಮೊಹಲ್ಲಾ, ಮೈಸೂರು ಇವರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರಬಹುದು. ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಪಟಕ್ಕೆ ವ್ಯರ್ಥ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಬಯಸತಕ್ಕವರೇ ಆದ ಕಾರಣ ತಾವು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜವಾಬು ಅವಶ್ಯ ಬರುವದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ತಾವು ಮೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಗೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವರೇ? ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೆ. ದೀಕ್ಷಿತರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಗದ ಬಂದಿರಬಹುದಲ್ಲ. ಗೆ! ಗೋಕಾಕ, ಮುಗಳಿ ಬರುವರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನಂತು ಬರುವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮ. ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಿಯ ಎ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ : ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಮ್ಮ ಕಾಗದ ಬಂದ ದಿನವೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದೆ - ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು. ಊರಿಂದ ಜನರು ಬರುವುದು ಹೋಗುವುದು ನಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲೋ ಕಾಗದ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟಿ ಮಧ್ಯೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಸಂದರ್ಭವೂ ಇತ್ತು. ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ಮಾತು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಇಷ್ಟು ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು, ಕವಿಯ ಭಾಗ್ಯ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪುಣ್ಯ ರಸಿಕನಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಪಂಡಿತನಾದ ರಸಿಕನಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ Cross word puzzle ಆವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಉತ್ತರ ಆಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೂ Prof. Bendre ಗೆ ತೋಚಿದಷ್ಟು Mr. D.R. Bendre ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. 'ಅಂಬಿಕಾತನಯ'ನ ಭಾವ ಇಷ್ಟೇ ಅಷ್ಟೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ.

ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲು ತಡವಾಯಿತು. ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ. ತಮ್ಮ Text Book Committee (ಅಂದರೆ S.L.C. Texts) ನನ್ನ Royalty ಹಣ 2-3 ವರ್ಷ ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ officeನಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಏನು? ಎಂದು ನನಗಾಗಿ ಕೇಳಿ - ಏನೋ ಹಣ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವಿರಾ? ಇತ್ತೀಚೆ ಅವರು ಪದ್ಯ ಮುದ್ರಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮ. ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನು.1, ನು.2, ನು.3

ಎರಳೆ, ಆಕಳು, ಹೂವು - ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜೀವನವು ರಸಾನುಭವದಲ್ಲಿದೆ. ಸಾವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಲೆ ಇದೆ - ಆದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಜೀವನದ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ತಿರುಳಿಗೆ ನೆರಳಿನ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ. ನೆರಳಿನ ಭೂತವನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಲು ಬೆಳಕಿನ ಪುನಃ ಪುನರಾಗಮನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

2. ಕರು, ಮಣಕ, ಗೋವು - ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೊಳಲಿನ ಗೋವಳ ಇದಿರು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು - ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳ ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ದಿನದಿನವೂ ಪ್ರಭಾತದ ನವಜೀವನದಾಯಕವಾದ 'ಪ್ರಾಣವಾಯು'ವನ್ನು ಹೀರುತ್ತವೆ.

ಪುಟ 8 ನಾಲಗೆ : 'ಗಂಗೆಯಂತೆ ಅಖಂಡಿತ ಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳ ರಸದ ತವನಿಧಿ' ಬಹುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಸೆಲೆ - ಅಂತರ್ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸೋಮದ ಹವಿಸ್ಸು ಬೇಕು. ಅದು ಬತ್ತಿ ಗೊತ್ತಿರದ ಸೆಲೆ.

Page 21 : ಯಜ್ಞ ಅನ್ನ ಪ್ರಾಣ, ಜೀವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವು ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅನ್ನವು ಪ್ರಾಣಮುಖವಾಗಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗುವ ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯಮಕಿಂಕರರಿಂದ ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ನೆಲ-ನೀರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಾಣ, ನಿತ್ಯಾಣವಾಗಿದೆ- ಇದು ಅಸಹ್ಯ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯವಾದರೂ. ಸಾವು ಅನ್ನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಲಾರದು, ಜೀವ ಸಾಯಲೂ ಆರದು, - ಸಾವಿನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಲಿಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿರುವವರೆಗೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ಅನ್ನದ ರಸಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಕು ತೊಂದರೆ ಬಂದು ಅಶಕ್ತತೆಯ ಯುಗಸಂಧಿಕಾಲ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನ್ನವು ಪ್ರಾಣದ ತುತ್ತಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಲಾರದು. ಜೀವವು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಪಾತದಿಂದ ಕೂಡ ಅನ್ನಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಆ ಶಕ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಗಲಿ. ಆ ಕಾಲ ಬೇಗ ಬರಲಿದೆ. ಬಂದಿದೆ.

Page 40 : 'ಶಾಂತಿ'ಯ ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡುವ 'ಸಾಂತಿ' ಅದರ ಅಪಭ್ರಂಷರೂಪ! ಅಂತಸಹಿತವಾದದ್ದು. ಶಾಂತಿ ಅಹಿಂಸಾಶಕ್ತಿ. ಸಾಂತಿ ಹಿಂಸಾಶಕ್ತಿ - 'ಸ್ಮಶಾನ ಶಾಂತಿ'.

Page 44 : ಸಾಮಾನ್ಯ ಜಾಗೃತಿಗಿಂತ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತುರಿಯ ಪಾದದ ಸಮಾಧಿಕ ಅರಿವು ಬೇರೆ ಜಾತಿಯದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ Wakefulness ಪಶುಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲು ಅಷ್ಟೇ! ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಅರೆ ಹುಚ್ಚುತನದ ಕುರುಹು. ಸಮಾಧಿಕ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯ ಶಾಂತಿಯಿದ್ದೂ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಕ್ಲಿಪ್ತ ಎಚ್ಚರದ ಬಂಧನ ಕಳಚಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬೇರೊಂದು ಜನ್ಮದ ಅಂಕುರದಂತಿದೆ - ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಆ ಎಚ್ಚರವು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವ ಲೋಕವು ಭವಿಷ್ಯದಿಂದ ಬರಲಿದೆ.

47 ಪದ್ಯ : ತಾಯಿ. ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಪದ್ಯ ಅಪೂರ್ಣ. ದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೇರುವ ತಾಯಿ ದೊಡ್ಡವಳಾದರೂ, ಆ ತಾಯಿಯೂ ಅವಳ ತಾಯಿಯಿಂದ ತಾನು ಕಲಿತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವ 'ಮಾತೆ'. ನಿಜವಾದ ಮಾತೆ ಮೊದಲಿನವಳು ಪ್ರಾಕೃತ ಮಾತೆ - ಎರಡನೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ತುಂಬುವವಳು - ತಾಯಿಯ ಹುಚ್ಚು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅವಳ ಮಾತುಗಳು ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿನ ನಿಜವಾದ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳು. ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ ಮಮತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ತಾಯಿ 'ಸಿಂಪಿನಂತೆ' 'ಮುತ್ತಿನ ಮೌಕ್ತಿಕೆಗೆ ಬಿಡುಗಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕೇ ಕಾರಣ. ಅದು 'ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ'. ಮೈಗಿಂತ ಮಾತು, ಮಾತಿಗಿಂತ ಅದರ ತಳಹದಿಯ ಭಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೇಲು ಎಂಬುದು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಒಲವು.

ಪುಟ 42 : ಪದ್ಯ 30 ಒಗಟದಾಗ ಅಂದ, (ಮದುವೆಯಾದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ತಮ್ಮ ಗಂಡನ ಹೆಸರು 'ಚಂದ್ರಾಮರಾಯ' ಎಂದು ಒಗಟಕಟ್ಟಿ ಹೇಳುವ

ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ.) ಚಂದ್ರಮನು ಶೀತಲನಿರಬಹುದು, ಪ್ರಿಯನು ಬೆಂಕಿ ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಒಗಟದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಮರಾಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಅಂದು, ಅವನು ತಾಳಿಯನ್ನು ಒನಪಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಲ್ಲ ಪ್ರೇಮಮಾರ್ಗ. ಅದು 'ಅಗ್ನಿಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ಭಾವ -

ಮಟ 19, ಪದ್ಯ 12 : ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬಡವಿ. ಮೇಲೆ ಹಿರಿಯರು. ಕೂಸು ತೊಡೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಎನೋದವಾಡಲೂ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ವಿರಹಾವಸ್ಥೆ.

ಕೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್ ಅವರಿಂದ

81.

Bangalore, 16-8-1943

Dear Mr. Seetharamiah : Herewith I am shifting this burden over to your shoulders, which without your help, I am not able to finish.

Scrutinise the proofs thoroughly, and let the corrections be legible for ME. Have it done as early as possible and send it back by Reg. Book Post.

Mr. Ramanand has written to me, asking about your whereabouts and howabouts, as well as Rajaratnam's. It is joyous news to know that a husband (a Bombay boy, belonging to Nayampally family) has been procured for 'Shanthi' and the wedding is to be celebrated during Dec.

It appears Jayavanthi has given two songs for HMV 'ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾರಮ್ಮ' in Mishra Durg and 'ಹೂವ ತರುವರ ಮನೆಗೆ ಹುಲ್ಲ ತರುವ' in Bhimpalas.

Shanthi, Jayavanthi, Yashodhara, Mrs. Ramanand and Shankru, it appears have come down to Bangalore for a short visit. I have not seen them yet.

If you have a spare of few minutes, write a line to Mr. Ramanand, "Yogavilas", 18, Gopalakrishna Road, P.O. Thiagarayanagar, Madras.

82.

Bangalore City, 9-5-1950

My dear Seetharamiah : Your letter dated 8th inst. Thanks. I don't mind this daughter of mine (Radio) comes to me (to her father's house) annually or periodically for delivery and pickup. It is just the way of every son-in-law. I dare not judge it to be right or wrong.

I shall align and re-tune her. She is borne enough and borne well too. It is amazing.. Her vitality.. She is ready for her services - right now if you please.

So, your coming to Bangalore is almost certain. You have weighed the problem and taken the decision. It is for better, else the thought should have no room at all.

I read your review on Natasarvabhauma by Sri A.N. Krishna Rao in the Sunday Hindu. It was very beautiful. I wish his skin be thin enough for your remarks and suggestions. That book is 'ಅಶ್ಲೀಲ' from beginning to end, not at all fit for young or old; man or woman. It is like Gemini's pictures like Chandralekha or Mangamma, indecorous and inartistic. I wish there was a board of censors.. such writing are bad taste and health for the young and the growing.

Today I have sent you a copy of my mountain in Labour 'ರೂಪದರ್ಶಿ'. May be the 'Hindu' will send a copy to you for review. I have promised myself not to venture on this line any

more. It does not suit me... definitely so. It is a venture. I am satisfied to know I am not scattered.

Will it be long before I see you in Bangalore?

83.

Bangalore, 15-11-1974

Dear Sri Seetharamiah : Many thanks for your letter. I was praying for your recovery all these months, now I am happy - you are recovering. Yours was a very mild stroke, but yet the recovery was slow. It may leave a very small percentage of defect - if not on the palm - on the leg. It will not be much noticeable. You must guard yourself well, against any further strokes.

I think some thing went wrong in the nervous ganglia at the base of neck, other than inside the Cerebrum. Anyway the land was lucky and your friends and dear ones were lucky.

I do not go out into the streets now-a-days for fear of incurring injuries [certainly not death. I am ready to welcome it as my friend and resurrector (ಅನಾಯಾಸೇನ ಮರಣಂ)]. To go out, I have to wear glasses. Although I wear it to read or write, I do not use it continuously. It exaggerates things a bit, and I do not readily see the pits or small mounds on the road. This J.C. Road is the most packed and congested. We are breathing only polluted and diesel gas, and it makes us feel the end of all life when there is no noise from the street.

Having seen the best and the happiest of times and humanity, I feel the hell has come on me now in all its fury and evil. Each likes to exploit the other in every walk of life, and there

is no greater wretch than today Govt. The dog eats dog today; formerly it would not. Is it not time enough for that 'ಸಂಭವಾಮಿ'. Ofcourse he has failed repeatedly, and now he thinks 'Oh, it is all a sheer waste of energy. The wretched humanity cannot be brought round.' I think the 'Jains' were a clever sect. They committed suicide - when life became no longer bearable - or a necessity - and called it a religious or Dharmaic "Sallekha". Only the north pole rodents - adopt it too. The world is definitely over populated and it is growing in geometrical progression. More so in our Land. I think we do remain starved out beggars for eternity.

Trying to be good and honest, I am allowed to breathe the yet tax-free air; everything else has been heavily taxed and I am now at this age working hard - round the clock to balance the expenditure - or Income to Expenditure. I do not know why I am raving. Let mine be only mine.

■

ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ ಅವರಿಂದ

84.

Mysore, 11-3-1966

My dear V.Si. : Your letter was awaiting my return; from Feb. 14, 66 to March 9, 66, I was away from Mysore. They made much of me both in Delhi and Bombay. It is a pity, as you say, my better half - she is so much 'better' indeed - could not go with me to Delhi; my youngest daughter is here with us expecting to be confined. And it so happened that my beloved could not be present at the splendid and touching reception which the Maharaja's college gave me on the 11th February 1966. She is hoping to participate in a similar 'festivity' or

festivities soon. I cannot thank God sufficiently for the great gift He has given me in my life partner!

I know how glad you are because I got the S.A. Award this year; heart speaks to heart, sooner and more effectually. Let there be no formalities between us.

Your generous desire that I should write more books I take as an honour and as a mandate. My longings too are running that way. But you know I am a slow writer, and one not easily satisfied; nevertheless, I must strive hard to fulfil what I hold as tasks set by the Taskmaster.

'When shall we meet again?' I think you will spend the summer in Bangalore. If you do, I will be able to get occasions to spend some time with you. We have lots to talk over, haven't we?

85.

Mysore, 19-1-1970

My dear friend : I accept your felicitations with deep humility and pleasure. It is good of you to remember me at this moment, when I might feel a bit giddy and do really need friends to keep me steady and balanced. Thank you. You have been a staunch well-wisher of mine always, you have in your own way encouraged me to write more and more but I have been rather slow and hesitant. It will be a great day for me when I can present you with a copy of my "Western Poets and Literary Criticism" in Kannada.

I hope to be in Bangalore for a day or two without any engagement in February '70. I should love to visit you and have a long, long talk. My soul is hungering for it.

■

86.

Mysore, 29-7-40

My dear Mr.V.S. : Thank you so much for the 'ಕಾದಂಬರಿ'. I liked it immensely when I read it – the prose. That is, I think, how it should be. While one writes in Kannada, there appears to be a certain artificiality in the construction of sentences. It is different from the form of the thought in his mind. When I read this book, I recognised a freshness, a naturalness and a flow. All this talk is a result, you have guessed it by now, of personal experience, my laborious attempts at writing. Hope this, your prose, catches the Kannada writers.

How is our friend Mr. K.V.R.? I wrote to him last week about Prof. B.M.S's commemoration volume and other things, one of which being the bee in my bonnet.

My regards to him and to Mr. B.V.

87.

Ceylon, 17-8-1951

My dear Sri V.S. : Thank you very much for the letter of 13th inst. The arrangement regarding the house rent is all right. If you are not using the smaller portion of the house, my son-in-law Sri Narahari Rao wants to move into it. Pramila has written to me. They are setting up their new home.

I shall get the pictures of Sigriya and the Sita Site.

I read a short note of your interview with Pandit Nehru in the Deccan Herald. It mentioned specially of your suggestion and Nehru's enthusiastic approval of it. I wonder why D.V.G. and Masti did not join the P.E.N group. D.V.G. wrote to me

in reply to a long letter of mine. I shall write to you about it in my next.

I recently bought a painting of a local artist exhibited in one of the Art Exhibitions. There was not much of good art in the paintings exhibited. This one appealed to me with the sea all round the island. It is surprising that there were not many sea-scapes. A few which were exhibited did not show any life.

I wrote to the Curator, Hyderabad, Archaeological museum for a full set of Ajanta reproductions. I have promised the set to a local Buddhist Assn. Hall. No reply yet.

■

ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರಿಂದ

88.

Chitaldroog, 28-6-48

Dear Sitaramiah : I am dropping the 'Sri', alas that you should have left it to a younger man to set a good example! Forlorn soul is right. Your letter anticipated mine, and you will be interested to hear that the first sentence my mind had framed was exactly the same as yours except for the words 'I hope'. I had clear three hours' time between receiving orders and catching the train, enough to touch somebody for 50 Rs, make a futile effort to learn something about the new college from the Registrar, and rush to the station. No self-pity. In a way we were free (!) to choose.

We have a fine stone building (Dist. Board) which was clearly designed with an eye (or ear?) to acoustic properties – the intention must have been that nobody should hear a word

of what the other fellow says. They have succeeded. Every stone echoes and re-echoes the lowest whisper. But it is an imposing structure, and I am chuckling at the idea that the Science-wallahs cannot possibly have their laboratories and practical classes here. They have a separate building – an old and leaky one, God be thanked, with whitewash two inches thick, and coming off in layers. If it were humanly possible they would have taken the whole of the ground floor here for Physics and Chemistry and the whole of the first floor for Physics and Chemistry. Don't show this to your Science friends. Of course we, as Superintendent are equally interested in Science and Arts.

There isn't a stick of furniture or a sheet of paper. The people appear to be very friendly, are in the habit of shaving, and nobody has yet asked me whether India and Pakistan are now separate countries. It appears to be a healthy place. One feels hungry and thirsty. Water, fuel, and house-room are the three scarcities. They have reserved houses for the staff. As soon as the houses are roofed in, as soon as the flooring is done, the windows and doors set up, the walls plastered, light and water laid in, we shall get possession. It is only a question of time, I am assured.

I wish Chitaldroog - damn it, it shall be ಚಿತ್ರದುರ್ಗ - and Chikkamagalur were on the main railway line. But we shall meet all the same, both here and at your place.

'Larger experience' quotha! As Rollo would have said in his mock-heroic moods. I am feeling utterly dazed and am wondering where to begin.

You didn't expect to draw down so long a letter on your head! Cheerio!

89.

Chitradurga, 16-8-48

Dear Sitaramia : I have taken a pretty long time over the reply to your letter of more than a month ago. Please put it down to heavy work – that will be charity since there was really precious little doing. The one real worry – so far as college work is concerned – is a clerk-cum-accountant who is perpetually achieving mathematical miracles. If you labour under the impression that two and two always make four, please correct the complex. My clerk knows better.

Well, I have done the man's work and got the classes going – they began on the 20th of last month. Stray admissions continued till recently and among them is one interesting specimen, a middle-aged padri, of the long-skirted though unbearded variety. I have had a discussion with him about faith and good works for nearly two hours. I am at present the only teacher of English and am combining all classes for English work. The hungry sheep have been brought up on the Kannada medium and are finding English rather strong meat, if the look of utter mystification on their faces is any evidence.

Last month I went on a week's leave to Mysore, and never did the city appear more lovely. There was some good feed. Let me commend to your attention Pongal at Yamunachar's. Such perfection, such delicate balance of all essential ingredients! I am not much of a trencher-man, but I hold the record for that day.

Chitradurga was designed to make people hungry, and to keep them hungry, unless they develop the art of living on chillies. Coffee sells at two annas a teaspoonful. I have now taken to brewing my own coffee, and I am not mentioning it to frighten you away from this place. Come any time after the 23rd, and you will get coffee not prepared by me, but coffee which will have had the benefit of my criticism. I am off to Mysore today, and when I return it will not be as an unsatisfactory half.

Life has been terribly dull these two months. The hills are very near the town here and I have done a good deal of exploration already. That is the only amusement, barring the production of cacophony when I am alone. There are no books, unless you are interested in Mrs. Henry Wood, in whom the High School library specializes. I actually read one – I am all right though. ಗೆಳೆಯ ತ.ರಾ.ಸು. who is here sent me a Penguin special, and the other day in the Dist Board library I lighted on Axel Munthe hobnobbing with the Epigraphica Karnataka.

I have spread a rumour that I am going on long leave and that has set some good-natured people busy looking for a house for me. I am bringing my family on the chance of getting one.

I had two letters form Karanth. The replies from England and America are both unsatisfactory. England finds that while the pictures of life in the novel are fascinating they are not done from any particular angle, and that it is too long. America (Pearl Buck) is afraid that it may not interest the American public, not universal enough. Go hang, you - American public! When you come here after I set up house we may discuss their criticism, with the greater part of which I don't agree.

And now that I have been sufficiently guilty of bad manners in talking of my own affairs, how about you? Have you found a house? I suppose you must have, since I am told T. L. K. has one. And has your clerk started giving you trouble yet? I understand he has a reputation. Chikkamagalur must be dripping wet, even Chitradurga is.

See if you can come over early next month, by which time I expect to have settled down to quiet home life. I have been too restless to think of paying visits, but I too may get normal next month.

The V. C. paid us – or rather the town – a visit. He found no time to talk to any member of the staff except me and me he couldn't very well avoid. "Where is the time, you know. I have had no sleep all yesterday, you know." Well let me stop. Please write. I shall be back here by the 23rd.

90.

Chitradurga, 19-11-48

Dear Sitaramiah : It was very good of you to write without waiting for the reply I owed to the previous letter, and it is nasty of me to have delayed replying. Instead of an apology let me quote you: "Oh good friend, do think kindly of a not very happy soul." The last phrase is a hopeless understatement. A soul in agony would come nearer to meeting the case. I have been far more than a fortnight in the depths of dejection and ill-health – I don't know which is the result of which. I have the physical ailment super-added, but the other symptoms are the same as yours. About four days ago I remember I seriously wished for the total extinction of the world and all its problems. I believe I am a little less morbid today.

I don't remember what I wrote when I re-directed that letter. I believed I floundered between the stiff-collared 'I have the honour' variety of letter and the glad-neck variety which all well-conditioned humans ought to use. There was a wave of economy on me, and I saved anna and a half by being official in tone.

For heaven's sake build nothing on that announcement in the papers. My listlessness was not in the least ruffled by it – that's all its impact on me. It said nothing about the University. We are an "autonomous duly constituted body." I don't know what they mean by it, but one thing stands out clear and sharp – the Govt. takes no account of us when there are benefits going round. Please paste that in your hat if you have to buy one for the purpose. And don't expect anything by way of fulfilment of the 350/- promise either. I hear Govt. have asked why seniority wasn't followed and why - Lord save us - why N.B's rejected the offer. That's that and now can fly from me to Job's comforters. I am sure they were more tender than I am now. Let us not have hopes and lay up misery for ourselves. I dare not think of my finances. Why call ourselves sordid or pathetic. We are poor. God knows. And modesty apart, we have given the University much more than it has paid us for. We have a right to be indignant. But there isn't a thing we can do about it. I hate the whole business. And all the while the Govt. seems to think we are the pet children of the University! I had better stop probing the wound.

I had a letter from Karanth about 10 or 12 days ago asking for the revised manuscript. I was not in a condition to look into it. But I sat up yesterday and the day before, and I have dispatched it. I was able to reduce the length by about 50 p.p. Madam Nova and her painting have gone out of the novel.

I don't know how Karanth takes it. Seena Mayya's romance at the Kokkarane wedding – I have cut rather unwillingly. S. V. Krishnamurti (of Shimoga) who had gone to England recently has contacted Lord Cecil of New College who has recommended a publisher. It seems he is willing to give a letter of introduction to the firm. I have written to Karanth about it.

About my going there, let November pass please. Just at present I haven't spirits enough even for a walk.

To revert to pay and prospects again – shall we start writing begging letters? Salaries have been raised everywhere, they are all getting annual increments and other benefits while we etc. etc.? We can't send up joint representations, but we can do it individually. Of course I haven't forgotten what happened to the petitions we sent up last year. You can think about it and let me know. I shall write to T.N.S. also about it.

I am sorry I don't sound the least bit cheerful, but you'll forgive me.

91.

Mysore, 9-8-63

My dear Prof. Sitaramiah : Some week ago I received from Mr. Habbu a copy of your 'Pygmalion.' Thank you very much for the gift. I love Shaw; and let me add – throwing to the winds the modern horror of appearing sentimental – his present translator. So the gift is doubly valuable.

The Lord knows (he ought to anyway, having had to give scriptures in so many different languages to so many 'chosen people') translation is a tough job; and 'Pygmalion' has special difficulties of its own. So I am glad it came into your, rather than other, hands.

I have long felt that while colloquial Kannada prose for social comedy has been invented, prose suitable for dialogue in plays of a more serious type had a breakdown somewhere on the way. I think you have got it going again, to the extent possible in a translation. a style neither oppressively colloquial nor with the taint of the 'literary' on it; and also the mean between faithfulness to the original and naturalness in Kannada.

I think I get my Shavian Higgins, Mrs. Higgins, and Doolittles etc. all right. The delight-cum-despair of Mrs. Higgins in her famous son has come out very well, and so has the ebullience which Higgins adds to his learning. I wish all linguists could be served up to us a' la Higgins – but that is by the way.

I share your sigh for greater intellectual ferment in our country, and for honest courage to take a measure of ourselves vis-à-vis standards elsewhere. But we are now so busy closing up windows that probably our generation will end up sighing.

Congratulations. I trust you are in excellent health.

P. S. I have been reading in the papers of the uproar in the Parishat. I don't know the details; but, shades of Venkatanarayanappa, and Srikantiah!

92.

ಮೈಸೂರು, 30-11-1978

ಪ್ರಿಯ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರೆ, ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಾಯಿತು. ಮೈಕೈ ನೋವು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದರೂ ಅದೇನೂ ಅಸಹನೀಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೂತು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. 'ಪತ್ರಗಳ' ವಿಷಯ ಬಹಳ ಉದಾರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ ನೀವು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ.ಯವರ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಅವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ವಿಷಯ ನೀವು ಹೇಳಿರುವುದು ನಿಜ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೂ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದು, ಮನಬಂದಂತೆ ಹಾಸ್ಯ ಕುಚೋದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಶವನ್ ಕಳೆದ ವಾರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ: 'ಅದು ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಮೈಸೂರು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಅಂಥ ಸಹವಾಸ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವಾಗ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ಪರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಲೇ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೀರಿ, ಅಲ್ಲವೆ?

ಆ ಗುಂಪಿನವರಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಸಾಮೀಪ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆಗಲೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ವಿಷಯ - ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ನೋಡುವ ಪರಿಪಾಠ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ತು. ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಗೂ ನಿಮಗೂ ಸೌಹಾರ್ದ ಬೆಳೆಯದಿರಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ - ಆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು - ಅಡಚಣೆ ತಂದೊಡ್ಡಿತು. ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ (ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ) ಹೇಳಿದ ನನಪಿದೆ : ತೀನಂಶ್ರೀ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಸಣ್ಣ ಮಾತಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವೂ ಅಂಥ ಮಾತಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಗೂ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಮಾತನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಒಪ್ಪಿದವನಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿದವನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂಥ ಸಣ್ಣತನವನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಮೀಪ್ಯ (ಬಹುಕಾಲ ಒಂದೇ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು)ವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾಸ್ಯ ಮನೋಧರ್ಮವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂದೇಹವಿರಲಿಲ್ಲ - ಅದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯ.

ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರೊಡನೆ ಏಗುವುದು ನನಗೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಸುಲಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸೋಂಕು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮಿಂದ ಸಹನೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು - ಕೊಟ್ಟೆವು! ಶಿವರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಒಂದೆರಡು ಕಾಗದಗಳಿಂದ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳಿರುವುದು ನಿಜ: "ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚುಚ್ಚು" ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕೋಪ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ 'ಅವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೆ' ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಸಾಚಾ

ಮನುಷ್ಯ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಅತ್ಯವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಉಂಟು!

ಜಿ. ಹನುಮಂತರಾಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ. ಬಿ.ಎ. ಕ್ಲಾಸುಗಳಲ್ಲೂ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಜ. ಆದರೆ ಎಂ.ಎ. ಕ್ಲಾಸಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರು. ಇಂದಿನ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಹಿಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣೆ. ಅವರ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ, ಅವ್ಯಾಜವಾದದ್ದು, ನೇರವಾಗಿ ಹೃದಯದಿಂದ ಬಂದದ್ದು.

ನೀವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವುದೂ ನಿಜ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದದ್ದು ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಬಹುಕಾಲ feeler ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ (211ನೇ ಪುಟದ ಕೊನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳು, 242ff) ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತು ("ನನಗೆ ಯೌವನ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ! ನಡುವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿದ, ವಾರ್ಧಕ್ಯಸಮಾನವಾದ ರೀತಿಯೇ ನನಗೂ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಇದ್ದುದು") ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೆಳೆಯಿತು. (ನಾನು ನಿಮಗಿಂತ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕವನು - 16-6-1900) ನೀವು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಯಾರೂ ಬಳಸಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನವರೊಡನೆ ನನ್ನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತೋ ಈಗ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಅದೇ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ - ನನ್ನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನದಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಸೇರುವುದು ಅಪರೂಪವಾದರೂ. ಆ ಸ್ನೇಹದ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. (ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣವೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದೇ.) ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ವಾತಾವರಣ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಕಳೆದದ್ದು (ಹನುಮಂತರಾಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ) ನನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರೊಡನೆ. ತೀ.ನಂ. ನನಗಿಂತ 7 ವರ್ಷ, ಗೋವಿಂದಸ್ವಾಮಿ 4 ವರ್ಷ, ಕೇಶವನ್ 9 ವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕವರು. ಈಗಂತೂ (ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟರೆ) ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವವರೆಲ್ಲ ಕಿರಿಯರೇ. ನನಗೆ ಹಿರಿಯರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆದದ್ದೆಂದರೆ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ಒಬ್ಬರೊಡನೆ. ನಾನು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ (ಅವರ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ) ಅವರು ಯಾವುದೋ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ robust ಹಾಸ್ಯವುಳ್ಳ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದರು -

ಸಮವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಬರೆಯಬಹುದಾದ ಕಾಗದ. ನಾನೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರ ಬರೆದೆ. ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳೆಯಿತು, ಸ್ನೇಹ (ಗೌರವಮಿಶ್ರಿತ) ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ನಮಗೆ ದೂರವಾಗಿದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಅದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಹುಚ್ಚಾಟ ನಿಮಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಆ ಘಟ್ಟದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ credit ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದು ನನಗಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಆರಂಭವಾದ ದಿನ : ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಿಂದ ನೀವು "From one forlorn soul to another" ಎಂದು ಆರಂಭಮಾಡಿ "Yours affectionately" ಎಂದು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಕಾಗದ ಬರೆದ ದಿನ. ಇದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕದ 251ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಅಂದ ಹಾಗೆ, "ಗಣೇಶ ದರ್ಶನ"ದ ಎರಡನೇ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾರದ್ದು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ; ಬಹುಶಃ ಅದು ಯಾರದ್ದೆಂದು ಊಹಿಸಿಯೂ ಇದ್ದೀರಿ. ಅದು ನಿಮ್ಮದೇ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಒಕ್ಕಣಿಸಿದ್ದೇನೆ ತಾನೆ? ಆ ಕವನವನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಓದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೇಗನ್ನಿಸುತ್ತೋ ಕಾಣೆ. ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಸ್ನೇಹವೇನೋ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ, ritualನ, ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಉಳುಂದೋಗರೆಯ ರೆಸಿಪಿಯನ್ನು ನಾನೂ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಿನ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು (ದೂರಾದ್ಧಂಧೋ ವಾತಿ!) ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ!

ರಾಲೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ-ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅನುಭವ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿಯಾಗಬಹುದು. ನಮ್ಮ ತರಗತಿಯವರಿಗೆ ಆತ ಪಾಠ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ರುದ್ರನಾಟಕಗಳೇ. (ಅವರ ಕಾಮೆಡಿ ಪ್ರವಚನದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯುಂಟು). ಆತ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧಿಗೂ ಬಡತನಕ್ಕೂ ತುತ್ತಾಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು.

ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲ ನಿಜ. ಅದು ನನಗೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವರದ್ದು love-starved ಬದುಕು, ವಿಧಿ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಕೂರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಸೇವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರವಚನ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಏನೇನೂ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ cynicism ಮೊದಮೊದಲು ಬಹಳ ಬೇಸರ ತಂದಿತಾದರೂ ಅವರು ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ mellowness ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿತು. I remember T.N.S and I agreeing that Kannada played Eppie to his Silas Marner.

ರಾಲೊ ಬ್ರೌನಿಂಗ್ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಆತನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕೆಲವು blind spots ಇದ್ದವು. After Bradley there is nothing that anybody can say about Shakespearean tragedy ಎಂದದ್ದು ನೆನಪಿದೆ.

ಆಯಿತು, ಬಿಡಿ. ನ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪರಾಧ್ಯತಿ. All told, they were all great men. If I had my Maharaja's College days to live again, I should be content to live it as of old!

ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ನಾನು ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಿಂತರೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಾ ವಯಮಾದರೇಣ ಭವತಾ ಯಾವತ್ತುನರ್ದರ್ಶನಂ. ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು.

ಮರುಮಾತು : ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಫಾರಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬರೆದದ್ದೇನೋ ಆಯಿತು. ಅಂಚೆಗೆ ಹಾಕುವುದು ಯಾವತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತೋ ಕಾಣೆ - ಅದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಷ್ಟೆ!

ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಅವರಿಂದ

93.

ಮಂಗಳೂರು, 28-6-44

ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಾವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿದ ಕೈಯಚ್ಚಿನ ಪತ್ರವು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳ ಮೊದಲೇ ದೊರಕಿತ್ತು. ಈ ವರೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಕುರಿತು ಏನಾದರೊಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಬೇಕೆಂದು

ತಿಳಿಸುತ್ತಿರೋ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತ ಅಂತಹ ಲೇಖನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಕಟವಾದ ಒಂದೆರಡು ಭಂದೋವಿಷಯಕ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಬರೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬೀಳುವುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಲೇಖನವು 'ವಿವಾದಿ'ಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅಂತಹದನ್ನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ನನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಇಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ತಮಗೆ ನಾನು ಕಳುಹಿದರಾಗದೆ? - ಆಗದೆಂದು ನೀವು ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಆಗಬಹುದೆಂದೇ ನಂಬಿ, ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾದಂತೆ (ಜುಲಾಯಿ ಕೊನೆಯೊಳಗೆ) ನಿಯಮಿತಕಾಲದೊಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ. ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರುವಂತೆ, ಆ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬರೆದ 'ಶಬರಿ' ಎಂಬೊಂದು ಸಣ್ಣಕಾವ್ಯವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ 41 ಪಿರಿಯಕ್ಕರಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ ಸಿ. ಯಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರು ಅದನ್ನು - ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ - ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಚಿಕೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲೆ? ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯವಿದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ -

ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ಲರೊಡೆಯನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ತುಂಬಿದ ಕನ್ನತುಂಬಿ
 ಕಲ್ಲಪುತ್ತಳಿ ಜೀವನೆತ್ತರು ತುಂಬಿ ಸುಳಿದಂತೆ ಸುಳಿದಳು ಮನೆಯ ತುಂಬಿ
 ಮೆಲ್ಲನೊಂದು ಬೆರಳಲಿ ಸಿಡಿಯೆ ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಬಹುದು ಎಂಬ ಪರಿಪೂರ್ಣಾಂಗಿ
 ಹಣ್ಣು ನೇರಿಲ ಹೊಗರಮೈ ಹಾಲ್ಮನ ನುಣ್ಣುನುಣ್ಣನೆ ಬೆಳಗುವ ಶಬರಿ || 1 ||

ಭಿಲ್ಲರೊಡೆಯನ ಮಗಳ ಮದುವೆಗೆಂದು ಬಿಂಜದ ವನಕೆ ವಸಂತ ಬಂತು - ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ. ತಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು 'ಶಬರಿ'ಯನ್ನು ಕಳುಹುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೀತಿ ಇರಲಿ.

94.

ಮಣಿಪಾಲ, 1-11-1976

ಶ್ರೀ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ ಸಾ-ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ.

ತಾವು ಆದರಪೂರ್ವಕ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಂಗಲಪತ್ರಿಕೆ ಕೈಸೇರಿ ಆನಂದವಾಯಿತು.

ಅದ್ವೈತಂ ಸುಖದುಃಖಯೋಃ, ಅನುಗತಂ ಸರ್ವಾಸ್ವವಸ್ಥಾಸು ಯತ್,
 ವಿಶ್ರಾಮೋ ಹೃದಯಸ್ಯ ಯತ್ರ ಜರಸಾ ಯಸ್ಮಿನ್ ಅಹಾರ್ಯೋ ರಸಃ
 ಕಾಲೇನಾವರಣಾತ್ಯಯಾತ್ ಪರಿಣತೇ ಯತ್ ಪ್ರೇಮಸಾರೇ ಸ್ಥಿತಂ
 ಭದ್ರಂ ತಸ್ಯ ಸುಮಾನುಷಸ್ಯ ಕಥಮಪ್ಯೇಕಂ ಹಿ ತತ್ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯತೇ ||

- ಭವಭೂತಿಯ ಈ ಸೂಕ್ತಿಯೊಡನೆ ನವದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಶುಭ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದ 'ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಲಾನಿ ಭವಂತು'.

ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರಿಂದ

95.

Puttur, 26-8-1933

Dear Seetharamayya : Your kind parchment of the 2nd inst. to hand. Thanks very much. The glossary of terms sent by you was unfortunately too late. Of course, I am going to make use of it when the time comes to read its proofs. I am glad to write that I have almost completed the work. Here I have been able to scribble about 1500 pages.* Including pictures, the book may come to 1,500 crown ¼ p.p. I have begun to collect photos for the same but the trouble is in getting a publisher for the cost of photos and blocks alone may come to Rs. 6,000 atleast. The only hope is Bezz. Now, regarding your letter. It's almost an impeachment. You almost picture me as a bloody Shiva whose real joy comes out of his death-dance. And the other charge, i.e., my very puritanical outlook of the cinema; I do hope for good technique and I hate not lovers; what I hate is that American picture sense which sacrifices film for the kiss. The vulgarity with which they show their sex is most revolting. You call that refinement? I hope not. The havoc which that is wroughting on young minds is too

great for a puritan to stand with a smiling face. It is the practical side of the question itself that makes me a puritan if I am such. Mr. Shivarau had come here a month back and I am proceeding to Puttur day after tomorrow. Of course, Dusserah is calling and Karanth is willing. I had invited Mr. Masti to come to us then. On the 27th and 28th, we meant holding a literary festival (not a conference) for which I had asked him to preside. He has not yet replied. Perhaps my letter and the recent criticisms have made him gravely mistrust Kanara. Will you please for my sake go to him and make him come to us? In spite of our apparent inhumanness, we are human. Since we have to issue invitations I want his consent most urgently. I have also issued an invitation to Mr. Venkatachar and he too has not yet replied. If you can make yourself happen to meet him please tell him also not to disappoint us. Lastly, your letters reek with inferiority complexes which you the least of all have any reason to put on. Don't you feel me like a Mussolini or some such stuff !

P.S. ಮುಕ್ತದ್ವಾರದ script is urgent. It is Shiva's dance.

*'ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ' ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭ.

96.

Puttur, 11-7-1934

Dear V.S. : I am in receipt of your kind letter as well as the draft. Mr. Masti's transfer I think was expected sometime back. My Bangalore memories are richer because of him. But of course he as an official shall have to go wherever he is called to it. Chikmagalur is a nice little place – quite the one for a poet. But – I don't think he can have any literary co. there at all. In that respect it will be perfect solitude for him.

When does he intend going there? I mean to go to Chik. in a week.

Re-the complaint against me that I have not written to you.

I have written one letter to your college address & I don't know how you missed it. It was about the negatives. Excepting the *madanikes* of Belur, every other bit has come out well.

I am sending you a print of Mr. Venkanniah's photo. With a little touching the background, I hope it will give a nice print on special paper. Mr. Sharma's did not come out well.

I am really busy – with my Encyclopedia – almost asses work.

This week 'Swadeshabhimani' brings – your funeral notice! I am sure you will get angry with me for the way in which it is written. So much the better – a little less tea.

I am re-writing Economics – reducing the whole thing to very simple outlines & nothing else.

97.

Puttur, 4-8-1934

Dear V.S. : Excuse me for this long delay in writing to you. I am herewith sending your French article with its translation. Regarding the translation, I am placing my friend's letter with it. In Mangalore, I could not find anybody for the task. Just two days back, I returned from my trip to Bhadravati, Kemmangundi. The latter place shrouded in cloud and rain and I had to obtain only one or two bad photos. Of course, Bhadravati gave me a few good photos. Again I had a trip to Belur and Halebid. Belur was all rainy. *Madanikais* this time too were disappointing. Nothing better can come unless

special light is reflected over those dark nymphs. I had a very enjoyable time with Mr. Masti when I had been there. He is busy with his office work. So, finds little leisure now.

One more affair that I have done (for ever?) i.e., regarding Kumari Padmavathi. I must have told you all about her last May. Her difficulty to go against her father's wish was a big block in her way. That was then. Now, since she is definitely leaving for England next month, we have decided to end the matter. She seems to have procured a scholarship for 3 years. In the meanwhile, the world itself may change. So, Karanth is bride hunting. Good commission will be given to those that help him to live a life of sufficient botheration! Have your 'diwankhana' risen up? Please give the acceptance letter to Mr. Iyer.

98.

Puttur, 19-8-1934

Dear V.S. : I want you to, please do this little Bitti for me. I had invited Mr. DVG and Mr. BMS for our dasara celebrations. Mr. DVG was asked to preside over our literary conference – on 13th Oct. and BMS to talk to our people on the 13th night. Now our Gundappa has written to me - that he would feel obliged if I can allow him to accept another invitation from Bijapur falling on the same days. After making a very long standing promise to our committee – I approached Mr. Gundappa as far back in May. Since Bijapur is a border land – he feels that his need there is more urgent. Personally I don't want to stand in the way of his doing his best for the cause of Karnatak. At the same time I fear – our people may feel a little uneasy if he decides going over to Bijapur.

Another point : I wished that Mr.B.M.S., would have good company while coming.He has not yet replied me. Please see Mr. Gundappa on this count. I don't want to press him on account of the priority of my claim. Let him decide as the cause needs. If he decides in favour of Bijapur he is free to do so. Then in that case, please run up to Mr. BMS and request him that he should preside over our literary conference also. If he feels lonely to come, you will have to accompany him even.

Since, I have to give due publicity to our program, I expect your reply by the very next mail. Please don't delay for Mr. DVG also wants my reply – which I have not yet done. One another thing. I had requested Mr. BMS to talk to us on 'love poetry' in the east and west. It was at the request of certain friends who felt a need for a change in our lectures. If he does not like the subject, he is free to choose any other subject that he likes.

99.

Puttur, 10-11-1934

Dear V.S. : Only yesterday I received Mr. Thippayya's letter who it seems came to you the next day I left your place. He seems to be one chain of 'paraks' for Karanth and the inspiration seems to have come from you towards Dasara activities. You people upset me very much by these things. Don't you think that we should learn to be a little more thrifty in expending praises and applauses? Well – to your work – I am only getting some points regarding our entertainments. I am sure, it is to be a material for a few more 'paraks'.

1st Day - Subadatta - You have read the story. It was played as a dance drama without a line of ಸಾಹಿತ್ಯ, with only music.

Chandamma* played the queen of Apsaras and Prabhashankar* the wood-cutter; Shanti,* the wife and Jayavanthi* the daughter. A few other boys played the other apsaras. The wood-cutter's dance is one mainly showing struggle and fatigue though later on, it takes a joyous turn after the receipt of the magic pitcher. The Apsara dance is one of elegance and joy in the beginning. When she sees the wood-cutter is intruding on their privacy, she comes up like a lightning accompanied by her companions. This Chandamma, the tall lady works like a real cobra. In the end comes the drunken mad dance of the wood-cutter, whirling like a top losing his balance to lose the pitcher and gives a sad end.

2nd- ನಶ್ವರ ಪ್ರಪಂಚ - It is a 30 minutes' prose play in one-act. Tale of a lazy householder who, when it comes to a question of work, talks of emptiness of the world. In the matter of eating, yearning for more wealth, he is as anxious as anybody else. It is *Nagara Panchami* day. With a neighbour of his, he talks of ನಶ್ವರ ಪ್ರಪಂಚ alternately with - what all curries have to be prepared that day. The wife leaves the house to get cardamom for payasam. A dog enters the kitchen, which the householder in his laziness forgets to drive away. The meal is spoilt. He quietly orders the wife to prepare a second meal with payasam etc. She gets angry and walks away.

3rd day- Costumes of the world - It was a pageant of the people of the *world depicting* the costumes of men and women of nearly 33 countries, i.e., 60-70 people taking part. In the usual crepe paper dresses etc., each nation was present separately with a short talk about their country. In the end, all the costume wearers were shown in a group. It was a mass of colours quite entertaining. More from P. Srinivas Rao or Raja.

4th Yakshagana not done - The days I don't remember even.

ಭಕ್ತಿ ಭ್ರಾಂತರು-You have seen; ಶೀಲಭಂಗ-ditto; Another prose play.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಿಶಾಚಿ - a 45 minutes' play - Damaged goods. A father with 3 children. One blind, another an idiot, the 3rd a weakling, making a hell of a noise at home - the father gets easily irritated and beats them. To add to the misery, the wife is pregnant crying of pain. He does not want to believe she is pregnant. She calls for the doctor. He keeps mum. He is afraid of a 4th ghost. Neighbour Sinappa comes to know of this. He persuades, but fails to make the man get a doctor. The man goes for bath. The children quarrel. A medicine bottle is broken, a glass piece pricks him and he goes to the doctor. The wife can't bear the scolding, goes to commit suicide. When contemplating death by the well side, Somappa gets her back with the aid of his wife, puts her to sleep. Annappa, the 'yajaman' returns. He is scolded. He gets the doctor. The mother gives birth to a ghostly babe (still born). The father screeches. Doctor comes out, scolds him for his act, says - "You are the 4th pishachi; you, the syphillic father of these children."

It was done well. The children acted beautifully. The fun was - the ladies appreciated the drama most ! The subject is a subtle one - often tragic circumstances provoking laughter, say, the cry of a pregnant woman from behind the screen. But, they took it well.

One new experiment here - we had a screen where 4 dim ghost-like figures were painted. With proper sidewings, it would have looked much better.

ಬದುಕಬಹುದು - musical opera with roister of ಪ್ರಾಸಾ, all dialogue worked in music. A fake priest mis-interpreting his

master's voice goes to admonish the world. The last year ಕ್ಷಯ ending and a new one begins. He says the future is not worth living. He has his two disciples equally stupid who on his advise go to sell their property and dispose off with a daughter. To keep them for the next year is bad. So, dispose them off to anybody. There is chase after ಅಳಿಯ. This is the theme. In the end not finding an ಅಳಿಯ the priest himself to accept her hand. Everything is ready – when Vasanth the child of the future takes her away to his great disappointment. The intervals are filled up by a trio who always sing in chorus and in steps. There are three vagabonds who echo the emptiness of the future. Though the actors failed to do their best – the experiment was quite a success. People could follow the music and the theme. An opera seemed to suit a silly theme very well. It may equally work with a tragic one. Well, the last day was only a hotchpotch of so many things. 'Mand raag'** works beautifully for dialogues. It can be broken into bits and can suit almost any mood.

The manuscript magazines.

It was Mr. Shiva Rao who started the work in our (Puttur) Hr. Ele. Schools of the Taluk. He used to go through almost every issue sent to him, would circulate it among his friends, who would write their opinion on the magazines.

It was started some 4-5 years ago. Since then there is a lot of improvement. The text is of mostly stories and essays. But, picture and illustrations are now being put in large numbers. Cover pages are worked well. ಗಾದೆಗಳು, ಒಗಟುಗಳು, folk songs are regular features. After Mr. Hoysala's coming to the childrens' conference (3 years back) nursery rhymes have come to be additions. There is other ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ poetry too. The magazines give a brief report of the various school activities too, viz.,

1) Childrens' court, 2) Debating society, 3) Stationery society & 4) Board of homes etc., worked and managed by children, helped by the elders to some extent.

There are the village news, market rates too. Over a news item about the bad town lighting of a village Panchayat, caught the eyes of an officer and the matter was taken seriously and the lighting really improved.

Regarding prose matter – not much improvement is seen. Unless various general activities such as nature study, excursions etc., come to play – child themes etc., didn't come at all. Now mostly their essays contain elderly stuff "ಪಾರಮಾರ್ಥಧರ್ಮ" etc. That outlook has to be changed and the children must be made to feel that they are children.

This exhibition got 40-50 magazines – many special dasara fine illustrations came. Magazines from High Schools, College and Elementary schools came. Elementary school magazines came from children of 5-10 years.

More you can concoct.

Art Exhibition – You have seen. A wonderful collection from children, nearly 700 entries from children alone – most of them from elementary and middle school boys – works range from clay work, water colour, line, oil, etc. Ladies contributed a variety of stitching, embroidery. The exhibits were surprisingly outstanding if consider their age and classes. The teachers' section as a contrast was huge failure!

* ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು; ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದರಾಯರ ಮಕ್ಕಳು.

**ಮಾಂಡ್ ರಾಗ

Dear V.S. : Your letter of the 15th. Coming from your hands, I must say that it is a cruel piece of composition. You seem to think that I am trying to make the best out of Nittoor's defeat and want to draw my attention - that the work needs a little more tolerance and charity on my part.

I don't want to plead in this matter. I can show any amount of charity regarding work. Regarding money- I haven't anything myself and I have solely to depend on the press people. *Mr. Nittoor says no fresh agreement is necessary - while admitting the breach. You may understand me or not - I must plainly tell you my position. The press people have refused me the credit which they once did. They want the balances to be cleared and in future, regular monthly clearance of bills. This being the case, how can I help matters? I don't want to write a word more on this nasty topic. It has already ruined me and made me break my promises to so many. That being the case, I can only be an onlooker to these affairs. One word more - being a friend, I don't want you to put me into any awkward position that will further ruin me. I am sorry that I had to write all this.

Part VIII has been sent already.

*ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು; ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರದಿಂದ ಕಾರಂತರ 'ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ' ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಸಂದರ್ಭ.

Dear V.S. : I am sorry that I can't come to Bangalore on the 8th. I will be there either on the 11th or 12th. We are

thinking of coming in a party viz. Salem-Mettur. Mr. Belle Ramachandra Rao, Sadashiva Rau and Molahalli will also come. And one more thing that I have done. That is only to surprise you – things are going smooth and God willing – I am to have a life's companion on the 6th instt. It was so sudden and surprising. You may be shocked to hear that she is not very fair, not very educated and not very grown up and to add, not a Brahmin also ! My friends here including Mr. Shiva Rao have yet to learn the same. Things permitting, I may bring her too to Bangalore which tale please carry to Mr. Iyer. Oh! excuse me – I have taken much of your time on the eve of your Parishath 'Manegarike'.

102.

21-9-1940

Dear V.S. : Your letter of the 18th. Thanks for the same. I am fixing your dates for the 6th and 7th for D.V.G. feels like returning by 9th. Mr. Sreenivas Rao has not replied. Yours is the look out to get him. I am putting him for 'The age of electricity.' Well, your subject Smt. B. Indiramma has accepted.

The book I mentioned to you was Wells *Experiments in Autobiography*. There is everything to commend about it for it is a fresh and straight forward analysis of things, matters and personalities including the author whom he doesn't spare. I first thought of coming to Dharwar, but too much of my time was wasted in court work and I lag very much in Dasara work. I don't also think it is worthwhile coming – for things may become more bitter also. I can well understand your concern in the matter. But one can't help it. If I have been so bitter in my charges, it is because I feel that the Chiefs if they think that the Institution should remain strong and living,

should not be so callous for the respect and rights of others. This your friend is not. Nor anybody's mild reproaches will be of use. If any personal appeal is to be done, it is to be by your people and not non-Mysoreans. Others, whoever they may be are sure to be mis-understood. I don't respect persons anything above Institutions. If they have little value for a constitution which they are supposed to work out, then we too can't be expected to be mild towards them.

I know that my charges are a mixture of big and small ones. If there were small ones, only, they could have been left out. But, in the nature of things they assume an importance like others. They look personal too, I don't deny, but the Jubilee insults are all of that type. Unless he is made to feel that others too have their pride, prestige, etc., which should not be hurt, there is no use. I am no believer in keeping mum in these things. You talk of touchy Sandur episode. Why don't you feel why that man should feel for the uncalled for insult, after having been personally invited and boosted? Did he not condescend to sit with all in Bellary? The policy of sacrificing smaller fish for bigger ones in social matters is a crime. If literary men don't feel for equality, none else may. You may argue that in your taste, it is not feasible. Then, you should not drag non-Mysoreans. Let them live their humble lives.

Regarding his politics in Parishat, I have instances to believe that it is a part of bigger game. He has been never straight to us. We, in the least appreciate his diplomacy. When we asked A.N.K. to apologise for his personal criticisms in Nudi, and when you were angry for his spending over block without sanction, why should you exempt the Vice President from the

same type of failures? That would mean that we nod or wink according to personalities. If things are left to your friend, it will be nothing more than a personal propaganda machine. You will realize the length he is prepared to justify his ways. In the new bye-laws, he has even deleted the clause regarding President's election. It has not been sold to the palace. In 'Savi-mathu', he has clearly put it as an 'election by general body'. Why this humbugger of a constitution? If such ways were not stopped, I am sure it will take matters to bodies other than Parishath to get justice. As for the saving of institutional life in the country, I for one don't believe in them as of subjective importance. They are only of objective importance. If through them new conscience of social culture and justice is not created, then they can better vanish for good. Let them not live as mutts of the decadent age. Do you think that otherwise they will create the much needed unity? Well enough of this shell-fire, it has forfeited a lot of my much needed rest. If I joined the Parishath, it is more because of you than for all the institutional bunkum. Being in it, I shall fight monopolies by whomever it may be. The other option is asking me to clear but which also I am equally happy to do. But between the things I can't lie, I prostrate, tolerating things which even in smaller men I would not. More, in person if temper or literary distemper is still left uncured.

103.

ಪುತ್ತೂರು, 14-7-1945

ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು : ಪ್ರಿಯರೇ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕವನ, ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಸಾಯದ ಫಲವಾಗಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆಯಾದರೂ, ಇತರ ಬಗೆಯ - ಅಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳಾಗಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾನಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಾಗಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜ್ಞಾನಸಾಹಿತ್ಯದ

ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಲವರಾದರೂ - ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ, ಸಹಕಾರ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೇ? ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ - ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಕೂಡಿ ಚರ್ಚಿಸಿ - ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೀರ ಅವಶ್ಯವಾದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡಬಹುದು, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಳತು-ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಏಪ್ರಿಲ್ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮೇ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ - ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲೋ ಸೇರಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುವ ಗೆಲೆಯರ ಗೋಷ್ಠಿಯೊಂದನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಹೆಸರೂ ಮಿತ್ರರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ತಾವು ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಮಾತು - ಈಗ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ, ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ತಾರ್ಕಿಕ ಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ನಾವು ಕೈಹಾಕಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗೋಷ್ಠಿಯು ಸಫಲವಾಗಲು, ನಾವು ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ - ನಾವು ಏನೇನು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು, ಯಾವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಈ ಮೊದಲ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರಿ. ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೊಬ್ಬರನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ, ಅವರ ಮುಖೇನ ಉಳಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಾವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗೆಲೆಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು, ಶ್ರೀ ರಾಜರತ್ನಂ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ರಾಘವಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್, ಶ್ರೀ ಶಂಕರರಾವ್ ಜೋಶಿ, ಶ್ರೀ ಮಾನ್ವಿ ನಾರಸಿಂಗರಾವ್, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಮುಕುಂದ ರಾವ್, ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಅಡಿಗ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ.

104.

Puttur, 28.8.1947

Dear Seetharamayya : Just now after such a long time I sat up to read Puttappa's 'Beralge Koral'. It was occasioned

by the remark of a scholar friend who said he could not make head and tail of the same. With my cynicism I went through it. Apart from its 'shastric' authenticity of the story as depicted here and his usual bombastic mixture of old Kannada with Sanskrit, there is nothing to say against it. It goes on beautifully as a piece of drama. It is moving, is full of emotion and sane development. I am glad I read it, so the credit is yours for bringing it out in P.K*. I and Leela have decided to attend the coming Delhi conference. We will be in Mysore on the 7th eve at the Modern Hindu Hotel. That very night or the next morning, we will get off. Hence, make it convenient to meet us.

* ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ

105.

Puttur, 26-12-1958

Dear Seetharamayya : Your kind letter. I am glad you wrote it, in spite of the troubles you are having. Since coming with Leela, she is O.K., I have shown your letter to her. I am glad that one storm and stress is over. Though she or me had no domestic fends or troubles, the financial strain has been too much. It is daily growing and future is so dark. I only wish that we have the strength to bear it all. With regard to the talk – I had scribbled while at Bangalore itself. *The River* (a musical composition depicting the birth and end of a river) a few have heard it and half of them didn't understand it even. When we think of moods– unless the instrumentalists can sense it, there is no good in our imagining things. A lot is lost. There is again the poverty of some instruments which don't suit certain movements of strength. This is not bad for a week's rehearsal

that is all that one can say. One only discovers potentialities and for further development it is all handicaps and nothing more. Dr. Natesh wants to send it to Delhi. Chalo Delhi!

Of recent, the talk section of A.I.R. tells me whenever I go there that they have posted this letter and that contract. But in 4 recent instances, not one bit of paper came to me! It is a new type of experience. I am at my book – so, busy.

106.

Puttur, 2-2-1961

Dear V.S. : The expected event came on 30th eve at 7-15 pm. My son* passed away after 7 hours of difficult operation. Leela and I served him as best as we could but it was a case of nature's vengeance. A tumor weighing about 1 Kg was in his chest and I wonder why he didn't die an year ago ! The boy's moral nobility gives us peace. Leela and children have borne this event bravely. Thank you for your sympathy.

*ಹಿರಿಯ ಮಗ ಹರ್ಷ

107.

ಪುತ್ತೂರು, 8-2-1961

ಪ್ರಿಯ ವಿ.ಸೀ. : ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ದುಃಖದ ದಿನಗಳು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತೊಡಗಿ, ಹುಡುಗನ* ಮೃತಿಯಿಂದಲೇ ಕೊನೆಕೊಂಡವು. ನಮ್ಮದಲ್ಲದುದನ್ನು ನಾವು ಬಯಸಿ ಬಂತೇನು? ಲೀಲಾ ಮತ್ತು ನಾನು ಹುಡುಗನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅವನ ಹಿರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಯೋಗ ದೊರೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಮಿತ್ರರ ಹಿರಿತನವನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಅದೂ ಒಂದು ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಋಣಿಗಳು.

*ಕಾರಂತರ ಹಿರಿಯ ಪುತ್ರ ಹರ್ಷ.

Dear V.S. : Your letter makes sad reading. Can't help it. I don't think anything intentional took place, but slovenliness to discover what is a miss must have contributed to it.

The seminar was of an average sort, a lot of talk about East-West was there. I was keen on knowing what happens in other States. A Malayalam novel, one of Kannan in Tamil, one of Buchi Babu in Telugu, one of Jainendra Kumar and one of Kannada were discussed.

The presentation was good mostly but I felt from the reviews that the quality was ordinary. Telugu novel- with its author also participating figured bad.

Raja Rao's **Kanthapura** was eulogized. Raja Rao talked for a few minutes like a mystic - on 'Silence.' *Shabda Brahma* vouchsafed in silence. I couldn't get at it.

But atleast something - positive could be discussed about the novels presented to us by the proponents.

My own reading of the western novel is poor to comprehend the latest advances or modes.

We are here – lonely enough without kids, & for Leela it is much more lonely.

I am finishing the work of the Ramayana* & not have thought of the future. Mainly tax & other worries enough.

Last go just going out to Mysore or some other place gives some change at the cost of regular work.

Food situation is bound to create unheard of misery and terror in the country. Often it worries me. What of the poor who can't pay the soaring prices.

Rajarithnam it seems may come to Udupi on the 18th & I also will go there. It is a long time since we spent some time together.

*ಅವರು ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಕೌಶಿಕ ರಾಮಾಯಣ' ಕಾವ್ಯ.

109.

Saligrama, 16-7-74

Dear V.S. : Lucky you have a fine typewriter. I liked its type face very much. I have a typewriter and a typist. But I use the English one rarely. The Kannada one is busy.

I.B.H has been correct in its dealings so far & I am happy that there is one firm which we can rely upon.

Regarding your note on present trends in literature, I rarely go through the stuff. I hate the bile and vituperation. I don't find strong intellectual personalities behind these. I can see only postures. Nothing big can come unless one grows big enough himself.

One sees the dismal state of affairs and untold hardship all round. Character has become its first casualty. We will have worse days and one knows very well that he is but a speck in an ocean. This sobering realization - makes me work harder and live a life that I consider worthwhile. You may be alone - what does it matter? None can deprive of our satisfaction or realization.

I am glad even your illness gave you a chance of seeing the West for what it is. We want to pose as saints. They are content to live as human beings. That is the essential difference.

I am not bored of long letters, but have little patience to write one myself. I have 6-10 letters to answer every day, often answering silly questions. It's the same when you meet people. We seem to live in an intellectual void too.

I am now revising my book on Indian Sculpture for the 4th time! It will have to go with 100 photographs to mean what little I wish to convey.

I did a small memoir on "Drama & I". The experiments & associations etc., come in there. In a way it absorbs time.

I may be able to go over to B'lore somewhere in September.

I expect Aithal here today. The monsoon is weak and farmers aren't cheerful.

P.S. : K.K. Hebbar will be going to Germany this Sept. on invitation. I went with him to Ellora & Ajantha early April.

110.

Puttur, 6-11-1974

Dear V.S. : I have been glancing through 'Hariharadeva' edited by you. I see the date controversy. What interested me is the date of founding of Hampi and the building of Virupaksha temple itself. This controversy accepts that Hampi was founded much earlier than Vijayanagar dynasty. What do inscriptions say about the founding of Virupaksha temple ? When did the term 'Virupaksha' itself come to existence? Prior to Basava? What evidence have we that Hampi was famous during Hoysala period? We may have to take that Hampi city existed prior to Hukka Bukkas. Mallik Kaffar's exploits included Dora Samudra and Warrangal, but not Hampi. Have you come across

any archaeological evidence with regard to these matters? Do inscriptions of Kalachuri King mention of Hampi? Is Virupaksha temple a renovated temple by the Vijayanagar dynasty?

I glanced through the Kannada Sahitya History. More than half a dozen articles repeat the same inferences over and over again. Though there is a 'History', no historical or social picture is to be seen at all. No picture of religious atmosphere is given. With Karla, Bhoja, Kanheri, early Ajantine caves or Vakataka caves give us massive evidence of Buddhistic activities including 'Vajrayana' Buddhism – there is no verbal account of people, belief and times.

Every discussion is about – Textual dates and a lot of names. Quoted texts from Pali, Sanskrit, Kannada etc., are never used giving a picture of the people or country !

Mythology and literature based on it seem to be the only things we have had. Economy and trade, aesthetics of drama, painting and sculpture, architecture are given to the go-bye even when we have massive evidence.

What a sad picture ! When history is proposed to be dealt with – even the little archeological evidence about the society are not mentioned. But dates start from 35,000 B.C.!

ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಅವರಿಂದ

111.

Bangalore, 12-1-1946

My dear ವಿ.ಸೀ. : Please do pardon me for the delay in writing this letter in reply to the one you had left me before journeying to Mysore. I have put myself in touch with the Bank

people and let me assure you that you need not worry. I have also made a payment. This is only for your information and not for PSR's.

You must have received an invitation from the Dakshina Bharath Hindi Prachar Sabha to be so good as to attend the South Indian Writers' Conference to be held at Madras on the 30th inst. Sri Masti presides. Gandhiji opens the conference. Your part is to read a paper giving an account of the development of Modern Kannada Literature. Similar paper will be read in respect of other South Indian Languages. I beseech you not to fail to respond on any account. If I could afford to do so, I would have run upto Mysore to be assured of your acceptance. I do hope the invitation has reached you. I have received a letter from Madras to the effect that they have not heard from you. Even if the invitation has not reached you, please do not allow that fact to stand in the way.

You are expected to take about 20 minutes. You may prepare the account in Kannada or in English and forward it to Madras - or to me. They want to translate it into other South Indian languages, and into Hindi. They want it by the 15th inst. Please do prepare and send it, even if it takes one or two days more.

I shall be grateful if you will write to me a line in acceptance, immediately on receipt of this letter.

Believing you are all well.

112.

Bangalore, 18-5-1974

My beloved friend : I received yesterday evening your letter of the 12th inst. when I was myself about to write to you. It greatly distressed me, but I was much reassured by the facts

that you had yourself written the letter and that you are under Shri Mathur Krishnamurthy's care.

You may remember that when I called at your place on the morning of the 1st inst., you showed me the telegram from the local Air India office and the young people around you were about to go that office to decide on the further steps to be taken. I should have normally called on you that evening, but postponed doing so till the next morning. When I went to your place on the morning of the 2nd, I was told that you had already left for the airport to go to Bombay. So I missed the opportunity of meeting you before you left and, instead of seeing you off at the air-port as I had intended to do. Later on I learnt that you had cabled to them soon after your arrival in London where, I was told, you were met by Shri Krishnamurthy and a number of other friends. Subsequently I was told that they had received a letter from you in which you had stated that you found London rather cold. London weather is always uncertain and it does not surprise me that it turned out to be cold at the time of your reaching there.

I am sure that with the treatment you are undergoing and the care that is being taken of you, you will soon recover your normal health and will be able to see something of the country and the people.

Please do keep me in touch with how you are. All are well at your place. So are we in our house.

P.S. : I found no great difficulty in deciphering your letter.

ಕೆ. ವೆಂ. ರಾಘವಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ

113.

Bangalore, 28-8-1944

My dear Sir : I reproduce below the relevant portions of the passages from Ajax that you wanted. One can easily see

that Prof. B.M.S. has not followed the original verbatim. The epitomisings, expansions, and other innovations that he has effected are not only superb but extremely happy and in keeping with the Indian story adopted. The portion of the Chorus Ode under reference bears almost no resemblance to the original piece.

I. (Aswatthaman : II : 81-86) : Ajax :

Athena : Well spoke! but, tell me now, did you bathe (dip) your spear well in the Argive host?

Ajax : That boast is mine; I deny it not.

Ath. : Did you raise the spear in your hand against the Atridae? ಪಾತಾಂತರ [blood-stain your hand]

Ajax : So, that never more shall they dishonour Ajax.

Ath. : The men are dead; I take you mean it so.

Ajax : Dead. Let them rob me now of my armour.

Ath. : Well, what about the son of Lartius? How has he fared with you? Escaped you?

II. (Aswatthaman : II : 156-165) : Ajax :

Ch. : Oh! Child of Telamon! Never could you go to the left of your mind (i.e. be in frenzy) so far, falling upon the herd. Divine (god-sent) malady must have descended. May Zeus and Phoebus keep us away from the Argive ill – report!

The word Argive is used to denote the Greeks in general. I have tried to be as near the original in the construction of my English sentences as possible and I hope that the meaning, thereby, has not been obscured.

If you happen to meet S.V.S., please tell him to make it convenient to stay here for a day or two more and spend some

free time with us. I hope Karanth is now free from fever and able to move about.

P.S. : The Greek Edition of the Plays I have with me is a very old one (1850) and I do not know if recent researches have resulted in any material change in the text proper or in a clearer construeing of some of the obscure passages. I write this just to tell you that you should rely on Jebb, if there be any significant difference between my rendering and his.

114.

Delhi, 5-12-1964

My dear Sir : I am very sorry that there has been some unaccountable delay in acknowledging your letter and cheque. There was no need for any apology.

Most probably by the end of this month or the beginning of next month the Sahitya Akademi volume of my translation of three Greek plays - Agamemnon, Oedipus Rex and Frogs - will be out. I have just now passed the final instalment of the proofs with strike order. I have taken on my hand 'Oedipus at Colonus' (which would complete the Oedipus Trilogy of Sophocles).

It is true that Prof. TNS has been offered the Professorship of Linguistics in this University. But I learn that he has put almost impossible conditions which the University is neither in a mood nor in a position to accept. So it appears that instead of flatly saying 'no' to his demands a polite reply requesting him to reconsider the offer has been sent.

There was one offer for me of a post of special Scientific Officer in Grade Rs. 1000 - 100 - 1500, and they would give me 1200. But I declined the offer chiefly for two reasons : 1) there would be no vacation holidays and I would be required to attend office between 10 and 5; 2) in all probability the Head Quarters will be at Rourke.

Sri H.S.P's affairs unfortunately continue to be miserable. His wife has not yet returned and he is alone pulling on here.

I may be going to Bangalore during X'mas to attend the dictionary meeting. If by any chance you will be there utilising the X'mas vacation I will surely call on you.

Perhaps by this time you already know that Sri Manjeri has left the National Book Trust.

My daughters send their respects to you.

P.S. : I am very sorry that by some slip the II paper has gone to you the setting of which might have given you some trouble necessitating getting and consulting a number of books. But it is too late to do anything. Not only this, there is further confusion regarding syllabus and any discrepancies will have to be set right by one during the moderation of the paper.

■

ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ

115.

ಧಾರವಾಡ, 8-2-37

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ : ಜಿ.ಬಿ. ಜೋಶಿ ಮಾಡುವ ಸಪ್ರೇಮ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಾವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಗೆ. ಮುಗಳಿಯವರನ್ನು ಸಾಂಗ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ - ಅವರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಗದದ ಮಾತು ಹೊರಟಾಗ, Ivory Finish Hobbs 20+30 ಎಂಬೊಂದು ಜಾತಿಯಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿರಂತೆ. ಈಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಪ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಒಳ್ಳೇ ಕಾಗದ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸಿದೆ; 3-4 ಕಂಪೆನಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದರೂ 'ಸ್ವಾಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಮಗೇ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ತಿಳಿಸಿದ ಕಾಗದ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲೇನಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತದೆಯೆ? ಒಂದು ರೀಮಿಗೆ ಏನು ಬೀಳಬಹುದು? ಆ ಕಾಗದ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದೇ ಜಾತಿಯದು ಒಳ್ಳೇದು ಮತ್ತೊಂದು - ಅಥವಾ ಗರಿ ಕಾಗದ ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಬಹುದೇ? ಧಾರಣೆ ಏನಿದೆ? ನಮ್ಮ ಅಂದಾಜು ಒಂದು ರೀಮಿಗೆ 11 ರೂ. ಮಿಕ್ಕಬಾರದೆಂದಿದೆ. ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು 6 ರೀಮು ಮಾತ್ರ, ಇಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಕಾಗದ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು 6 ರೀಮು ಬೇಗನೆ - goodsದಿಂದ ಕಳಿಸುವ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬಹುದೆ? ನಮಗಂತೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೆ ನಿಮಗೆಯೆ ಬರೆಯುವ

ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮರು ಟಪ್ಪಾಲಿಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಒಳಿತು.

116.

ಧಾರವಾಡ, 9-9-1945

ಪ್ರಿಯ ವೀಸಿಯವರಿಗೆ : ಸಪ್ತೇಮ ವಂದನೆಗಳು. ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ 'ಹಾಗಾದರೆ ಬರೆದೆಯೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ 'ಆಶೆ'. ಆಶೆಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ; ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲ; ಭಯ ಇಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಆಶೆಗೂ ಈ ಮಾತು ನಿಜ, ದುರಾಶೆಗೂ ಇದು ನಿಜ. ನನ್ನದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ನನ್ನ ಆಶೆ ಇದು : ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಶತಗ್ರಂಥೋತ್ಸವದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಭಿನಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ - ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕು. ಸುಕುಮಾರ, ಆವಿದ್ಯ ಯಾವುದೂ ಇರಬಹುದು. ನೀವು Tragedy ಬರೆದರೆ ಅಪರ್ವವಾಗಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಎಣಿಕೆ. ನಿಮಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಬರೆಯಬಹುದು. 2 ತಾಸು 45 ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಬೇಕು. 4-5 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕು. ಆ ನಾಟಕವನ್ನು ಉತ್ಸವದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. 15% ಮುಖಬೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೌರವಧನವೆಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. 2000 ದಿಂದ 3000 ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಇದೇ ಕೊನೆಯವಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ನಾನು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಸಾವಿರ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ನನಗಾಗಿ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಿ.

ದಯವಿಟ್ಟು ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಪತ್ರ ಬರೆದು ನನ್ನ ಚೇತರಿಸುವಿರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷಕರ 9-10 ಜನರ ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸುವಿರಾ? ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿಗಂತೂ ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ದಯವಿಟ್ಟು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

ಗೌರವಧನವನ್ನು ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯದ ಕೈ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

117.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, 29-5-1940

ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ - ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ತಾವು 'ವರ್ಧಾಯಾತ್ರೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಸಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ರ ಬಂದು ಬಹಳ ದಿನವಾಯಿತು. ಊರೂರು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. 'ವರ್ಧಾಯಾತ್ರೆ'ಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಬರೆದುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಓದಿತೋರಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಅನುಕೂಲ ಕೂಡಿಬರಬೇಕಲ್ಲ.

ಗಾಂಧೀಜಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ - ಇನ್ನೂ ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು. ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧಿ ಯಾವಾಗಲೋ!

ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಈ ಸಲ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಇಂಟರ್‌ಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೆಸರು ಎಸ್. ವೇಣುಗೋಪಾಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸೀಟಿಗಾಗಿ ತಾವೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

'ಜಯಂತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ತಿಂಗಳೂ ಒಂದು ಬರಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ಅವು ರುಚಿಸಿತೆ?

ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹೊಸ ಪರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೇನು ವರ್ಗವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ

118.

ಧಾರವಾಡ, 3-9-1941

ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ - ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಶ್ರೀ ರಾಜಮ್ಮನವರ 'ಮಹಾಸತಿ'ಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರ 250 Reprints ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿ ಕಾಗದ ಬರೆದೆ. ಅದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ ತಿ.ತಾ. ಶರ್ಮರು ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಏರ್ಪಾಡಾದೀತೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಾದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಲು ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದು ಹಿತ. ಮರುಟಪಾಲಿಗೆ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಎಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇತ್ತ ಬಂದರೆ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ, ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವಸರವಾಯಿತೆನ್ನಬೇಡಿ. ಈಗಲೇ ನೋಟೀಸ್! ಮುನ್ನುಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ರಾಜಮ್ಮನವರೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದಾರೆ.

ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಬಹುದು. 'ಪರ್ಣಕುಟ'ಯ ಕೂಲಂಕಷ ವಿಮರ್ಶೆ ನನಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಬೇಡಿಕೆ. ನನ್ನ ಶೈಲಿಯ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ 'ನ'ಕಾರ ಬೇಡ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ಬಂತು. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಟಪಾಲಿನಲ್ಲಿ "ಗೈರುವಿಲೆ" ಆದುದರಿಂದ ಬರೆದೆ. ಲೇಖನದ ವಿಷಯ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

'ಉಷಾ'ದ ಲೇಖನ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಬಿಡಿ. ಹಾವಾಡಿಸುವವನು ಹೊಳ್ಳೆಹಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಜವಾಬನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ. ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವನು ತನಗೆ ತೋರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗಾಡೆ ಉಂಟು. "ಇವ ಹಾಲು ಕುಡಿದಿರುವಷ್ಟು ಅವ ನೀರು ಕುಡಿದಿಲ್ಲ" ಎಂದು. ನಿಮಗೂ 'ಉಷಾ' ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅದು. 'ಉಷಾ'ದವನು ಲೇಖನ ಬರೆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಮಿತ್ರರಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಅನೇಕರು ನನಗೆ "ಲೇಖನ" ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ನೀವೆಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

P. S. : ಒಬ್ಬರು "ನೀವು 'ಲಿಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ fine word ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕೆ sex literature ಮತ್ತು ಲಿಂಗಾಯತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಎರಡು ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ 'ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ' ಹೊಗೆ ಕೊಟ್ಟಹಾಗಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮ ಮಿತ್ರರೂ ಹಿರಿಯರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಅವರ ಸ|| ಕೈ. ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು. ಉ.ಕು.ಸಾಂ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಹೃದಯರು, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪರವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದುದನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ತುಂಬಾ ಹರ್ಷಿತನಾದೆ. ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಭಗವಂತ ತಮಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸುತ್ತ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ನನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ನಮನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ.

ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದು' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಅದು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಾಶಕ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾದರೂ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಚನವಾಗಿಯೇ ಫಲಿಸಿತು. ನಾನು ನಿಮಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿರಿಯವ. ನಿಮ್ಮನ್ನು 40 ವರುಷಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಬಲ್ಲೆನೆಂಬುದು ನನ್ನ ತಿಳವಳಿಕೆ. ನಾನು 1930ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಖಾದಿ ವಸ್ತ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಖಾದಿ ಸಹ ನೀವು ಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಗುಣ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಈಗ ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಅದು ಅಂದಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದುದೇ..

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನೂ ಸಹ ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆ, ಲಘು ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗಾರ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಪರತೆ, ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮಹಿಮೆಯೇ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇನೋ ಎನ್ನುವಂತಹ ಸರಳತೆ, ತುಂಬಾ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇದನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಲದ ರಾಜ್ಯ ಅಕಡಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ "ಒಳ್ಳೆಯವರ, ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಆನಂದ" ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ನಾನೂ ಸಹ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನನ್ನ 'ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಣ್ಣನೆಂದೇ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. "ಕಸ್ಟೋದೇವಾಯ?" ಎಂಬ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನಾದರೂ ಅಣ್ಣನೆಂದು ನೆಚ್ಚಬಹುದಾದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜೀವಿಗಳಾಗಿರುವುದೇ ಎಷ್ಟೋ ನೆಮ್ಮದಿ ಮತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ವಿನಯ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ, ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುವ ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯ, ಋಜುತ್ವ, ಕೃತಿ ಶುದ್ಧಿ - ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ನೀವು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಪ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅನೇಕರು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಗದ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾಯಿತು. ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ಬರೆದುಬಿಟ್ಟಿ ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ, ಪ್ಲಾನಿಂಗ್‌ನವರ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೆ. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣ, ಕವಿತಾ ವಾಚನ ಎರಡೂ ಆಯಿತು. ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಆಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾಗಿಯೇ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ಅನಂತರ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು

ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನಿಮಗೆ "ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾಯಿತಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. "You felt like speaking, so you let yourself go. What is wrong in it?" ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರಿ.

ದೇವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ (ಶ್ರೀರಂಗ) ಅವರಿಂದ

121.

Dharwar, 5th December 1936

My dear Sitaramayya : Thanks for your kind and encouraging letter of the 2nd inst. We prepared the list of the 'Worthiest' and you were one of them. So there's no question of finding any 'worthies'. In proposing the subject of ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, we had a double purpose; the first, to take a chance of an authoritative and well-read scholar expounding something about any aspect of the economics of 'United Karnataka' as e.g. the sources, the possibilities etc. If I knew enough to give you more details I would have shunted myself. However, the second or rather secondary puprose was to arrange a lecture **in Kannada** (which is rarely done) about any engaging and interesting economic problem before India or the world today. I would leave it for you to help us fulfil either of the purposes. I hope you have now got the plaineat, as plain as the London fog idea about your subject and lecture. As a matter of fact, personally I have not yet understood exactly what part I am supposed to play in connection wih the Sahityotsava and the Centenary celebrations. I am there simply because one or two of my sincerest friends insisted that I should be there and there you are!

Any how, your lecture is now fixed and I am more pleased since it means that within a short time I shall have the pleasure of meeting you.

Many things I would have liked to mention here, I shall reserve for the 'face-to-face ordeal'.

With the best wishes (and in my capacity as Secretary, with sincerest thanks for your kind (?) consent to oblige us with the favour of – well you know the formula).

122.

Poona, 13-5-1938

My dear 'Vee See' : Many thanks for your experienced advice re : Wife-Child-and Co. However, by the time your letter arrived, it was my turn to take to bed with fever. By long experience in that line, I could shake it off in a couple of days. So ends the jolly (!) vacation, for, from the 16th, on which date I am leaving for Dharwar, another string of events called (a la Bertrand Russell) routine work commences. In my bag are four books recommended by my economist friend - V. Sitaramayya. The one consolation is that there could be no proverbial dust on them.

I was sorry to hear that Gadag also cancelled its programme. Perhaps the Gadag set was not so eager to start with. That's how I read it. It is true that literary and cultural activities do not receive the same public enthusiasm and attention as do political and other 'mob' movements. Yes, Sir, the word between the marks I have inserted deliberately. We need not be so touchy since now here in the world do literary and cultural activities claim public enthusiasm. It's not at all peculiar to

Karnataka. There is one thing I would like to mention. We, of the Parishat, know not the art of advertising. We have no set of wandering vacuums called agitators. We have not invented our own martyrs and self-sacrificers. Whether all this could be done in keeping with decency is more than I can say at *this* moment. But something of that sort of stuff has to be done – is what you and I have to recognise. It was with such an intention that I mentioned in my personal talk with Prof. B.M.S. that the Parishat has to be *Constitutionally* democratised. Haven't we done enough by way of licking the boots of Princes and the Paupered? How many lakhs (of words of sympathy atleast) have we collected in return? How many years have we wasted in concentrating on the handful 'above' to the neglect of the needy but enthusiastic millions? Am I raving?

In writing the above, I have in my mind the new literature and the young writers that Karnataka has to show. Compare them with those in any modern Indian vernacular – and you shall see that ours stand out any time superior and worth any amount of pride. And yet–? Where are we in the making of modern India? Why are we not made known to our own people, so that they can first be proud of us and then, through us of our literary and cultural activities? If any Association were to work to bring about such a state of affairs it is in my opinion, the Parishat and the Parishat alone. I don't know how or why it is not being done. I leave it to persons of greater experience till it is found that neither age nor experience is by itself a virtue in public work. If my policy is wrong, I will have to stick to it till the right one is pointed out to me as achieving that very end. I am hoping that a time will soon be there when policies and not persons will sway our public life.

Sufficient unto the day for the devil in me. I wish I could have stayed longer at Bangalore so that we had talked and discussed rather than waste good money on postage. I still have a chance of going to Bangalore since our meeting has yet to take place. It may come off early next month by which time I hope you will have finished reading this letter.

My namaskaras to Prof. B.M.S. and Sjts. Masti, A.N. Krishnarao and other friends. With the best of wishes,

P.S. : By the way, I have asked Mr. Burli to send you a copy of 'ತರುಣ ಪುರ್ವಸ್ಥಾನ' or 'ಕಮಾಲಾ ಪಾಶಾ' by one ವಿಲಾಸಿ. That ವಿಲಾಸಿ happens to be myself (not for publication). May I have a review from you in one of the English Journals? And your private opinion for my private guidance?

123.

Dharwar, 11-5-1944

My dear ವಿ.ಸೀ. : Since the moment you were gracious enough to grant a hurried 'darshan' to me on Dharwar station, something was worrying me. I had a feeling that I missed to mention something. Now it has come back to me. You remember telling me that both my wife and my ugly self had lost much in health? That remark side-tracked me entirely. Otherwise, I wanted start with, to protest strongly against your ageing so sudden and without consulting your good friends? I definitely didn't like that shadow of what I suspected to be Age. I hope my suspicion is wrong. I don't want ever to miss that look of limit (quest for truth or mischief?) from your eyes, and that disarming smile of Friendship Personified. How I wish we had met for longer enough to talk heart-to-heart completely ruling out the slang of public or literary life! You do require a dose or two of advice from a good friend like me. If you know what intolerable life others like me are having, you are

sure to cheer up. At times we do want to know others are unhappy to make us happy. It's not the devil ಶ್ರೀರಂಗ that says this but the learned professor of Sanskrit.

Now that I have paid what I wanted to first when I saw you, I shall be waiting to be proved wrong.

At Bombay Inamdar told me about your ಚಾಣಿಕ್ಕ-ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ quarrel over some issue of **Shakuntala**. If you have all the reprints and if I could have them, I shall also join battle to make the intended brochure 'weighty' enough. In the meanwhile what about ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ which the ಪ್ರ.ಕ. editorial board was unwise or unfortunate to publish? The Hubli weekly ಕರ್ಮವೀರ has made matters worse by reprinting that article in its issue of 1-5-44 with the remark that every Kannadiga ought to read it. Do you offer any reprints (**not** rebukes) to the author? In Dharwar I am hearing all sorts of rumours saying that 'Vengeance' is not far off from my head. Honestly, could insanity go any further?

Since my return, I am having an attack of severe cold which has also opened a second frontly attacking my wife and children. Life inside, at the moment, is as sultry as outside. Wishing you better.

124.

Dharwar, 9-8-1948

My dear 'VC' : I wonder if you are in touch (with) the Kannada papers in which case you would (be) knowing all the news about my Great Self! Well, here I am back at Dharwar, not because the Govt. packed me back but because I packed off the Govt. Could you believe it? I have actually resigned! What appeared as a transfer seems to be a conspiracy hatched by petty-minded souls (Sic) to drive me

away from Dharwar. For no reason, I was transferred (and both of us represented our unwillingness); for a man as senior as myself – I was placed as an Assistant at B'bay while a comparative kid came here as the Head of the Dept.; there was a vacancy into which I should have been promoted but that post is simply held in abeyance; and, lastly, when I applied for leave this was the reply after 6 weeks : "Under the special circumstances of (your) case, Govt. will have to sanction. You cannot be relieved till the leave is finally sanctioned." And thus replied our friend Pavate! Anyway, I got disgusted. On the 17th inst., I tendered my resignation. No reply. On 29th and 30th, I was unofficially intimated that my resignation had been accepted. But on the 31st I was requested to stay on for a couple of days. What for - nobody knows. So I left a statement with the Principal (Bombay) and simply returned to Dharwar. Till now I know nothing. Under the circumstances, I have no mind to withdraw my resignation. Either I am now promoted at Dharwar only, or they (the authorities) come out openly with whatever they have against me. I am prepared for the worst. Anyway till you hear from me again, you needn't insult me by saying "Prof." on the top of the cover.

In the circumstances in which I offered my resignation (to which honestly I was not prepared) I could not think of any alternative means of livelihood. Even now I have not thought about it. Technically I have to await for the formal letter of acceptance from the Govt. In the meanwhile, here's something to disturb your peace of mind. Do you know who has worked against me. The present Principal at Dharwar with some of our Karnatak colleagues and the great Pavate. Of course, such things can't be proved but the letters from the first and the last now seem to support this information I got.

Well, what more shall I say? I have shifted (entirely due to the large heartedness of the Nadgirs) to one of their bungalows at Sadhanakere.

I do expect to hear some words of consolation or condolence from such a sober critic as you.

125.

Dharwar, 28-3-1949

My dear ಎ.ಸೀ. : It's a long time since I wrote to you, and it is shamefully long not to have accepted your kind invitation to pass your way. Perhaps you had your revenge, both retrospective and prospective, when you desisted, on two occasions recently, from likely visits to Dharwar.

Things have been going on with me as in Act III of Shakespearean tragedies. For one thing, the Govt. never kept up its word and I have written to them that either they do that immediately or accept my resignation. However, it is not that which worries me. Last month I took my family to Poona. You know my wife was unwell, I had her examined. One of her lungs has been affected and now she's in her brother's nursing home undergoing treatment which, luckily for me, is very efficient. But when things are going wrong with me like that, how could I feel relieved just because the treatment is efficient. Almost my entire life I have been a lonely man, with no family and no friends. For 18 years, I found both a friend and a family in this girl from a neighbouring Province who knew neither me nor my language. ಮನೋ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಗತಿಜ್ಞಂ has said Kalidasa and my little wife explained to me, a Professor of Sanskrit, the profound truth of that remark by her very and whole personality. And today I have to face a situation where I have to fight, as all epic heroes fought, to

save that wife for myself from the clutches of fate. I don't know but I hope and hope strongly to succeed. I have not been so wicked intellectually or socially or morally to deserve any punishment which would mean an end for me!

Here I am for two reasons : one, that my wife should have rest in the nursing home where every arrangement has been made; two, for the school of the children (which would mean they would be away from their mother as well). But I am miserable; I am counting days and waiting up for the postman everyday. On the 26th April I am leaving for Poona with my children. After that, I intend to take my wife to Talegaon (near Poona) for two months, as recommended by the Doctor.

I don't know what made me suddenly write these things to you. I don't know if you are still at Chikmagalur. Please acknowledge and let me know where you would be for the vacation.

Have you received a copy of my ಕುಮಾರಸಂಭವ? would you review it for any paper? You will have to overlook a dozen serious misprints.

What news of the Puttur Prolific?

126.

Savitha Prakashan

32-38, Hamam Street, Fort, Bombay

Dharwar, 24-6-1950

My dear ವಿ.ಸೀ. : You are not a man to miss noticing the letter-head, so I come straight to business. The above is going to be a limited concern under whose auspices a monthly and a weekly are to be published at Dharwar. 'We' are setting up

our own press by January '51 at the outside and the weekly would come out only then. From August we publish the monthly to be called ಮಹಾಪೀಠ. And so you know what my request to you is going to be. A very inspired and inspiring poem from you for the first issue is absolutely necessary. I hope a fortnight's time would suffice for Dame Muse to awaken. If we have the poem by the 10th July it would be very convenient; at any rate, we would be much obliged to have it by the 15th July.

Now is another proposal. Have you ever – I am sure you must have – thought about writing essays in Kannada on literary criticism? Could you do that to oblige us? We shall publish the essays monthly and 'God willing', if the concern progresses in the first year we shall make suitable amends for the work you would be doing to oblige us. Personally, I believe such a work is necessary and you are the right man to do it. If you don't fancy literary criticism, you are free to choose your own subject. But we would feel honoured if you could write for us a series of studied articles.

Karanth was here for a week. You must have listened to his *Buddhodaya* from AIR, Dharwar. Perhaps you have seen him on his way back before the letter reaches you.

I am told you are back at Bangalore. Inamdar left almost crying. It is a great inconvenience to him, his family and especially to his children. I have promised him to appeal to you with folded hands to write to the 'Proper authorities' of the Secretariat and help him come back in the second term. We miss him badly in our present venture too.

Please write to me. I hope you will not disappoint me over my above requests. With the best of wishes.

My dear ಎ.ಸೀ. : Thanks for your P.C. It's a pleasure to read from you even if it is just a command to carry out. I have done so. I have told Rao that Haridasa would see him on the 5th and since I also know Haridasa I have said well and good of him. Have you heard of Syngman Rhee? Did you know he is staying at Yadgiri? That's the sum and substance of the Yadgiri affair. Sometimes it is a pleasure to feel like Krishna that I am here in this world, with no desire of mine and yet engaged in work lest the world go amiss but for my lesson. I am sure to be happy and great after my death – though, knowing it, I insist on living as long as possible. If there is God he must be only in some man's heart and I must find him; otherwise, with treachery and falsehood all around how is it that I still have faith in a good world? It is a long time since we met and so to prevent myself from boring you I accepted the limitations of a P.C. Karant was here last week. We are all well. Wishing the same.

My dear ಎ.ಸೀ. : It was a pleasure to read in yesterday's paper the official communique about your election as the President of the Sahitya Sammelan at Kumta. I think, like measles, you had to suffer it once and the sooner it is over the better. Friend Inamdar asks me to pack his congratulations also in this letter.

It's a long time since I wrote to you and much dust has blown over the Indian Skies since. Last September and October I was at Delhi. Only yesterday H.S.Patil writes to

me that my mission this time is very likely to succeed and, as a matter of fact, says Patil (and may his tribe increase for that), any day, I should expect to hear officially that I am appointed as somebody in the Publications Division of the Ministry of Information. If his forecast turns out true I may not be here to witness the triumphal march of the President-elect to Kumta. Even if for some reasons I am here by that time, I would not be going to Kumta. So, selfishly, I am hoping that the President-elect would honour the humble portals of an indigent author by his shadow. The least I expect is to get a free copy of the Presidential speech (I hope it is not to be published in parts!).

All flippancy apart, my dear friend, I am very glad you are elected. I am fed up with the meaningless homilies of many of your predecessors. Our writers have been long needing to be goaded (and guided) by an enlightened criticism and you are the one to do it and do it in the right way. The promise we showed a few years ago now seems further from being fulfilled; the better ones write for money and the younger ones write without study and experience. Ignorance of Sanskrit and Classics, Journalese of the worst type and the radio are murdering our language as never before. So here's a friendly warning; I and some of your friends feel justified in expecting too much from you.

Did you receive the copy of my musings on ಮದನ otherwise called ಅನಾದಿ? It is an experiment and I want your advice and impression before I proceed. When you go to Kumta you will find another experiment in a one-act called 'ಸಂಪದ್ಧರ್ಮ' (to be published in the special issue of ಕಾನಡಾವೃತ್ತ) treating the 'ಆಪದ್ಧರ್ಮ' story of Viswamitra and *Chandala* in my own way.

I beg to draw the attention of the President to that humble effort.

Could you spare time to write to me? My wife and children are all doing well. Here's all the best wishes from.

129.

New Delhi-1, 4-4-1955

My dear ಎ.ಸೀ. : Many, many thanks for your prompt reply. I have already provided myself with the January issue of the Atlantic magazine though I have not gone through its pages as yet. I am feeling too much disturbed since the Song and Drama division has brought in another officer with whom I do not find it either intellectually honourable or culturally decent to think and work. I have already started to look about for 'Pastures new' (no fireworks this time). More of that later.

In November this year the Sangeet Natak Academi is to organize a drama seminar. The object is to give and exchange authorities information regarding the stage in different linguistic regions. Naturally, I have been co-opted. I have agreed feeling sure of help and guidance from Savants like yourself. I would like to start worrying you with one question. Could you help me in finding out experienced persons concerned with acting, production and stage generally who could be asked to write and read papers on allied subjects? The list must preferably include ladies. Could you suggest names from Mysore side?

In addition to that, scholars acquainted with stage and its history would also be invited to read papers. You may write names of such scholars (other than those of Karant and yourself). By the time the sub-committee prepares the details I want to be ready with a list of names from Karnatak.

Karant wrote to me he was going to Mysore. Perhaps he came to Bangalore as well. By the way, I'm experiencing labour pains : this time a drama seems to be in the making (no, not the propaganda stuff). Does it mean I can still write or is it going to be a mis-carriage? I believe that poets, as a rule, die young while dramatists live long. What sayst thou?

Please write to me first about yourself and then about my request above. One of my daughters is already here; the other is coming next week and I have no house to live in except – the one at Dharwar! That is life.

With Best wishes to self, Inamdar, Murthi Rao and Chowdappa.

130.

Bangalore-3, 24-8-1966

My dear ಎ.ಸೀ. : Thanks for your letter of the 18th and particularly for the last paragraph. Since you have kept me in dark about the Academi's interest in finding out about good plays, I am just hoping that you would bring me some good luck. It's rather stupid of me to speak of luck after about $\frac{3}{4}$ of the life-time is over; actually, this is the stage when the distinction between good and bad should cease as practically nothing would be at stake. Sorry for the irrelevant prattle.

I do not know what howler I committed about the date line I mentioned. Anyway now I am in a position to inform you that I have decided to leave on the 29th September with my wife for Bombay. Since later there is a Theatre Seminar at Delhi. I am not sure when I would be leaving Bombay or when I would leave Delhi for Bangalore. There is nothing particular intellectual or otherwise to keep me at Bangalore. I expect

to have some good time in company of my grandson who is likely to get a brother or sister by the middle of October. So both my wife and myself are in no hurry to return to Bangalore.

The other day V.M. Inamdar and P.V.Joshi were here. I got some information from them in case I got a chance of going to Honavar. Joshi told me that from Haveri it is 3 hours' journey for a car or taxi and one can easily go one morning and return next morning to Haveri to catch the mail to Poona. That, however, was only for my guidance. So in case your college work allows it you can have me (i.e. us) on the 30th September and send us back on the 1st October. That is entirely left to your convenience. As a very lawful citizen I arrange for my travels 20 days in advance, so if I know by the 6th or 7th September at the latest it would do. Then I could do all the needful for break and further reservation etc. etc.

How are you getting on? The Honavar Public and the college students should consider themselves lucky to have you there. But who cares these days for scholarship of the intellectual or for integrity of character?

By the way, last month Popular Prakashan published an *Introduction to Bharata Natya Shastra* by the famous dramatic scholar and genius, viz, Adya Rangacharya. Have you seen it? I have still to see it since six author's copies were carried away by friends. Next month revised edition of Drama in Sanskrit with 3-4 additional chapters is expected to be out. With Best wishes.

■

Dear Mr. V. Seetharamaih : I am writing this letter to you with reference to "ನವಿಲು" and my connection with the Rammohan Co. You know all the details of the affair from our talk at Hubli. I expected by this time Rammohan Co. must have done something for releasing books from the press. But today I get a letter from the B' Press stating that nothing has been done, and on the other hand they inform me that the bills will include ware-housing, interest and other charges if the bill is not settled at once and the books are not cleared of the stock. I can't understand what I am to do in this matter. I am really troubled for this. You know my mind well, I don't want to be entangled in any such nasty affair and I do not wish that any one should write to me for settlement of the bill for publication of my book.

Today I wrote a letter to Rammohan Co. requesting them to write a letter to the B' Press clearly stating to deliver the books to me on payment of the printing bill by me on their behalf (your suggestion). I shall keep the books with me. If they pay the amount paid by me to the press and the amount due to me within a month I shall hand over the copies to them. Otherwise I shall deal with the books as I like. They will have no right over them.

You are a well-wisher of mine and of theirs also. Can you do this much work that the Rammohan Co. agree with my proposal and settle the matter quietly. I do not want that RMCo. should lose for me. So I am ready to advance the money for a month but I do not want to complicate the matter by handing over the books to them until they pay me the money. What do you think of this proposal? In my opinion, this is the best I can do.

With much pain in heart I am writing to you about the agreement. I hear that sometimes RMCo. threaten me for the agreement. And their letter addressed to me at Shimoga indicate that mentality. I do not want that I should go to the Court for these affairs. On the other hand I do not like that my books will not be published and the printed books will rot in the press for the fault of RMCo. So I must take proper steps for releasing the books. I know well that the terms of agreement are a little bit obstructing in taking steps. I didn't expect all these things when I was induced to enter into the agreement. All along you were speaking to me that if any trouble would come you would destroy the agreement paper. And it was due to your foresight that it was not registered. I thank you for your kind warning. Now can you kindly send me the agreement so that I can be free from the legal difficulties? RMCo. is speaking in such terms to some people that they will not hesitate to drag me to the legal mire. Do you like that? I am sure you do not. The only way to freedom lies with you. Please reply and save me from these rubbish anxieties.

ವಿಶೇಷ : ನಿಮ್ಮ 'ದೀಪಗಳ'ನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

132.

ಮೈಸೂರು, 25-6-1936

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ : ನಿಮ್ಮಿಂದ ನನಗೀಗ ಒಂದು ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯವಾದ ಮಹದುಪಕಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ, ನನಗೂ ರಾಮಮೋಹನ ಕಂಪೆನಿಗೂ ಏನೋ ಒಂದು ಕರಾರಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ರದ್ದಾಯಿತಷ್ಟೆ! ಆಗ, ಸುಮಾರು ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ನಾನು ರಾಮರಾಯರ (ಬಿ.ಎಸ್.) ಕೈಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಥನ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಸಣ್ಣಕತೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿ (ಕರಡು) ತೋರಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ (ನನಗೆ ಪ್ರಾಫ್ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ) ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಚ್ಚಿನ

ತಮ್ಮಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕತೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದಿನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಳಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಬಳಿಯಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ 'ದೇವ್ವದ ಕಾಟ' ಎಂಬ ಕತೆ ನನಗೆ ದೊರೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಾವು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದೂ ಆಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೀಗ ಅದೆಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ದಿಗಿಲಾಗಿದೆ. ಬಿ.ಎಸ್. ರಾಮರಾಯರನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ಆ ಕಥಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ 'ದೇವ್ವದ ಕಾಟ' ಎಂಬ ಒಂದೇ ಕಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನನಗೆ ದೊರಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಋಣಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ರಾಮಮೋಹನ ಕಂಪೆನಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹರಾಜಾಗಿ ಯಾರು ಯಾರೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆಂದೂ ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಕಥಾಗುಚ್ಚವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ!... ಬಿ.ಎಸ್.ರಾಮರಾಯರ 'personal address' ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಅವರಿಗೂ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆಯ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕೈಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಎಳೆಯುವ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ಮತ್ತೂ ಅನಾಹುತವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನೇ, ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು, ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

133.

ಮೈಸೂರು, 17-4-1943

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ : ತಮ್ಮ ಮಾರೋಲೆಗಾಗಿ ವಂದನೆಗಳು. ಅದನ್ನೋದಿ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕಟವಾಯಿತು, ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಅದುವೇಕವೆಂದು. ನಿಮ್ಮ ಕ್ಲೇಶಪರ್ವತದ ಮುಂದೆ ನನ್ನದು ಒಂದು ಲವಲೇಶ! ನನಗೀಗ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿದೆ! ನಿಮಗೆ ಆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರೂ! ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟದ ವಿಚಾರವಾಗಿ 'ಸ್ವಲ್ಪ' ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವರೂ ಮರುಗಿ "ಸರಿ, ಬರೆಯಿರಿ, ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಾಗಿ!" ಎಂದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ, ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.

ಇನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅನ್ವೇಷಣದ ವಿಚಾರ. ನನಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ಪ್ರದೇಶ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ನಾವಿದ್ದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರದ ಆ ಬೀದಿ, ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣದ ಒಂದೆರಡು ಬೀದಿಗಳು, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ನನಗೆ ಮೂವತ್ತು-ಮೂವತ್ತೈದರ ಒಳಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಆದರೆ

ಸಾಕು. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿತ್ತಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಾರೂ ಇರಬಾರದು! ಸುತ್ತಲೂ ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದವರು ಇದ್ದರಾಯಿತು! ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಜಾಗವಾದರೆ ಅನುಕೂಲ. ಆದರೆ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲದ ತಾಣವಾಗಬಾರದು! ಗಾಂಧೀನಗರ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರ ಅಥವಾ ನಿಮಗೆ ಪರ್ವಯಿಲ್ಲಾ ಎಂದು ತೋರುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಸಿದರೆ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವೇ ಒಪ್ಪಿ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೇ! ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಪ್ಲಾನ್ ಕಕ್ಕಸ್ಸು ಇದ್ದರೆ ಲೇಸು! ಮೇ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭ ಯಾವಾಗಲೋ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ? ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಜೂನ್ 1ನೆಯ ತಾರೀಖಿಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಅಂತೂ ಈ ಕಾಗದ ಆ ಕಾಗದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವಿವೇಕಕರವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಏನೋ! ಮೊದಲೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ತಾಪತ್ರಯ ಇರುವವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಬೇರೆ ಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಬಳಲುವಷ್ಟು ಹುಡುಕುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ! ಇತರ ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೇಲು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಮನೆ ಸಿಕ್ಕೊಡನೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಡು ಗೀಚಿ ಹಾಕಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಮನೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾನೂ ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಬಂದೆ!

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ನಮಸ್ಕಾರಗಳು -

134.

ಬೆಂಗಳೂರು, 27-12-1944

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ : ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಆಳು ಕೂಡ. ಮನೆಯಾಕೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗೃಹೀ ಅನಿವಾರ್ಯಗಳು ನಿಮಗೂ ಅಪರಿಚಿತವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯದಿಂದಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರ.ಕ.ಕ್ಕೆ ಏನು ಕಳುಹಿಸಲಿ? ನಿಮಗೆ ಕವನ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಚಿಕೆಗೋ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆಗೋ? ನಾನು ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆಗೆ "ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ" ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಹಾಕಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿಯೂ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ತುದಿ ಕಾಣುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯಾದರೂ

ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಂಸೆ. ಮುಗಿದರೆ ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮುಗಿದ ಹೊರತೂ ಬೇರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದು ಸುಮಾರು 25,000 ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಕೃತಿ ನನಗೇ ಮಹಾಭಂದಸ್ಸಿನ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಗುರುವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ ನನಗೆ. ನಾನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ! ಶೂನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ!

ಈ ಸಲದ ಪ್ರ.ಕ. ಕೈ ಸೇರಿತು. ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ವಸ್ತುಕೋಶ ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿದೆ! ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನೂ, ಚೊಕ್ಕಟ! ನನಗಂತೂ ಅಂತಹ ಸಂಚಿಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆ ಅದ್ಭುತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸಂಪಾದಕರು ಪಂಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಜಾಗದಂತೆ ಶೂನ್ಯವಾದರೇ ಲೇಖಕರ ಲೇಖನಿಗಳಿಗೆ ಮಸಿ ಇಳಿಯುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ! ದಯವಿಟ್ಟು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಹೇ ಸಂಪಾದಕಪಾರ್ಥ!

ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕಾಗದ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಇತಿ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿದ್ದರೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಿರಿ.

135.

ಮೈಸೂರು, 5-6-1968

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ, ನಮಸ್ಕಾರ! ತಮ್ಮ 17-5-68ರ ಅಭಿನಂದನೆಯ ಪತ್ರ ತಲುಪಿ ಮಹದಾನಂದವಾಯಿತು. ತಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ - ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಕೊಳಲು' ಪ್ರಕಟವಾದಂದಿನಿಂದಲೂ - ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಯಶಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಿತರೂ ಆಸಕ್ತರೂ ಆಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ! ಆಗಾಗ ತಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಂದೆರಡು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಕಾಗದಗಳು ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ. ತಮ್ಮ ಅಭಿನಂದನೆಗಾಗಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನನಗೂ ಜೋಶಿಯವರಿಗೂ ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಒದಗಿದುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದೈವೇಚ್ಛೆ ಎಂಬಂತಿದೆ. ನನ್ನ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ ಕಾವ್ಯ ಮುಗಿದ ದಿನದಂದು, ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಶ್ರೀ ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿಯವರು ಆಗಮಿಸಿ ರಾತ್ರಿ 8 ಗಂಟೆಯಿಂದ ಅಪರಾತ್ರಿ 1 ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿದ್ದರು! 1945ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆ ಘಟನೆ 1968ರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶಕುನಪೂರ್ವವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ?

ಇನ್ನು ಹಣದ ಮೊತ್ತ?! ನನ್ನ 'ಪ್ರೇಮಗಣಿತ' ಎಂಬ ಕವನ ತಾವು ನೋಡಿರಬಹುದು. "ನಾ ಆರು ಕಾಸು; ನೀ ಮೂರು ಕಾಸು; ಕೂಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ರೂಪಾಯಿ ಕೋಟಿ!" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪ್ರೇಮಗಣಿತ'ದ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠದ ಪುರಸ್ಕಾರ ಬಂದುದರಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ, ನನಗೂ ಬಂದುದರಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ; ಹಾಗೆಯೇ ಜೋಶಿಯವರಿಗೂ. ಅಂದರೆ 2+2=4 ಲಕ್ಷ ಬಂದಿದೆ! ಶ್ರೀಮತಿ ರಮಾ ಜೈನ್ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಬಡ್ಡಿ ಸಂದಂತಾಗಿದೆ! ಹಂಚಿದಷ್ಟು ದ್ವಿಗುಣಿತ!

ಏನಾದರಾಗಲಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದು.

ತಮ್ಮೊಡನೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ನಾನು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಮಿತ್ರರಿಂದಲೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತ ಇರುತ್ತೇನೆ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಮಗೆ ಅನೇಕ ವಂದನೆಗಳು.

ತಾವೂ ತಮ್ಮವರೂ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಗುರು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಮಸ್ಕಾರ.

ತಮ್ಮ - ಕುವೆಂಪು

■

ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ

136.

Bangalore, 27-4-45

Dear Mr. Sitaramiah : Today is 27th. I am in despair over an article for the jubilee number. T.N.S., suggested that I may give a sketch called ಮಳೆ which I am printing in my collection ರಥಸಪ್ತಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳು. I contacted Mr.Chidambaram. He says as the books will come out earlier than your number you may not like the idea. However I leave it to your decision to take it or leave it.

As an alternative, I enclose a poem I wrote on Bendre which fortunately I have lost sight of when printing 'ಶಾರದ ಯಾಮಿನೀ'. Would this suit?

I feel really honoured by your asking me to contribute but at present my poetical energy is below its par and I can produce nothing worthy of being printed in P.K*

Trust that Mr.K.C.,** has sent you a copy of ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ—perhaps the title could have been simpler— which please accept with my compliments.

Apologies for writing in English.

* ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ

** ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರಂ, ಕಾವ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು (ಪ್ರಕಾಶಕರು)

137.

ಬೆಂಗಳೂರು, 12-3-1958

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು. ತಾವು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ಇದರೊಡನೆ ಮೂರು ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. 'ಕತೆಗಾರ' ಎಂಬುದು 'ಕತೆಗಾರ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1956 ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಂತೆ ನೆನಪು. ಅದು 1957 ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. 'ಈ ಕತ್ತಲೆ ಈ ದೀಪ' ಎಂಬುದು 1957 ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ - ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. 'ಗಾಂಧೀಸ್ತವ' ಅಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 1956ರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರಿತವಾಗಿದೆ. 'ಗಾಂಧೀಸ್ತವ'ವನ್ನು ಆರಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇವು ತಮಗೆ ಸರಿ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ 1956ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮಲೆದೇಗುಲ ಎಂಬ ಕವನ ಪುಸ್ತಕದ ಕೆಲ ಪದ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ (1955 ಅಥವಾ 1956? ಇದರ ಐದು ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಸಾಲಿನ 'ಭಾರತೀಯ ಕವಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಆರಿಕೆ ಉಚಿತವಲ್ಲವೇನೋ.) ಅಥವಾ ಹರಿಣಾಭಿಸರಣದಲ್ಲಿನ ಒಂದೆರಡನ್ನಾಗಲಿ ಆರಿಸಬಹುದು - ಅಂತೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮಿಚ್ಛೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಏನನ್ನೂ ಆರಿಸದೇ ಹೋದರೂ ನಾನು ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತಡ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ವಿ.ಸೂ. : ಮೊನ್ನೆ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿದ 'ಕೈ ಬೆರಳು' ಎಂಬ ಲಾವಣಿ ತರದ ಪದ್ಯವೊಂದಿದೆ. ಅಪ್ರಕಟಿತವಾದದ್ದು. ಕಳಿಸಿದರೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಘೋಷಿಸಿ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿ.

Dear Sri Sitaramiah : The vision of Honnavar has not left my eyes yet. It is really a lovely spot – perhaps lovely is too tame a word. How can one forget the many shades of the sea's blue against the white foaming waves? I won't have missed that magnificent ದೃಶ್ಯ of Sharavathi being lost in the sea by two minutes – and that would have been my eternal regret. How can I forget your warm hospitality and wonderful exposition of ನವ್ಯಕಾವ್ಯ. Honnavar was an experience. I saw hills, dales, forests, rivers, and the sea and arid land too all within the span of a hundred miles. I thank you for this all. Trust you enjoyed the flavor of the tea which I left with you, of which I regret I could not bring in a sizeable quantity.

Kindly give my blessings to your daughter who looked after me so very well indeed. My respects to your Srimathi.

■

ಎಂ. ಶಿವರಾಂ (ರಾಶಿ) ಅವರಿಂದ

139.

Bangalore, 6-10-1978

ನನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ಕವಿಯಾದ ಪೂಜ್ಯ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ.

ಇಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಭೆಯಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವೂ ಇತ್ತು. ಈ ತನಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ “ತಮ್ಮ” ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ತಾವು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿರಾಕರಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಯಾರೋ ಏನೋ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಖುದ್ದಾಗಿ ಕಂಡು ಮನ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಹೇಗೆ? – ಎಂದೆ. ಎಲ್ಲ

ಸದಸ್ಯರೂ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ 'ನೀವು ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೇಬೇಕು' ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರು.

ಅಲ್ಲನಾದ ನಾನು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿರುವುದು ಸಲ್ಲ. ನೀವು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾನೂ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಕಾಣದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಅತಿಖಿನ್ನವಾಯಿತು.

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ.

140.

Bangalore-3, 11-4-1979

Poojya Dr. Sita Ramiah, I received your letter of 31st March, re : Sri K.S. Nagarajan. Please ask Dr. Nagarajan to send me a copy of his Biodata and his address. Whatever I can, and that is really precious little, I certainly will.

I have burst a blood-vessel in one eye, on account of my Hyper-tension. I am grateful to God because the blood-vessel in the Retina burst, and not a blood-vessel in the brain or heart. I am now truly a ಶುಕ್ಲಾಚಾರಿ, seeing one side of things only and cannot look in depth. I am not very sorry, for I can think out by myself instead of reading what Great Sages have preached.

Because of my handicaps, I have not been able to see you in person. I am sure you will understand my plight.

With respectful namaskaras.

■

141.

Bangalore, 11-11-1949

Dear Sri Sitaramiah : I have enclosed herein a copy of the "List of Equivalents tentatively accepted" at the "Language Conference" held at New Delhi on the 29th October 1949 and the subsequent days. The Conference was convened for the purpose of fixing a standard terminology of constitutional and legal terms to be used uniformly, as far as possible, in all the major Indian languages in translating the Constitution of India. The Hon'ble Sri R. R. Diwakar and myself had the honour of representing Kannada at the Conference.

Many of the equivalents given in the list were accepted after much discussion. It was found in a number of cases that a Sanskrit word which was current in one linguistic region was unknown to or used in a different sense in other regions. In such cases a compromise had to be evolved. The members of the Conference themselves feel that some of the equivalents tentatively accepted are not quite happy. They have been desired by the Chairman of the Conference to consult scholars in their respective linguistic regions and secure their suggestions for improving the list.

May I request you kindly to go through the list, note in it your valuable suggestions and observations and return the same to me by Thursday the 17th instant? I know that the time available to you for attending to this taxing work is very short. But since the Conference is to meet again in less than two weeks for finalising the list, I hope you will kindly excuse me for giving you this trouble at such short notice.

P.S. : I have also enclosed herein a copy of the Glossory prepared by me.

Dear Sri Sitaramiah : It was very kind of you to have sent me a copy of your review-article 'Sanskrit and Prakrt Poetry'. I saw it a few weeks ago in the latest number of the J.O.R., Madras but could not go through it. I was even thinking of writing to you for a copy of it...! In the meanwhile, I paid a personal visit to Bangalore last week but was unable to see you. On my return I was pleasantly surprised to see that a reprint of the article was awaiting me here!

You have done a good service by exposing the hollowness and superficiality of the "trika" system and stressing the fundamental importance of Yati for understanding the structure of Classical Sanskrit metres. I do wish, as you have observed, that our teacher Prof. B.M.S. had worked out his penetrating ideas on Skt. Prosody in a fuller form. I cannot also help wishing that he had written in English too on the subject.

I believe that the music of the Skt. aksara Vrttas has too will, in the ultimate analysis, be found to depend to a large extent on "matraganas", though the rhythm here is subtler and more complicated. In fact, the "fossils" (or rather, the "Yati-units", if we may call them so) and the matraganas (ranging from 2 to 8 matras in harmonian combinations), taking also into account plutas and pauses, should enable us to explain satisfactorily almost all the significant aksara vrttas. It is a pity that Prof. Patwardhan in his Chandoracana contented himself with measuring all the Skt. Vrttas with the matragana foot-rule only, without giving the Yati-idea its proper value. By the bye I don't (see?) any reference to his work in the Jayadaman or in your article.

Lastly, I don't think that Velankar has caught the secret of our Amsa ganas!... Let me close here.

I shall see you when I go to Bangalore for the summer vacation.

■

ಅ. ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯೆ ಅವರಿಂದ

143.

Kolhapur, 21-11-49

My dear Friend : Your kind P.C. to hand. I am glad, you enjoyed your trip to Bombay and have resumed your routine after returning to the station. I am noting below the important papers of Prof. Velankar references to which I have got with me.

1. Vrittajati Samucchaya of Virahangka, Chaps I-VI, Bombay Branch.

Royal Asiatic Society, Vols. V & VIII Pp. 35-96 & 1-28, 1932.

2. Apabhramsa Metres, Journal of the Univ. of Bombay, Vol. II, Part 3, Vol V, Part 3.

3. Svayambhucchandasa of Svayambhu, Journal of Bombay Branch, R.A.S. N.S. Vol II, 1935.

4. Kavidarpana, Annals of the BORI, Poona, Vol. XVI, Parts 1-11 for 1935.

5. Apabhramsa & Marathi Metres, New Indian Antiquary, I, 4, July 1938.

6. Chandonusasana of Jayakirti, Bombay Branch, R.A.S. Vol. 21, for 1945.

7. Chandonusasana of Hemachandra, Ibid, Vols. 19, 20, 1943-44.

8. Prakrit & Apabhramsa Metres, Ibid, Vol. 22.

Some of these papers are pretty long and exhaustive. The offprints of most of them would not be available. When you go to Mysore in the vacation, you may have an occasion to handle the volumes of these journals.

As to the volume, Jayadaman, I have no editorial connection with it. The copies of it can be had from Poona Oriental Book House, 330-A, Sadashiv Path, Poona 2.

If you need any more references, I shall try to supply them to you. Hope this finds your goodself in the best of spirits.

144.

Mysore, 5-5-1975

Dear Prof. Sitaramiah : I was aware of your book Mahakavi Pampa, New Delhi, 1967, since 1970. But it is only last week that I read a major portion of it, both in English and Kannada. I really envy your depth of understanding of Pampa and your style of exposition in English. I was told, only the other day, that you are not keeping well. It shall be my duty to call on you and pay my respects to you when I go to Bangalore next.

I have one request to make to you. You will not disappoint me in the very interest of Kannada Studies which are poorly known outside Karnataka. It is you alone who can worthily translate into English that episode between Bharata and Bahubali which has become a masterpiece in the hands of Pampa. Pampa has out-done his predecessors, and as far as I know (I am open to be corrected) none has equalled him subsequently. You alone can do justice to Pampa. I shall see that it is printed suitably on a worthy occasion.

Dear Prof. Sitaramiah : I was out for a week or so. That explains a little delay in writing to you in reply to your kind letter of the 17th instant. I feel relieved that you have so favourably responded to my request to render into English the Bharata-Bahubali episode from Adi-Pampa.

If you find any student interested in Pampa, the translation might be dictated to him, as and when you find time for it. You may attend to it at your earliest. I shall myself type it for the press with suitable diacritical marks etc. If you can give me an idea how many days dictation would cover, I might even see if I can stay on there for some days and take it down and have it finished at an early date. But this would certainly mean strain for you especially as I am told you do not keep good health nowadays. Anyway I leave it to your convenience. It is better that we do this work soon:earlier the better.

Hope this finds your good self in the best of health and spirits.

■

ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ ಅವರಿಂದ

My dear V. See. : You will excuse me for this delay in replying to you. Practically every day since your departure sweet memories of our stay together rise before me and cheer me up. Your letter has helped this 'vibration of memory'. I have faith in love and service and I have found in you an elderly, yet similarly inclined soul. I am glad that the unusual crop of

holidays occurred during your sojourn on this side, though, of course, you are cursing them for the sake of your students. Your special classes, I fear, will be now everyday feature of your work then!

I have recd. the resolutions of the Sahitya Parishat and noted that about Mr. R.V.J's resignation. It is quite in the fitness of things that he should be asked to reconsider his decision. As to my own desire to write to him, I must confess that I have not been able to decide what I should do. Of course, I expressed my assent to you in our personal talks. But news has come from Poona that neither Gokak nor Bendre is writing to him in view of the present relations. That set me thinking whether it would be good for me alone to write. As I told you in person, letters from us will not produce any effect as R.V.J has not come to understand us as friends. A time will come when we shall understand each other better. But now it seems best to keep mum. If, therefore, I do not write to him, may I hope you will not take it amiss?

I have conveyed your love and regards to Pr. Karve and others. I learn you have sent your book on economics to Pr. Karve with a letter. He will send you a letter of thanks.

I accept your words of advice to me as those of an elder brother. In my efforts at realizing the best in me and making myself most useful to my language and country, it is true that I have developed some bad mental habits like too much thinking and self-analysis. I must learn to take things easy. I must call back the joy that has now fled from me. God bless me and my friends too!

The Secretary of our Sangha is sending today the complimentary copy of the Gathering Photograph. Kindly excuse its small size and accept it.

More whenever you or I feel like meeting, or writing.

147.

Sangli, 18-3-36

My dear V.See. : Yours to hand. I thank you for the information about the medical course. I have almost decided to go over to Bangalore during the festival of May. We shall inquire more about the said course at the time. I am leaving this for Bijapur side on Firday, the 20th inst. After a fortnight's rambles I think of staying in Dharwar and do some reading and writing. In the meanwhile, my address will be: R.S. Mugali, P.O. Muddebihal, Bijapur.

Gokak is sailing for England in coming August. The D.E. Society has recently passed a resolution to that effect. Most probably he is going in for Cantab. It may turn out to be Oxford as well. Bendre is still in Poona. We are all likely to meet at Halasangi near Bijapur where our friends are celebrating Ramakrishna Centenary on 27th and 28th inst. Your thanks for the photo duly accepted. But the Secretary has gone home. He will receive your apologies and thanks in June!

Our Sangha is not yet an ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ. But as I told you, it shall definitely be affiliated next year. The conference of Sanghas is a good idea. I shall be present there. I shall request friends all of them to accompany me.

I have prepared a fair press copy of my ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ. I can spend about Rs. 150 to get it printed. We shall see what kind of get-up could be had for as much when I am in Bangalore. I cannot, however, rise to the level of your high

taste in this matter. I feel glad to let you know that I am admitted as a life member by the Society so that I am now pinned to this place for over 20 years, all things remaining equal, of course.

148.

ಸಾಂಗಲಿ, 16-3-37

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ ತಲುಪಿ ಅದಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾದವು. ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಯೂ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಮೇ-ರಜೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು - ಮಾರ್ಚ್‌ದಲ್ಲಿಯೇ! ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮರಳಿ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಈಗ ಮಲೇರಿಯಾ ಬಾಧೆ ಇಲ್ಲ. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಿರುಗಿದಿರಿ. ನನಗೇಕೆ ಆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೋ! ನಿಮ್ಮ ವಿಜಾಪುರದತ್ತ ಪ್ರವಾಸವು ತುಂಬಿದಂತಾದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಾನು ಈ ಮಾರ್ಚ್-ಏಪ್ರಿಲ್ ಎರಡೂ ತಿಂಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದೆ ಮೇ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬರುವೆ. ಆಗ ಉಪನ್ಯಾಸ ಒಂದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದೋ ನಿಮ್ಮ ಮಮತೆ ಬಲ್ಲದು. ವಿಜಯನಗರದ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಸರಿಯಾದಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಷ್ಟವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗಿದ್ದರೆ ಉಳಿತಾಯವೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅತಿಯಾಗಿ ದುಡಿದು ದಣಿದರು. ನಾನು ದುಡಿಯದೆ ದಣಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ನೋಡಿ ಪ್ರಿಕರ್ವೆಯವರು another ruins of Hampi ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು ನಿಜ.

ಆದರೆ ಈಗ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ. ಹಾಗೆ ಹಂಪೆಯ ಹೊಸ ಬಾಳು ಆದೀತೆ? ಎಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕನಸು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ 'ಗೋಳುಕರೆ'ಯಾ(ಯ?) ಹಾಡನ್ನು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೆ? ಆಗಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಕೇಳುವೆ. ಗೆ. ಗೋಕಾಕನ ಪತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಉತ್ತಮ ಸಾಗಿದೆ. Newdigate Prizeಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕವನವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿರುವನು. ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ದಿನಚರಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಆಗಾಗ ಕಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೇ ಇತ್ತೀಚೆ ಹೊರಡಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಏನು ಕಾರಣ? ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿದ್ದೂ ಯಾಕೆ ಈ ವಿಳಂಬ? ಕೇಳಿ ಅದರ ಪ್ರಕಟಣೆ ಜಾಗ್ರತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪುರ್ಗಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರೊಬ್ಬರ ಲೇಖನ

ಒಂದನ್ನು ನನ್ನ ಕಡೆ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಅದನ್ನು ತೀವ್ರ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

149.

ಸಾಂಗಲಿ, 22-4-1942

ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ : ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನ ಯುಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೃತಿಗಳು ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಒಂದು ಸ್ಮಾರಕೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿಯು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ಸಮಿತಿಯು ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿದ ವಿಷಯವು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತೋರಿದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಮಗೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಫುಲ್ಯಾಪ್ ಆಕಾರದ 10 ಪುಟಗಳಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ ತಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು 1942 ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯೊಳಗೆ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ. ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲವಾದರೆ ಬರಲಿರುವ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ಅಂದರೆ 1942 ನವಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪವಾಡಿದೆ. ಲೇಖನವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಕಳಿಸಿ ತಾವು ಈ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವಿರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಪಂಪಕವಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾಗುವಂತೆ ಆಯಾ ವಿಷಯವನ್ನು ತಾವು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವಿರೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಅಥವಾ ಸೂಚಿಸಲಾಗದಿದ್ದ ಹೊಸ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತೀವ್ರ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮೇ ತಿಂಗಳ 15ನೆಯ ತಾರೀಖಿನೊಳಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು.

150.

ವಿಶ್ರಾಮಬಾಗ್, 7-4-1945

ಪ್ರಿಯ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಲ್ಲಿ ಸಪ್ರೇಮ ವಂದನೆಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ಈ ಹೊತ್ತು ರಜಿಸ್ಟರ್ ಬುಕ್ ಪೋಸ್ಟಿನಿಂದ ನನ್ನ ಲೇಖನವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ

ಎಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸೋಮವಾರ ಅದು ನಿಮಗೆ ತಲುಪಬಹುದು. ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ನೀವದನ್ನು ಓದಿ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಎಷ್ಟು ಅಡಕವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದರೂ ಬರೆದಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಅದು ಪ್ರ.ಕ.ದ 15 ಪುಟದಷ್ಟಾಗುವುದೋ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ಅಂತೂ 2-3 ತಿಂಗಳದ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲ ಅದು. ನೀವು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಪುಟದ ಅಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ 2-3 ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಜೀವನ'ದಲ್ಲಿ ಕೊಡೋಣ. ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ-ಪ್ರತಿ (off-prints) ಕೊಡುವಿರೋ ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟು ತಿಳಿಸಿ. ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಒಂದೆರಡು ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಳಿಸಬಹುದೇ? ಅದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಬರಹದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದೇನೋ ಎಂದು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಕಾಗದ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸುಮಾರು 500 ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಡಬಹುದೇ? ಕಾಗದ, ಅಚ್ಚು-ಇವುಗಳ ಖರ್ಚಿನು ಬರಬಹುದು? ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಡುವೆ.

ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಮುಖವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಮಾಧಾನ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಬರಬಹುದು. ಈ ತಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಏನಾದರೂ ಓದು-ಬರೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವೆ. ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮನ ಬಂದತ್ತ ಸಂಚಾರ. ಶ್ರೀ ಗಿರೀಶರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆಯಬಹುದು. ದೀಕ್ಷಿತರು ದಾವಣಗೆರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆ. ಉತ್ತರ ಬರಲಿ.

151.

Willingdon College, 18-4-48

ಪ್ರಿಯ ಮಾನ್ಯ ವಿ.ಸೀ.ಯವರೆ : ಬೇಂದ್ರೆ ಉತ್ಸವದ ನಂತರ ನಾವು ಕೂಡಿಲ್ಲ, ಕಾಗದ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಪರಾಧಿಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಕ್ಷಮೆಗೆ ಅರ್ಹರು. ಕಳೆದ ಒಂದುವರೆ ವರ್ಷ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಬಿಡುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಹಿರಿಯ ಮಗಳು 12 ವರ್ಷದವಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಾಲಿಲ್ಲ, ಬಾಯಿಯಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವೇ? ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರ ಆರೋಗ್ಯ ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ನನ್ನ *Heritage* ಪುಸ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ 'ನೆಂಕೆ' (Thanks) ಅರ್ಪಿಸಿ ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ

ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಗ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆ ಅಥವಾ ಜೂನ್ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೈಸೂರು ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೆಂಟು ದಿನ ಅತ್ತ ಕಳೆಯಬಹುದು. ಆಗ ನೀವು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಇರುವಿರಾ? ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸವೇನು? ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆ ಬರೆದ ಕವನ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಆಗ ತೋರಿಸುವೆ, ನಿಮ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುವೆ.

ಪ್ರಿಯ ಕೆ. ವಿ. ರಾಘವಾಚಾರ್ ಮುಂತಾದ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಪಂದನೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಇದು ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ಮೇ 10 ರವರೆಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆ ಹೋಗಬಹುದು.

ಪ್ರ.ಕ.ದ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿ ಈ ರಜ ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸುವೆ.

152.

Sangli,8-1-58

ಪ್ರಿಯ ವಿ.ಸೀ.ಯವರೇ : ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ ಕಳೆದ 1-2 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಕವನ ತೀರಾ ಸ್ವಲ್ಪ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಆಯ್ದು ಪ್ರತಿಮಾಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸರಿ ಕಂಡರೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮರಳಿಸಬಹುದು.

ಜೀವನ ಸಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಕರ್ನಾಟಕ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಯವರಿಂದ ತೆರವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಾ ಅರ್ಜಿಹಾಕಿದ್ದೆ. ನ್ಯಾಯತಃ ಅದು ನನಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ರೀಡರ್ ಆಗಿದ್ದ ಹಿರೇಮಠ ಅವರನ್ನೇ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ. ಅಂತೂ ಇದು ತಿಳಿದಂದಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಾ ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದೆ. 'ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾರಥಿ'ಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡಸಿದ್ದೇನೆ. ದೈವ ಕರುಣಿಸಲಿ!

ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

153.

ಬೆಂಗಳೂರು, 15-8-75

ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸೀ. ಯವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ : ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ನಿಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಓದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಅಕ್ಷರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕೂಟದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಅವಶ್ಯ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಲೇಖಕರಿಂದ ಮಾರ್ಜನಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಿಮ್ಮುಗ್ಗಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ. ಅನುವಾದ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿಯದೇ ಆದರೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಅದು ಮೂಲಾನುಸಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ literal ಆಗಿದೆ, ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಅನುವಾದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹುಶಃ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಂಥ ಸಂಪನ್ನ ಭಾಷೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಾಕ್ಯಖಂಡಗಳನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಾಹಸದ ಪರಿಣಾಮ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೃತಕಶೈಲಿಯಾಗಬಹುದು. ಮೂಲವನ್ನು ನೋಡದವರಿಗೆ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಏನೇ ಇರಲಿ ಇದಾಗದಂತೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ಗುರುತು ಹಾಕಿದ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಸೂಕ್ತ ಕಂಡರೆ ನೀವು ಅವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಬೇರೆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು approve ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯ ಮದ್ರಾಸ ಶಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಡಾ. ಶರ್ಮ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀವದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯ ಅಚ್ಚುಕೂಟಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿಮಗೆ ಅನುಕೂಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ *History of Kannada Lit.* ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರಿಂದ

154.

Mysore, 8-4-1932

Dear Mr. Sitaramaiah : I am in receipt of your kind letter. Accordingly I have sent the readings of the stanzas that you have noted. It would have saved me much time if you were

kind enough to note the no.s of the mss.. from which I sent you the readings on a previous occasion. But any how here they are! Please write to me or to Mr. H.R.R. if you want anything more.

I am leaving this place enroute to Madras via Bangalore today at 10 p.m. We may be lucky enough to meet each other. We shall leave this matter to be shaped by Divine Chance. Regarding the mss. of "Kabbigara Kavam", it is not possible to get any help from M.A.R. I hope you know more about him, than I. Also it is no good troubling Mr. HRR. If there are any mss. of the work in Madras, I will let you know as early as I can.

Please tender my best regards to A.R.K. and M.R.S. Hope that you are keeping fit.

155.

Mysore, 6-3-1950

Dear Sir, You know that the B.A. Pass Examination in Kannada took place on the 4th of this month. I feel I should write to you this letter regretting an error that has crept in to the question paper. I do not know how to explain it.

In the 4th question of that paper which deals with "Parasikaru" there are three alternatives. The direction "ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ" does not precede the question. It has been omitted by oversight.

I was an Invigilator on that day in one of the rooms. As soon as this omission was pointed out to me by one of the boys I contacted the Principal and apprised him of the error. I told him kindly to send a notice supplying the omission to be read out in the several rooms. He declined to do it. He tried to contact the Registrar on the phone, but unfortunately he had left this place for Bangalore. Then the Principal asked me whether I was a member of the Board. On my assuring

him that I was one, he told me to go into every room and announce the correction, on my own responsibility. I took it on myself and did as directed. After this I told the Principal to contact the Superintendents of the Examination in the First Grade College here as well as the Philomena College and inform them of the correction. The Principal did not do it. I think he was right as there was no authority for him to do so. The Ms. Paper was with the Registrar and so we could not refer to it. I do not know what has happened in the other colleges at Bangalore and Tumkur.

I learn that some boys have answered all the three questions under the question no.4. If so marks must be given to them. I am sorry I have landed you in this predicament. Have you by any chance omitted the direction in your Ms. of the question paper?

I have informed you of the details of this affair. Kindly consider what to do next. If you think it right please write to the Registrar explaining the procedure in valuing the answers in those cases where in all the 3 questions have been answered.

I was very careful in seeing the question papers through the press. But some how this unfortunate thing has happened. I tremble to think of the idea that there may be some errors in the question papers to come hereafter.

■

ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಿಂದ

156.

Mysore, 12-9-1932

Dear Mr. Sitaramiah : I delivered the packets and the letter to the university today. At first the manager would not receive them as he said that no packets were expected. But he opened one and found that they were the 1932 books. He said that those books might not to have been sent to the university, but should have remained with you.

The manager would not hand me over the packets either, but said he would correspond with you. So that I was obliged to leave the packets with him. He said that an immediate voucher was never given by the university and promised to write to you.

P.S. : I would be highly grateful to you if you could kindly make it convenient to let me know your opinion about the booklets 'ತುತ್ತುರಿ' and 'ಯೆಂಡುಡ್ಡ ರತ್ನ'. I need hardly mention that this is not the first time I have come for your frank opinion and that the same is not for advertisement.

157.

ಬೆಂಗಳೂರು, 25-7-1964

ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರೊ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ - ರಾಜರತ್ನಂ ಮಾಡುವ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು. ಅದಾಗಿ 'ಸೊಹ್ರಾಬ್-ರುಸ್ತುಂ' ಮುದ್ರಣ ಮುಗಿದು ಪ್ರತಿಗಳ ಮಾರಾಟ ತೊಡಗಿದೆ.

ನೆನ್ನೆ Regd. Book Post ಮೂಲಕ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಲೋಪದೋಷಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ತಾವು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವರೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿದೆ. ಪ್ರೆಸ್ಸಿನವರೂ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ತಮಗೇನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿಕೆ ಪ್ರತಿಗಳು ಬೇಕಾದರೆ, ಎಷ್ಟೆಂದು ಬರೆಯಿರಿ. ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ....

ಈಗ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಹಣ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಕಾಗದ, ಮುದ್ರಣ, ವಗೈರೆ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಹಣ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವಾರದಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಬಹುದು.

ತಮಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ತಮಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕಳಿಸಲೋ? ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಅಕೌಂಟ್‌ಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಿ? ಅಥವಾ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ಪಂಕ್ತಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಸಂಘವು ತಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ 600 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಘಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? - ತಿಳಿಸಿ.

ತಮ್ಮ ಕಾಗದ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಇತರ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೀರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

■

ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್ ಅವರಿಂದ

158.

Fergusson, Poona, 7-6-1935

Dear V.S. : I read your letter addressed to Mr. Bendre over and over again and recollected both our emotions and our talk in tranquility. Was it not a joy to come together at Raichur like that? Was it not a splendid thing, that march from the city, with Karant and you and Mugali!

'Undesirable'! Very good! How could you use that word? I am sure we met and liked each other almost on this side of adolatory. In fact, the ground had been prepared for a long time, ever since Bendre and Mugali met you. It only remained for me to say, 'Is this V.C.?'

I have already completed a novel ಇಜ್ಜೋಡು. It will be published in the ಮನೋಹರ ಮಾಲಾ. I am contemplating a *Ring and the Book* - type of play ಶಬರಿ a lyrico-dramatic-narrative poems. I have just begun it. But the college will open now and I will have to close my notebook for five months more.

Mugali told me all about the letter he wrote to you. I suppose we will have a good time of it when you will come to Bombay!

I am afraid Bendre will have to struggle hard. There are some chances of his getting a one-year tutorship in the college. That is not very likely. And he will have to leave it after one year. His deceased uncle's will has yet to be executed.

It may bring him two thousands at the most. We have decided that he should pull on with the tuitions for a few months here. Then, if only he will have to knock at the door of his own Fate.

Any burgeoning on your side? Is it flowers or fruits or both? Do let us know. With love –

159.

Fergusson, Poona-4, 10-1-36

My dear V.S.: I have received a letter this morning that Mr D.V. Gundappa will not be able to attend. It is unfortunate that he should have been clouded like that.

You will kindly remember our talk in Bombay. The Sangha is now approaching you through this letter. And I am sure you will accept our humble invitation. We have fixed our anniversary on Sunday, the 19th inst. The address will have to be delivered in English on any cultural or literary topic relating to Karnatak. We will also arrange for a lecture or two in Kannada; and for a lecture on any general topic in English in one of the sister colleges, if you allow us to do so.

The Wellington College Sangha will celebrate its day on Saturday the 18th inst. So, the best arrangement is to leave by the Passenger train which will arrive by about 7 A.M. on Saturday at Miraj, stay in Sangli and leave by the night train (mail) that will bring you to Poona early Sunday morning. But a day more at Sangli will really be welcome. There also, the lecture will be in English and another in Kannada.

I will let you know the details of the programme soon. Kindly send a reply letter to me and to Mugali presently and oblige. Lovingly yours.

My dear ಎ.ಸೀ. : I have not yet crossed the seven seas! They will be coming down upon me up to the 25th of August when I will suddenly rush away from these mad folk and find refuge in a steamer, most probably the Kaiser-I-Hind and which leaves on 5th September. But I shudder to think of what will happen to me till then! It is not strange that a boy like me should be petted like this? Wish there had been better days for our Province!

Bendre is in Dharwar. I do not know what happened to the Madras post. If Bendre does not get it, he will continue to be in Dharwar. We are only to wait and see how destiny fashions itself.

Bendre's critical speeches and writings are being collected and published. Mugali's plays on ನಿಹಲಿ is being published by the ಮನೋಹರ people. And I myself am trying to see whether my pocket can afford its own edition of my lyrics!

I have spoken to Dr. Pawate about ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ. The view he took of the matter is encouraging. It remains to be seen as to what comes of it. Please ask Mr. Nittur to write a letter to Mr. Pawate, mentioning the significance and urgency of the product and describing the abilities of Mr. Karant. Mr. Pawate, it seemed, expected to receive a letter of the type. Let him also mention the patronage extended in Mysore and Madras.

Like the lazy fellow that I am I did not write to you all, telling you how are you all sent a thrill of life through me in Bangalore. I have fed on it as on honeydew. I lived on honey comb. Convey to all my elders and friends that respect and love of a grateful heart.

Tell D.V.G that I have not gathered strength enough as yet (to) write to him. I will get it one of these days. With love for ever so long. Yours for ever -

161.

Jesus College, Oxford, 19-6-37

My dear V.S. : I slumbered so long over your letter for I missed the Newdigate and was quite gloomy. Then I took some time to think of my return during the vac. (ation) to India, which I am doing, this 18th inst. I will be in Savanur (Dist. Dharwar) upto 25th September (from July 8th onwards), studying frontically.

No Indian can feel happy essentially in Oxford or anywhere outside India, or even in it! Our national disgrace is writ large on our foreheads. I expect Sir R., too, suffers from the same malady.

I suppose the ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಬ್ಬ went off quite splendidly. How I missed it!

I am surprised you didn't get a copy of ಪಯಣ. I am writing to Dharwar to send you one. I had asked them to.

I have heard Masefield, Walter De la Mare, Spender, Herbert Wolfe, Bertrand Russel, and many others. I have seen a number of different plays. But I must confess that I had not much to do with English music as yet. I will try next year.

I will soon leave for India, within three days. I have promised the Society to study like a good boy during the vac. So I cannot see you all! I reserve the pleasure of all talk for next July or so!

Do write to my Savanur address. Probably I will catch up before you write me, with a letter from Savanur. Love to all.

P.S: Please dispose off the accompanying letter as you like.

162.

Savanur, 25-7-37

My dear Vicy : This is my new style of address, after the fashion of an American friend who calls me 'Vicky' (=V.K.)! I took all this time to settle down to my 'New' surroundings and I mooned away my first week. I have now arisen from my planetary dreams. I suppose it is nothing new to you. Poets are so charmingly alike!

It was such a refreshing experience to me to read your strictures on my poems. I would give away most of my learned lumber and my Oxford pretensions for the fineness of your taste. Yes, the poems you mention are my pets too. As for endgelling your sentiments on P. 36, well, my dear Vicy, I must plead perfect innocence. It was myself that I was endgelling. I was trying to quell my doubts; I was trying to uphold the dignity of a simple but intense life against my own fascination for a many sided and magnificent one. The lines are the criticism of an internal conflict. I do not recollect, at the moment, the piece in which you had expressed these sentiments. But I will remember vividly for a lifetime the talk which we had in Bangalore, my charging your group with pure aestheticism and your impeaching ours with metaphysical excess. I admit the justice of that criticism. We approach life through many imaginative auras, perhaps of our own creation. You are nearer to it.

What a splendid thing it is to read from you! You check and correct me in many ways. And I need the straightness of your vision to tone down the oblique fascination of mine!

Kottaligi gave me an idea of the vast net you were casting round me! So, it is to be a tour via Guntakal to Bangalore! It is a privilege to have friends holding us with bonds of love. What would I not give for casting my books away and leafing clean to Bangalore! It will be so exciting. Every one cannot have precious friends inviting one with such genuine affection. But, my dear Vicy, the chains of life are imperative, if the bonds of love are alluring. It is not only the 'Bosses', though they also had many limits to give to me in Poona. It is the problems of home that hold me. My two kids are just recovering from an attack of measles. My wife has to be treated for anaemia. My mother has survived an attack of cholera and does not wish to part with me during my vacation... and so on; so, that is my story. Never mind. I am putting this to you only as an excuse for denying myself one of the very great pleasures of my life, seeing you and other friends in Bangalore. It will be one of my early and sacred pleasures after my next return. Allow me to live incognito for the present, I mean, living for the things that sordidly claim my time & energy now,- shun delights and live laborious days!

With my love to all our elders and friends and, my dear Vicy, to your kids and people. Very lovingly yours.

163.

Savanur, 29-8-37

My dear Veesy: When I read the poem you sent along with your letter (re-read it for I had read it in 'ಕಾವ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'), I wondered at the amazing coincidence. I cannot blame you for having 'Smelt a rat' in my lines on P. 36. But, then, 'ಕಾವ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' has published after I wrote the poem! The verbal coincidence is simply startling. ಒಂದು ತಂತಿಯ ನೀವಿದೇತಕೆ ನುಡಿಸುತಿರುವಿರಿ

ಸುಮ್ಮನೆ?' asks Veesy. And Gokak can be easily taken to reply: 'ಓಂದೇ ತಂತಿಯ ಮೀಟ ಮರೆಯಾದ ದಾಸಯ್ಯ ಗಾನಲೋಲುಪನಲ್ಲ ವೆನ್ನಬಹುದೆ?' But I have explained to you the genesis of the poem. Even if your poem was published earlier, I must have unconsciously made use of the language to contradict some of my own thoughts. To say the least, it would be the height of bad taste to attack one's friend and co-worker in a poem addressed to one's wife! But I am grateful to you for having pointed out what, in my eyes, is one of the most amazing coincidences. I wonder whether your poem was first published in ಜಯಕರ್ನಾಟಕ earlier than in 'ಕಾವ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'.

Anyway, love your ಗೀತೆಗೆ. The word-effect is wonderful and seems to reproduce the variations of music itself. And you know, I love those sentiments of yours. I am fast ceasing to be a mere dreamer, which I was sometime back! Well, we will sing, together now.

I am so glad you like my journal. A man writing ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆ would have got an infinite deal out of a visit to England. Working under great pressure of study, I have done what I could. And I am glad I have not disappointed you. It is the loneliness of the Indian student that leads to his degradation in England. I mean to make a novel out of it!

I have seen Bendre's copy of your Book on Finance. But I cannot entertain your thoughts of it. None else could have done it as well, let alone 'Better'. And it is more needed than all our sentimental poetry today!!

My people are now doing quite well. My holiday return filled a psychological gap in the family. And I can now return to Oxford, a livelier man and face life (29th September). I will leave Savanur about 20th Sept.

Convey my best regards to D.V.G., B.M.S., and Masti and other friends. I will send an account of my visit to the Lake Districts to D.V.G., when I visit them! Lovingly yours.

164.

W.C. 14-4-41

My dear We See: So you have realised your letter yourself and set Hoysal on me with his 'We Go'. He is a splendid discovery. And I am proud of him. You have your own quiet way of bringing friends together and joining them in holy 'wedlock'!

I liked your epistolary attacks on ಹೀತನಳು very much. I think you have hit the nail on the head by referring to my 'open calls of doom' and my 'flood of sadness'. It is quintessential criticism. You have labelled me but, in fairness, I must bear the label. I must get over the mannerisms you note.

Pandari is getting to be more mischievous than ever. Mugali is better, with Mrs. Mugali steadily recovering her health. We play tennis every morning.

As for the publication of your poems, you must have stormed Bendre duly who, this month, is in Bangalore. He was responsible for it.

So, you are the editor! Good. I shall prepare some heavy stuff for your digestion, no, purveyance!

You can send the Ardhamagadhi book. I will get it reviewed.

Yours ever and with love.

My dear Wesee : Please convey my heartiest felicitations to your daughter and son-in-law. We were also delighted that you had such an auspicious occasion in your house. Bless the ವಟು for me.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಜೂನ್‌ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮದುವೆ ಇತ್ತು - ಬೆಂಗಳೂರು ಗಂಡು. ಆ ಮನೆಯವರು ನಿಮ್ಮ 'ಮನೆ ತುಂಬಿಸುವ ಹಾಡ'ನ್ನು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡಿಯೇ ಹಾಡಿದರು. ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ 'ಶಬರಿ'. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯ ಒಂದು ಜೀವ ನಿಮ್ಮ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಸನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! - ನಿಮ್ಮೊಲವಿನ

My dear Wesee : I got a copy of ಅಭ್ಯುದಯ today and - to my utter delight-saw your ಒಡನುಡಿ (a new name and kind). God bless you. You have put me down as I am. I hate praise but my soul yearns for interpretation and evaluation you have given it to me. I have not referred to it in my foreword because I never thought you would write one.

Previous to the day I left Secunderabad, I got your 'ಪ್ರಗತಿ' review, minus page 2 which probably contained a kind word for me. Imagine the result! It went over all my mind and body like molten fire, but cleansing. Reconciled as I was to its medical effect, I fretted that my beard should be singled like this. I said to myself I shall never think of V.C.now, never talk to him. I did not write to you, I said, ಪೌಲಾಘೂ for sometime! But all along my whole being cried out, Wesee is Wesee.

But surely, my iron-bearded fellow worker, a friend, you could have been a little less hurtful? Perhaps I should see the 2nd page. That would set the focus right.

But your ಒಡಸುಡಿ has made me vibrant. I thought that it was impossible to get you to write it, even as it is to make you recite in public. But the miracle has happened.

What should I do now? I shall review your ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್, for which thanks. I shall plunge my sword deep into it, I think it is a good game, probing our best men, after a due word of praise, it will teach our people to be manly.

167.

Baroda, 13-4-46

My dear ಎ.ಸೀ. : I returned from Visnagar last night. My first reaction was rather disconcerting. Imagine an old medieval town (village) where you have to make your road every time you move, a soil which is half sandy. Dogs, monkeys, donkeys haunt the streets. The dogs do not care to move even when a lorry is about to pass over them, they are so lethargic. I was reminded of Waverley's first entrance into a highland village. The village is the very picture of insanitation though there is underground drainage and water-supply. The town is like a labyrinth, houses within houses and lanes within lanes. It is today as it must have been two centuries ago.

But the people are good. They are also politically conscious. I was at the Govt. Rest-house with the Chief Engineer. I also met the donor. He is a very nice man and invited us to dinner. The College, luckily, is being built outside the town, near the station. New developments are being planned, two main asphalted roads, three housing societies with plots assigned all round the college and a larger power-house for electricity. In a few years' time a new town is likely to grow up round the college. There are already two High Schools with about 700 students and a High School for girls will also soon come up.

Visnagar is about 9 hours' run from Baroda, 4 hrs from Ahmedabad. The trains from Ahmedabad to Visnagar are most unpunctual now-a-days, like Hyderabad locals.

My immediate problem was to fix up quarters for my staff. I moved with the Mamlatdar and local leaders of the Prajamandal (strange combination) and succeeded in securing 8 tenements outside the town and five inside. God be kind to those who are to live inside the town!

I myself will have to put up in an old-fashioned bungalow near the college, till my quarters are ready, for about 8 months. Two families will at least be living in close proximity. The whole town is enthusiastic about the college and it will be good pioneering work, building it up, as a Govt. man for the people.

Baroda is quite pleasant compared with Visnagar which is a furnace. I am glad I won't have to go there till June 5, when I propose to move with my family, after a brief holiday from Dharwar.

Everything else is O.K. I have a whole heap of exam. papers to be gone through and I shall be busy with them for sometime.

168.

Visnagar (N.G), 9-7-46

My dear Wese: Your letter. I was so glad. You are at liberty to phrase the six paragraph as you like. But I object to your calling it unacademic. You seem to have a strange prejudice against and predilection for that word. Last time you shrieked that my criticism was too academic! But I admit that the wording may need some alteration.

I mean to negotiate Abu in October. I shall 'pave' the way for you there. I think I shall now settle down to my destiny

in the state. I am tired of wandering. My college gets the Aryan Path (because of me). I shall lie in ambush for your article. Madam should not buy you so cheap. Why don't you do the same work in Kannada. Kannada will pay you better than Madam's English. Kannada also needs all this talk about criticism and creation (not English, may I dare to hope?)

Kiss-if you dare- K.V.R.for me. I have not done it myself. But I should like to do it vicariously! Poor dear, he has suffered too much of late and must be caressed out of his worries.

As for Karant's novel, thanks for your advice. You were the very man that used to tell me that there should be no 'leading article' review by me. But when it is Karanth, you possibly want me to write one. I would have done it for Karanth myself. But I honestly fear that this 'reporting' novel does not merit anything better. I could write about D.V.G's or your unwritten poems. But not this masquerade of mud.

Probably I am in a quarrelsome mood now! Let me not continue in this strain. So, my dear, dear Wesee, cheers.

P.S. : We are all o.k. Mrs. G. sends her regards to you all. Children are busy learning Gujarathi!

■

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಣಿ ಅವರಿಂದ

169.

Gokarn, 24-6-1964

My dear revered Shri Vee See: Please accept my hearty congratulations and thanks for having decided to settle amidst us and be an adornment of our District- to add to its beauty an extra grace of high literary accomplishment. You have put a halo on Honavar. Thrice welcome to you.

Years ago, back in the thirties, you had keenly expressed a desire to have a cottage here on the sea shore of Gokarn and come for a change off and on. That was not to be, yet you have realized your dream in coming over to Honavar - which too is near to Coast.

You are doubly endeared to me because of dear Shivaram Karanth. Every time he comes to our District he is gracious enough to pay me a visit and stay with us for a day. May I hope for the same favour from you?

Whenever possible and available I always read your page in the Prajamata. Yet it is a pity, the only discriminating finely appreciative and sympathetically fastidious and charming critic of poetry that you are, should of late turn to socio-political or economic writings and leave your jealous mistress Dame Poetry for a while. I hope the congenial climate of our coastal town will thaw the genial current of your soul and poetry and poetic criticism will flow in golden stream.

Please excuse the outburst of delight at your advent on our horizon - which I can't help.

170.

Gokarn, 20-11-1964

My dear Shri Vee See: I don't know whether I owe you an apology or an explanation or perhaps both. The fact is that I had a preemptory phone call from my publishers at Bangalore (Shri. P.S. Bhat, M.A. Karnataka Co-operative Publications) asking my indulgence in what they had to do in evident haste. They decided to submit my script Thomas Alva Edison, to the Govt. Text Book Committee for approval as a Rapid Reader without waiting for a foreword, my preface or the dedication.

Next day I received a copy of the book so hurriedly bound. They even cut out 16 or more pages from my 175 page matter to bring it down to the Committee's specifications.

I have written back that they must include your foreword and my dedication page. They told they would spare only a page for the preface. I have written back that they can insert a blurb for my preface just my thanks to my sources and publishers and the foreword writer. I am awaiting their reaction. I will be sending you the hurriedly bound copy (sans preface or any face saving!) for your kind perusal. I have been put in a thoroughly embarrassing position by Pa.Su. Bhat and party! Who knew they would try to kill more than one bird with a stone. Ofcourse the book would sell more as a text. But they must include your foreword.

Any way I will be writing to you. By the way I had a kind letter from dear Karanth the day before regarding my review of his novel two weeks back in 'Janasevak.' Did you see it?

171.

Gokarn, 25-11-1964

My dear Prof. V.See : Thanks for your prompt reply. I have written to the blooming publisher to include your foreword and a blurb just mentioning my thanks "to all concerned." I am awaiting his reply. So please don't think, you are out of it. I will again be at your heels pestering for the thing on hearing from the aforesaid gentleman.

As for your not (!) being a good speaker I am afraid, if you are to be taken as a poor one who is the rich or eloquent orator? Two things I have always been breathlessly marvelling

about you – your lucid limpid mellifluous gift of speech and equally scintillating English prose. It is always a feast of reason and flow of soul. I never miss to read your articles in the Yojana. The last one on Shakespeare was a treat. For an old veteran and master of Kannada style, you write the most modern and racy English (But oh! I am digressing!)

By the way last month I was at Sirsi, when I had hoped to hear you on Pampa. There was a lot of hot air and sonorous nothing spoken on that much mouthed subject. I spent a day with Shreeranga and talked about you. I read your foreword on his ಅಮೃತರಂಗ. But I also heard from dear Valgally that you are labouring under some misunderstanding regarding my attitude towards you. Is it so? Please give me a break to dispel it, if I can.

Our Headmaster – a student of yours – will be formally writing to you about the school social. Please agree.

172.

Gokarn, 11-1-1965

My dear Shri V.C. : I had been to dear Dinakar Desai to spend an evening and a night with him on the 6th. I was moved to hear from him that he had called on you to pay his homage to his old Guru on the 5th. While talking of it, I was moved to tell him that I had been informed at Honavar that you were rather hurt by his ಚುಟುಕ in the last Deepavali issue of ಪ್ರಪಂಚ, where in he had contributed a series of them.

He at once explained away his symbolism in that poem. He said you are like Thomas Hardy. Though supremely aesthetical in point of view and enjoyment of life, yet you have a dissatisfaction and anguish at heart about the world (I at

once remembered your line “ವರುಷ ಬಂದಿತು, ವರುಷ ಹೋಯಿತು/ ಹರುಷ ಬಾರದು, ಬಾರದು”!) So ದಿನಕೊಂದು ರಸಬಾಳೆ ತಿಂದರೂ as he put it- ಹೊಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಒಂದು ಬದನೆ. The ಬದನೆ he means as a symbol, in contrast to ರಸಬಾಳೆ of dissatisfaction and bitterness or grouse. I told him ಬದನೆ has other associations like hypocrisy (ಪುರಾಣದ ಬದನೆಕಾಯಿ). Yet Dinakar said he meant no disrespect or any disparaging dig at you in that ಚುಟುಕ. He further said he would write to you to that effect and mentioned you had written to him "I am the damn old self. So what's it?" This your query had a new significance in the light of what you are said to have felt about this ಚುಟುಕ from an old student of yours. So Dinakar will write to you. I thought I had better try to get a misunderstanding cleared. I hope I am not being indiscrete! I can't thank you enough for your visit here. My complaint it was so brief.

173.

Gokarn, 17-4-65

My dear "ViSee" : Million thanks for your kind appreciation letter. The only snag there in was, as usual, most of it was illegible. I'm still trying to decipher it. It looks as sweet as the 'unheard melody' suddenly caught on our wavelength. It is awfully nice of you to have spotted some beauty spots in my work and pointed out to me. You could have found at least a couple of flaws or flukes in the pieces. Being made to order they mainly lack inspiration. About ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ I have strictly followed ವಾಲ್ಮೀಕಿ. In fact I found Sumitra more noble than Kausalya who sounds a! I even wrote an article on ತಪಸ್ವಿನಿ ಸುಮಿತ್ರ, for *Kailasa Digest* year before last. Even about the ಹವಿರ್ಭಾಗ I have adhered to the original text. Did you like my preface?

Now about our Sammelan I find you are in evident hurry to put maximum distance between you and it! Why pray? I was looking forward to your graceful and forceful critical speeches at the get-together. For once they have planned seminar-like meetings over the decades literature (wherein, there is more decadence than cadence!). The plan is fine but there is practically no time left. And why has Venkatasubbaya excluded 'you' (being so near us) from heading any one of the ಸಂಕಿರಣ's. ನ ಸಾ ಸಭಾ ಯತ್ರ ನ ವೃದ್ಧಾಃ said Draupadi (even at the gambling meet!). You ought to have headed the symposium on poetry or criticism. Their idea is the President should reign throughout and each symposium should have a sponsor (ಪ್ರಸ್ತಾವಕ) and 3 ಮಂಥಕಸ! – many of whom are sulking.

But you are a must. Dear Karanth wrote to me he would be in Punjab for his daughter's wedding (Malavika has found her Agnimitra beyond the Vindhyas!). On the 17th last month Prof. V. came to me in the night and saddled me with the work of contacting Dist. writers and collecting articles for the Souvenir volume misnomered as ಪಡುವಣ. Till now I am fagging for the blessed Souvenir. Committee did precious little till then. Much against my will I agreed.

And as the old man behind this assignment, I appeal to you to give us – give me in fact – a beautifully charming article however small: your blessings to our Souvenir and Karwar. You are a lover of our sea (and I have mentioned it in an article to another volume ಕಡಲಧ್ವನಿ. My topic is "Sea theme in our Dist. Poetry"). From Kumta to Karwar is not a far cry. Even ವೈಕುಂಠ is in ಕೂಗಲತೆ. You surely are for me. Please write about Karwar dist. and our simple kind people, the beauty of man and nature. Whatever you like, what you will. I know you can. I hope

you will. But please send me the script by Monday. Express delivery. As the Kumta Sahitya Sammelan President you must bless the Karwar Conference and oblige. You must also attend – come, see and conquer – this pigmy and puppet show. You can leave to Bangalore on the 5th. Can't you please? Please write.

Incidentally I am not at all an M.A. or a B.A.; a plain matriculate and undergraduate, like Karanth.

174.

Gokarn, 20-7-65

My dear Princ. V. See. : The boot is now on the other leg. We – dear Shri Sheshabhat and myself – waited for you till 12-30 and you did not arrive. What was wrong, please? Will you come next week end? The loss is totally mine. I could have spent a couple of hours basking in the sweetness and light of your scintillating presence.

I had been to Bangalore last week on 8th and also on 24th earlier. I found myself on the Dasara Souvenir sub-committee (presided over by the Director of Publicity). I suggested your name too for an article. But for want of time, we were to go to print by 10th, only Bangalore literary men were mostly approached. But now the whole thing has gone under Ayub Khan's debris of Pattons and Sabrejets!

But I could meet dear Mastiji after years. He is the same dear old self. Age has not dimmed his lustre. I spent an hour with him and now I have written my interview and impression for the Diwali special of *Tainadu*. One of these days I have to be quits with you like that for having charged me with cooling off towards you! How can you think so? More on hearing from you.

My dear Prof. Seetaramayya : I returned from Bangalore on the 2nd evening. I had been there to attend the first meeting of the Editorial Committee formed under Shri Shantesh Patil, Director for Publicity and Information to bring out a volume recording the progress of our Integrated Mysore State from '56 to '66. (Progress under Congress is axiomatically assumed, of course!)

From 26th to 2nd of June I was there, using this occasion to meet and contact my literary friends. I had planned to call on you on the 30th. But unfortunately I was suddenly taken ill by an acute colic which lasted till 31st noon, and on its subsiding I hastened home on the 1st. Thus I sorely missed contacting your kind self.

The bearer of this note is a young old student of mine. He is there at your door for an interview. He is an M.A.II class with Entire History, a student of late Dr. Salvatore. I hope he will be able to find his place in the college staff under you.

Last year he missed a post on the Sirsi College staff very narrowly. He was interviewed and asked to wait a call. He waited till the stipulated period was over and then out of dire necessity joined the High School staff in the Girls High School at Ankola. But in a couple of days the call came from Sirsi. But he had pledged his services for that school, so he did not go! This also speaks of his integrity.

He is an earnest, modest and a painstaking teacher having served in two High schools for the last 4-5 years. I am sure, he will be an asset to your college, if selected.

But will he be? That's in your lap.

ಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಎ.ಸೀ. ಅವರೆ - ಸಾದರ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ಪ್ರಬಂಧ ಪುಸ್ತಕ ಕೈ ಸೇರಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನು, ಎಷ್ಟು ಅಭಾರ ಮನ್ನಿಸಲಿ? ಇಂಥ ಕೃತಿ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಓದಲು ಲಭಿಸುವುದು. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಒಂದು ಜೀವಾಳದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತಾವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ತುಂಬಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇನ್ನೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ತಮ್ಮಿಂದಲೇ ಸಂಪನ್ನವಾಗಬೇಕು. ಅವು ತಾವೇ ಎತ್ತಿದ (ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ) 2 ಅಂಶಗಳ ಬಗೆಗೆ : 'A General Theory' about the 'Synthetic Act'. ಈ ವಿಚಾರ ಯಾರೂ ಎತ್ತೇ ಇಲ್ಲ, ಬರೆದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸ ಭೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ ಬಂತು - ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಬಣ್ಣಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ಬರೆದ 'ನನ್ನ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣದ alchemyಯ ಬಗೆಗೆ ಒಂದಕ್ಷರವೂ ಇಲ್ಲ! ಅದೇ ರೀತಿ 'ರಸಚರ್ವಣ'ದ ಕುರಿತು ತಾವು ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಈ ನಡುವೆ 'ಯುವಾ ಮಘವಾನ'ರೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದ ಪಾಣಿನಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಡಿವಿಜಿ, ಶಂಬಾ, ಸಿದ್ಧವನಹಳ್ಳಿಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೈಕಣಿಯನ್ನೂ ಕೂರಿಸಿದ್ದೀರಿ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿತು. ನಾನು ಬರೆ ಅಕ್ಷರಶಃ-'ತಥಾಗತ'-ಬಹುಪಾಲು ವೃಥಾಗತ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಿನ್ನ ನಾನು ಊರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಾಪುರದಿಂದ ಸಂಜೆ ಮರಳಿದೆ. ತಾವೂ ಬರಬಹುದಿತ್ತು. ಅದು ಎಂದೋ! ಪ್ರಿಯ ಅಡಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋದರು, ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ. (ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೋಡು ಮೆಟ್ಟುವವರು ಯಾರು?) ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕಾಗಿ ಋಣಿ. It is a great book!

* ಇದು 'ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಹೊಸಮಾರ್ಗ' ಎ.ಸೀ. ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತುದಾಗಿದೆ. (ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆ, 1967).

My dear Sir: Please accept our hearty greetings and felicitations - my dear wife's and my own self - on your 'ಅರಳು

ಮರುಳು'*(or is it 'ನೆಳಲು ಬೆಳಕು'?) being selected for the Academy Award. This honour or recognition ought to have come your way long ago. But in a way it was quite in the fitness of things that it has come when you are no more in the Academy as a member. (I heard you had resigned from the set up.)

A poet, critic, savant and writer of your status and standing needs no bush to declare his vintage. We see merit par excellence in "V.See" all along as the most progressive of the older generation of literary leaders, nearest to the ardour and aspirations of the young – even angry young men. So sensitive, so sensible, with the least of pride and prejudice, but full of sense and sensibility. You were with dear Karanth and dear Gokak. You even favoured me with a charming Preface. My only regret was and still is that I could not have more of you, while in Honavar.

By the way, I have completed 60 and has been given an year's extension by the kind school management. This November 1st I was also awarded a State Award for Asst. Teachership in Secondary Education – a Certificate, sandalwood garland and Rs.300/-. (My son went to Bangalore to collect the same).

How's your health and that of your better half? Last time I called on you, she was ailing.

I thank you once again, dear Sir, for your abiding love for me and congratulate you on the Award. With deep regards,

P.S.: What's wrong with our three Varsities? If P. and P. deserved a Doctorate you should have got it long back! Why have they slept it over?

* ಇದು 'ಅರಲು-ಬರಲು' : ವಿ.ಸೀ. ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ (1973).

My dear Sir : Please accept our deep condolences in your great bereavement. We were shocked to read in today's papers the tragic news.

In fact the whole day we were talking of you, Akabar Ali, MLC Shastri and myself with dear Shivaram Karanth in Karwar (where he was felicitated with me to preside today). Akabar Ali brought the news to my notice. But we dared not inform Karanth. He would have been upset.

Words are but poor medium – airy bubbles to express what we feel. But what else have we but these frail and all too inadequate things to convey what we think or feel.

Oh. How lonely you would feel now on in the lengthening shadow of your life's evening. But her memory will be ever green with you like the shadow of an angel's wing keeping a vigil of love and care that had upheld the drooping head and bound up the broken heart while walking the Saptapadi of the Seven Ages of man with you in a lifelong union....

I don't know what to say or how to say it. Not to write would seem an ಅಪಚಾರ. But to write like this will also sound an ಅಪಚಾರ !

Dear Shantu joins me in expressing what we feel. Believe us to be with you in this irreparable irrevocable bereavement.

ಪೂಜ್ಯ ಪ್ರಿಯ ವಿ.ಸೀ.ಯವರಿಗೆ - ಸಾದರ ಸಪ್ತೇಮ ವಂದನೆ. ತಮ್ಮ ಪತ್ರ ನೋಡಿ ಓದಿ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ

ನಡೆಯದೆ ವರುಷಗಳುಳಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನನ್ನು ತಾವು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ.

ಅಲ್ಲದೆ ತಾವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇನೆ ಬಿದ್ದು Menenjitis ಆಗಿ ಹೇಗೋ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಿರಿ - ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಪತ್ರ ನೋಡಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಅದೂ ಒಂದು ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ನಮ್ಮ ಜಯಂತನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಪತ್ರ ಬಂದ ಮರುದಿನವೇ (2ಕ್ಕೆ) ನಾನು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಆ ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ. (ಅಲ್ಲಿ 8ಕ್ಕೆ AIR Advisory Committee ಯ ಸಭೆ ಇತ್ತು. ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯ).

ಜಯಂತ ನೇರವಾಗಿ ತಮಗೆ ಕಥೆಗಳ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವನು. ತಾವು GDRಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಅವನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಗ್ಗಿನ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ತಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞ 'ವುಟ್ಟಲ್ ಬಟ್ಟೇಲ್ ಪರಾಜಯಂ' - ಎಂಬ ಮಾತು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಸತ್ಯ ಇಂದು ಹಲವಾರು ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಜಯಂತನ ತಂದೆ ಎಂದೇ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ - ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ. (ಆದರೆ ಅವನಿನ್ನೂ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ!)

ತಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಬರಹವೇನು? ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಪಂಜೆ ಶತಮಾನೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದೆವು.

ಕಳೆದ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎಡಗಣ್ಣಿಗೆ Cataract ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಯಿತು. ಬಲಗಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ "ಪಕ್ಕ"ವಾಗಿಲ್ಲ. ಜೂನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ-ಬೆಳಗಾವ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ ಮಂಡಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಿಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರ ವಿಪರೀತ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ Cong(O) ಹುರಿಯಾಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಂತು ಅಲೆದಾಡಿದೆ. ಕೇವಲ 12 First Preference ಮತಗಳು ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದು ಸೋತೆ! ಬೆಳಗಾವಿಯ sitting member G.K. Kulkarni ಆಯ್ಕೆ ಆದರು. ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಿಯ ಪ.ಸು. ಭಟ್ಟ (Cong (R) ಪರವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸೋಲು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕೈ ಬರಹ ಹಣೆಬರಹದಷ್ಟೇ ದುರ್ವಾಚ್ಯವಾಗಿದೆ. (ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲಾರೆ!)

ಮಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ. ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವೆಲ್ಲಿ? “ನನ್ನದೆಯು ನಿನ್ನದೆಯು- ನಡುವೆ ಕ್ಷಾರೋದಧಿಯು!”

ತಮಗೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ. ತಮ್ಮವನೇ - ಗೌರೀಶ.

ಚೀchi ಅವರಿಂದ

180.

ಬೆಂಗಳೂರು-27, 2-8-1974

ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ - ಸಪ್ರೇಮ ವಂದನೆಗಳು. ತಮ್ಮ ಪತ್ರ ತಲುಪಿತು - ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಬಹು ಋಣಿ. ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಬಾಲಿಶ ಕೃತಿಯನ್ನೋದುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾಡದ ಹಿರಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಓದುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪುಟ್ಟ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರ ಬಹಳ ಆಯಿತು.

ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ನನಗಿನ್ನೊಂದಿದೆಯೆ? ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಬಂದು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಿಂದ ಕರೆ ಬಂದರೆ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಯೆ?

‘ನಿಮ್ಮ ಜಾಣತನ, ಹಾಸ್ಯ ಮನೋವೃತ್ತಿ, ಚುಟುಕಾಗಿ ಕುಟುಕಿ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹಾರಿಸಿಬಿಡುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ತಾವು ಬರೆದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಾಯ್ತು. ಅಜ್ಜನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಜ್ಜನಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಬಲ್ಲ - ಆ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ, ಎತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಅಜ್ಜನ ನೆನಪಾಗಬೇಕಾದುದು ಮೊಮ್ಮಗನ ಸದ್ಗುಣ. ಹನುಮನ ಮುಂದು ಹಾರುವ ಗುಬ್ಬಿಯೇ? ವೀಸಿಯವರ ಮುಂದು ಬೀchiಯೇ?

ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್! ಬಂದೆ, ಮಳೆ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಮರದ ಹನಿ ಸುರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ -

ಅಣ್ಣ ಎ.ಸೀ. ಅವರಿಗೆ : ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎರಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವವನಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಥಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪುಣ್ಯ. (ಈ ಸಾಲನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ರೇಗಿಹೋಯಿತೆಂದರೆ ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳಬೇಡಿ (೦)!

ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ - ಅದೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ - ಹಿಂದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆಯಾಗಿ- 'ನಿಂತು ಹೋಗುವ' ಶುಭಸೂಚನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಿ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ದುಡಿಯುವ ಕುದುರೆಯಾಗಿದೆ; ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ; ಅದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಮೇಯ ಮಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣು ಹರಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಎದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಮಾತು ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರೆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ; ನನಗೆ ಹೀಗಾಗಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಥೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕವಿ ಎಂದು ವಿಳಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು 'ಬೀಚ್ ಪಾಂ ಪಾಂ' ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಿದೆ ಅದು :

'ಬೀಚ್ ಪಾಂ ಪಾಂ

ಬೀಚ್ ಪಾಂ ಪಾಂ

ಯಾರಿಗೂ ಸುತರಾಂ

ಪತಿತ ಪಾವನ ಸೀತಾರಾಂ'!

ಇನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ : 'ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆ.' ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲ ಹನುಮಂತ ರಾಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು-'ವಿ.ಸೀ.'-ನಾನು-ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಇರೋಣ. ಇತರ ಜನ ಏನಾದರೂ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ ಅದೂ ಇರಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ನನ್ನ ಗತಿಗೂ 100 ಮೈಲಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದೆಲ್ಲ ಸರಿ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ನೀವೂ ಬಲ್ಲವರೇ : ಕತ್ತೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಬೀದಿಗೇ ಬಾರದೆ ಇರುವುದು ತಾನೆ ಹೇಗೆ? ಬಂದ ಮೇಲೆ ಧೈರ್ಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಹತ್ತು ಜನ ಓಡಾಡಿದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತೆಗಳು ಸುಳಿಯದೆ, ಚೆಲುವು ಮೂಡಬಹುದು. ಆಗ ಕತ್ತೆಗಳಿದ್ದರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾಗಿಡುವ ಕತ್ತೆಗಳವು.

ನೀವು ದೂರ ಆಗಿದ್ದೀರಿ : ಯಾರನ್ನು ದಿನಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ, ಯಾರಿಂದ ದೂರ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸಿತ್ತೋ ಅವರಿಂದ ದೂರ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕಡೆ ಬರುವ ಮನಸ್ಸು ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಬಾಧಿಸಿದೆ. ಕವಿತೆಗೂ ಮೀರಿದ ಅಥವಾ ಕವಿತೆಯ ಜೀವವೇ ಆದ ಮಾನವ ಹೃದಯದ ಹೊಂದಿಕೆ ಆಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಹೊಳೆಯಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ನೀವು ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ಈ ಕಡೆ ಬರಬಹುದೇನೋ? ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಆ ಕಡೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಎಂದಿಗೂ (ದಯೆಯಿಟ್ಟು) ನಿರುತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡಬೇಡಿ(ರಿ); ಯಾರ ಬದುಕೂ ಇಂದು ಸುಂದರವಾಗಿಲ್ಲ; ಯಾರಿಗೂ ಇಂದು ಕೈಲಾಸವಾಸದ ಅನುಭವವೇ. ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸರಕಾರದ ಚೀಟಿಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಕಳ್ಳರೂ ಬದುಕಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಉಪವಾಸ, ಅರ್ಥವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಧ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹೋಟೆಲುಗಳು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ದಿನವೂ ಕಾಗದದ ದೋಸೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಿಂಟ್ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ನಾನು 'ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಬರೆದ ಕಾಲದ ಇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ಭವನಗಳು ರೇಷನ್ ರಾಕ್ಷಸನ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇನ್ನು ಆ ಕಡೆ ಸುಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಕ್ಷೇಮ ಎನ್ನಿಸಿವೆ. ಇತ್ತ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಲು - ಈ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಹೋಗಿದೆ - ಏನು ಮಾಡಿದರೂ (ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ) ಕಾಫಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು (ಏನಾಗಲಿ) ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ, ತಂಪಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು; ಇಲ್ಲಿದೆ ಜೀವಾಳ. ನಾನಿರುವುದು ಹೀಗೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡುವವನೇ ಕವಿಯಾಗದಿರಬಹುದು : ಆದರೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು, ಇವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬರೆಯುವುದು ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವಾದ ಅನ್ಯಾಯ. ಅವರಿಗೆ ಸದ್-ಗತಿ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ!

ನಾನು ಗೋಕಾಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. (ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ).

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ 'ತುಂಗಭದ್ರೆ'ಯಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಬೆಳೆದಿದೆಯಂತೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ನಿಂತು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಚೀಟಿಯಂತೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಾನು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಒಳ-ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವನೇ : ನೀವು ಬಲ್ಲ ವಿಷಯ ಇದು.

ಈ ಕಾಗದ ಗ್ರಂಥವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯೂ ನಿವ್ರಾಧೀನಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.
ತುಂಗಭದ್ರೆಗೂ ತುಂಬುನಿದ್ದೆ. ನಿಮಗೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ
ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ, ಕ್ಷಮಿಸಿ.

182.

Mysore, 5-4-49

My dear Sir : I have the honour to state that you have completely forgotten us. My wife is unable to convince me that I am so bad as to escape your notice during your latest visit to Mysore. I think I do not really deserve to be dismissed from the kingdom of your select memories. Shri Raghavachar's family which is in short an Entertainment Committee is now looking better with the addition of a little daughter. (It is as good as Greek!)

May I put it to you, dear Sir, that you will be releasing me from disgrace by directly going over to my house and staying with us during your next visit to Mysore?

183.

Mysore, 19-1-50

My dear Sir : I received your letter, about an hour ago, with my office papers. I am busy and in the absence of my book no referencing is possible. I find that you have very kindly said something of it.

I am scheduled for a program on 26.1.50 at A.I.R.Madras (5:45 PM-3 minutes). I will leave this place on the afternoon of the 24th and be at Madras the next day afternoon. Sri Ramanand has extended welcome and I will stay with him. In his letter he refers to you and says that in correspondence,

he is lazy as "V.Si." It is good luck that those people refer to you in cases in which I am concerned.

A poem for that occasion, made to order, Sir, was delivered two days ago and has reached Madras already. Am I not a man big enough to be flashed in the papers, if the AIR could pay for such daring abortions! I will pass on a copy of it to you, from Madras.

There need be no doubt that I have not simply shelved your "ದ್ರಾಕ್ಷಿ ದಾಳಿಂಬೆ" so early as the Centre did the Andhra question. I have read every line of it twice and found out 3 printing errors. I am preparing a short note on the book. The first poem, the Indra poems and ಶತಂ ಜೀವೇಮ ಶರದಃ are poetry beyond proof. I am certain of what I am saying.

My address is "2804, Jayanagar, Mysore". May I know when you will be here next. All is very well here. It ought to be so everywhere.

184.

Mysore, 9-10-50

My dear Sir : Mr.D.V.Gundappa, as you know, the other day observed that I was pale and weak and required 'toning up'. Yes: medical examination, elaborate and complete, has now established that I am suffering from Anaemia. My wife also, is anaemic as I told you once. We are undergoing a daily course of injections and tonic. It is now evident that my wife's condition is better than mine. There is no room for anxiety; but, the medical expenses already made good by me have gone over Rs.200/- and I have spent a like sum again in the course of this month. Mr. Raghavachar helped me up half-the-way. He is a real friend, the very embodiment of motherly love, and

but for his ready help I should have spent a hard week. There was a chance of my stepping into an unknown corner of the congested Hospital here. But the most Senior Physician advised me to remain at home and be in charge of his Assistant. Forced rest for a restless soul! This position will continue for a month and I hope to recover soon. I know you are interested in me, and I have not held back anything from you, not even those uncertain uneven bad compositions of mine!

I think of you and get strength. Men of your type are already rare. Mr. Subrahmanyam told me that you are again in a difficult position. I thought of it all through the rainy yesterday with a tear in my eye. Some people may call it Courage; and others, Expediency. We have to get through, anyhow. You are at it, and I, a weakling, can only curse the hard reality of the problems of life. I cannot think of worrying you by writing long letters. I am bad in correspondence. The children are quite well and so is my mother. My respect for you and affection to your children, the new addition in particular.

(You radioed about 'Anthahpura Geetha'. I heard part of it.)

185.

ಮೈಸೂರು, 21-2-1952

ಅಣ್ಣ ವಿ.ಸೀ. ಅವರಲ್ಲಿ : ತಡವಾಯಿತು, ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದೆ, ಕೈ ಓಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೀವೊಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನೀವು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. 'ಮಕ್ಕಳು ಸಂಡಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ; ಗುಬ್ಬಿ ಸಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ'. ನಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ; ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ. ಆದರೆ -

ಈಗ ಹಾಗೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ; ಅದೇನೋ Para-typhoid ಅಂದರು. ಅವಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದಳು. ನಾನು "GPR"ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ. ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಜ್ವರ ನಿಂತು ಹತ್ತು ದಿನವಾಯಿತು; ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಾನು ದಂಡ ತೆರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಗಿ ಇದು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ. ಇದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುವ ಕಷ್ಟ. ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಬಹುದು. ಲೋಕದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾನು. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬರೆಯದೆ ಹಿಂದೆಗೆದಿದ್ದು. ಹಣದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರುಷವಿಲ್ಲದಿರುವುದು-ಗಾಳಿಗಿರಗಟ್ಟಿಯಂತೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ-ಮನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಿನಾ ಎರಡು ಸಲ ಓಡಾಡುವುದು, ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ರೈಲಿನಲ್ಲಿ, ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ. ನಾನೂ ಒಂದು ಯಂತ್ರದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲದ ಸುಖವೂ ಅಲ್ಲದ ಸೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರುಷದಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಬರುವ ಆಸೆ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧೈರ್ಯವೇ ಒದಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಸರದಲ್ಲಿ, - ಅವು ಕೊಡುವ ಸಂತೋಷವೊಂದೇ ನಾನು ಕೇಳಿ ಬಂದ ಪುಣ್ಯ. ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ದಿಕ್ಕು ತೋಚದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಿಮಗೂ ಮಾ|| ಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಬಿಡುವಾದಾಗ ದಯಮಾಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರಿ.

P.T.O : ಒಂದು ಪದ್ಯ ಇದೆ. (ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪದ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ) ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯವಂತಿಯವರು ನನ್ನ 'ನೀವಲ್ಲವೆ' ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಮತ್ತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಅಕ್ಕಿಯಾರಿಸುವಾಗ

ಅಕ್ಕಿಯಾರಿಸುವಾಗ ಚಿಕ್ಕನುಚ್ಚಿನ ನಡುವೆ/ಬಂಗಾರವಿಲ್ಲದ ಬೆರಳು, ತಗ್ಗಿರುವ ಕೊರಳಿನ ಸುತ್ತ ಕರಿಮಣಿಯೊಂದೆ/ಸಿಂಗಾರ ಕಾಣದಾ ಹೆರಳು; ಹೆರಳಿನ ಭಾರಕ್ಕೆ ತುಂಬಿರುವ ಕೆನ್ನೆಯಲಿ/ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ನೆರಳು; ದೀಪದಂತರಳಿದ ಸಿರಿಗಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಲಿ/ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆ ಮುಂಗಾರಿನುರುಳು; ಕಲ್ಲ ಹರಳನು ಹುಡುಕಿ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಎಸೆದಾಗ/ಜಲ್ಲೆನುವ ಬಳೆಯ ಸದ್ದು; ಅತ್ತ ಯಾರೋ ಹೋದ ಇತ್ತ ಯಾರೋ ಬಂದ/ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದು ಮನೆಗೆಲಸ ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟಿರಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಇವಳು/ಚಿತ್ರದಲಿ

186.

ಮೈಸೂರು, 4-6-1952

ಅಣ್ಣ 'ಎ.ಪಿ.' ಅವರಲ್ಲಿ - ನಮಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ : ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೀವೂ ಈ ಕಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ಇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಾಗದ. (1) ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಮಕ್ಕಳು-ಕ್ಷೇಮ. ನಾನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. (2) ನನ್ನ 'ನೀವಲ್ಲವೆ' ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್ ರಿಕಾರ್ಡ್ (ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯವಂತಿಯವರು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ) ಒಂದು ವಾರದ ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ತಲುಪಿತು. (3) ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತು ದಿನ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ಇನಾಂದಾರರು ಸಂಸಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. (4) ನೀರಿನ ಜಗಳದಿಂದ ಮನೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಇಲ್ಲೂ ನೀರು ಹತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ; ಬಾಡಿಗೆ 20 ರೂಗೆ ಏರಿದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಸೌಕರ್ಯ (5) ನನಗೆ HMV ಕಂಪನಿಯವರು ರಿಕಾರ್ಡಿನ ಬಾಬತು 30/-ರೂ ಕೊಟ್ಟರು; ಸಾಕು ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಇನ್ನೆರಡು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. (6) ಈ ತಿಂಗಳು 16ನೇ ತಾ|| ಸಂಜೆ 7 ಘಂಟೆಗೆ ಇಲ್ಲಿನ A.I.R. ನಲ್ಲಿ (ಅದೂ ಒಂದು ಗಾಳಿಯ ನಲ್ಲಿ) ನಾನು ಕೆಲವು ಕವಿತೆ ಓದುತ್ತೇನೆ. 'ಮನೆ ಮನೆಯಲಿ ಕಂಬನಿಯಲಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ತಿಲಕ' ಆದರೆ ಪದ್ಯ ಬರೆಯಬಹುದು. (7) ನನ್ನ 24 ಕವನಗಳ ಸಣ್ಣ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು 'ಇರುವಂತಿಗೆ'ಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿಗೆ ದಬ್ಬಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀ DVK ಮೂರ್ತಿಯವರು ಪ್ರಕಾಶನದ ಭಾರ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದ ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ನೂರೈವತ್ತು ದಾರಿಯಾಯ್ತು. ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಅಚ್ಚಿನ ಕರಡು ತಿದ್ದಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀವೂ ಒಪ್ಪಬಹುದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಲಕ್ಕೆ ಅದು ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಆಸೆಯಿದೆ. ಈ 'ಇರುವಂತಿಗೆ'ಯನ್ನು - ನೀವು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರೆಂದು ನಂಬಲೆ? - ನಿಮಗೆ ನಿವೇದಿಸಲು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದಿದೆ. ದಯಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯ ಕಣ್ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹೂವಿದು : ನೀವು ಮುಟ್ಟಿ ಜನಕ್ಕೆ ಸೇರಲಿ ಎಂದು ನನ್ನಾಸೆ. Page Proof ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ಸೆಟ್ಟನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದಿನಂತಿದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಮಾ|| ಅಜ್ಜಿಯವರಿಗೂ, ಮಾ|| ಯವರಿಗೂ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು. ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ಅದು; ಆದರೆ ಬೇರೆ ಮಾತು ಓದಗುವುದಿಲ್ಲ.

187.

Mysore, Not dated

My dear Sir : From about a week, I am undergoing a mental torture due to one thing or the other and it is partly due to "Ezra Pound" that I am alive. I got a copy of "E.P.'s Letters" from the Univ. Library; and if I had only written to you so, it would have saved you the trouble of your sending your copy to me. Sri KVR has agreed to return your copy to you very soon. My reactions to this Book are the subject matter of another (POUNDISH) poem I am planning. I never heard anyone else saying: "until someone is honest we get nothing clear." His circular re:collecting funds to enable T.S.E. to kick off Bank work is proof (of) his Greatness. His notes on Tagore are typically Occidental. His remarks on Binyon's translations, his directions to the Editress of "Poetry" reveal the inner core of poetry. He is an EPIC!-an Institution!-A culture! and a quartz-winged Angel! Vital, real. No miracles – hard, sweet, and very great. A real friend of Poets of all countries. His voice is clear, steady and sure. I thank you for having referred me to that Great Book. I know you like it: I have a lot to speak about.

Re: my book of poems. They are printed; but waiting for the cover, to be called a book. Mr. Swamy (the dancer!) makes others dance by his neglecting time and need. But he is the one man we have here who writes something like a sketch.

I don't know what these poems are like or unlike. I think a good poet like myself writes poems, because, he is afraid of his creditors and commitments. It is easier for us to get down to the depths of life and come up to the surface with nothing in hand.

My respectful enquiries about all under your roof. I may go there sometime during the 10 days to follow.

188.

Mysore, 16-9-52

My dear Sir: I have not met Sri KVR since about a week. I still do not know if you got back your book (EP) thro' him. I am really seeing the worst of my times. I do not know. I-I have no leisure. Nothing pleasant. No hope. Well that's that.

My note on Sri Ayyar's 'Roopadarsi' appears or has appeared in ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ. I fear you have at once something to say about it. i.e. But forgive me, Sir, it can't be better in my hands. I like Sri Ayyar. I hope he won't mistake me.

My book of poems is perhaps being bound. I am sending you a 'bound-less copy', without my note on the sonnet Durvasa (printed on cover). I know ದುರ್ವಾಸ is correct; ದೂರ್ವಾಸ is incorrect, as far as Sanskrit is concerned. My sonnet on him, being an attempt to remove all possible 'ದುರ್ವಾಸನೆ' from his name and present him as a person responsible for bringing up Bharata from over the clouds of (the curse or) blessing, and from the point of requirement of the line, I preferred and used ದೂರ್ವಾಸ as people call him generally. ದುರ್ does not fit in that line at all and ದೂರ್ವಾಸ at the end of the line is good, very good. This is my explanation. MacNeice poem – yes Sir, –

I want that book. I cannot willingly part with E.P. unless Sri Hanumantha Rao orders its return. With kind thoughts. All appear to be well here!

189.

Mysore, 12-7-54

My dear Sir: I Just now received your note asking me to send an article on Masti's shorter poems for the 'Sambhavana.' Yes, Sir; but I cannot do it until I have before me all the Books to write about.

None of them is available in my small library of free copies! May I request that all the Books may kindly be made available to me for reference (and return), as it is not easy for me to get them - I do not have even a list of them- from the library.

I request to be excused for my unsatisfactory review of 'Shantala' which appeared in the Hindu of the 11th. The Editor has cut out 2 sentences and 2 words. I am not worried about that (I may be able to write better English in the course of time). Of the two Books kindly passed on by you, I have reviewed and sent the script to the Editor today. Kindly put me in the way Sir.

May I take the liberty to say that Mr. Swaminathan (DC) remembered with admiration and gratitude that at the time of his appearing for the MCS, you helped him with half-a-dozen lectures on Browning and that he never again met a teacher of your type or speak on English poetry with such affection and understanding. The nice gentleman never thought perhaps that he was speaking to one intimately related to his 'Guru'. A word on the way, but a good word.

ಅಣ್ಣ ವಿ.ಸೀ. ಅವರಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ : ತಮ್ಮನ್ನು ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಕಂಡಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ? ಶ್ರೀ ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ (ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜ್) ನನ್ನನ್ನು ಭಾನುವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಭೇಟಿಮಾಡಿದ್ದರು; ತಾವು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಂತೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಪ್ರಕಾಶನದ ಬಗ್ಗೆ - ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ. ನಾನು ಅಸ್ತು ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಬಹು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ; ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಚಳಿಗಾಲ ಮುಗಿವುದರೊಳಗೆ ನಾನು ಉಲನ್ ಕೋಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇನು : ಮನೆಯವರಿಗೆ 'ರಗ್ಗು'ಗಳೂ ಒದಗಬಹುದು. ಸಂಸಾರದ ರಿಪೇರಿ ಒಡೆದ ಕೆರೆಯನ್ನು ದುರಸ್ತು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಂತೆ: ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ - ಇದೇ ನಾನು ಕಂಡ 'ನಾನು'. ಇನ್ನು 'ಬಾಬು' ಹತ್ತಾರು ಇವೆ. ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯ ಮಂತ್ರ ಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗೇ! - ಸುಖದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅದನ್ನು ಹಾಡಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರಂತೆ. ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಕಚೇರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯಂತೆ. ನಾನೂ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಸರು ಬಂದೀತು; ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ನನಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ನೋಡಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ಆಗಲಿ, ಹೋಗಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೀಗ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಷಯ. ಜ್ಞಾಪಿಸಲೆ?

191.

Mysore, 15-9-54

My dear Sir: Mr. G.Venkatasubbiah told me that the Authors' Assn., B'lore would publish my Essays and also that some money could be sent in advance. I am revising some MSS, and checking up printed matter is almost over. I wrote to him though I should not have. But surprising, he is silent. "Masti"

paid a kind visit to my house 20 days ago and gave me two volumes of his poems. I love at least 10 poems and among the few, cannot forget one or two. I will send my note early. He is more modern than that blessed chap "A" who talks tall about modern poetry cant attempt to imagine and where else can we see a ripe mind, and mature expression. Some of the sonnets are beyond admiration. They are cold, clear, bright and perfect. Human voice and not verbal gymnastics. Some of the longer poems are flat and old fashioned and a godless man like me will not be able to like them. A closer and fuller reading of his poems has made me wiser and happier.

One more thing I feel like telling you Sir, is that a friend told me that "A" the founder-angel of the rickety new camp reviewed my 'Iruvanthige' over AIR and told the world that I ran against his expectations by writing love poems again and that I should either stop writing or write different things. That is not literary criticism of the given work but the helpless cry of a toothy critic, who wrote some of the worst Pundit poems and finds it convenient to advise others about poetry-making!

192.

Bangalore, 31-8-65

My dear Sir: I am sorry I delayed this letter too long. But I was worried on account of some pressing work on hand. *Media* took away lot of time. The Book is expected to come out shortly. Nehru's book gave us lots of trouble. We have just today sent the monthly instalment to Chidambaram. For the time being I am relieved. I have to complete 2 poems-new, terse and full of joy and hope. I have to radio them next month.

I have also filed my Income Tax return for 65: I was dreadfully awaiting the Tax challan. Huck Finn was responsible for this shortlived promotion to Middle Income Group.

I do not know when I can go over to your place. No one has invited me to Dharwar. If they do, I shall also fix my programme as to include Honnavar also. The Dharwar AIR may invite me during Dasara. That's what Shri N.K.Kulkarni told me. It is gone over there.

You seem to be unduly worried about reactions elsewhere to your statements. Please forget it Sir. Thank you for your "P.S." re: Homage to the Ocean. I like it.

In the illustrated weekly I saw an article describing me in a pompous way. I am not a bridge: but a causeway as water flows knee deep, flows over a causeway sometimes.

193.

ಬೆಂಗಳೂರು, 10-9-1964

ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀ. ಅವರಲ್ಲಿ - ನಮಸ್ಕಾರಗಳು : ತಮ್ಮ 5-9-64ರ ಕಾಗದ ತಲುಪಿತು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆನ್ನಬಹುದು. ಉಳಿದವರು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದಾರೆ. Vitamin 'M' ಒಂದೇ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸೌಕರ್ಯ!

Huck Finn; ಇನ್ನು 65 ಪುಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ. ಬಲು ತಾಪತ್ರಯದ ಕೆಲಸ. ನನ್ನ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದ ನನಗೇ ಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ರೀತಿಗೆ ನಾವು ಕೈ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಆದೀತು. ನಾನು ಮಾಡಿ ಬೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. Vitamin 'M' ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ! ಅಷ್ಟೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ತಿಮಿಂಗಿಲದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ನಮ್ಮ 'ಜವಹರ್' ಕೆಲಸ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಅದು. ನಿಜ, 15-8-64ರಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯಿತು. ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ,

ಮದ್ರಾಸಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮುಂತಾದ ಬಹುಮಂದಿ ನವ್ಯ ಕವಿಗಳು ಸೇರಿದ್ದರು; ಸರಿ, 'ಹಾಳೂರಿಗೆ ಉಳಿದ ಗೌಡನಾದ' ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ. ಕಲಾಮಂದಿರದ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಕಿರಲುಗುಟ್ಟುವ ಹಳೆಯ ತಿಗಣೆಯ ಕುರ್ಚಿ. ನನಗೆ ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಿಡಿ' ಇರುವುದೆಂದೇ ನಂಬಿಕೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಇವರ ಮಾರ್ಗ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆದರೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ : ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಬೇಕೋ; ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತುಂಟರು ಬೇಕೋ! - ನಾನು ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿನವರು ಕ್ರಮೇಣ ಒದಿತ ತಿಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಾರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ನಾವೀಗ ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಒಂಟಿತನ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ; ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ತಪಸ್ಸೇನೋ. ನಾನೀಗ ಏನನ್ನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸ (Huck Finn) ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಅದು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪತ್ರವೂ ಹೋಗಿದೆ. ನ್ಯಾಯವಾದ ನೆರವಿಗೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಲ ಕೈಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

194.

Bangalore, 13-2-65

My dear Sir: I am sorry I did not write to you at all since over a month. But Kitti will tell you how I was trying to follow up things here. You must have been spending quite uneasy times. Vacant words from my mouth will not heal the suffering.

My wife is better. So long as she is at steering wheel, all will certainly be well. My left ear is giving me much trouble. After a fortnight's examination in all respects the surgeon tells me that the eardrum has unfortunately exhibited a hole in the middle and ear-discharge contains an organism that resists all antibiotics! It is quite like me! Another fortnight of putting in

some drops "culture" it. Thereafter, he quickly told me he will take a piece of my own skin from somewhere and close the aperture just as they do for cycle-tubes! How grateful should I be to the whole world which suggests that a hole in my ear has to be closed by peeling off my skin somewhere! It does not wish to contribute anything from outside. This is exemplary self-sacrifice! Let not this information cause any undue annoyance to you. I could not hide this from you. So this letter.

On the other side, I was the star-poet at Chickmagalur on the 30th January and Shri Javare Gowda was disappointingly liberal in his admiration for me. On the 7th morning I was the Ring-master at Sagar where 12 poets (real poets) including Shri Adiga read their poems and spoke about me with affection and high regard. Shri Hukkeri's request had been disposed off at one end even before I saw your letter. O.K.

■

ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಂದ

195.

ಮದರಾಸು-5, 4-7-1977

ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ದಿವಂಗತ ಕಲಾವಿದ ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂಬ ತಲೆಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಪುಟಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ನೀವು ಇದನ್ನು ಓದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಶೀಲವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಿಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಕಟನೆಯ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ನಿಮಗೆ ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವರು ನೀವೊಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಪ್ಪಿದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

196.

ಮದರಾಸು, 11-7-1977

ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದವೂ, ನಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಲೇಖನವೂ ಬಂದು ಸೇರಿವೆ. ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬಹುದೇ? ನೀವು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ಮೇಲೆ "ಮೇಷ್ಟ್ರಿಗಿರಿ"ಯನ್ನು ನಡೆಸಿರುವುದರಿಂದ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಸೂಚಿಸಿರುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ "ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಚಿತ್ರಶಾಲೆ"ಯನ್ನು ಮೊದಲನೆ ಸಲ ಕಂಡೆ. ಆಗ ಉಂಟಾದ 'ಜುಗುಪ್ಸೆ, ಅಸಮಾಧಾನ'ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆದು 'ಸುಧಾ' ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಇದನ್ನೇ ಈಗ ನೀವು ನೋಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಮೊದಲನೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲೇ ವೆಂಕಟಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಅರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಕುಂಚಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಅವರು ಇತರರಿಗೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣವಾಗುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆ ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಕಟವಾದರೆ, ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನೂ ಅದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಮನೀಷಿಯವರು ಬಿಡಿಸಿರುವ ಅವನೀಂದ್ರರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣೆ. ಬಾಸ್ಪನಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಡಾ|| ಆನಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಆಗಾಗ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಬಳಿ ಒಂದು ರೇಖಾಚಿತ್ರವಿತ್ತು - ಅವನೀಂದ್ರರು, ನಂದಲಾಲರು, ಗಗನೇಂದ್ರರು, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಗಳು - ಇವರ ಗ್ರೂಪ್. (ಇದನ್ನು ನಂದಲಾಲರು ಬಿಡಿಸಿದರೆಂದು ಜ್ಞಾಪಕ.); ಅವನೀಂದ್ರರ ಕೈಲಿ ಅಫೀಮು ಸೇವಿಸುವ ಸಲಕರಣೆಗಳಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಆನಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಅವನೀಂದ್ರರ ಅಫೀಮು ಸೇವನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಈ ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಬಲುಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ಅಚ್ಚಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು.

ಒಂದು ಅರಿಕೆ. ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 30-35 ಶೇಕಡ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಪಂಡಿತ' ನಾನು. 1945 ರಿಂದ ಕನ್ನಡದ ನೇರ ಬಳಕೆಯೇ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿದೆ. ಬರೆಯುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲ.

ಅಕ್ಷರದೋಷಗಳೂ ವ್ಯಾಕರಣಚ್ಯುತಿಗಳೂ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಲೆಹಾಕುತ್ತವೆ. "ನೀನು ಕನ್ನಡ ಬರೆದರೆ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡು." ಎಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಧ್ಯವಾದವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಹಸರು ಹೊನ್ನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೀವು ಓದಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಓದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೀರೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ನನಗೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಋಣ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಇದೆಯೆಂಬುದು ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸುವ ಆಸೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೇಮ ನಮಸ್ಕಾರ.

■

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ ಅವರಿಂದ

197.

ಮೈಸೂರು, 12-4-1956

ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಾ| ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಇದು ನಾನು ತಮಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಕಾಗದ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತಮಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಬರೆಯದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ, ಈಗಲೂ ಇರುವ ಸಂಕೋಚವೃತ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಹಾಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದರೆ ತಾವು ಅದನ್ನು ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿತನ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೋ ಏನೋ, ತಾವೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಯವನ್ನು ವೃಥಾ ಕಸಿದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಏನೋ ಎಂದು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ತಾವು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಆದರ - ಇವುಗಳಿಂದ ಧೈರ್ಯವೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ವಿ.ಸೀ. ಅವರಿಗೆ ಬರೆದೇಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪತ್ರಲೇಖನವಿಮುಖಿತೆ ಈವರೆಗೂ ಆ ನಿರ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಬಾಧಕವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ - ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ - ತಾವು ಇದನ್ನು ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿ.

ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಈಗ ಬರೆಯಲು ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ 'ಕನ್ನಡ ನುಡಿ'ಯ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಭಾಷಣ - "ಕಲೆಯ

ಆದರ್ಶಗಳು". ಭಾಷಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೇಳಲು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದೊಂದು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂಸ್ಕಾರ, ರುಚಿಶುದ್ಧಿ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಯಾರಲ್ಲೂ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರದ ಜಾಗೃತಮನಸ್ಕತೆ, ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವು - ಇವುಗಳಿಗೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡಸುವುದು ಎಂದರೇ ತಮಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಬಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದಾರಿತಪ್ಪದಂತೆ ತಕ್ಕ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡಲೂ, ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ ಕುಟೀಕೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮಂಥವರು ಲೋಕವಿಮುಖರಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲೂ ತಕ್ಕ ಹೃದಯವೈಶಾಲ್ಯವೂ, ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿಯೂ ಉಳ್ಳ ಹಿರಿಯರು ನೀವು - ಎಂದು ನಾನು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಾತು ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಾತು- ತಾವು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವಿರಾಗಿ ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಮೊದಲ ಪತ್ರದಲ್ಲೇ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರೂ ಅಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಿರಾಗಿ ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ.

ಪುರುಸೊತ್ತಾದಾಗ ಬರೆದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತಿ ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದಾಕಾಂಕ್ಷೆ -

198.

Sagar, 26-9-1967

Dear Sir, Thank you for your letter. I am really in a fix here. Though I am sick of the place, I cannot bring myself round to leave the place at once as the President has been using indirect means to make me leave. Nothing has been done openly or directly. No action has been taken against me. In such circumstances, I don't know what to do. If I should leave now in the middle of the year, it will be against the professional ethics of a teacher and also will create a lot of disturbance and disruption causing my students and the institution immense harm. My better judgement tells me that I should stay here at least till the end of this year. I am about to give notice

that I may be relieved on 31-3-1968. Kindly excuse me if I am disturbing your peace with a narration of my misery here. Kindly advice me how I may behave now, at your leisure. Thanking you.

199.

Sagar, 27-2-1967

Dear Sir, Please excuse me for not writing to you for such a long time. For the last two months or so, I have not been well. Now, I am a little better. Kindly convey my regards to your wife.

I am coming to the end of my tether here. I should now decide whether I am coming to Honnavar or not. While I was at Honnavar, I said that I would convey my decision by the end of February. Before that I think I shall have to have some talk and understanding regarding a few important points like salary. A few days ago, I wrote to Dr. Kirki. I have not yet heard from him. I am writing this letter seeking your advice. Do you think it necessary I should come there again and have a talk with the people concerned?

How is college? I hope you are well. I hope to hear from you soon.

200.

Sagar, 26-6-1967

My dear Sir, Kindly excuse me for the delay in replying to your very kind letter dated 12th June, 1967. I had to think, consult and reconsider my situation before I could make up my mind. Your letter, so unexpected and so affectionate swept me completely off my feet. I don't know how, in what words I should express my gratitude to you and my pleasure that

you have such confidence in me and have such a good opinion regarding me. I can just thank you from the bottom of my heart.

After the elections were over, there was a period of tension at this place which is happily over now. One vicious person who bears a grudge against all that is good, noble, and of a higher order tried to exploit the situation against the staff of the college in general and against me in particular. Flimsy charges were levelled and canvassed. But that person is now under ignominy and has collapsed. During that period, the disgust in my heart was so great that I thought I should quit this place. But that would have meant the scuttling of the institution and desertion of my loyal colleagues, most of whom had come here for my sake. Good men and friends like Sri K.V. Subbanna also wanted me to stay. For the sake of the institution, I had to decide to stay on at least till the institution is stabilised. So Sir, when your letter came I had decided to stay on. Therefore, I request you kindly to excuse me. But your letter has meant a great deal to me. I cherish it near my heart.

Thanking you and hoping to hear from you often.

201.

Sagar, not dated

Dear Sir, It is a long time since I wrote to you. I was relieved of my duty here on 1-4-68 and am still here as a daughter of mine had to take her first degree examination. My future is still unsettled. I have to bide my time.

In the first week of April, I went to Honavar and met the office-bearers of the college society. They listened to me politely and then told me that they would write to me after

holding a meeting of the governing council. They did write to me after ten days and informed me that they had decided to advertise the post. I wrote back to them that they might have discussed the matter with me while I was there and that if they wanted any adjustment regarding my salary that could have been discussed and an understanding might have been reached. I haven't heard from them after that. I understand that they have advertised the post.

All the same I thank you for the interest you have shown in me and the trouble you took to see that I might not suffer.

I hope that you and your family are well. My wife and children are quite well. My wife sends you her respectful regards. Requesting you to write to me at your leisure and thanking you.

■

ಪಿ. ಕೋದಂಡರಾವ್ ಅವರಿಂದ

202.

Bangalore-4 17-7-1960

Dear Mr. Seetharamiah: Greetings and good wishes from Mrs. Rao and myself. We trust you are well.

A group of American teachers, who will be in Bangalore from July 25th to 29th, wish to learn something of Indian Philosophy and Mythology, etc. Mrs. Rao and I request you to be good enough to help our American friends on Tuesday, the 26th at 9:30 am at my place or at the West End Hotel. You may give a talk for one hour and then give another for questions.

If you will kindly phone me from the nearest phone, we shall settle details. Or, if you are likely to come to the Indian

Institute of World Culture you may kindly come here first at 5.p.m. and have tea with us. Or, come to tea with us independently. Please come in a conveyance, and I shall be glad to pay the fare to and fro.

Please phone your pleasure as early as possible.

203.

14-12-1963

Dear Prof. Sitaramayya: Greetings and good wishes from Mrs. Rao and myself. We trust you are well.

This is just to tell you how greatly we enjoyed your Radio Talk on Ibsen the other evening. It recalled my slight acquaintance with Ibsen's works when I was connected with A.D.A. decades ago. You revived those memories. Thank you.

204.

13-12-1972

Dear Friend : Cordial Greetings and Best wishes from Mrs. Rao and myself for Happy Christmas and Happier New Year to you and all your family. We trust you are all well.

Among my friends whom I love, honour and revere you stand pretty high. In fact, no honour is too great for you.

There was a move to honour you and a committee was formed, but I do not know what happened to it.

May I request you to honour me by accepting the enclosed small cheque as my Paada-Puje to you? The cheque is no doubt small but it conveys a great deal of my love and reverence for you which no amount, however large, can convey adequately. May I remind you of the expressive phrase in

Tagore's *Chaitra*: "The endless meaning in the narrow span of the song."

205.

23-4-1973

Dear Friend : Cordial Greetings and Best wishes from Mrs. Rao and myself to you and family. We trust you are all well.

I see from my bank passbook that you have not encashed the small cheque (No. 820421 dt. 13-12-72). Somebody told me that you do not wish to cash it but preserve that cheque! May I respectfully and humbly request you to cash the cheque before it is too late and keep the letter as a memento, if you wish? It will give me great satisfaction if you will honour me by cashing the cheque.

Please do so and let me know.

■

ಕೆ. ರಾಮಕೋಟೇಶ್ವರರಾವ್ ಅವರಿಂದ

206.

Bangalore-4, 17-9-1948.

My dear Sri Sitaramiah Garu: I am very grateful to you for the splendid article on the Future of Religion in India. I shall gladly publish it in 'Triveni' (October Issue). But please have it k-typed, on one side of the page only, and if possible abridge part of it.

I wish to have the type-script in my hands by the 23rd at the latest, as I am posting the MSS to Madras on the 24th. From October onwards the journal will be published punctually on the 6th.

Under the new dispensation we are paying for every published article at the rate of Rs. Four per printed page. I am not offering this as an inducement, for, after all, it is a token payment to mark our appreciation. Twenty off-prints always.

I trust you are doing well. Do let me have a line in reply.

207.

Narsraopet, 24-11-1955

Dear Sri Sitaramiah Garu, I was delighted to get your letter of the 12th, redirected from Masulipatam. I wonder why Sri Sampath Raghavachar has not sent you the renderings. I am unable, at this end, to help you. Mr. Sampath alone knows the exact passages. For example, one item is "Two Lyrics" by D.V. Krishna Sastry but which are those lyrics? Again 'Kinnerasani Patalu' by Sri Viswanatha runs into a thousand lines. What were the lines actually read by Sri Sampath. Things like 'Kondaveeti Poga Mabbala' appeared long ago in the monthly 'Bharati.' They were not reprinted. You must write again to Sri Sampath or run upto Anantapur for a day. I should be sorry if the Telugu section of the transactions becomes poor. But we Andhras are an improvident unbusinesslike lot. Plenty of enthusiasm but no system.

I trust you are receiving copies of 'Triveni'. I value 'Triveni' because it brought me into intimate fellowship with Savants like you.

If I can put together a little money I shall run up to Bangalore and wander about like a devout pilgrim.

You(r) conversation and your coffee!!

■

208.

Bombay-7, 9-11-62

My dear Sri Sitaramiah: I have your letter of the 31st Oct. Unfortunately no offprint of the articles on Prosodial Practice of Skt. Poets are now with me. I have now recently published an edition of Hemachandra's *Chandonusasana* (Singhi Jain series, B.V. Bhavan, Bombay - 7) and editions of *Vrta Jati Samuccay*, *Kavidarpana* and *Svayambhu Chandas* in Rajasthan Puratatva Series, Jodhpur, Rajasthan. Unfortunately I have no copies to spare. I was given only 5.

■

ಎಲ್. ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರಿಂದ

209.

Ernakulam, 29-6-1945

Dear Mr. Sitaramiah: Your kind letter of the 25th instant. The proof sheets need be gone through there; but I would like to have my English manuscript back. Kindly arrange to send it to me as early as you can. The Kannada rendering would, I am sure, be unexceptionable. What a forceful writer of Kannada you are! Your "nervous" Kannada style is something unique; witness your essay on the late Mr. Venkannayya in "Prabudda Karnataka." I am not a "D.Litt." or a "Ph.D." yet; so kindly cut out the "Dr." from before my name. As for a paper on modern Malayalam literature, I have little acquaintance with the "Progressivists" of today; how then am I competent to write a paper on modern literature?

Dear Mr. Sitaramayya: Your very kind letter. Many thanks. I got back my manuscript all right. I am hoping that some reprints of my paper will follow in due course. Your wonderful *Pampa-Yaatre*. I finished reading the book at one sitting, so entrancing was it. From the scorpion-scare right upto the repeated potations of tea at the Railway station, it was one grand intellectual feast. I have not seen the like of it in Malayalam or in Tamil. I do not feel sure of Telugu; but I fancy that this type of travel-literature is something unique in South India. The only parallel that occurs to me just now is an essay in Bengali, that I happened to translate into English years ago; but the "solidity" of your work was lacking there. "Five men to Hampe" might remind one of "Five men in a boat," but yet what a difference! Jacob's book is but a big skit, whereas yours throbs with life. Medieval Vijayanagar is once more alive in the pages of your book; but, *vanitas vanitatum*. man's glory is but brief. And the prose-poetry of it all! The flow of words and the upsurge of the emotions is verily De Quinceyan, without of course any of the English writer's riotousness. The scenes of Ramayana so memorably recalled, the eloquence of the silence round about the Sarovara, the thunderstorm, the dreams, the personality of Ramaraja, see thing with righteous indignation, the fall of medieval Vijayanagar – these are some of the unforgettable pictures of your book. And yet it is not all imaginative prose; the figures of Yajamanaru, Venkatesayyanavaru and Murtigalu stand out so vividly. Flashes of humour are also there: the umbrella turning inside up, for instance! A most enjoyable book! I thank you once again for having given me an hour and odd's undiluted literary enjoyment.

■

My dear Sitaramiah : I am sorry I was not able to reply to you earlier as I was on the move all the time the whole of this month. I had to give up my residence at 6, St.John's Road on medical advice as I fell unconscious twice in my bath room with only a servant to look after me. I was advised to live with a family, and so for a time I shifted my residence to Mysore, where I stayed with my adopted daughter Ranganayaki, who was teaching music at the Manasagangotri University. She left for the States last Sunday to do her Doctorate in music at Pensylvania, and so I am now in Bombay staying with her family, and am looked after well. Of course, I do visit Bangalore now and then, and was there three weeks ago. May visit again early in October and be staying at Vimala Rangachar's place at Malleshwaram, which will be my Bangalore residence when I am there.

Now to your enquiries about Venkatappa's paintings. The "Ardhanariswara" was an exquisite line drawing in the best Venkatappa's style. It was a brush work, about nine inches in height, drawn with such sensitive lines he alone could do. In a moment of generous impulse, he presented it to me somewhere about 1924 or 25, and it was stolen from the St.Andrew's Hall, Cubbon Road, Bangalore Cantonment, the very next year when it was on show in an exhibition arranged by Mr. Harvey and myself. I suspected one Vyas Ram, a sort of a painter himself, as he was visiting the show often and at all hours. It was a big blow to me and you can imagine Venkatappa's feelings when told about it. It was the same

picture which the Ramakrishna Mutt people printed wrongly in their journal and for which he sued them. I thought you knew about it and had seen it. A poor reproduction of it appeared in magazine earlier. In 1923 the very first exhibition of the Bengal school was arranged at No. 6., St. John's Road, when Dr. Cousins gave a series of lectures. At that exhibition were shown for the first time Venkatappa works, most of which were acquired by the Yuvaraja of Mysore. They are now in the Jayachamaraja Chitrasala at Mysore. His student-day paintings, which were reproduced in Ananda Coomaraswamy's book were in the collection of the Raja of Bagribari in Bengal. One sample of that Ramayana series is now in the Calcutta Museum art gallery-"Hanuman flying over the sea to Lanka." The late Treasuryvala bought three paintings for the absurd price of Rs.250/- each. The "Buddha and His Disciples", reproduced in colour in my book, Contemporary Indian Painters (now with Karl Khandanlavala of Bombay) the other two are in the National Gallery of Modern Art, Delhi. They are "Mrgtrushna" (in Mughal Style) and "Radha" a lovely painting after the best manner of the Rajasthani school. Mr.S.V. Ramaswamy Mudaliar did not acquire any of his paintings but had a miniature portrait of his done in ivory. It was the biggest of that style and kind ever painted by him, bigger than the two portraits of the late Krishnaraja Wodeyar; bigger than the two of the Maharaja of Cooch Behar and certainly much much bigger than his study of Abanendranath Tagore. One of the Cooch Behar's portraits which he presented to the Madras Art Gallery, at the request of Sri Prakasa, who was then the Governor of Madras, was stolen from the art gallery three years ago. You have seen all his landscape studies of Ooty and Kodai now with his nephew. I don't think you have seen another one, a study of the Himalayas from Darjeeling, which he painted in the company of G.N. Tagore, when he was a student. He

presented it to the late Maharaja, who had it hung right above his writing table in his Fern Hill Palace at Ooty. Venkatappa did not know what had happened to it after His Highness' death, and nobody in the palace could tell him about its whereabouts. One year when Venkatappa, my brother and myself were at Ooty we went to see the palace there, (which was originally built by my father,) and lo and behold, we saw the painting in his small office room. I do not know if you have seen the two landscape studies of Mysore city from the Chamundi Hill which were in possession of the late Kittu's grandfather, who was tutor for Krishnaraja Wodeyar. His name, I am not able to recollect now. Ragavendra Rao. I exhibited them at one of the Bangalore Exhibitions. He had a large Black and White Crayon study of Gopal Raj Urs, who was his physical culture teacher. It too was exhibited at the Mayo Hall exhibition in 1927 or so. His paintings were exhibited twice at 6, St. John's Road, once at St. Andrew's Hall and once at the Mayo Hall. The last one was at his residence when he was honoured as a Fellow. If you wish further information, please write to me. How are you? I have visited your college and even took Salute from the students over some flag hoisting ceremony.

■

ಸುಕುಮಾರ ಸೇನ್ ಅವರಿಂದ

212.

Calcutta-6, not dated

My dear Mr. Sitaramiah: There is no book by Tagore entitled *Sahitya Parichay*. There may be an article by that name which may be found in one of the following three books: 1) *Sahityer Patha* (1936), 2) *Kalantar* (1937) and 3) *Sahityer Svarup* (compiled in 1945). As the books are not with me just now I am unable to verify. On hearing from you I may send you

any or all the three books. I owe you something out of the cheque you had sent me.

There is no book on Tagore as a literary critic. I do not know whether you have read the third volume of my History of Bengali Literature (in Bengali) which is entirely devoted to Tagore. Unfortunately the book is out of print or I would have sent you a copy. If you are interested I may lend you my personal copy. I am engaged in preparing copy for the next edition.

You are welcome to quote as much from my book or books as you may like or need.

I know translation is a tricky job. So you need not apologize. A Sanskrit word does not mean the same thing in the different Indian languages.

I have noted my remarks in the margin of the sheet containing your queries. I am sure you would not mind it. And on my part I would not mind if you put further queries.

You have pointed to an omission in the quotations (appendix). I shall send it to you in a week or so.

I trust you are keeping well and enjoying your task. With warm regards.

PS : Please do not hesitate to ask for any book which I may supply or any other help I can give you.

213.

Calcutta-6, 6-5-65

My dear Prof. Sitaramiah: I am in receipt of your letters dated the 1st and the 3rd inst.

The passage on page 288 ("*The departing night's....*") is not a translation but quotation from Tagore's original English writing, to be found in *Lekhan* (facsimile print of Tagore's autograph bits).

So far as I am aware the only book of Shaw that was translated into Bengali was *Mrs. Warren's Profession*. I shall inquire if any of his plays has been translated into Bengali in verse recent times. No good play has come out in the last two or three years. The plays that are successful on the stage or on the screen are not worthy of consideration as literary pieces. A few youngsters like Atanu Sarvadhikari, who has one or two small plays to his credit may achieve success as a playwright in near future. Or he may not. A really good play has little chance of winning popularity.

I am sending you a copy of Tagore's *Remimiscences* (Bengali original) in a day or two.

■

ಜಿ. ಶಂಕರ ಕುರುಪ್ ಅವರಿಂದ

214.

Ernakulam, 29-1-55

My dear Sri Sitaramiah : The fine time we had in your room and your excellent recitation of Masti's poems - these are quite green in my memory. How could I ever forget you when I think that the thing I most enjoyed during my Annamalai visit was your friendship. Actually the first thing I did when I went to Bangalore was to look you up, and I was really disheartened to know that you were gone to Mysore. Now to know that you would be there at B'lore for the recital is added incentive for me to come.

When I accepted the invitation to participate in the Conference, I had no clear idea of the arrangements to be made there for the representation of different poets. You know, I do not like very much to spoil Malayalam poetry with my harsh recital. As far as my poems are concerned, the rhythm is essentially internal and it does not matter much if I read them. But with most of the other poets, this is not the case. If you could (with Mrs. Menon's help) get any Malayalee who can sing well, i.e. from B'lore itself, it would be very convenient. We will select the poems and send them to you. From the ancient, I think Cherusseri, Ezhuthachan and Kumaran asan, Changampuzha, Vailopillil, N.V Krishna Warrior, Balamani Amma and myself. I will try to get the poems translated-atleast some of them. Then I will let you know the full details.

Most probably N.V. Krishna Warrior and Vailopillil Sreedhara Menon will be accompanying me. Please convey my regards to Mrs. Menon. Hoping to see you in good health.

P.S: I wish to let you know that I am not a Master of Arts.

215.

Ernakulum 26-1-66

My dear Sri Sitaramiah : Regret I fail to respond to your loving letter earlier. I was laid up with Bronchitis.

Shri N.V. Krishna Warrior, our common friend, gave me a detailed description of all that happened at Delhi. I am happy you have presented Kannada's claim well. It is natural. But I know that you received the news with great joy. I do not know, my esteemed friend, how to express my heartfelt thanks for your warm felicitations.

Will you kindly contribute an article on our great poet and philosopher Shri Gundappa for my little magazine 'Thilakam'.

I shall make arrangements to get it translated into Malayalam.

■

ಆರ. ಕೆ. ನಾರಾಯಣ್ ಅವರಿಂದ

216.

Mysore-2, 18-7-57

My dear Prof. Sitaramiah: Many thanks for your letter of the 16th. I was sorry not to be able to see you on Sunday since the man who had driven me to Bangalore in his car had to start back for Mysore unexpectedly early on Sunday. I hope to have the pleasure of meeting you on Friday.

You must kindly forgive my inability to accept a talking engagement now: I am writing a book and that takes all my time and energy. I expect to be free in November. We should discuss a project for a later day perhaps when we meet on Friday.

■

ಹಾಸನ ರಾಜಾರಾವ್ ಅವರಿಂದ

217. 3, Rue de La Vieteire, Soisons, Aisne, France, 16-5-1934

Dear Mr. Seetharamayya: Herewith at last I am forwarding to you the article under separate cover, and I am indeed very sorry for this delay. Monsieur Autant took more time than he had hoped to send it on to me, and I on this side postponed sending it on to you for some considerable time due to my poor health which hardly permits me to do all I should. In any case as you are in holidays now I presume that it will come in time for the article to get into your next issue.

Of course you can cut out some parts of the article if you should find any part of it irrelevant to your needs. I hope the little note I send you about the activities of the authors would be of use.

The winter has been terrible for me. But with the sun becoming more and more "Indian" I am getting better, and therefore capable of more work. I have now read almost all the books you were so kind as to give me and my wife and I liked particularly your "Pampayatre", which I think should be translated into English. I should indeed be most happy if you can do it yourself, and though I cannot promise, it might interest one or two magazines I have in mind. Please let me know if you think you would do it? Of course if it gets accepted it would be paying affair.

With kindest regards of my wife and me.

■

ವಿ. ರಾಘವನ್ ಅವರಿಂದ

218.

14-6-1951

Dear Prof. Sitaramayya: Yes, I am booked for 2 talks at the Ind. Inst. of Culture. I hope all of you will attend. It is indeed a great pleasure that Masti's 60-purti is coming off on the same days. I am thankful to you for the invitation for dinner on 19th night at 9 PM.

I don't know if this important event of Kannada world will draft away the audience from me. One of my inducements to go Bangalore for these lectures is your circle.

I am thankful to you also for inviting me to stay with you. But I have already arranged to stay with two of my Brothers-

in-law at Malleswaram (Address C/o S. Mani, [Agent, Imperial Bank-on leave] 516/1, 8th Main Road, Malleswaram).

Where is the dinner to be on 19th night? I shall be thankful to you to see that notices of my lecture are sent by Sri Doraiswami to Sri M. Anantasami Rao (Botany) who I am told has been transferred to Bangalore from Mysore.

219.

Madras, 13-9-1951

My dear Sri V.C.: Yours of 8/9. There is no page-limit; you can go your full length. Send it as early as possible. Dr. Sastri, Head of the Exp. Psychology, Dept. of Ind., Inst. of Science promised to send for our journal an article in English on his laboratory findings on the Rasa Theory. I reminded him but there is no reply. Please see if this could be got. Thanks.

P.S: We have brought out 2nd revised edn. of Prof. S. Kuppaswami Sastri's *Primer of Indian Logic*. Rs. 10/-. Kindly order a copy for your college.

220.

Madras-4, 25-4-1952

Dear Sri V.C.: Your P.C. of 18/4. As I was at Tirupati for 3 days I could reply immediately to you.

Re: '*Janasrayi*' two mss. are known and they have been the sources of editions or transcripts here, at Tirupati and Trivendrum.

In the Sri Venkateswara Oriental Series, M.R. Kavi has issued an edition of this same '*Janasrayi*' which also you will get. You may notice the two together.

On '*Janasrayi*', see Journal of Oriental Research, Vol. XVII, Pp. 138-157 for an account by VAR Sastri and

M. Krishnamachari's Classical Skt. Lit. Pp. 903-8. Much of the same matter is given in all these contributions. You please throw some light; share your knowledge with us.

221.

Madras, 31-5-1952

My dear Sri VC. Your P.C. of 23/5. I am not surprised you find precious little in the editor's Preface. The editors are just fathers who have offered their Kanyas to you to enjoy; I suppose tomorrow's Sunday Hindu will carry your review. Did you hear from HD Velankar about your review in JOR of his '*Jayadaman*'. He has not written anything to me! I have to review his '*Jayadaman*' for the Hindu! You can understand how I am hesitating!

When Madras was floating I was at Trivendrum for a MA meeting, then went to Kanyakumari and spent 6 days at Courtallam Waterfalls which were really an enjoyment and returned here only this morning.

I wonder if you met Mr. Derret of London School of Ori. Studies who is a student of Kannada.

222.

Madras-5, 17-11-1964

My dear Friend: Thanks for your kind letter of 9th November. I am sorry to have missed Lucknow PEN. There is difficulty in getting leave for such things.

The enclosed list gives you Puranas where the Parvati Kalyanam story is narrated. Besides these there is Parvati Parinaya in the illustrative version of Udbhata's *Kavyalamkara Sarasamgraha* and there is also the play of that name by Vamana Bhatta Bana.

My dear Prof. Sitaramiah: I am very glad to hear from you after a long time. I did not come to the Jnanapitha meeting as they were contemplating of having some other Member who would attend more regularly, in my place; I have been not able to help the deliberations much.

The article of Prof. Gopalakrishna Iyer on the Prosody of the *Gita Govinda*, as well as the article on the Prosody of the *Upanisad*, was published in the Journal of Oriental Research, Madras. I can try to find out copies of the issues for you.

There is no English translation of Weber's studies. There is a short article in the J.O.R., Madras, by Randle, former Librarian of the India Office, on the scanning of Sanskrit metres. Ksemendra's *Suvrttatilaka* is easily available because the Kavyamala Gucchakas where it was published has been reprinted and also the Sanskrit Academy of the Osmania University, Hyderabad, has brought out a recollection of the shorter works of Ksemendra in which this is included. I do not know where exactly Velankar's Census of metres and their use in Khanda Kavyas has been published. Recently his students presented a volume to him in which there may be a Bibliography of Velankar's writings.

224.

Madras-14, 26-7-1969

Dear Sri Sitaramiah: A Dictionary of technical terms in Music is being compiled for the Central Sangeeta Akademi. We have appointed scholars and Vidwans from different regions to go through literature written in local languages or printed in local script and prepare notes on them citing references to

the source. Could you suggest anybody to do this work for Kannada source? One scholar, a Shankarmurti, agreed and after sometime declined. We have got materials almost from all regions. Kannada alone remains to be examined. Please suggest suitable names.

225.

Mysore-5, 10-12-1970

Dear Sri Sitaramiah : As you may see from the enclosed, the Mys. Univ. in collaboration with the Bangalore, Karnatak and other universities have proposed to celebrate the Birth Centenary of the late Prof. Hiriyananna on the 6th May 1971. It is proposed to bring out on the occasion, commemoration volume to perpetuate the revered memory of the celebrated scholar. On behalf of the Editorial Committee I request you to contribute an article in 3000 words on any topic of Indological interest (or any topic dealt with by the late Prof.Hiriyananna in his writings) to the organizers within 31st January 1971 and cooperate with us for the success of the celebrations.

Further information, if any, may be had of the Secretary, Hiriyananna Centenary Celebrations, University of Mysore, Oriental Research Inst. Mysore-5. Thanking you in anticipation and with regards.

226.

Madras-14, 6-4-1973

Dear Friend: This is to introduce to you a young friend from Bangkok who is working on the Thai version of the *Ramayana* and is going round India to meet scholars in *Ramayana* and also to see places of interest for the subject. In Sanskrit her name is Madani Ratni and her university is in Sanskrit Dharma Sastra University.

I shall be glad if you give some time to clarify certain questions she has on the *Ramayana*.

■

ಮನೀಷಿ ದೇ ಅವರಿಂದ

227.

Bangalore, 26-12-1961

My dear Shri Sitaramiah: Today I am sending by Regd. parcel eight paintings to the Editor of Illustrated Weekly of India. I have not written to him anything being the communication of letters are with you only.

The numbers of the pictures printed in the catalogue are:- No.7, 13, 14, 36, 54, 69, 77 and 110.

Please write to him requesting to use no. 13, "Royal Procession" on the cover in the same issue. I hope return (my paintings) undamaged, as soon as the editor finishes the use of them. Hope they will pay me well also.

228.

Bangalore, 12-1-1962

My dear Shri Sitaramiah: I am leaving Bangalore for Cochin on the 15th Jan. evening train. I shall be back again-only on the 15th of Feb. That means I shall be away for a month. 26th Dec., I sent 8 paintings to the Editor of Illustrated Weekly by registered post. Received no acknowledgement yet! Please let me know if you have received any letter from 'Raman'. I wish I could see you-before my departure. I shall try on monday morning-for a flying visit to you all and say good-bye.

Bangalore, 17-7-1962

My dear Shri Sitaramiah: Sorry I could not write to you a bit earlier. I thank you for the delightful write-up. Every one liked it much. I am grateful to you. I have not received the 5 paintings yet.

This afternoon, Mrs. Pandit is kindly visiting my Studio. I do not know whether Panditji also coming or not. I am just busy arranging things around me. I hope Mrs. Pandit will enjoy with my paintings. Please wish me luck.

P.S: Do drop in please whenever you feel like it. I shall be delighted.

Madras-28, 20-12-1965

My dear Shri Sitaramiah: I was delighted to have your letter of 8th Dec. which was redirected to me-the other day from Bangalore. I shall be too glad to do an emblem for your College, when I come back from my trip to Santiniketan. I am leaving for Santiniketan tomorrow on the 21st Dec., by the morning Express, and shall reach there on the 23rd afternoon. I shall be there for a couple of weeks and then go over to Delhi for some time. At Delhi I shall be staying with our good friend Shri Nittoorji. You know his address, I believe. I may try my hand on your desired 'emblem' when I am bit free at Delhi. Do remind me and write to me please. I shall be at Delhi by 'the middle of Jan. or so.

My Santiniketan address: "Purna" (Ratanpalli), Santiniketan p.o. West Bengal and of Delhi : 27, Safdarjung Road, New Delhi.

How are you getting on there my friend?

Must be nice place, so I hear and understand from your letter. The town along the Saravati Valley must be wonderful. Hope to be there some day with you-and enjoy your company and your hospitalities.

■

ಗುಲಾಬ್‌ದಾಸ್ ಖ್ಯಾತಕರ್ ಅವರಿಂದ

231.

Bombay, 19-6-1953

My dear Prof. Sitaramiah : I have arrived here two days back, but still I felt I am very much there. Bangalore cannot be forgotten. It has given me such great kindness, affection, love.

I know you do not very much appreciate personal emotional expressions. But if I did not express my feeling of deep gratitude to you for the warm affection and consideration you showered up on me, a complete stranger, I would be failing in my duty. I really cannot find words expressive enough to bring out the depth to which I am moved by the consideration and kindness shown to me while I was there by all the friends there, but most of all by you and by Shastriji too. Please convey to him all my feelings expressed herein and my thanks.

I have met Prof. Hari Vallabh Bhayani yesterday and talked to him about your interest in Prosody. I have asked to write to you with regard to the same. He has promised to write as soon as he can. Among our younger scholars in that line he is one of the most promising and brilliant. I am sure he will be useful to you.

The name of that book by R.V.Pathak is '*Prachin Gujarathi Chhando*' (Old Gujraathi metres). I have not been able to ascertain its price yet.

But Prof. Bhayani told me that another book by Sri Pathak on the same subject was in the press. That is being printed in Devanagari script. I think that will be easier for you to follow.

Now your college will be opening and you will be very busy, very soon. May I request you, inspite of that, to take some time now and then, and keep me in touch with your work there?

The music of Kannada verses recited by you on that day is still ringing in my ears.

I hope I will be able to hear soon from you.

Please give my best regards to Sri. Subramanya Shastri and Shri Rajaratnam.

232.

Bombay-24, 2-7-1953

My dear Prof. Sitaramiah : Immediately on my return here I have written a letter to you. I hope you have received it.

I had talked about your interest in Prosody to Dr. Hari Vallabh Bhayani and Prof Ramnarayan V. Pathak. Bhayani was telling me that he was very favourably impressed with your review of *Jayadaman* and that he had written to you directly. He told me also that he had sent a copy of his '*Sandesh Rasak*' to you. I hope you have received it.

Prof. Pathak also was similarly impressed and he has expressed a desire to meet you personally and discuss with you metres in vogue in the South, when you are next in Bombay. He has also sent me an offprint of his article on Dohas which appeared in the Baroda University magazine. I am sending that on to you. I hope you will feel interested.

I have been looking out for a copy of *Prakrit Pingal* for you. If it is available I shall buy one for you. I remember you have asked me to buy it at any price.

I remember with deep love and warm affection the happy time I have spent in your company at Bangalore.

Please convey my deep regards to Shri Subramanya Shastriji, Shri Rajaratnam and Prof. Murthy Rao. I hope all the other friends there are happy. When are you coming over to this side?

233.

Bombay-24, 4-10-1953

My dear Prof. Sitaramiah, : It is after really a very long time that I am writing to you. But that does not mean that I have forgotten you or your kind love, at all. I do not know whether you will believe me but every day I remember Bangalore and all of you. The intensity of it some times surprises even me.

Unfortunately you cannot read Gujarati otherwise you would feel the truth of my statement through an article I have written about my two month's stay in your beautiful city. It is published in 'Samskriti' in two instalments.

I very much wanted that you and other friends should know as to what I have written therein. I have therefore requested my friend Parasmalji there, to convey to you the sentiments I have expressed therein. I have given him your address, too. Has he come to you yet? He is a merchant in Chickpet. The name of his firm is, State Trades. He is interested in Jainistic Studies and he is running an organization called "Jain Mission Society".

I shall feel very much obliged if you let me know if he has come to you and told you about it all. I would very much like Sri K.V.Iyer to know what I feel about him. He was so kind and so helpful! I am sure if you know what is there in the article Sri Subramanya Shastri will also know about it. I had to mention both of you very often.

You must be busy with the college these days. What new things have you written? What new things are there for reading? Can you suggest some good things?

Please convey my best regards and remembrances to Sri Shastri, K.V. Iyer and G.P.Rajaratnam. I do not think you come across Ashwathanarayana Rao or Nagaraja Rao. If you can please convey namaskaras to Sri Masti Venkatesha Iyengar. I shall feel obliged.

234.

Bombay-24, 6-11-1953

My dear Prof. Sitaramiah : I was about to pen this letter to you just now in order to send to you New Year's greetings, when I chanced up on a news item in the news paper which made me extremely happy. Now please accept my two fold congratulations and good wishes. One for the occasion of the New Year, another for your being elected to preside over the Sammelan of Kannada Sahitya Parishat at Kumta in December.

Where is Kumta? How far is it away from Bombay? I would have to run up there if it is not very far from here. Only, I would not be able to understand the deliberations at such an important session.

I really feel very happy that this honour comes to such a very deserving person. I feel proud that it comes to a very dear friend whom I have learnt to love and respect.

I would very much like to get that article about Bangalore translated into English but unfortunately it is quite a big one and I do not think any editor of an English daily or weekly would care to spare so much space. I would very much wish it to be translated into Kannada and published in a paper like 'Jeevana'. The Kannada readers and writers should know what an outsider like me has felt about them and their lovely city. But that too may not be possible.

Please convey my hearty Divali and New Year greetings to Shastriji and all other friends there. By the way, what has happened to that article of mine about Short story in Gujarati? Has it appeared in Kannada Nudi. Will you please ask Shastriji about it?

■

ಮಂಜೇರಿ ಎಸ್. ಈಶ್ವರನ್ ಅವರಿಂದ

235.

Madras-10, 16-3-1958

My dear Sri Sitaramiah : Thank you very much indeed for your P.C of the 13th instant. Have been wanting to write to you for some days past but it was getting postponed due to all sorts of add work.

Eliot's '*On Poetry & Poets*' is not available in Bombay, it will take a couple of months to arrive from England. Now that a copy is available at Bangalore please don't miss getting it; I shall cancel my order.

Shall instruct Mr. Mahadevan to send you the 1st volume of *Natya Sastra*. V.P.P. is a costly affair. It'll be sent on to you by Book Post.

And how are things with you. My work for the Book merely council moves on in a classically humdrum manner. Can't help it.

Delhi should have been fine for a sojourner inspite of the loo. After your return you might have written some torrid poetry, seeing all those plantations of Royal tombs, the nottiness of New Delhi and the indescribable filth of the old. Nothing like home.

My wife sends her greetings to you. The children are quite well, the son has begun to swim-into what Ken-too early to say.

Am posting of to you a copy of the latest Book News.

236.

New Delhi-5, 4-2-1966

Dear Sir : Thank you very much indeed for your kind letter of Jan. 27th addressed to my husband. About a month ago he had an acute attack of blood pressure and has been confined to the bed since. He is getting better and is able now to sit up. The doctor who is treating him has advised him complete rest for another couple of weeks. He is on strict liquid diet. He says he is at peace with himself but not with the world. After the day you had called to see him he was talking for hours together about you and his visits to Bangalore during which he saw you, and was quite nostalgic for your company and the city. He doesn't like the extreme climate of Delhi; he found Hyderabad a sleepy hollow; and Madras humid beyond

endurance. He has been long toying with the idea of settling down in Bangalore.

Your warm hearted friendship is a precious possession to him and your kind words have given him much comfort.

He will be writing to you as soon as he is in a position to do so. Yours Sincerely, Annapoorna Isvaran.

■

ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ

237.

Ahmedabad-6, 9-11-1960

My dear Sri V. Sitaramiah: It was very very sweet of you to have addressed to me on May 1, 1960 expressing your joy at Shri Ravishanker Maharaj's blessing the inauguration of the new state of Gujarat Sabaramati Ashram. Immediately after that I left Ahmedabad and was away for the remaining part of the vacation and could not write to you earlier, for which I owe an apology to you.

Little Svati has grown up and is picking up a little of Bharatnatyam at the school in the extra hours. Nandini is reading for her B.A. Examination. The children and Jyotsna—all of us were very very happy to hear from you. I think we should come that side to meet Svajans like you. What are you doing at present? Any new poems? Any critical work? I hope you are keeping excellent health and all the family is happy.

238.

New Delhi, 30-9-1979

My dear Prof. Sitaramiah: Thank you so much for your loving message on my taking up the assignment as the Acharya of Vishva-Bharati University. It is a big responsibility. However,

it has to be shouldered even as a small attempt at repaying the Rishi-rin, the debt to the sages. How sweet of you to recall how it was Tagore who brought us together on a common forum in Bombay and how I took the liberty of sending to you from Calcutta a collection of Tagore's writings during the Centenary Year (I had almost forgotten about it)! The trip you and Mastiji made to Santiniketan in the '30s must have been very exciting and fruitful. Believe it or not, I have not seen Tagore. He visited Ahmedabad in 1928 or so, but there was no public appearance and I missed seeing him. In 1937 late summer there was held in Calcutta an all-India Writers' Conference and Tagore was to be present at the Inaugural function. I was invited-I wonder how, because I should have been little known, to preside over one session. However, I had not the money to take the trip. But, believe me, I have never felt that the intimacy is any the less because of the lack of a personal encounter.

You will recall when Gandhiji saw Gurudev last at Santiniketan, the latter handed over a closed envelop to the former at the time of parting. It came to be known later, that it contained a request from the Poet-he had commended Ashram to the Mahatma(Great Fakir)'s care.

It was a great pleasure to have been with you in early August, even for a short while. Svati sends Pranams to you.

That day, nor on the day of my return, I could contact the brilliant advocate Miss. Pramila, MLA. I did meet Mastiji and back in his presence for a pretty half-hour.

How are the little children and everybody at home? Svati and I will be reaching Ahmedabad by the next week.

With affectionate Pranams.

■

239.

Bombay-16, 27-11-63

My dear Seetaramaya : I felt delighted to hear from you. It reminded me the exacting time we had together. These days I am extremely busy with several projects in hand. Mr. Karanth is back with his wife to attend to her medical treatment. You will be sorry to hear that she has to undergo an operation of the Uterus. Thank Heaven, she is in the best hand possible. Karanth is passing through a trying period.

I will write to you in detail after Leela undergoes the operation. We are sure it will be a thorough success.

■

ಕೃಷ್ಣಚೈತನ್ಯ (ಕೆ.ಕೆ. ನಾಯರ್) ಅವರಿಂದ

240.

Madras-6, 6-11-1955

My dear Professor Sitaramaiah: This is in continuation of the talk we had when I came to Bangalore last week.

A specimen of the journal which I edit under my pen name 'Krishna Chaitanya' is coming to you with this letter so that you can judge the quality and range of our journal, which incidentally is the oldest art journal in India.

The idea of requesting you for an article came to me when I saw your review of Srikanthiah's work on poetics. There is no English work giving a complete history of Indian poetics from early to modern times, comparable to the works available in English dealing with European poetics from the time of Aristotle. I was wondering whether you could give an

outline history of Indian poetics in a series of three or four articles. These are my ideas of the nature and scope of the series:

1) It should be a complete story in the sense that though it is only an outline, the continuity will be maintained, the names of writers given in chronological succession, with accounts of their work, mentioning the dates in which they lived and the names of their works.

2) While dealing with each writer, after giving a brief summary of his views, you might also add a para of evaluation in the light of modern psychological and aesthetic knowledge. This I felt was the most important point which you yourself raised in your review of Srikanthiah.

3) The length of each article in the series could be between 2000 and 3000 words.

Our journal is not a commercial publication and I myself have been working as editor on an honorary basis. Nevertheless, I feel it is rather unfair to ask you to take on so important work without some slight compensation for the trouble. I could promise you an honorarium of Rs.40/- for each article in the series. I know that this is very meagre payment, but I hope you would regard it as a token gesture rather than an adequate remuneration.

Our journal is a bi-annual, i.e, it comes out once in six months. The first article in the series may please be got ready by January 15. The article can either be sent to me at the above address or given to Venkoba Rao, who will send it to me.

Our journal, though its circulation is 1500, does go to literary and art societies in 45 countries. The External Affairs Ministry is buying bulk copies from us for this purpose. So it has got a good readership and that is why I feel we would benefit from a contribution of the quality I can expect from you.

241.

Madras-6, 2-2-1956

My dear Prof. Sitaramiah : Thanks very much for the article. I am patting myself on the back for my good sense in having approached you. This is a really good contribution.

1) I was glad to see passing references to Maritime and Mallarme my old favourites. However, I do not know what to think about your approximation of the concept of the Sahrdaya with empathy, which I thought dealt with the physiology of certain kinds of perception, involving incipient visceral mimicry, rather than the funded treasure of one's culture, which brings in wealth to appreciation. But this is a case of my opinion being against that of a far higher authority and I am leaving it alone.

2) I am doing my best to make my material intelligible to the average person who is interested in art, both in India and the West. (We have got a small readership in Europe and America). Therefore, I feel that certain of the technical terms you use will need a slight elaboration for our readers. Could you please give me a three or four-line definition of each of the following terms. I will incorporate them into the text :

- i. Dhvani, as conceived by Ananda Vardhana.
- ii. Rasapratiti.

- iii. Dhvani Sakti.
- iv. Rasa dhvani.
- v. Tatparya Sakti.
- vi. Anumiti.
- vii. Vakrokti.
- viii. Aucitya.
- ix. Sausabdya.

4) On page 14 you used the term 'Arthagabhirata'. Is it 'gabhirata' or 'gambhirata'? I would not know in any case. That is why I am checking up.

5) On page 14 you have a Sanskrit quotation from Bhamaha. What would be the English transliteration?

6) Writing for ordinary mortals, I have developed a horror for diacritical marks and spelling. So, I hope you will not have a fit when you see words like 'carvana' spelt as 'charvana'. You must excuse this weakness. I nearly lost my reason when I came across Nilakanta Sastry's *History of the Colas*. For a moment I thought he was talking about Coco-Cola, the symbol of American culture.

7) I note that in your letter you have thrown out a delicate feeler tempting me to say: "Enough unto the day" But I am afraid I am going to ignore the bait. Please work on the second article on *Natya Sastra*. You will have about 4 to 5 months.

8) I am afraid the series can't stop with the second article even. You must do a third article, the cue for which will be your own last paragraph, filling in the outlines of the intuitions and dim perceptions of the old writers and linking up and expanding their latent insights in the light of European aesthetics.

That will be mostly your contribution rather than a narrative of old theories. I look forward to reading it. But we have plenty of time.

9) Apart from poetics, do you think you would be able to work on similar material on the other arts? There are texts on architecture (like *Kanasara, Silparatna* etc.), painting and sculpture (like *Vishnu Dharmottara*). If you have not been dabbling in these, could you please recommend somebody whom I can approach?

242.

Madras-6. 3-8-1956

My dear Prof. Sitaramiah: You must have interpreted my long silence as typical of the graceless behaviour of editors who plague contributors till they get the stuff and forget them promptly. Actually the real trouble has been that after my coming away from Delhi, I have had to do things by long distance control, which is never quite happy. A new Publications Committee has manifested itself like some unsightly ectoplasm at Delhi and according to themselves they are supposed to be doing overall control. They seem to be of the opinion that the "Roopa-Lekha" should devote itself only to articles on sculpture and painting. But I have insisted that whatever be the policy in the future, the old commitments should stand and sooner or later, probably the latter, your article will be published, though, unless your expectation of life is pretty impressive, you may perhaps not live to see it. The mentation of the fossils in Delhi is pretty slow. They must be rare instances of cortical mutations.

I had told them that they can make their mind some time during the present century, but as the article was commissioned, remuneration for the contributor cannot be held up any longer. After some exhausting arguments, I have received the enclosed

cheque for onward transmission. Please acknowledge it to me at your convenience.

I do not know when I will be visiting Bangalore next, but you are warned that the visit will mean a visitation for you.

243.

Madras-6, 20-8-1956

My dear Prof. Sitaramiah : Sorry I could not reply to your letter. I was tied up with the Presidential visit and some other things.

I had very little hopes that you would accept the cheque. But I had to gamble and I seem to have lost.

But one little point I should clear. I gather from your letter that you may have the feeling that my board in Delhi felt the article was not acceptable on its own merits. That definitely is not true. In fact, they thought highly of it. Between you and me I don't attach much importance to their views, either way. But I am merely mentioning a fact. The real difficulty however was that the board felt that we should stick to sculpture and painting. I am very much against this because as a journal is devoted to these arts, we are a poor second to 'Marg', which has all the backing of Tata's money behind it, and India really does not have a high-class journal devoted to all the arts. This was a serious issue with me and I sent in my resignation on it. I am continuing merely because our president, Sir Usha Nath Sen, who is a very old man and actually is an invalid, asked me to continue and I really cannot go against his wishes. But I am hoping to convince the morons when I get a chance to go to Delhi. So, the difficulty arose not over any particular article. There were several others also,

one on Dance in Andhra and the other on Children's Theatre. They were also shelved by the board.

My friend, Dr.Sinha, who is the Director of the Publications Division of the Ministry of Information and Broadcasting, who saw your article, would like to publish it in the 'March of India'. I call this journal the 'March Hare of India', but all the same it is a fairly high-class publication. If you haven't seen it, please tell Venkoba Rao and he may send you a copy. They have a habit of giving a four-to-five line write-up about 'Our Contributors'. Could you very kindly let me have a short dope on you, especially stressing your writings on poetics and other allied subjects?

I hope to God you would not complicate the matter further by refusing permission to publish the article in the 'March of India'. The fact that you didn't take a dim view of me in spite of the skulduggery on the part of my board is due to the happy accident that you happen to be an extraordinarily fine person. The luck may not be repeated and if you create any difficulties, Dr.Sinha will take it out of me.

I might add that the 'March of India' is a government publication and pays its contributors.

I have been reading up quite a lot of material on Indian poetics and I have retained a copy of your article in my files. The original is with the Publications Division. If you are in a hurry, I can make out another copy from my copy and send it on to you. Otherwise, you will probably not mind waiting for its appearance in the 'March of India'.

Can I have that write-up about you within a week or so?

My dear Prof. Sitaramiah: I owe you an abject apology for not having replied to your letters, both of which I received, and in time. What happened was that I was terribly busy with the National Development Council meeting and in addition, I had to edit a souvenir for the All-Kerala Literary Conference. Everything else had to wait, including my own personal affairs.

Your problem is rather difficult and I don't see the possibility of a solution. People drawing pension get their pay refixed when they get re-employed. This is a routine botheration and I wish you could have put up with it. However, it is no use worrying now about the step you have already taken. From the I. & B. Ministry we have very little commissioned work for outside writers. The Publication Division of the Ministry occasionally brings out Kannada pamphlets and I have asked the Deputy Director to keep you in view. He will do that, but again, there is nothing immediate.

I wonder whether you can get some contacts with the USIS people. They bring out lot of Kannada material and they pay liberally too.

If Mr. Krupanidhi who is now Editor of the "Deccan Herald" can be of any help to you, I could write to him on your behalf. But you might first explore whether there is any concrete way in which he can give you immediate help.

Dear Shri Sitaramiah: Your letter. Thanks. I wonder whether anyone has so far cared to tell you that your calligraphy does

not match your mind in brilliant clarity. It was a job deciphering your letter. As a matter of fact, I am still at it.

The self-disparagement in connection with the review struck me as truly oriental in its modesty. You may not know this, but when I was posted in Madras and had to visit the Bangalore PIB often, I hunted you up because I was fascinated by one of your reviews of a work on Poetics in *The Hindu*. As a matter of fact, my writing this book was an act of desperation—since men much better qualified, like you for instance, did not bother to do it.

I completely agree with you on the need for a new myth for modern India. Why not use the columns of my journal for a bit of thinking aloud on the subject?

246.

New Delhi-16, 17-4-1979

Dear Professor Sitaramiah: For some reason your letter of April 7 reached here only today. I am sorry to learn that you have been ill. I hope you are perfectly o.k. by now.

Sarada Prasad subsequently discovered that what he had stumbled on was some typing error. He told me he was writing to you. That is why I didn't write. The talk has been announced for April 27, 6.30 p.m. at the India International Centre. I will be presiding at the Function— for what it is worth. Sarada will read out the talk. I shall write to you again after the function.

Dr. Raghavan's parting was a loss to me. He is one of the two people who generated an interest in Sanskrit Poetics in me. But he was not the first. That was you. You had a small review of some old text (was it Kuntaka?) in the Hindu sometime in 1955 or 56. At that time I was in Madras. That

was the first great estimate. I contacted Raghavan and read through everything written by him. And in 1965 all this bore fruit in my book on the same subject.

I don't know whether you know it. But I have been working on the Pentalogy on Freedom, integrating modern science and the old intuitions. Four volumes have already come out: The Physics and Chemistry of Freedom (1972); The Biology of Freedom (1975); The Psychology of Freedom (1976); The Sociology of Freedom (1978). I have now started on the concluding volume: Freedom and Transcendence. It may take five years. But it is very exciting and keeps me thirty years younger than my senile sixty. If you can lay hands on these books, please glance through them. Buying to read through will be tiresome. But the preface and epilogue in each volume sum up its argument.

247.

New Delhi-16, 27-4-1979

Dear Prof. Sitaramiah: I have just returned from the talk. It went off well. We got our audience which, though not big, was bigger than we had for the opening talk of this series and usually have for talks at the centre. My opening remarks were few: reminiscences of my contact with you and the fine effect it has had on me. Sarada prefaced the reading of the paper with an extensive profile of you, which was a revelation to me too, since I had not known that you have written on economics and also the Dharma Sastra.

Sarada did a good thing in reciting the original verses also along with your translations. Even for people not knowing Kannada, it was an experience: the quiet dignity to which

ordinary speech rhythms were elevated, the alliterations and also resonances, the cadential pauses, the definitive rests.

After the lecture, since there seemed to be genuine interest, and on the prompting of some foreigners, Sarada read from Ramanujam's translations of the four Kannada Saint-poets in the Penguin classic edition. I liked your paper immensely when I first read it and liked it even more in the lecture. You have been able to resurrect a whole epoch with its cross-currents of concepts and turbulent history. As I said at the lecture, here was the phase of Indian history as fascinating as that of Reformation in Europe during the time of Luther.

Well, thanks once again for the response to our request. If other people were half as responsible as you, I would be far more optimistic about being able to continue with this series. I asked Uma Shankar Joshi to do a talk on a Gujarati Saint on whom he has already done a book. I have been reminding him for the last six months. That is how it is.

P.S: I learnt of your book on Valmiki's Ramayana only from Sarada*. He is sending the book to me tomorrow. If time is left to me after I finish my fifth volume of the Pentalogy on Freedom, I want to do a study of the Ramayana, the Mahabharata and the Bhagavata.

* H. Y. Sharada Prasad.

■

ಆರ. ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ಅವರಿಂದ

248.

Bombay, 10-2-1966

Dear Mr. Sitaramiah: I was overjoyed to see your letter of the 31st January. I very much value your appreciation of my sketch of Shri Shastri. Shastri was a good man and we all

liked him sincerely. I suppose the sketch I have made was a true expression of my own deep feeling for the man.

I hope this finds you in good health.

ಸಿ. ಡಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅವರಿಂದ

249.

Mysore-6, 21-1-1967

My dear Sir: I thought I could add a line to what is in the enclosure and that is to say the University proposed to publish the papers and the discussions that follow as they are expected to contribute significantly to an appraisal of our literary output of the past fifty years.

I shall be most grateful if you could kindly arrange to let me have the title of your paper and say a word or two to indicate its scope so as to avoid duplication. As you would see, each literature will be represented by two, sometimes three, writers the object being to cover as much of it as we possibly can. After hearing from the other writers, I shall write again, if necessary, for any clarification or adjustment of the areas of treatment.

Would you be so good as to indicate your acceptance of our invitation together with the title of your paper before the 29th of this month? The paper itself may reach me about the 20th of March so as to enable me to have it duplicated for distribution among the participants. Each paper may not ordinarily exceed 3000 words, and may please be typed if possible.

We hope to have a few foreign observers too. It is our sincere hope that the conference would be a real success with

a compact group of 25-30 dedicated writers from all over the country and a few from abroad living together in an atmosphere of informality for four days.

The other writers invited in your language are Prof. V.K. Gokak, Sri K. Shivaram Karanth.

P.S: Hope this will not go astray and you could come. Value your presence.

250.

Mysore-6, 13-2-1967

Dear Sir : You say my notice was forbidding but your reply, if I may say so, is not less forbidding! Please permit me to tell you confidentially that of all the replies that I have so far received you are the only person who has hit the bull's eye. Of that, more when I meet you. I did not write to you earlier, it is because I was waiting for Prof. Gokak's reply, which has come just now. He says that he should not like to go about it when he is busy with other pressing matters though he would very much like to participate in the conference. And so I am afraid I will have to confront you with a proposition which leaves no alternative to you. Don't you think that in view of our somewhat negligible critical output in Kannada we would do well to concentrate on poetry which some atleast like to think has a major status. Shri Karanth has kindly agreed to write on Fiction and I would be grateful if you could write on poetry. I know it is a delicate operation but I simply fail to think if anyone else can be trusted to fulfil this responsibility. I know too that you certainly will not like to abdicate it. It is far too important to be abdicated by anyone who has a concern for life and literature.

Could you kindly arrange to send your paper about the 31st of March?

P.S. I remember what you said in Delhi about the road journey.

■

ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಂದ

251.

Dharwad, 24-1-1963

Dear Sir : The Vishveshvarananda Vedic Research Institute, Hoshiarpur intends to bring out an anthology of modern Indian poetry - original in Nagari script and the translation in English - with the two objectives of introducing the contemporary poetic activity of the various provincial literatures to one another, and of presenting the modern Indian literary scene to the world outside.

The Editor, Sri Mahendra Kalsreshtha, who is a friend of mine, has approached me in this connection requesting for my cooperation in the matter of collecting a few representative specimens of modern Kannada poetry of the post-independence period. The collection is to be made on the basis of a strict selection in point of not merely a great general achievement, but of representation in form and thought of modern Kannada poetic genius. Your name is in the list of the twelve best representatives of modern Kannada poetry that I have sent to the editor who has asked me to approach you for a poem.

While requesting you to permit us to include your poem in the anthology, three suggestions are made for your kind notice:

1. The choice of the poem is left to the poet himself.
2. Except in exceptional cases, the translations be made by the poet himself, in order to achieve the best rendering of the spirit of the poem.
3. The length of the poem be not more than 25 lines, so that as many poems as possible may be included in the limited space of the publisher.

I hope you will kindly accede to our request and arrange to send a poem both in the original and in the English translation. However, if you are too busy to do the translation yourself, the editors have no objection to a translation made by somebody to your satisfaction.

May I have your poem by the 10th of February, as the book is expected to go to press by the end of February?

252.

Dharwad, 1-3-1963

My dear Sir : I was out of headquarters for three days hence the delay in acknowledging your very kind letter of the 22nd Feb., along with the enclosures of the selected poem with your excellent translation.

I am very happy to intimate to you that in my humble judgement, your Englishing is the most readable in the dozen I have received for the volume; let me add that the original Kannada too, is no less powerful and brilliant. Some of the others that have kindly responded to my appeal are - Profs. Gokak, Bendre, Puttappa, Karki, Sriyuts K. S. Narasimha Swami, Dinakar Desai, C. S. Kanavi, K. Raghavendra Rao and Siddiah Puranik. I expect the anthology to be out in the

course of a few months, as the V. V. R. Institute has its own press.

Of your long poem, I have included the very opening section, numbered one by you. The Kannada matter is still with the Devanagari typist; and as soon as it is received by me, I shall be posting the material to the editor of the volume, with a short prefatory note by me.

I shall be writing to the editor to arrange for sending a complimentary copy to all the poets; and do hope that he will gladly do it.

Once again, thanking you for the trouble taken and the cooperation extended by you. With profound respect.

■

ಹೆಚ್. ಹೆಚ್. ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡ ಅವರಿಂದ

253.

Mysore-9, 24 1969

My dear Sir: I learnt reliably that you thought very high of my typescript, '*Metaphor and Symbol in the poets, playwrights of England and America*', when it was referred to you.

I value your opinion most as you are a scholar and a living example of humanistic tradition. As the script is about to be printed, may I have the privilege to quote you together with Prof. Bonamy Dobre (he has done an introduction). If you have no objection please let me have a copy of your review.

My dear Sir: I am delighted to receive your letter. It is indeed very thoughtful of you to have blessed me. How gratifying for you as the T.L.S. restates what you said sometime ago.

■

ಕವಿಲಾ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಅವರಿಂದ

255.

Satya Marg, New Delhi, Not dated

Prof. Sitaramiah: I am studying (on) the *Gita-Govinda* and the Indian Arts.

I shall be most grateful if you could very kindly let me have any references to the *Gita-Govinda* in Kannada. Also if there are any Kannada MSS on the *Gita-Govinda*.

Also if you know of Commentaries, an(n)otations, translations of *Gita-Govinda*.

What are the connections between the later Champu Prabandha and the *Gita-Govinda*.

If you can let me have these before you go, nothing like it. If not, could you let me have the information at your convenience.

Thank you. I shall be most grateful.

■

ತರುಣ್ ರಾಯ್ ಅವರಿಂದ

Director, Jatiya Natya Parishad, Calcutta

256.

Madras, 12-11-1950

Dear Prof. Sitaramiah: I am in Madras for last two/three days. I had enjoyed Ooty thoroughly and is enjoying Madras equally well. Your letters were of great help to me and I am

sure you will be glad to learn that Mr. Chandrasekharan has agreed to write on the Tamil Drama while Sri Bhaskaran on Telugu Drama in my book on Indian stage.

This letter is to thank you for introducing me to these persons and to request you to write personally in five chapters the development of Kannada Drama, for which you have devoted so much of time and for which you have a sincere love and devotion.

I am sure you will not disappoint me as I am depending so much on you. This will be a volume containing chapters on Sanskrit Drama i.e. upto 1000 AD. Then the no drama period i.e. 1000-1300. After that the influence of English stage and Dramas in every Indian language. Let it be a representative book. Don't hesitate to put forth all the necessary details even if the chapters are too big. Everything will depend on editing which will be done by myself and Dr. Kalidas Nag, M.A., the President of our Parishad.

Today I met Smt. Rukmini Devi along with Mr. Chandrasekharan. I have promised to arrange all sorts of felicitations for her next show at Calcutta. Our Parishad shall work as her impressario.

Please write to my Calcutta address where I shall reach on Wednesday 15-11-50 morning.

257.

Calcutta-20, 8-12-1950

Dear Prof. Sitaramiah: Indeed I am late in replying your letter (of) 17th inst. But as you know, once you come back to your table after a month's holiday it takes quite a lot of

time just to clear the desk. Returning here I met Professors of different Colleges and told them the help and encouragement I received from you and your friends. And I hope in near future I shall be able to tour the Southern part with a troupe of my Parishad, which I am sure, will receive every possible help, love and cooperation from you.

About the book I like you to write, write everything that you like to say about Kannada drama. Do not worry about its volume but I think possibly in 4 chapters you can manage to sum up your views. It is my belief, if we can produce a book of its kind, the lovers of the dramatic art will receive it with great enthusiasm.

I know you are too busy a man but even then you being yourself a producer, rather a devotee of Kannada drama will not be able to say a 'no' to my request.

Now in Calcutta there are amateur plays produced about every week. I have booked the New Empire stage in February - March for producing 3 plays. I shall be happy if you'd find time to come here during those plays.

I trust this letter finds you in perfect health. Hoping an early reply.

258.

Calcutta- 20, 20-4-1951

Dear Prof. Sitaramiah : I am in receipt of your letter dtd. 16-4-51. It is only because I am leaving for Europe in this June end I have been requesting you to send me the article as soon as possible. I wish to get this printed before I leave for U.K. so that I may present few copies to different theatrical

organisations. I have already received the article on Tamil Drama by your friend Sri Chandrasekaran which is not more than seven typed full-scape pages. He says that is adequate now. So please do not trouble yourself to write two forms of demy size if you think the matter is less. Let it be a representative article which will trace the necessary developments of Kannada drama and do not bother about its volume. Pray send me those few pages by the end of this month or beginning of May. Otherwise my whole Programme will be changed. Please help me with your help and co-operation that I received in past and hope to enjoy the same in future.

I know it is too much on my part to request you to send the notes on maediaeval period but you know as well in this world of today there are very few persons who are actually interested in these sorts of artistic work. If it is simply impossible for you please request someone else to answer Sri Ashutosh Bhattacharya of Calcutta Museum, who is gathering material to furnish an article on maediaeval period of Indian drama; i.e. 10th to 18th century.

I have not heard from my friend Sri Nagaraj Rao for a long time. Is he out of Bangalore. Hope to receive your article by 5th of May.

■

ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರಿಂದ

259.

Mysore, 10-8-49

Dear Sir: You were kind enough to remember me, a few days ago when you were here. And today, when I was thinking of someone who could give me a credential, someone who has known me for some time, and one who would be too kind to deny a student's request, I very soon thought of you.

The All India Radio has called me for an interview at Bombay, for a Kannada Sub-Editor's post. They have asked for a couple of testimonials, in support of my candidature. Could you kindly give me one?

I passed my B.A (Hons) in English Literature with a second class. My minor subject was Kannada Literature, in which I had the good fortune of being your student for a year. I have also some literary experience in our language; Aakashvani, AIR, Madras, Koravanji, Prajamatha and Pustaka Prapancha have now and then accepted my articles (sketches, translations and plays) for print or broadcast. The Mysore Karnataka Sangha has given me some prizes in 1946 (short story) and 1947 (Essay and Poem), when you were President. So much for myself.

The test will be on the 16th inst., and hence the urgency of this letter. As good wishes always seem to carry me far, you will please write me your blessings.*

I hope this will find you in the best of health and that you will not find the trouble too troublesome.

* V.Si's note on the top of the letter "sent on 13/8".

■

ಕೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರನ್ ಅವರಿಂದ

260.

Madras-4, 26-1-47

My dear Sir : The other day at the Ranade Hall your speech on Purandara Dasa was some thing of a feast to my long-starved ears. I marvelled at your felicitously termed phrases

and rich diction. Your plea for greater consideration from professional artists of Dasa's Padams and your strikingly fresh approach to the greatness of the Composer was to me quite an unusual tone. I wished to meet you after the meeting tho' I couldn't.

Please accept my very genuine admiration of your superior powers of speaking and interpreting literary thinkers.

261.

Madras-4, 14-7-64

Dear Sri Sitaramiah: Your tribute to Masti's literary achievements which appeared in the P.E.N. bulletin is a very concise yet complete survey of his merit in literary art. The limits of a Radio talk are evident in the brevity of your remarks and comments. Still to one who is not totally unfamiliar with Masti's literary and artistic mind, the analysis you have made of his different approaches in fiction and poetry is indeed satisfactory.

I did not know of your recent change of address. I got it from Sri Sampathgiri Rao for which I am beholden to him.

I am extremely relieved to find atleast in Mysore you have an objective and healthy outlook in literary assessments, unlike Madras where only personal associations and prejudices judgements. I am thankful to you for enlightening me about your own higher values, as otherwise you would not have given the tribute which you have paid.

Believe me.

■

262.

Dacca (East Pakistan), 4-7-1956

Dear Sri Sitaramiah: I would request you to send me some poems for the Indo-Pakistan miscellany I am compiling.

As I want to make the miscellany as representative as possible, I would like you to send me the names and addresses of writers in Kannada whom you think I should contact. I would value suggestions from you for the miscellany.

I am enclosing you a copy of my letter which has appeared in some of the leading news papers of India and Pakistan.

263.

Dacca (E.P.), 24-8-1956

My dear Sitaramiah: Thank you very much for your letter of July 16. I shall expect your poems by the end of September.

You are right. I cannot include more than four or five writers from each region. But I want to make the selection as representative as possible. I have already written to some of the writers, whose names you have so kindly given. However, I would request you to tell me whom I must include so that the literature of Kannada is well represented.

Your kind words are an encouragement to me.

264.

Dacca (E.P.), 31-5-1957

Dear Sri Sitaramiah: When I wrote to you last year, you were kind enough to agree to send me a few poems of yours in English translation. Since then I have sent you two or three

letters but I have not heard from you. I would request you again to send me a few poems of yours and to speak to some budding Kannada writers on my behalf.

The task I have undertaken is arduous but the help I have received from fellow-writers has been encouraging. However, as the miscellany takes shape I am unhappy to note that Kannada writers are poorly represented in it. V.K. Gokak and D.R. Bendre are the only Kannada writers to have responded to my appeal so far. Though a few more, including K.V. Puttappa whom I met in Bangalore in January, have promised me contributions, I have not received anything from them as yet. I want to include at least six or seven Kannada writers in the miscellany. I am particularly interested in Puttappa, Narasimhachar, G.P.Rajarathnam, Masti Venkatesa Iyengar, A. Sitaram, A.N. Krishna Rao and you.

I know that I am asking much of you when I request you to speak to other writers on my behalf, but I feel that I must make every effort to ensure that Kannada writers are adequately represented in the miscellany.

I would like to hear from you soon as I want to finalise my plans for the miscellany early.

265.

Lahore (W.P.), 5-12-1957

Dear Sri Sitaramiah : I am appealing to you again for your help and cooperation in making the Indo-Pakistan miscellany of contemporary writing I am compiling as representative as possible.

I am most unhappy about the representation of Kannada writers in the miscellany. The response from Kannada writers

has been the poorest. I have not received anything from them except for some translations which Prof. V. K. Gokak was kind enough to send me.

The task of compiling this miscellany has been even harder than I had at first thought it would be. However, the cooperation I have received from fellow-writers has been sustaining. When complete, the miscellany should be worth all my effort and the help I have received from friends like you.

I would have completed the compilation part of the miscellany long ago, if my aim had not been to make it as representative as possible.

I do not want to bother you but you will appreciate that I cannot fulfill my task without the whole hearted co-operation of friends like you.

I want some poems from you and translations from others.

Please write to me soon. An early letter from you would be an encouragement. Today happens to be my birthday. You may take this as my birthday appeal. I would like to see the miscellany in the market before my next birthday.

266.

Dacca (E.P.). 10-4-1958

My dear Friend: Thank you very much for your letter of April 5, which has just reached me. In fact I was writing to you. It will be very kind of you if you send me two stories of Ananda. As I have written to Sri. A.N. Moorthy Rao only today, I have almost enough poems from Kannada, thanks to you (This does not mean that I would not like to have more poems). My worry now is Kannada prose. Except for the Masti

story sent by you and another sent by Sri V.K.Gokak, I have no Kannada Short stories. I want atleast three or four short stories from Kannada writers.

I find myself in a peculiar position. I have enough material to bring out a two-volume miscellany. Yet I need more material from some literatures; one of them is Kannada. I could, for instance, bring out a collection of Bengali writers in English more representative than "Gold And Green", edited by Humayun Kabir. I may have to do it ultimately. I may have even to devote a separate volume to Indian and Pakistani writers who write in English. But I want material from Kannada writers. You will understand my desire that the miscellany should have a sense of balance.

I am writing to Sri. A. Sitharam today.

You have been most kind and helpful. I do not know how to thank you adequately. Your help is a great encouragement to me.

267.

Dacca (E.P.) 16-11-1959

Dear Sri Sitaramiah: I owe you more than an apology for not writing to you all these days. I hope you will forgive me. I thought I would wait till I had something definite to say before writing to you.

I sent a collection of 63 short stories to New Directions, New York, in June. They were not sure whether they could bring out such a big collection on their own and turned over the material, with my permission, to the Asia Society, New York.

I have heard from Mrs. Gown, Publications Director of the Asia Society. She is very hopeful that a good anthology can be brought out. I have sent her 32 more stories. I am sending the manuscript of the miscellany also to Allen and Unwin, London, who have asked for it.

At first I thought of including poems in the miscellany. But I have decided against this, because I think that they would be lost in a big collection. I shall bring out a separate volume of poems.

I am most thankful to you for your help and encouragement. I shall be writing to you again. It will be a pleasure to hear from you.

■

ಪತ್ರ ಉದಿರುವವರ ಕಿರು ಪರಿಚಯ

1. ಎಚ್.ವಿ. ಭಾಷ್ಯಂ : 1915 ರಿಂದ ಎ.ಸೀ. ಅವರ ಆಪ್ತ ಗೆಳೆಯರು ಮತ್ತು ಶಾರದಾ ಎಲಾಸ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಸಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾರಾಜಾ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇಂಟರ್‌ಮಿಡಿಯೇಟ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಎ.ಡಿ.ಎ. (ಅಮೆಚೂರ್ ಡ್ರಾಮಟಿಕ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಾರೋಗ್ಯಕಾರಣ ಅಕಾಲಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರು. ಮುಂದೆ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆದ ಎಚ್.ವಿ.ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರ ಅಣ್ಣಂದಿರು.
2. ಎಚ್.ವಿ.ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (1902-1978) : 1925ರಲ್ಲಿ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್. ಮುಗಿಸಿ ಅಂದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ, ಬಳಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವರು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಪ್ರಾಂತ ಗವರ್ನರರಲ್ಲಿ ಹಣ ಮತ್ತು ಗೃಹ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರಾದರು.
3. ಯು. (ಉಲ್ಲಾಳ) ಮಂಗೇಶರಾವ್ (1878-1942) : ಮಂಗಳೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಹೈಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು. ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಡಲ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬೆನ್, ಕೈಲಾಸಂರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಡ್ಯೂಮಾನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದರು. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರಿ' ಮತ್ತು 'ಬಾಲಚಂದ್ರ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರು. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇಸರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದವರು. ಮಂಗಳೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ (1926)ದ ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು.
4. ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ (1883-1963) : ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ, ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಬಹುಭಾಷಾ ಪರಿಣತರು. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ, ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನ, ಆತ್ಮಕಥನಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ದೇಶಿ-ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದವರು. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ. ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

5. **ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ (1985-1939) :** ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದವರು. ಅವರು ತಾವು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇತರರಿಂದ ಬರೆಸಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರ ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರ ಲೀಲಾಪ್ರಸಂಗ ಇವುಗಳ ಅನುವಾದ (ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದ), ಎ.ಆರ್.ಕೃರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಪರಮಹಂಸರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯ ರಚನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆ-ಭಾಷಾ ಸಂಬಂಧಿ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ತಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅವರ ಸಾರಸ್ವತ ಸೀಮಿತ.
6. **ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ (1887-1975) :** ಕನ್ನಡದ ಧೀಮಂತ ಸಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಆದ್ಯ ಪತ್ರಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಹಲವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರು. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಸಭೆ, ಮೈಸೂರು ನ್ಯಾಯವಿಧಾಯಕ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ; ಗೋಖಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಚಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 50ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಮಡಿಕೇರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್‌ಗೆ ಪಾತ್ರರು.
7. **ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ (1887-1962) :** ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದ, ವರ್ಣಶಿಲ್ಪಿ. ಪರ್ಸಿಬ್ರೌನ್ ಮತ್ತು ಅಬನೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣ. ನಂದಲಾಲ್ ಬಸು, ಗಗನೇಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಸಂಯೋಜನೆ. ಅವರ ವರ್ಣಚಿತ್ರ, ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪ, ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಅಹಮದಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರಿನ ಆರ್ಟ್‌ಗ್ಯಾಲರಿ ಹಾಗೂ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸೋದರಳಿಯ ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಜುರಲ್ಲಿ, ಅವರದೇ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರುವ ಆರ್ಟ್ ಗ್ಯಾಲರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಖಾಸಗಿ ಸಂಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿವೆ. ವೀಣೆ ಶೇಷಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ನಡೆಸಿದ್ದ ಅವರು ಪರಿಣತ ವೈಣಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಫೆಲೋಷಿಪ್ ಗೌರವ ಅವರದು.
8. **ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ (1889-1976) :** ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ವಕೀಲವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ, ಸಂಶೋಧಕರು.

ಮೂರು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಲವು ಇತಿಹಾಸ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನ ಅವರವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿವೆ.

9. ಎ.ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ (1890-1980) : ಹಿರಿಯ ವೈಯಾಕರಣಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ. ಖ್ಯಾತ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಕರ್ತೃ 'ಸಂಸ'ರ (ಸ್ವಾಮಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್) ಅಣ್ಣ. ಲಂಡನ್ನಿನ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಸ್ಟಡೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ ಆರ್.ಎಲ್. ಟರ್ನರ್ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಷಯಕ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಗಳಿಸಿದವರು. ಮೈಸೂರು ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಉಪನ್ಯಾಸಕ, ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ವಿ.ವಿ.ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಗೌರವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿ, ಕೆಲವು ಸಂಪಾದಿತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿ, ನೇರ ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಟಾಗೋರರ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಕನ್ನಡಾನುವಾದಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.
10. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ('ಶ್ರೀನಿವಾಸ') (1891-1986) : ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಎಕ್ಸೈಸ್ ಕಮೀಷನರಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಯಂ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡೆದವರು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕೀರ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಮನೆ ಮಾತು ತಮಿಳು, ಬರೆದದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಹಲವು ಸಣ್ಣಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ 120ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಜೀವನ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು. ಬೆಳಗಾಂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಫೆಲೋಷಿಪ್ ಗೌರವ, ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪಡೆದವರು. ಕ.ಸಾ.ಪ.ನ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರೂ P.E.N. ಭಾರತೀಯ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿದ್ದರು.
11. ರಾಳ್ಳಪಲ್ಲಿ ಅನಂತಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ (1893-1979) : ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಪಂಡಿತರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ವೈದುಷ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಅಸದೃಶ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲಪಾಕಂ ಅನ್ನಮಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಗಾಯನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು

ಮದರಾಸಿನ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸಂಗೀತ ಸಮ್ಮೇಳನ/ಅಧಿವೇಶನಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ, ರಾಜ್ಯ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಂ.ನಾ.ಅ.ಯು ಫೆಲೋಷಿಪ್, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ವಿ.ವಿ.ದ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ, ತಿರುಮಲ ತಿರುಪತಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು.

12. ಕೆ.ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ (1895-1965) : ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಕಾಲೇಜಲ್ಲಿ (ನಿವೃತ್ತಿಯ ಬಳಿಕ ಧಾರವಾಡ ಕಾಲೇಜಲ್ಲಿ) ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಹತ್ತು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ, ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮರಾಠಿಗೆ ಹಲವು ಅನುವಾದಗಳನ್ನೂ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ವಿಭಾಗ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು; ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು; ನಾಣ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದ ಮೊದಲಿಗರು' (ಹಂಪನಾ). ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ದ್ರಾವಿಡ-ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಗದಗ್ ಕ.ಸಾ.ಸ.ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರದಾಗಿತ್ತು.
13. ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದರಾವ್ (1895-1983) : ಹಿಂದಿನ ಮದರಾಸ್ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು; ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಬಳ್ಳಾರಿ ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜೊಂದರ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಆಸಕ್ತರು. ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಆಯೋಜಿಸಿ, ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ನಟಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗ್ರಾಹಕ, ಸಿನಿಮಾಪ್ರಿಯ. ಕರ್ನಾಟಕ-ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ - ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಭಿರುಚಿ ಹೊಂದಿದ್ದವರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಪ್ತ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದವರು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಾಟಕ, ಏಕಾಂಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚೆಕೊವ್‌ನ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಎರಿಕ್ ಮರಿಯ ರಿಮಾರ್ಕೇನ All Quiet in Western Front ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ನಿ ಸೀತಾದೇವಿ, ಚೆಕೊವ್‌ನ ಅಂಕಲ್‌ವಾನ್ಯಾವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಖ್ಯಾತ ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದೆ ಚಂದ್ರಭಾಗಾದೇವಿ, ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದೆ ಜಯವಂತಿ ಹಿರೇಬೆಟ್, ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದೆ ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಲೇಖಕಿ ಯಶೋಧರಾ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರಿಯರು.

14. ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿ (1896-1991) : ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು. ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಪುರಾತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ದೈವತಶಾಸ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಪರಿಪುಷ್ಪಗೊಂಡದ್ದು. ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ. ಕೆಲವು ಅನುವಾದಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ 30ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಅವರವು ಪ್ರಕಟ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಮತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರವು.

15. ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ (1896-1981) : 'ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ' ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಖ್ಯಾತ ಕವಿ. ಕಾಲೇಜ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ. ಕೆಲಕಾಲ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಧಾರವಾಡ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್. 'ಗೆಲೆಯರ ಗುಂಪ'ನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಕವಿಗಳ ಬಳಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 27 ಕವನ ಸಂಕಲನ, 14 ನಾಟಕ, 10 ವಿಮರ್ಶಾಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲೂ ಕೆಲವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಹಲವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನನ್ಯ ವಾಗ್ಮಿ, ಕಾವ್ಯ ವಾಚನಕಾರ; 'ಗಾರುಡಿಗ'ರೆಂದೇ ನಿರ್ದೇಶಿತರು. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕ.ಸಾ.ಸ.ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿ ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ಕೇಂದ್ರ ಸಾ.ಅ.ಯ ಫೆಲೋಷಿಪ್, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಸಂದ ಮುಖ್ಯ ಗೌರವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.

16. ಕೆ.ವಿ. ಅಯ್ಯರ್ (1898-1980) : (1922 ರಿಂದ) ಐದಾರು ದಶಕ ಕಾಲ ಅಸಂಖ್ಯ ತರುಣರಿಗೆ ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ (ಅಂಚೆ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ದೊರಕಿಸಿದ ವ್ಯಾಯಾಮತಜ್ಞರು. ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಾಯಾಮ ಪಟುವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಲಾಸಂ ಒಡನಾಡಿ; ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬುಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರ ಆಪ್ತರು. 'ಶಾಂತಲಾ' 'ರೂಪದರ್ಶಿ'ಗಳಂಥ ಅನನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ, 'ದೆಯ್ಯದ ಮನೆ'ಯಂಥ ನೀಳ್ಗತೆ, 'ಕೈಲಾಸಂ ಸ್ಮರಣೆ'ಯಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಅತೀವ ರಂಗಾಸಕ್ತರು. 'ರವಿ ಕಲಾವಿದರು' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ; 25 ವರ್ಷ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ನಾಟಕ ಕೆಲವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣಕತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು.

17. ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ (1898-1987) : ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್-

ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟುವಿನ ಸಂಪಾದಕರು. ಆರೇಳು ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಅವರ 'ವಾಕ್ಯಾತ್ಮ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕಗಳು' 1200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಸಂಪುಟ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. 49ನೇ ಕ.ಸಾ.ಸ.ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪಡೆದವರು.

18. ಎಸ್.ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ : ಮೈಸೂರಿನ ಶಾರದಾ ವಿಲಾಸ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಗಣಿತ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧಕರಾಗಿ ಎ.ಸೀ. ಅವರ ಸಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದವರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಬ್ಯಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದವರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಾರ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದೆ ಯುನೆಸ್ಕೋ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಸಿಲೋನ್, ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸೈಬೀರಿಯಾ, ಸೂಡಾನ್ ಮತ್ತು ಇರಾನ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಡೆಸುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತವರು. ಇರಾನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತೀರಿಕೊಂಡರು.
19. ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ (1900-2001) : ಕನ್ನಡದ ಮುಖ್ಯ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. (ನಡುವೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು). ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಆತ್ಮಕಥನ, ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ.ದ 'ನಾಡೋಜ' ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರು. 'ಆಷಾಢಭೂತಿ' ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕ ಹಾಗೂ 'ದೇವರು' ವೈಚಾರಿಕ ಕೃತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ವಿಖ್ಯಾತರು. ಶತಾಯುಷಿಯಾಗಿದ್ದವರು.
20. ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ (1902-1996) : ಕವಿ, ಕತೆಗಾರ, ಭಾಷಾತಜ್ಞ, ವ್ಯಾಕರಣತಜ್ಞ, ನಿಘಂಟುಕಾರ, ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದರು. ಅವರ ಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳು ಹತ್ತೇ ಆದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಮೌಲಿಕವಾದದ್ದೇ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಸೆಂಟ್ ಅಲೋಷಿಯಸ್ ಕಾಲೇಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಕ.ಸಾ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (ಮರಣೋತ್ತರ) ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿವೆ.
21. ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ (1902-1997) : ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಸುಮಾರು 200ಕ್ಕೂ

ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವವರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವ ಇವರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸಚಿತ್ರ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನಪೀಠವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, 'ಪದ್ಮಭೂಷಣ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ ಧೀಮಂತರು. ವಿ.ಸೀ. ಅವರ 'ನಿಡುಗಾಲದ ಗೆಲೆಯರು'.

22. ನಿಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ (1903-2004) : ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರು, ಗಾಂಧೀವಾದಿ. ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ವಿಜಿಲೆನ್ಸ್ ಕಮೀಷನರ್, ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಂಗಾಮಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದವರು. ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸದಸ್ಯರೂ ಪದಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದವರು. 1927ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ 'ಅನಾಸಕ್ತಿಯೋಗ'ಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದರು. ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ' ತೆರೆದು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಖಾದಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತೆರೆದು ಖಾದಿ ಬಳಕೆಯನ್ನೂ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು. ಶತಾಯುಷಿಯಾದ ಅವರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ, ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಲಭಿಸಿದ್ದವು.
23. ಕ.ವೆಂ. ರಾಘವಾಚಾರ್ (1904-1977) : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು; ತೌಲನಿಕ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷಾ ವ್ಯಾಕರಣ ತಜ್ಞರು. ಗ್ರೀಕ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಬಹುಭಾಷಾ ಪರಿಣತರು. ಬರೆದದ್ದು ಬಹುಕಡಿಮೆ. ಗ್ರೀಕ್‌ನಿಂದ ನೇರ ಆರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ/ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳು - ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಸೀಮಿತ.
24. ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿ (1904-1994) : ಧಾರವಾಡದ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು. ಅದರ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಖ್ಯಾತನಾಮ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅವರದು. 'ಜಡಭರತ', 'ಅನಾಮಧೇಯ' ಕಾವ್ಯನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ನಾಟಕ, ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ, ಕವನ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು.

25. ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ (1904-1973) : ಗಾಂಧೀ ವಿಚಾರವಾದಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ, ವಾಗ್ಮಿ, ಸಾಹಿತಿ, ಸಹಕಾರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹರಿಕಾರ, ಪತ್ರಕರ್ತ - ಹೀಗೆ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು. ನೆಹರೂ, ವಿನೋಬಾ, ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ನಿ ಮುಂತಾದವರ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧಿ-ವಿನೋಬಾ-ಸರ್ವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಗತಿ ಸಂಬಂಧಿ 140ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯ ಬರೆಹಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿರುವವರು. ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು.
26. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (1904-1991) : ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ 45ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಲಾದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರು. ಖಾದಿಪ್ರಚಾರ, ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ, ಗ್ರಾಮ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯತ್ವ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಿರಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರದಾಗಿತ್ತು.
27. ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ (ಆರ್.ವಿ. ಜಾಗೀರದಾರ್ 'ಶ್ರೀರಂಗ') (1904-1984): ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಕಾಶವಾಣಿ ನಾಟಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. 45ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡ ನಾಟಕ, 65ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಏಕಾಂಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಆದ್ಯ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕಾದಂಬರಿ (12), ವಿಮರ್ಶೆ (6), ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ (2), ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ (2), ಆತ್ಮಕಥನ (2), ಅನುವಾದ (4), ಹರಟೆ ಪ್ರಬಂಧ, ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ (3), ಕಾವ್ಯ, ರಂಗಭೂಮಿ ಬರೆಹ (11) ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಾಧನೆ ಅವರದು. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಭರತನ 'ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಯಚೂರು ಕ.ಸಾ. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ಗಳ ಗೌರವ ಅವರದು. ಜೊತೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾ.ಅ.ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೂ ಭಾಜನರು.
28. ಕುವೆಂಪು (ಕೆ.ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪ) (1904-1994) : ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ, ಮೊದಲ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಪದ್ಮಭೂಷಣರೂ ಹೌದು. ಮಹಾಕಾವ್ಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ 75ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎ.ಸಿ. ಅಪರೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಮುಂದೆ ಆ ವಿ.ವಿ.ದ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೂಸು.

29. ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ (1905-1998) : ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸನ ಸಭಾ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟುವಿನ ಸಂಪಾದಕರು. ಕವಿಯಾಗಿ ಹತ್ತು ಕವನ ಸಂಕಲನ, ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗೀತನಾಟಕ ಅವರವು ಪ್ರಕಟ. ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ, ಭಾವ ಪ್ರಬಂಧ, ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯತತ್ವ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ 'ಶ್ರೀಹರಿಚರಿತ' ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರದು.
30. ಎಂ. ಶಿವರಾಂ ('ರಾಶಿ') (1905-1984) : ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರು; ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಲೇಖಕರು. ಕೈಲಾಸಂ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದವರು. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಾಸ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಕೊರವಂಜಿ'ಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ 25 ವರ್ಷಕಾಲ ನಡೆಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಬರೆದು, ಅನೇಕರಿಂದ ಬರೆಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದ ಬಹುತೇಕ ಖ್ಯಾತ ಹಾಸ್ಯ ಬರಹಗಾರರು, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು 'ಕೊರವಂಜಿ'ಯ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರು. ಸುಮಾರು 25 ನಗೆಬರಹ (ಅಣಕವಾಡುಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಸಂಕಲನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರೀಯ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕೃತಿ ಕೆಲವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕ.ಸಾ.ಪ.ದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವರನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿದ್ದರು.
31. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ (1906-1966) : ವಿದ್ವತ್ತು, ವಾಗ್ಮಿತೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ಬಳಿಕ ಯುಜಿಸಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಕನ್ನಡ (15), ಇಂಗ್ಲಿಷ್ (2)ಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ 'ಆಚಾರ್ಯಕೃತಿ'ಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ (ಮರಣೋತ್ತರ) ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ.

32. ಆ. ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯೆ (1906-1975) : ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಇದ್ದವರು. ಸ್ವಂತ ಬರವಣಿಗೆಗಿಂತ ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಗಿಕೊಂಡವರು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಡನೆ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಅರ್ಧಮಾಗಧಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮೌಲಿಕ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. 8000 ಪುಟ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಾಕೃತದ 'ಧವಲಾ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು 16 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ (ಡಾ. ಹೀರಾಲಾಲ್ ಜೈನರೊಂದಿಗೆ) ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಅವರದು. ಒಟ್ಟಾರೆ 30ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ, 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಎದ್ದದ್ದು ಲೇಖನ, 75ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ ಅವರವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಿದ್ಯಾ ಸಮ್ಮೇಳನ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, 'ಸಂಸ್ಕೃತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಡಿತ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಗೌರವ ಅವರದು.
33. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ (1906-1993) : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. 40ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರವಿಂದರ ಮಹಾಕಾವ್ಯ 'ಸಾವಿತ್ರಿ'ಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ Heritage of Karnataka ಮತ್ತು History of Kannada Literature ಕನ್ನಡೇತರರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕೃತಿಗಳು. ಸಾಂಗ್ಲಿಯ ವಿಲ್ಲಿಂಗ್ಡನ್ ಕಾಲೇಜಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರಾದ ಬಳಿಕ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಪುಣೆ ವಿ.ವಿ.ದ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸಿದ್ದಗಂಗಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಮುಖ ಗೌರವಗಳು.
34. ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ (1906-1971) : ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು; ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದವರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ವಿ.ವಿ. ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗದ ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ವಾಂಸರು; ಕ.ಸಾ.ಪ.ದ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು. ಆರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಒಂಭತ್ತು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ 80ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ. ಬೀದರ್ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಗೌರವ ಅವರಿಗೆ ಸಂದಿವೆ.

35. ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ (1908-1979) : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಎ.ಸಿ.ಎ. ಅವರ ಸಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ರೀಡರ್ ಆಗಿ ನಿವೃತ್ತರು; ಬಳಕೆಯುಜಿಸಿ ಪ್ರೊಫೆಸರಾದರು. ಸಾಹಿತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಾರಕ, ಅನುಪಮ ವಾಗ್ಮಿ. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕತೆ, ವಿಡಂಬನೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ-ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ-ಗಾಂಧೀ-ಸತ್ಯಸಾಯೀ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹಳಗನ್ನಡ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿ-ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ, ಶಿಶು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಪಾದಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರವು 150ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರತ್ನನ ಮತ್ತು ನಾಗನ ಪದಗಳಂಥ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ದೆಹಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರಿಗೆ ಸಂದಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ, ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಚೇತನ.

36. ವಿನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣ ಗೋಕಾಕ್ (1909-1992) : ಮುಖ್ಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿರುವ ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 30, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 50ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಕನ್ನಡ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಬಳ್ಳಾರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಅವರದು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಯ ಫೆಸಿಫಿಕ್ ವಿ.ವಿ.ಗಳು ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿವೆ. ಉಸ್ಮಾನಿಯಾ ವಿ.ವಿ.ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು; ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ಅಡ್‌ವಾನ್ಸ್‌ಡ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಸಾಯಿ ಸ್ವೀಕೃತ ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಖ್ಯಾತಿಯ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು.

37. ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ (1912-2002) : ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ ವೈಚಾರಿಕ ಸಾಹಿತಿ. ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ. ಪತ್ರಕರ್ತರೂ ಹೌದು. ತಾಯಿನುಡಿ ಕೊಂಕಣಿ, ಆದರೆ ಬರೆದದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು, ಐದಾರು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮರಾಠಿಗೆ, ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹಲವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ.ಸಾ.ಪ., ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು.

ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಅವರ 60ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ.

38. ಬೀಚಿ (ರಾಯಸಂ ಭೀಮಸೇನರಾವ್) (1913-1980) : ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ 32 ವರ್ಷ ಸೇವೆ; ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಆಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ. "ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಶಬ್ದಶೋಧ ಎರಡನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸಾಧಿಸಿದ ಲೇಖಕ". "ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ವಯಂಭೂ". 30 ಕಾದಂಬರಿ, 20 ಹಾಸ್ಯಬರಹ ಸೇರಿದಂತೆ ಸುಮಾರು 60 ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ. ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯರಸಾಯನ ಉಣ ಬಡಿಸಿದವರು.
39. ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ (1915-2003) : ಕನ್ನಡದ ಮುಖ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ 'ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ' 40ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುದ್ರಣ ಕಂಡು ದಾಖಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಒಟ್ಟು 16 ಕವನ ಸಂಕಲನ, ಒಂದೆರಡು ಗದ್ಯ ಕೃತಿ, ಹತ್ತು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕುಮಾರನ್ ಆಶಾನ್ ಹಾಗೂ ಮಾಸ್ತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ.ದ ಡಿ.ಲಿಟ್. ಪದವಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹಾಗೂ ಕ.ಸಾ.ಪ.ನ ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರವು.
40. ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ (1918-1980) : ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕನ್ನಡದ ಧೀಮಂತ ಸಾಹಿತಿ ಡಿವಿಜಿ ಅವರ ಪುತ್ರ, ಮದರಾಸ್ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಆಗಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರು. ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪ್ರಬಂಧ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶುಚಿಯಾದ ರುಚಿಯಾದ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವರಚಿತ ಚಿತ್ರ/ವ್ಯಂಗ್ಯಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಸ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ವಿಸ್ಮಯ-ವೈವಿಧ್ಯ-ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು, ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ರೋಚಕ ಬರವಣಿಗೆ ಅವರದು. ತಮಿಳಿಂದ ಹಲವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸೆ, ಆಸಕ್ತಿ. ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಕೊಡುಗೆಗಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬೀರ್‌ಬಲ್ ಸಾಹ್ನಿ ಸುವರ್ಣ ಪದಕ, 'ಹಸುರು ಹೊನ್ನು' ಕೃತಿಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು.

41. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ (1918-1992) : ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ, ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಮೈಸೂರು-ಕುಮಟಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ, ಸಾಗರ-ಉಡುಪಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಸಿಮ್ಲಾದ ಐ.ಐ.ಎ.ಎಸ್.ನ ವಿಸಿಟಿಂಗ್ ಫೆಲೋ. 12 ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹ, 10 ಗದ್ಯ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿ ಅವರವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕರು. ರಾಜ್ಯ-ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕುಮಾರನ್ ಆಶಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, (ಮರಣೋತ್ತರ) ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಬೀರ್ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪುರಸ್ಕೃತರು. 51ನೆಯ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗೌರವ ಅವರದು.
42. ಪಿ. ಕೋದಂಡರಾವ್ (1889-1975) : ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಗಣ್ಯರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಎ.ಡಿ.ಎ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಕೈಲಾಸಂ ಮತ್ತು ನಟಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಳ್ಳಾರಿ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ, ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದವರು. ಗೋಖಲೆಯವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ 'ಸರ್ವೆಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸೊಸೈಟಿ'ಯ ಸದಸ್ಯರು; ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರೈ. ಆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ; ಅವರೊಂದಿಗೆ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೊದಲ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವರು. ಮುಂದೆ ಆ ಸೊಸೈಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದವರು. ಕಾರ್ನೇಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ, ಅಮೇರಿಕೆಯ ಯೇಲ್ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಜನಜನಾಂಗಗಳ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾಸಂಗ ಕೈಕೊಂಡವರು. ಅವರ ಆತ್ಮಕಥನ 'Bubbles of Memory'. ರೈ.ಆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ವಾಟೂಮಲ್ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗಳಿಸಿದೆ.
43. ಕೆ. ರಾಮಕೋಟೇಶ್ವರರಾವ್ (1891-1970) : ಸಾಹಿತಿ; ಹಿರಿಯ ಪತ್ರಕರ್ತ; ಖ್ಯಾತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ 'ತ್ರಿವೇಣಿ'ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕ. ಕಾನೂನು ಪದವಿ ಪಡೆದು ಹುಟ್ಟೂರು ನರಸರಾವ್‌ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ (ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ) ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ವೃತ್ತಿ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯ ಪ್ರಚಾರಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರು. ಪ್ರಕಾಶಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ 'ಸ್ವರಾಜ್ಯ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ. ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಅಡವಿ ಬಾಪಿರಾಜುರ ಆಪ್ತಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯಿತು. 1927ರಲ್ಲಿ ಮದರಾಸಿನಿಂದ 'ತ್ರಿವೇಣಿ' ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್, ನೆಹರೂ,

ರೈ. ಆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಜೇಮ್ಸ್ ಕಸಿನ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ಗಣ್ಯರ ಲೇಖನಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. 'ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ರಾಯರು ಜೈಲು ಸೇರಿದಾಗ, ಪತ್ರಿಕೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ (1942-49), ಬಳಿಕ ಹೈದರಾಬಾದಿನಿಂದ (1957-1961) ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅದು ತನ್ನ ರಜತ, ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಡಿವಿಜಿ, ಮಾಸ್ತಿ, ನಿಟ್ಟೂರು, ಸಂಪದ್ಗಿರಿರಾವ್ ರಾಯರಿಗೆ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

44. ಎಚ್.ಡಿ. ವೇಲಂಕರ್ (1893-1967) : ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಅವರ ಒಲವಿನ ಕ್ಷೇತ್ರ Vedic Studies. ಋಗ್ವೇದದ ನೂರಾರು ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. BORI ಗಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಸೌಪ್ತಿಕ ಪರ್ವ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಾಗಿ ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಛಂದಃಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದು. BORI ಆಡಳಿತ ಮಂಡಲಿ, ಅದರ ಮ.ಭಾ. ಪ್ರಕಟಣ ಮಂಡಲಿ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ ಮಂಡಲಿ, ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜ್ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿಘಂಟು ವಿಭಾಗದ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ, ದೇಶದ ಹಲವು ವಿ.ವಿ.ಗಳ, ಸಂಶೋಧನ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಲಹಾ ಮಂಡಲಿಗಳ ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ Certificate of Merit ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದವರು.
45. ಎಲ್. ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ (1895-1948) : LVR ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಎರ್ನಾಕುಲಂ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾತಜ್ಞರು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಲೆಯಾಳಂ ಹಾಗೂ ತುಳು).
46. ಜಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಂ : ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾ ವಿಮರ್ಶಕರು. '30ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಲಾ ನಿಯತಕಾಲಿಕ 'ರೂಪಲೇಖ'ದ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು, ಆನಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಜಿ. ಎಚ್. ಕಸಿನ್ಸ್‌ರೊಂದಿಗೆ. ಕೇಂದ್ರ ಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಲಾಪ್ರಕಟಣೆಗಳಿಗೆ Consulting Editor ಆಗಿದ್ದವರು. 'ತ್ರಿವೇಣಿ', 'ಸುಂದರಂ', 'ಲಲಿತ ಕಲಾ ಕಾನ್‌ಟೆಂಪೊರರಿ' ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳಲ್ಲಿ (1933ರಿಂದ) ಕಲಾಸಂಬಂಧಿ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. 'Mirror of Indian Art' (1929), 'My Contemporaries', 'K. Venkatappa'.

'Dr. Svetoslov Rorich Janmashathamanotsava - 2004' ಅವರ ಮುಖ್ಯ
(ಇಂಗ್ಲಿಷ್) ಕೃತಿಗಳು.

47. ಸುಕುಮಾರ ಸೇನ್ (1900-1992) : ಖ್ಯಾತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರ. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದು 34 ವರ್ಷ ಸೇವೆಯ ನಂತರ ನಿವೃತ್ತರು. ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅವರ 'ಬಾಂಗ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯೇರ್ ಇತಿಹಾಸ್' 5 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಹತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಹಾಗೂ ಲಂಡನ್ ಎಷಿಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿ.ವಿ.ದ ಸ್ವರ್ಣ ಪದಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಎರಡು ಸಲ ಗ್ರಿಫಿಲ್ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಫಿಲೋಷಿಪ್, 'ದೇಶಿಕೋತ್ತಮ' ಪದವಿ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಗೌರವಗಳಿಗೂ ಭಾಜನರು.
48. ಜಿ. ಶಂಕರ ಕುರುಪ್ (1901-1998) : ಮಲೆಯಾಳಂ ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವದ ಕವಿ, ಪ್ರಬಂಧಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕ. ಮೊದಲ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತಿ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕೇರಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಸೋವಿಯತ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಎರ್ನಾಕುಲಂ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ತಿರುವನಂತಪುರಂ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.
49. ಆರ್. ಕೆ. ನಾರಾಯಣ್ (1906-2001) : ಸುದೀರ್ಘಕಾಲ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತಿ. 15 ಕಾದಂಬರಿ, 6 ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಸೇರಿದಂತೆ 30ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿ ಅವರವು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಲಂಡನ್ನಿನ ರಾಯಲ್ ಸೊಸೈಟಿ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಗೌರವ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಪ್ರಖ್ಯಾತ 'ಮಾಲ್‌ಗುಡಿ ಡೇಸ್' ಕರ್ತೃ.
50. ಹಾಸನ ರಾಜಾರಾವ್ (1908-2006) : ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಲೇಖಕರು. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಸನದಲ್ಲಿ; ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಆಂಧ್ರದ ಹೈದರಾಬಾದಲ್ಲಿ; ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯೇ 25 ವರ್ಷ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಬಳಿಕ ಅಮೆರಿಕೆಯ ಟೆಕ್ಸಾಸ್ ರಾಜ್ಯದ ಆಸ್ಪಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು (1966-80),

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದರು. ಚೊಚ್ಚಲು ಬರವಣಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ (ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ) ಪ್ರಕಟವಾದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. 'ಕಾಂತಾಮರ' ಮತ್ತು 'ಸರ್ಪೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ದಿ ರೋಪ್' ಅವರ ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಅಮೇರಿಕೆಯ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಫೆಲೋಷಿಪ್, ನ್ಯೂಸ್ಪಾಡ್ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಭೂಷಣಗಳಿಗೆ ಅವರು ಭಾಜನರು.

51. ಎ. ರಾಘವನ್ (1908-1979) : ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗಳಲ್ಲಿ). ಮದರಾಸ್ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಗೀಕರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರದು ಅನನ್ಯ ಸೇವೆ. ಅವರ ಬರೆಹಗಳ, ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳ ಗ್ರಂಥಸೂಚಿಯೇ 250 ಪುಟಗಳ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಿದೆ! ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅನುವಾದಿಸಿ, ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಯಂ ನಟಿಸಿ, ತಾವೇ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ 'ಸಂಸ್ಕೃತರಂಗ' ವೇದಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದವರು. ಭೋಜನ 'ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಕಾಶ' ಕುರಿತ ಅವರ ಕೃತಿ ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮ್ಮೇಳನ, ವಿಶ್ವ ರಾಮಾಯಣ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಓರಿಯಂಟಲಿಸ್ಟ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗಿ. ಸಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟೇ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೀತಿ. ಮದರಾಸ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರು.

52. ಮನೀಷಿ ಡೆ (1909-1966) : 'ಬೆಂಗಾಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್'ನ ಮುಖ್ಯ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು (ಅವರ ಅಣ್ಣ ಮುಕುಲ್ ಡೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು). ನಂದಲಾಲ ಬಸು, ಅಸಿತಕುಮಾರ ಹಲಧರ್, ಸಾರದಾ ಉಕಿಲ್, ಕೆ. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಅಬನೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಬಂಗಾಳದ ಎರಡು ವಿಭಜನೆ (1905, 1947) ಮತ್ತು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಸಾಹತುಷಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅವರನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದವು. ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದ ಅವರ ಮೊದಲ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ 19ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ; ಬಳಿಕ ದೇಶದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ; 1947ರಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾ ಜೇರ್ಗಿಲ್,

ಸೈಲೋನ್ ಮುಖರ್ಜಿಯೊಂದಿಗೆ ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ. ಮುಂದೆ 'ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ಸಿವ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಗ್ರೂಪ್' ಸೇರಿದರು. ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಸಿಲೋನ್ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಹಲವು ಆರ್ಟ್‌ಗ್ಯಾಲರಿ, ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಮತ್ತು ಆರ್ಟ್ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

53. ಗುಲಾಬ್‌ದಾಸ್ ಬ್ರೋಕರ್ (1909-2006) : ಸಣ್ಣಕತೆ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಆತ್ಮಕಥನ ಹಾಗೂ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಗುಜರಾತಿ ಸಾಹಿತಿ. ಗುಜರಾತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ. 'ಅಖಂಡ', 'ಏಕಾಂಕಿ' ಗುಜರಾತಿ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕ. ಇವರ ಕೃತಿ ಹಲವು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ. ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ, ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರು.
54. ಮಂಜೇರಿ ಎಸ್. ಈಶ್ವರನ್ (1910-1966) : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಣ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕವಿ, ಕತೆಗಾರ ಮತ್ತು ಅನುವಾದಕ. 'Short Story', 'Swatantra' ಮತ್ತು 'Triveni' ಸಾಹಿತ್ಯಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಂಟು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರ 9 ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನ, ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಹಾಗೂ ಎರಡು ನಾಟಕ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ದೆಹಲಿಯ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು.
55. ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿ (1911-1988) : ಕುವೆಂಪುರೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಗುಜರಾತಿ ಕವಿ, ವಿಮರ್ಶಕ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಗುಜರಾತ್ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು; ಆ ವಿ.ವಿ.ದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು. ಮುಂದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ವಿ.ವಿ.ದ 'ಆಚಾರ್ಯ'ರೂ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಆದವರು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಶಾಕುಂತಲ, ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತೆ ಹಾಗೂ ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಗುಜರಾತಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.
56. ಕಟ್ಟಂಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಹೆಬ್ಬಾರ್ (1911-1996) : ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ರೇಖಾಚಿತ್ರ, ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು. ಮುಂಬಯಿಯ ಜೆ.ಜೆ. ಸ್ಕೂಲ್

ಆಫ್ ಆರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದ ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ. ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ನಡೆದಿವೆ. ಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಫೆಲೋಷಿಪ್. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಮಭೂಷಣ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು. ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

57. 'ಕೃಷ್ಣಚೈತನ್ಯ' (1918-1994) : ಕೃಷ್ಣನ್ ಕುಟ್ಟಿನಾಯರ್, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೆ.ಕೆ. ನಾಯರ್, ಅವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಲೇಖಕ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕ, ಇತಿಹಾಸಕಾರ, ಸಂಗೀತಜ್ಞ ಮತ್ತು ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಕಾರ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ 40ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 5 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ದರ್ಶನ ಮೀಮಾಂಸೆ, 10 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯ, 4 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಇವುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆ ಇವರ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ. ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಹಾಗೂ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ರಬೀಂದ್ರ ಭಾರತಿ ವಿ.ವಿ.ದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು.

58. ಆರ್.ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ (1921-2015) : ವಿ.ಸೀ.ಯವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಮುಂದೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು. 'The Common Man' (ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ) ಹಾಗೂ 'You said it' ಚಿತ್ರಸರಣಿಗಳ ಕರ್ತೃ. ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಆರ್.ಕೆ. ನಾರಾಯಣ್ ಅವರ (ಕಿರಿಯ) ಸೋದರ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು (Times of India). ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ, ರಾಮನ್ ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ, 'CNN-IBN Indian of the Year' ಮುಂತಾದ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು. ವಿ.ಸೀ. ಕುರಿತೂ ರೇಖಾಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

59. ಸಿ. ಡಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ (1921-2005) : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. 'ಧನ್ಯಾಲೋಕ' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ದೇಶ-ವಿದೇಶ ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಫೆಲೋಷಿಪ್ ಗೌರವ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರು. ಭಾರತದ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತಿ ರಾಜಾರಾಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

60. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (1923-1992) : ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಧಾನ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡುಗೆ. ಪತ್ರಿಕೆ/ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 300ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ವದ್ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಮಸ್ತಕಾವಲೋಕನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಅವರು ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ Certificate of Honour, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕಾಣೆ ಸುವರ್ಣ ಪದಕ ಇತ್ಯಾದಿಗೆ ಭಾಜನರು.
61. ಎಚ್.ಎಚ್. ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಗೌಡ (1927-2002) : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್-ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಗಳ ನಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯ, ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯ ಅವರ ಪರಿಣತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ. 'ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಅಂಡ್ ಅಮೆರಿಕನ್ ಸ್ಟಡೀಸ್' ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕ. 'ಲಿಟರೆರಿ ಹಾಫ್ ಇಯರ್ಲಿ' ನಿಯತ ಕಾಲಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕ. ಫುಲ್‌ಬ್ರೈಟ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ. ಹಲವಾರು ಅಮೆರಿಕನ್ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿ.ವಿ.ಗಳ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ. ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ವಿಶ್ವಕೋಶವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇ.ಎಂ. ಫಾರ್ಸ್ಟರ್ ಕುರಿತು, ನಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.
62. ಕಪಿಲಾ ವಾತ್ಸಾಯನ (1928) : ಸಮಕಾಲೀನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೃತ್ಯ, ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಕೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರು, ಲಲಿತಕಲಾ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು. ದೆಹಲಿ, ಮಿಚಿಗನ್ ಮತ್ತು ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮತ್ತು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ 20ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯ ವಿದ್ವದ್ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಕಲಾಕೇಂದ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯ ಪದಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಲಲಿತ ಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಕ್‌ಫೆಲರ್ ಫೆಲೋಷಿಪ್, ನೆಹರೂ ಫೆಲೋಷಿಪ್, ರಾಜೀವ ಗಾಂಧೀ ಸದ್ಭಾವನಾ ಪುರಸ್ಕಾರ್, ಏಷಿಯನ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರು.

63. ತರುಣ್ ರಾಯ್ (1928) : ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ರಂಗಭೂಮಿಯತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತರು. ಲಂಡನ್ನಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಡ್ರಾಮಾ ಲೀಗ್‌ನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೋರ್ಸ್ ಮುಗಿಸಿ, ಬಂಗಾಳ ರಂಗಭೂಮಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಟ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶಕರೆಂದು ಹೆಸರಾದರು. ರಂಗಪರಿಣತರೆಂದು, ನಾಟಕಕಾರರೆಂದು ಹಲವು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಧನಂಜಯ' ಭೈರಾಗಿ' ಎಂಬ ಗುಪ್ತನಾಮದಲ್ಲಿ 12 ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 14 ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕರ್ತೃ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗಳಿಸಿವೆ. ರಬೀಂದ್ರಭಾರತಿ ವಿ.ವಿ.ದ ನಾಟಕ ವಿಭಾಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಪುರಸ್ಕೃತರು.
64. ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ (1929-1993) : ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. ಮತ್ತು ಪುಣೆಯ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ. ಕ್ವಿಲಾನ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಬರೋಡಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಉಪನ್ಯಾಸಕ. ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ತೆರಳಿ ಚಿಕಾಗೂ ವಿ.ವಿ.ದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು. ಜೊತೆಗೆ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಹಲವಾರು ವಿ.ವಿ.ಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷಿಯಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ರೂಪುರೇಷೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಕವಿ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅನುವಾದಕ, ಭಾಷಾತಜ್ಞ ಮತ್ತು ಜಾನಪದತಜ್ಞ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ 3, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 2 ಕವನ ಸಂಕಲನ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅನುವಾದಿತ ಕೃತಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ, ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೆಕ್ ಆರ್ಥರ್ ಫೆಲೋಷಿಪ್ ವಿಜೇತರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ (ಮರಣೋತ್ತರ) ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿವೆ.
65. ಕೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರನ್ : (ಮದರಾಸು)
66. ಎ. ಎಲ್. ಖಾತಿಬ್ : (ಡೆಕ್ಕಾ, ಪೂರ್ವ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಈಗ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ)

ವಿ. ಸೀ. ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟಗಳು

(‘ಸಂಪದ’ದ ಪ್ರಕಟಣೆ)

1. “ಸ್ನೇಹ-ವಿಶ್ವಾಸ” (1990) ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪುಟ (ಅರವತ್ತು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕವನ ಸೇರಿವೆ) ಡೆಮಿ 704 ಪುಟ, ಪ್ರೊ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾವ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ : ರೂ. 85/- ಅರೆಕ್ಕಾಲಿಕೊ (ಮ್ಯಾಪ್‌ಲಿಥೋ ಕಾಗದ) ಪ್ರತಿ : ರೂ. 120/-
2. “ಸಮಗ್ರ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಪುಟ” (1992) ಡೆಮಿ 375 ಪುಟ, ಪ್ರೊ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಮರು ಮುದ್ರಣ (2007) ಬೆಲೆ : ರೂ. 150/-
3. “ಸಮಗ್ರ ನಾಟಕ” (1993) ಡೆಮಿ 576 ಪುಟ, ಡಾ. ಎಚ್. ಕೆ. ರಂಗನಾಥ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ : ರೂ. 85/- ಅರೆಕ್ಕಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ : ರೂ. 120/-
- 4-5 “ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಸಂಪುಟ” ಭಾಗ I ಮತ್ತು II (1993) ಡೆಮಿ 424 ಮತ್ತು 348 ಪುಟಗಳು (50 ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಸೇರಿ), ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 125/- ಮತ್ತು ರೂ. 110/-
6. “ಸ್ಮೃತಿಚಿತ್ರ ಸಂಪುಟ” (1997) ಡೆಮಿ 437 ಪುಟ (5 ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳೂ ಸೇರಿ), ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಡಾ. ಪಿ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 140/-
7. “ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪುಟ : 1, ಇತಿಹಾಸ ಕಾವ್ಯ” (1998) ಡೆಮಿ 480 ಪುಟ, ವಿದ್ವಾನ್ ಎನ್. ರಂಗನಾಥ ಶರ್ಮಾ ಅವರ ಉಪೋದ್ಧಾತನೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 160/-
8. “ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪುಟ : 2, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ” (2000) ಡೆಮಿ 640 ಪುಟ, ಡಾ. ಟಿ. ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎನ್. ಎಸ್. ತಾರಾನಾಥ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
9. “ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪುಟ : 3, ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ” (2003) ಡೆಮಿ 626 ಪುಟ, ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/- (ಪ್ರತಿಗಳು ತೀರಿವೆ)
10. “ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪುಟ : 4, ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕನ” (2003) ಡೆಮಿ 560 ಪುಟ, ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಅವರ ಅವಲೋಕನದೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/- (ಪ್ರತಿಗಳು ತೀರಿವೆ)

11. “ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪುಟ : 5, ಸಾಹಿತ್ಯತತ್ತ್ವ-ಕಲಾವಿಜ್ಞಾನಮಾಂಸೆ” (2004) ಡೆಮಿ 474 ಪುಟ, ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಅಮೂರ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 180
12. “ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಂಪುಟ-1, ಮೋಬಿ ಡಿಕ್” (2007) ಡೆಮಿ 474 ಪುಟ, ಡಾ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ: ರೂ. 200/-
13. “ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಂಪುಟ-1 ಕಾನೂನು, ನ್ಯಾಯ, ರಾಜ್ಯಾಂಗ ತತ್ತ್ವ” (2007), ಡೆಮಿ 472 ಪುಟ, ಡಾ. ಸಿ. ಕೆ. ಎನ್. ರಾಜ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎ. ಜಿ. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ ರೂ. 200/-
14. “ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು” (2007), ಡೆಮಿ 424 ಪುಟ, ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ ಅವರ ‘ಪರಿಚಯ-ನುಡಿನಮನ’ದೊಡನೆ, ಬೆಲೆ ರೂ. 180/-
15. “ಮಾನವಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪುಟ : ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ” (2008), ಡೆಮಿ 254 ಪುಟ, ಶತಾವಧಾನಿ ಡಾ. ಆರ್. ಗಣೇಶ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ ರೂ. 125/-
16. “ಹಣಪ್ರಪಂಚ” ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ-3 (2009) : ಡೆಮಿ 410 ಪುಟ, ಡಾ. ನವೀನಚಂದ್ರ ಕೆ. ತಿಂಗಳಾಯ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ ರೂ. 200/-
17. “ಸಾಹಿತ್ಯ : ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆ” ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮತಧರ್ಮ ಕುರಿತು ವಿವೇಚನೆಗಳು (2010) ಡೆಮಿ 472 ಪುಟ, ಡಾ. ಎಸ್. ಆರ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಡನೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
18. “ಲೋಕಸಮೀಕ್ಷೆ” : ಭಾಗ - 1 (ಲೋಕಜೀವನ ಸಂಬಂಧಿ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳು) (2011) ಡೆಮಿ 385 ಪುಟ, ಡಾ. ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
19. “ಲೋಕಸಮೀಕ್ಷೆ” : ಭಾಗ - 2 (ಲೋಕಜೀವನ ಸಂಬಂಧಿ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳು) (2011) ಡೆಮಿ 354 ಪುಟ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
20. “ಸಂಕೀರ್ಣ ಬರಹ ಸಂಪುಟ” : ಭಾಗ - 1 (ಭಾರತದ ಐವರು ಮಾನ್ಯರು-ಪುರಂದರದಾಸ - ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಟಕ ವಿವೇಚನೆಗಳು) (2013) ಡೆಮಿ 384 ಪುಟ, ಪ್ರೊ. ಅ. ರಾ. ಮಿತ್ರ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
21. “ಸಂಕೀರ್ಣ ಬರಹ ಸಂಪುಟ” : ಭಾಗ - 2 (ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು-ಅಂಕಣ ಬರಹ-ಸಂಕೀರ್ಣ ಬರಹ - ನೆನಪುಗಳು) (2015) ಡೆಮಿ 375 ಪುಟ, ಡಾ. ಜಿ. ಬಿ. ಹರೀಶ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 200/-
22. “ಸಂಕೀರ್ಣ ಬರಹ ಸಂಪುಟ” : ಭಾಗ - 3 (ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು) (2016) ಡೆಮಿ 420 ಪುಟ, ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಬೆಲೆ : ರೂ. 225/-